
3 1761 06734097 6

GRETTIS SAGA.

BÚIÐ HEFIR TIL PRENTUNAR

VALD. ÁSMUNDARSON.

REYKJAVÍK.

KOSTNAÐARMAÐUR: *SIGURÐUR KRISTJÁNSSON.*

1900.

FÉLAGSPRENTSMIÐJAN.

FORMÁLI.

Grettis saga Ásmundarsonar hefir áðr verið útgefin þrisvar sinnum, fyrst í „Nokkrir margfrooder söguþættir“, Hólum 1756, þar næst gáfu þeir hana út Gísli Magnússon og Gunnlaugr Þórðarson á kostnað norræna fornfræðafélagsins, Khöfn 1852, og loks er hún gefin út í „Altnordische Sagabibliotek“ af R. C. Boer (frb. Búr), hollenzkum fræðimanni, Halle 1900.

Handritin af Grettis sögu eru öll fremr ung. Hún hefir verið gefin út bæði af þeim Gísla Magnússyni og Boer eftir hinum sömu handritum. Handrit í Árnasafni 551 fol. hefir verið höfuðhandritið við þær útgáfur, og þar sem í það vantar hefir annað handr. verið notað, 556 A.M. Bæði þessi handrit eru skinnbækr. Auk þessa hafa fleiri hndr. verið höfð til samanburðar. Ekkert af hndr. sögunnar er eldra enn frá 15. öld.

Útgáfu Boers fekk eg ekki í hendr fyrr enn lokið var prentun sögunnar í þessari útgáfu, og gat því að eins notað hana við vísnaskýringarnar. Enn með því að Boer er víða all-djarfr í tilgátum sínum í vísunum, er varlega eftir þeim farandi, þótt sumar lagfæringar hans sé líklegar og til bóta. Sögutextann hefði víst mátt lagfæra á nokkurum stöðum með því að hagnýta orðamun handritanna eins og Boer hefir tilfært hann. Þó eru það að eins smámunir einir.

Það hefir lengi verið ætlan fróðra manna, að Grettis

saga sé nú önnur enn hún hafi verið upphaflega. Þannig segir Guðbrandr Vigfússon, að það sé „varla efamál, að Grettis saga muni í öndverðu ritin seint á 12. öld, enn síðan hefir annar maðr löngu síðar, á öndverðri 14. öld að líkindum, aukið við Spesarþætti og skotið þar að auki ýmsum klausum inn í söguna hér og hvar, mest eftir frásögn Sturlu lögmanns“.

Hið sama má ráða af orðum dr. Jóns Þorkelssonar eldra í eftirmálanum aftan við „Skýringar á vísum í Grettissögu“, Reykjavík 1871, að hann ætli að sagan muni nú breytt frá hinni upphaflegu gerð, því að hann segir, að „í þeirri mynd, sem Grettis saga hefir nú“, muni hún varla eldri enn frá lokum þrettándu aldar eða upphafi hinnar fjórtándu.

Boer kemst að líkri niðrstöðu. Hann álítr, að sagan sé upphaflega rituð um 1250, og er hann samdóma Guðbr. Vigfússyni um það, að sagan sé snemma færð í letr, þó hann vilji ekki gera hana jafngamla og Guðbr. Vigfússon gerir. Síðar álítr hann, að nýr höfundr hafi endrsamið hana, eða breytt henni, eftir dauða Sturlu lögmanns Þórðarsonar (1284), og þó ekki miklu síðar, svo sem um 1290. Síðast hafi enn annar höfundr breytt sögunni um 1300. Hann segir að Grettis saga hafi verið stjúpbarn norrænna sagna af því hverjum forlögum hún hefir orðið að sæta í meðförunum. Hin upphaflega Grettis saga álítr hann að verið hafi eitt hið fegursta og merkilegasta rit frá söguöldinni.

Viðbætr síðari höfundanna álítr hann vera: Söðulkolluvísur, æfintýrið um Loft á Kjalvegi, æfintýrið á Öxarfjarðarheiði (Reykjaheiði, sem sagan kallar) í 63. kap., tröllasöguna úr Bárðardalnum, niðrlagið á 67. kap., frá því er sagt er frá komu Grettis að Bjargi og það sem sagt er um viðreign Grettis og Þórodds Snorrasonar o. fl., söguna af Hegranesþingi í 72. kap. og fjóra staði þar sem getið er Sturlu Þórðarsonar eða Sturlunga, 49., 69.,

84. og 93. kap., og tilraunir þær er getr í 77 kap., um að fá Gretti úr sekt. Enn fremr Spesar-þáttr og ýmsar af vísunum. — Að líkindum hefir sagan verið fyllri í fyrstu enn nú er hún, og hefir hún síðar losnað meira í sundr, enn til þess að halda henni betr saman, hefir þá verið bætt inn í hana eftir sögusögnum síðari manna. Það er þannig mjög líklegt, að upphaflega hafi verið meira sagt frá útlegðar árum Grettis, og að Grettir hafi verið víðar um landið enn sagan segir frá, einkum norðr og austr um land, enn til þess að bæta úr því er bætt inn í sögninni um dvöl Grettis í Þórisdal. — Það má t. d. telja víst, að Grettir hafi um nokkurn tíma dvalið í Öxarfirði, og þar er enn til sýnis Grettisbæli (í Öxargnúpi), sem enginn getr efast um að sé mannaverk, og ekkert er á móti því, að það sé af Gretti gert, eins og munnmælin segja. Það hefir verið svo rammlega bygt, að nokkuð af þakinu stendr enn í dag. Eru lýsingar af því til eftir Björn Björnsson (í „Íslendingi“), Kaalund (í „Ísland“ II.) og séra Þorleif Jónsson (í „Fjallkonunni“). Frásögn sögunnar um viðreign Grettis og Þóris á Reykjaheiði er röng, að því er staðinn snertir; það hefir verið á Öxarfjarðarheiði, enda segir sagan að Grettir hafi um sömu mundir legið úti á Möðrudalsheiði. Á Reykjaheiði eru engar mýrar, enn þær eru á Öxarfjarðarheiði, og þaðan er líka skamt í skóg („til lundar“), eins og Grettir segir í vísunni. — Svo virðist sem höf. Grettis sögu hafi verið lítt kunnugr norðr þar og í hinum eystri héruðum, enda mun hann hafa átt heima nær höfuðstöðvum sögunnar. Vísurnar í 80. kap. hafa verið álitnar ungar, enn þær virðast þó býsna fornlegar, og að kveðandi til geta þær verið fornar, ef í stað „þarfur Vébrands arfi“ er sett „þarflegr Vébrands arfi“. Það getr naumast átt sér stað, að söguritarinn hafi búið til þessar vísur, sem hvergi eiga við söguna. Hitt er líklegra, að hann setti þær inn í hana, þótt hann gæti ekki sagt frá þeim atburðum, sem

þær eiga við. Það styrkir þá skoðun, að efnið í vísum þessum geti verið upphaflegt, þó vísurnar sjálfar sé ef til vill síðar ortar, að í Mýrdal hafa gengið munnmæli um Gretti eins og í Öxarfirði. Er því ekki ólíklegt, að vísan um viðreign þeirra Grettis og Torfa Vébrandssonar, sem hvergi er annarsstaðar getið, hafi við söguleg rök að styðjast. Sama er að segja um vísuna um Þorfinn Arnórsson; sú vísa er einnig í Ljósvetninga sögu, og segir þar, að Grettir hafi ort hana um Þorbjörn Arnórsson í Reykjahlíð. Grettis saga getr ekkert um það, og lætr vísuna vera orta um Þorbjörn öxnamegin, enn hvergi á hún þó við þar sem sagt er frá viðreign þeirra Þorbjarnar. Þessar þrjá vísur virðast alls ekki vera nýlegri enn ýmsar aðrar vísur í sögunni.

Margar munnmæla sagnir hafa eflaust gengið af Gretti, því að hann hefir jafnan verið eftirlæti þjóðarinnar, einkum af aflraunum hans og fræknleik, svo sem örnefnin t. d. benda á um „Grettishöf“ eða „Grettistök“, þó að þau muni flest vera öðru vís til komin. Sumt af þessum munnmælum er í „Íslenzkum Þjóðsögum“. Ein munnmælasagan er um það, hve Grettir hafi tekið freklega til matar síns, og á þar við þessi vísa, sem móðir mín kendi mér og er allgömul:

„Grettir át í málið eitt
nautsmagál og kletti feitt,
flotfjórðung og fiska tólf,
fjóra limi og endikólf“.

Gæti þessi vísa, ef til vill, verið úr fornri rímu um Gretti.

Grettis saga hefir jafnan verið talin einhver hin ágætasta af sögum vorum. Guðbr. Vigfússon kemst svo að orði um hana (Safn I 468): „Grettla hefir í ýmsu yfirburði yfir allar vorar sögur ef til vill, og mun engin saga vera jafn-íslenzk í orði og anda sem hún, og er hún í öllu lifandi eftirmynd landsins, sem hún gerðist í

(mætti líka segja þjóðarinnar, sem hún gerðist hjá). Hún hefir verið einna vinsælust af öllum sögum. Í engri sögu eru jafnmörg spakmæli og orðskviðir sem henni. Orð Grettis eru allvíða nokkurs konar Hávamál í sundurlausri ræðu. — — Það er á öllu auðséð, að einhver ágætr sögumaðr hefir handleikið hana, svo að hvar sem hún kemr saman við aðrar sögur, þá skal það ekki skeika frá réttum sanni“.

TÍMATAL.

Fæddr Grettir Ásmundarson	996
Knattleikr á Miðfjarðarvatni	1010
Víg Skeggja; utanför; berserkjadráp . .	1011
Útkoma Grettis . . . . , ...	1014
Utanför Grettis önnur. Brenna Þórissona	1015
Útkoma Grettis önnur; víg Þorbjarnar öxnamegins	1016
Grettir er í Ljárskógum, Ísafirði, á Reykjahólum og víðar	1016—18
Grettir er á Arnarvatnsheiði og Kili	1018—21
Grettir er í Fagraskógafjalli . . .	1021—24
Grettir er norðr í Þingeyjarsýslu og Múlasýslum? . . . . . : .	1024—28
Grettir er í Drangey	1028—31
Grettir er veginn	1031

Grettis saga.

Önundr hét maðr. Hann var Ófeigs son burlufótar, Ívarssonar beytils. Önundr var bróðir Guðbjargar, móður Guðbrands kúlu, föður Ástu, móður Óláfs konungs hins helga. Önundr var upplenzkr at móðurætt, enn föðurkyn hans var mest um Rogaland ok Hörðaland. Önundr var víkingr mikill, ok herjaði vestr um haf. Með honum var í hernaði Bálki Blæingsson af Sótanesi, ok Ormr hinn auðgi; Hallvarðr hét hinn þriði félagi þeira; þeir höfðu fim skip, ok öll vel skipuð. Þeir herjuðu um Suðreyjar; ok er þeir kvámu í Barreyjar, var þar fyrir konungr sá er Kjarvalr hét; hann hafði ok fim skip. Þeir lögðu til bardaga við hann, ok varð þar hörð hríð; váru Önundar menn hinir áköfustu. Fell margt af hvárumtveggja; enn svá lauk, at konungr flýði einskipa. Tóku menn Önundar þar bæði skip ok fé mikit, ok sátu þar um

vetrinn. Þrjú sumur herjuðu þeir um Írland ok Skotland; síðan fóru þeir til Norégs.

2. Þenna tíma var ófriðr mikill í Noregi; brauzt þar til ríkis Haraldr lúfa, son Hálfdanar svarta. Hann var áðr konungr á Upplöndum. Síðan fór hann norðr í land ok átti þar margar orrustur, ok hafði jafnan sigr. Herjaði hann svá suðr eftir landinu, ok lagði undir sik, hvar sem hann fór; enn er hann kom upp á Hörðaland, kom í móti honum múgr ok margmenni. Váru þar formenn Kjötvi hinn auðgi ok Þórir haklangr, ok þeir suðr-Rygirnir og Sulki konungr. Geirmundr heljarskinn var þá fyrir vestan haf, ok var hann eigi við þenna bardaga, ok þó átti hann ríki á Hörðalandi. Þetta haust kvámu þeir vestan um haf, Önundr ok hans félagar; enn er þeir fréttu þat, Þórir haklangr ok Kjötvi konungr, þá sendu þeir menn til móts við þá, ok báðu þá liðs ok hétu þeim sæmdum. Réðust þeir þá í lið með þeim Þóri, því at þeim var mikil forvitni á at reyna sik, ok sögðust þeir vildu þar vera, sem ströngust væri orrustan. Fundr þeira Haralds konungs varð á Rogalandi, í firði þeim er heitirí Hafrsfirði; höfðu þeir hvárirtveggja mikit lið. Þessi orrusta hefir einhver mest verit í Noregi; koma hér ok við flestar sögur, því at frá þeim er jafnan flest sagt, er sagan er helzt frá ger. Kom þar ok lið um alt land ok margt ór öðr-

um löndum ok fjöldi víkinga. Önundr lagði skip sitt á annat borð skipi Þóris haklangs; var þat mjök í miðjum hernum. Haraldr konungr lagði at skipi Þóris haklangs, því at Þórir var hinn mesti berserkr ok fullhugi. Var þar hin harðasta orrusta af hvárumtveggja. Þá hét konungur á berserki sína til framgöngu; þeir váru kallaðir Úlfheðnar; þá bitu engi járn; ok er þeir geystust fram, þá helzt ekki við. Þórir varðist alldjarflega, ok fell á skipi sínu með mikilli hreysti. Var þá hroðit með stöfnum skipit ok höggvit ór tengslum; seig þat þá aftr millum skipanna. Lögðu þá konungsmenn at skipi Önundar; hann var fram á skipinu ok barðist drengilega. Þá mæltu konungsmenn: „Sá gengr fast fram í söxin; látum hann hafa nökkurar minjar, at hann hafi komit í bardagann“. Önundr stóð út á borðit öðrum fæti ok hjó til manns, ok í því var lagt til hans spjóti; ok er hann bar af sér lagit, kiknaði hann við. Þá hjó einn af stafnbúum konungs til Önundar, ok kom á fótinn fyrir neðan kné, ok tók af fótinn. Önundr varð þegar óvígr. Fell þá mestr hluti liðs á skipi hans. Önundi varð komit á skip til þess manns, er Þrándr hét; hann var Bjarnarson, bróðir Eyvindar austmanns. Hann var í móti Haraldi konungi, ok lá á annat borð skipi Önundar. Þessu næst brast meginflóttinn. Þeir Þrándr ok aðrir vík-

ingar höfðu sik í brott, hverr sem mátti, ok sigldu vestr um haf. Önundr fór með honum, ok Bálki ok Hallvarðr súgandi. Önundr varð græddr, ok gekk við tréfót síðan alla æfi; var hann af því kallaðr Önundr tréfótr meðan hann lifði.

3. Þá váru fyrir vestan haf margir ágætir menn, þeir er flýit höfðu óðul sín ór Noregi fyrir Haraldi konungi; því at hann gerði alla útlæga, þá er í móti honum höfðu barizt, ok tók undir sik eignir þeira. Þá er Önundr var gróinn sára sinna, fóru þeir Þrándr til móts við Geirmund heljarskinn, því at hann var þá frægastr af víkingum fyrir vestan haf, ok spurðu, hvárt hann vildi nökkut leita aftr til ríkis þess, er hann átti á Hörðalandi, ok buðu honum fylgd sína; þóttust þeir eiga þar eftir eignum sínum at sjá, því at Önundr var stórættaðr ok ríkr. Geirmundr kvað þá orðinn svá mikinn styrk Haralds konungs, at honum þótti þess lítil ván, at þeir fengi þar sæmdir með hernaði, er þá fengu menn ósigr, er at var dreginn nálega allr landslýðr; kveðst ok eigi nenna at gerast konungs þræll, ok biðja þess, er hann átti sjálfr; kveðst heldr mundu leita sér annarra forráða; var hann þá ok af æskuskeiði. Fóru þeir Önundr þá aftr til Suðreyja, ok hittu þar marga vini sína. Ófeigr hét maðr, ok var kallaðr grettir; hann var sonr Einars

Ölvissonar barnakarls. Hann var bróðir Óleifs breiðs, föður Þormóðar skafta. Steinólfr hét ok sonr Ölvis barnakarls, faðir Unu, er átti Þorbjörn laxakarl. Steinmóðr var enn sonr Ölvis barnakarls, faðir Konáls, föður Álfdísar hinnar barreysku. Son Konáls var Steinmóðr, faðir Halldóru, er átti Eilífr, son Ketils einhenda. Ófeigr grettir átti Ásnýju Vestarsdóttur, Hæingssonar. Ásmundr skegglauss ok Ásbjörn váru synir Ófeigs grettis; enn dætr hans váru þær Álfdís ok Ása ok Ásvör. Ófeigr hafði stokkit vestr um haf fyrir ófriði Haralds konungs, ok svá Þormóðr skafti frændi hans, ok höfðu með sér skuldalið sitt. Þeir herjuðu um Skotland, ok víða fyrir vestan haf. Þrándr ok Önundr tréfótr ætluðu vestr til Írlands á fund Eyvindar austmanns, bróður Þrándar. Hann hafði landvörn fyrir Írlandi. Móðir Eyvindar var Hlíf, dóttir Hrólfs Ingjaldssonar, Fróðasonar konungs; enn móðir Þrándar var Helga, dóttir Öndotts kráku. Björn hét faðir þeira Eyvindar ok Þrándar, son Hrólfs frá Ám. Hann stökk ór Gautlandi fyrir þat, er hann brendi inni Sigfast, mág Sölvers konungs. Síðan hafði hann farit til Noregs, ok var um vetrinn með Grími hersi, syni Kolbjarnar sneypis; hann vildi myrða Björn til fjár. Þaðan fór Björn til Öndotts kráku, er bjó í Hvinisfirði á Ögðum. Hann tók vel við Birni, ok var hann

með honum á vetrum, enn í hernaði á sumrum, þar til er Hlíf lézt, kona hans. Eftir þat gifti Öndottr Birni Helgu dóttur sína, og lét Björn þá af herferðum. Eyvindr hafði þá tekit við herskipum föður síns, ok var nú orðinn höfðingi mikill fyrir vestan haf. Hann átti Raförtu, dóttur Kjarvals Írakonungs. Þeira synir váru þeir Helgi hinn magri ok Snæbjörn. Enn er þeir Þrándr ok Önundr kvámu í Suðreyjar, fundu þeir þá Ófeig gretti og Þormóð skafta, ok gerðist með þeim vinátta mikil, því at hverr þóttist annan ór helju heimt hafa, þann er eftir hafði verit í Noregi, meðan ófriðr var sem mestr. Önundr var hljóðr mjök; ok er Þrándr fann þat, spurði hann eftir, hvat honum bjó í skapi. Önundr svarar ok kvað vísu:

(1) Glatt's-at mér, síz mættum
— margt hremmir til snemma;
oss stóð geigr af gýgi
galdrs — ellþrimu skjaldar.
Hykk at þegnum þykki
þat's mest koma flestum
oss til yndismissu
einhlítt til mín litit.

Þrándr kvað hann þar mundu þykkja röskvan mann, sem hann væri þá helzt — „er þér sá til, að staðfesta ráð þitt ok kvángast; skal ek þar til leggja orð mín og liðsinni, ef ek veit, hvar þú horfir á“. Önundr kvað honum drengilega fara; enn kvað þó horft hafa vænna um kván-

föngin, þau er slægr væri til. Þrándr svarar: „Ófeigr á dóttur, er Ása heitir; megu vit þar til víkja, ef þú vilt“. Önundr lézt þat ok vilja. Síðan töluðu þeir þetta við Ófeig. Hann svarar vel, ok kveðst vita, at maðr var stórættaðr ok ríkr at lausafé — „enn jarðir hans legg ek ódýrt; þykki mér hann ok eigi heill til ganga, enn dóttir mín er barn at aldri“. Þrándr kvað Önund röskvara enn marga þá er heilfættir væri; ok með liðveizlu Þrándar var þessu keypt. Skyldi Ófeigr gefa dóttur sinni heiman lausafé; því at jarðir þær sem í Noregi váru vildu hvárigir fé kaupa. Litlu síðar fekk Þrándr dóttur Þormóðar skafta. Skyldu þær sitja í festum þrjá vetr. Síðan fóru þeir í hernað á sumrum, enn váru í Barreyjum á vetrum.

4. Vígbjóðr ok Vestmarr hétu víkingar tveir; þeir váru suðreyskir, ok lágu úti bæði vetr ok sumar. Þeir höfðu þrettán skip, ok herjuðu mest um Írland, ok gerðu mörg illvirki, þar til er Eyvindr austmaðr tók þar landvörn. Síðan stukku þeir í Suðreyjar ok herjuðu þar, ok alt inn í Skotlandsfjörðu. Þeir Þrándr ok Önundr fóru til móts við þá, ok spurðu, at þeir höfðu siglt inn til eyjar þeirar er Bótz hét. Nú koma þeir Önundr þar með fim skipum; ok er víkingar sjá skip þeira, ok vita, hversu mörg eru, þykkjast þeir hafa nógan liðsafla, ok taka til vápna sinna, ok leggja skip sín millum

hamra tveggja. Þar var mjótt sund ok djúpt; mátti þar einum megin at sækja, ok eigi fleirum skipum en fim senn. Önundr var manna vitrastr, ok lét hann leggja fim skip fram í sundit, svá at þeir máttu þegar láta síga á hömlu, er þeir vildu, því at rúmsævi var mikit at baki þeim. Var ok hólmr nökkurr á annat borð; lét hann þar liggja undir eitt skipit, ok færðu þeir grjót mikit fram á hamarinn, þar er eigi mátti sjá af skipunum. Víkingar lögðu at alldjarflega, ok þóttu hinum kvíddir. Vígbjóðr spurði, hverir þessir væri, er þar váru svá kvíaðir. Þrándr segir, at hann var bróðir Eyvindar austmanns — „ok síðan er hér félagi minn, Önundr tréfótr“. Þá hlógu víkingar, ok mæltu þetta:

(2) Tröll hafi Tréfót allan;
tröllin steypi þeim öllum —

„ok er oss þat fásét, at þeir menn fari til orrustu, er ekki mega sér“. Önundr kvað þat ekki vita mega, fyrr enn reynt væri. Eftir þat lögðu þeir saman skipin. Tókst þar mikill bardagi, ok gengu hvárirtveggja vel fram. Ok er festist bardaginn, lét Önundr sígast at hamrinum; ok þá er víkingar sá þat, hugðu þeir, at hann myndi flýja vilja, ok lögðu at skipi hans, ok undir hamarinn, sem þeir máttu við komast. Í því bili kvámu þeir fram á bjargit, er til þess váru settir; færðu þeir á víkingana

svá stórt grjót, at ekki helzt við. Feil þá fjöldi liðs af víkingum, enn sumir meiddust, svá at eigi váru vápnfærir. Þá vildu víkingar frá leggja, ok máttu eigi, því at skip þeira váru þá komin þar sem mjóst var sundit. Þröngdi þeim þá bæði skipin ok straumr; enn þeir Önundr sóttu at með kappi, þar er Vígbjóðr var fyrir; enn Þrándr lagði at Vestmari, ok vanst þar lítit at. Þá er fækkaðist fólkit á skipi Vígbjóðs, réðu menn Önundar þar til uppgöngu, ok hann sjálfr. Þat sá Vígbjóðr, ok eggjaði með ákafa lið sitt. Sneri hann þá í móti Önundi, ok stukku flestir frá. Önundr bað sína menn sjá, hversu færi með þeim; því at Önundr var rammr at afli. Þeir skutu stubba nökkurum undir kné Önundi, ok stóð hann heldr fast. Víkingrinn sótti aftan eftir skipinu, alt þar til er hann kom að Önundi ok hjó til hans með sverði, ok kom í skjöldinn, ok tók af þat er nam. Síðan hljóp sverðit í stubbann, þann er Önundr hafði undir knénu, ok varð fast sverðit. Vígbjóðr laut, er hann kipti at sér sverðinu. Í því hjó Önundr á öxlina, svá at af tók höndina. Þá varð víkingrinn óvígr. Þá er Vestmarr vissi, at félagi hans var fallinn, hljóp hann á þat skip, er yzt lá, ok flýði, ok allir þeir er því náðu. Eftir þat rannsökuðu þeir valinn. Vígbjóðr var þá

kominn at bana. Önundr gekk at honum ok kvað:

(3) Sjáðu hvárt sár þín blæða?
sáttu nökkut mik hrökkva?
auðslöngvir fekk engva
einfættr af þér skeinu.
Meirr er mörgum snerru
málskalp lagit Gjalpar
brjót — er-at þegn í þrautir
þrekvandr — enn hyggjandi.

Þeir tóku þar herfang mikit, ok fóru aftr í Barreyjar um haustit.

5. Annat sumar eftir bjoggust þeir at fara vestr til Írlands. Þá réðust þeir Bálki ok Hallvarðr vestan um haf, ok fóru út til Íslands, því at þaðan váru sagðir landskostir góðir. Bálki nam land í Hrútafirði; hann bjó á Bálkastöðum hvárumtveggja. Hallvarðr nam Súgandafjörð ok Skálavík til Stiga, ok bjó þar. Þeir Þrándr ok Önundr kvámu á fund Eyvindar austmanns, ok tók hann vel við bróður sínum; enn er hann vissi. at Önundr var þar kominn, þá varð hann reiðr, ok vildi veita honum atgöngu. Þrándr bað hann eigi þat gera; kvað þat eigi standa, at gera ófrið norrænum mönnum, allra sízt þeim, er með engri óspekt fara. Eyvindr kvað hann farit hafa fyrr, ok gert ófrið Kjarval konungi; sagði hann nú þess skyldu gjalda. Áttu þeir bræðr lengi um þetta at tala, alt þar til er Þrándr kvað eitt skyldu ganga

yfir þá Önund báða. Lét þá Eyvindr sefast. Dvöldust þeir þar lengi um sumarit, ok fóru þeir með Eyvindi í herfarir. Þótti honum Önundr hinn mesti hreystimaðr. Fóru þeir til Suðreyja um haustit. Gaf Eyvindr Þrándi arf allan eftir föður þeira. ef Björn andaðist fyrr enn Þrándr. Váru þeir nú í Suðreyjum, þar til er þeir kvæntust, ok nökkura vetr síðan.

6. Þat bar næst til tíðenda, at Björn andaðist, faðir Þrándar; ok er þat frétti Grímr hersir, fór hann til móts við Öndott kráku ok kallaði til fjárins eftir Björn; enn Öndottr kvað Þránd eiga arf eftir föður sinn. Grímr kvað Þránd fyrir vestan haf, enn Björn gauzkan at ætt, ok kvað konung eiga at erfa alla útlenda menn. Öndottr kvaðst halda mundu fénu til handa Þrándi dóttursyni sínum. Fór Grímr við þat á brott, ok fekk ekki af fjárheimtunni. Þrándr spurði nú lát föður síns, ok bjóst þegar af Suðreyjum, ok Önundr tréfótr með honum; enn þeir Ófeigr grettir ok Þormóðr skafti fóru út til Íslands með skuldalið sitt, ok kvámu út á Eyrum fyrir sunnan land, ok váru hinn fyrsta vetr með Þorbirni laxakarli. Síðan námu þeir Gnúpverjahrepp. Ófeigr nam hinn yzta hlut, milli Þverár og Kálfár; hann bjó á Ófeigsstöðum hjá Steinsholti; enn Þormóðr nam hinn eystra hlut ok bjó hann í Skaftaholti. Dætr Þormóðar váru þær Þórvör, móðir Þórodds goða á

Hjalla, ok Þórvé, móðir Þorsteins goða, föður Bjarna hins spaka. Nú er at segja frá þeim Þrándi ok Önundi, at þeir sigldu vestan um haf til Noregs, ok fengu svá mikit hraðbyri, at engi njósn fór um ferð þeira, fyrr enn þeir kvámu til Öndotts kráku. Hann tók vel við Þrándi, ok sagði honum tilkall Gríms hersis um arf Bjarnar — „lízt mér betr komit, frændi, at þú erfir föður þinn enn konungsþrælar. Hefir þér ok gæfusamlega til tekizt, er engi veit um ferðir þínar; enn grunar mik, at Grímr stefni at öðrumhvárum okkar, ef hann má. Vil ek, at þú takir arfinn undir þik, ok hafir þik til annarra landa“. Þrándr kveðst svá gera mundu. Tók hann þá við fénu, ok bjóst sem skyndilegast í brott ór Noregi. Áðr Þrándr sigldi á haf, þá spurði hann Önund tréfót, hvárt hann vildi eigi leita til Íslands. Önundr kveðst áðr vilja finna frændr sína ok vini suðr í landi. Þrándr mælti: „Þá munu vit nú skilja. Vilda ek, at þú sinnaðir frændum mínum; því at þangat mun hefndum snúit, ef ek komumst undan. Mun ek fara út til Íslands, ok svá vilda ek at þú færir“. Önundr hét því. Skildu þeir með kærleikum. Fór Þrándr út til Íslands. Tóku þeir Ófeigr ok Þormóðr skafti vel við honum. Þrándr bjó í Þrándarholti; þat er fyrir vestan Þjórsá.

7. Önundr fór suðr á Rogaland, ok hitti þar marga frændr sína ok vini. Dvaldist hann þar á laun með þeim manni, er Kolbeinn hét. Hann spurði, at Haraldr konungr hafði tekit undir sik eignir hans, ok skipat þeim manni, er Hárekr hét; hann var ármaðr konungs. Önundr fór til hans um nátt, ok tók hús á honum. Var Hárekr til höggs leiddr. Önundr tók þar alt lausafé, þat er þeir náðu, enn brendu bæinn. Hafðist hann þá við í ýmsum stöðum um vetrinn. Þetta haust drap Grímr hersir Öndott kráku, fyrir þat er hann náði eigi fénu til handa konungi; enn Signý, kona Öndotts, bar á skip alt lausafé þeira þegar hina sömu nátt, ok fór með sonu sína, Ásmund ok Ásgrím, til Sighvats föður síns. Litlu síðar sendi hon sonu sína í Sóknadal, til Heðins fóstra síns, ok undu þeir þar litla hríð, ok vildu fara aftr til móður sinnar. Fóru þeir síðan, ok kvámu til Ingjalds tryggva í Hvini at jólum. Hann tók við þeim fyrir áeggjan Gyðu konu sinnar. Váru þeir þar um vetrinn. Um várit kom Önundr norðr á Agðir, því at hann hafði spurt, at Öndottr var drepinn; enn er hann fann Signýju, spurði hann hana, hverja liðveizlu þau vildi af honum þiggja. Hon sagði, at þau vildi gjarna hefna Grími hersi fyrir víg Öndotts. Var þá sent eftir Öndotts sonum; ok er þeir fundu Önund tréfót, lögðu þeir saman

lag sitt, ok heldu fréttum til um athafnir Gríms. Um sumarit var ölhita mikil at Gríms, því at hann hafði boðit heim Auðuni jarli; ok er þat fréttu þeir Önundr ok Öndotts synir, fóru þeir til bæjar Gríms ok báru þar eld at húsum, því at þeir kvámu á óvart, ok brendu Grím hersi inni ok nær þrjátigi manna. Þeir tóku þar marga góða gripi. Önundr fór til skógar; enn þeir bræðr tóku bát Ingjalds fóstra síns ok reru í brott, ok lágu í leyni skamt frá bænum. Auðun jarl kom til veizlu sem ætlat var, ok saknar þar vinar í stað. Safnaði hann at sér mönnum, ok dvaldist þar nökkurar nætr, ok fréttist ekki til Önundar ok þeira félaga. Jarl svaf í lofti einu við þriðja mann. Önundr vissi öll tíðendi af bænum, ok sendi eftir þeim bræðrum; ok er þeir fundust, spurði Önundr, hvárt þeir vildu heldr geyma bæinn, eða ganga at jarli. Þeir köru at ganga at jarli. Þeir skutu stokki á loftsdyrnar, svá at hurðin brotnaði. Síðan greip Ásmundr þá tvá, er váru með jarli, ok rak niðr svá hart, at þeim helt við bana. Ásgrímr hljóp at jarli, ok bað hann greiða sér föðurgjöld, því at hann hafði verit í atför ok ráðum með Grími hersi, þá er Öndottr var drepinn. Jarl kveðst ekki fé hafa hjá sér, ok bað fresta um gjaldit. Ásgrímr setti þá spjótsoddinn fyrir brjóst jarli, ok bað hann greiða í stað. Jarl tók þá men af hálsi sér,

ok þrjá gullhringa ok guðvefjarskikkju. Ásgrímr tók við fénu, ok gaf jarli nafn, ok kallaði hann Auðun geit. Þá er bændr ok heraðsmenn urðu varir við, at ófriðr var at kominn, gengu þeir út ok vildu veita lið jarli. Varð þar hörð hríð, því at Önundr hafði margt manna. Þar fellu margir góðir bændr ok hirðmenn jarls. Nú kvámu þeir bræðr ok sögðu, hversu farit hafði með þeim jarli. Önundr kvað þat illa, er jarl var eigi drepinn — „væri þat Haraldi konungi hefnd nökkur fyrir þat, er vér höfum mist fyrir honum fé ok frændr vára". Þeir kváðu jarli þetta meiri smán; ok fóru síðan á brott, ok inn í Súrnadal til Eiríks ölfuss, lends manns. Hann tók við þeim um vetrinn öllum. Þá höfðu þeir samdrykkju um jólin við þann mann, er Hallsteinn hét, ok kallaðr hestr, ok veitti Eiríkr fyrr, vel ok trúlega. Síðan veitti Hallsteinn, ok varð þeim þá at áskilnaði. Hann laust Eirík með dýrshorni. Eiríkr gat eigi hefnt sín, ok fór heim við þat. Þetta líkaði stórilla Öndotts sonum; ok nökkuru síðar fór Ásgrímr til bæjar Hallsteins, ok gekk inn einn, ok veitti Hallsteini mikinn áverka. Þeir hlupu upp, sem inni váru, ok sóttu at Ásgrími. Ásgrímr varðist vel, ok komst ór höndum þeim í myrkrinu; enn þeir þóttust drepa hann. Þat fréttu þeir Önundr ok Ásmundr, ok hugðu, at Ásgrímr væri dauðr, ok þóttust ekki mega at

gera. Réð Eiríkr þeim, at þeir leitaði til Íslands; kvað þeim eigi duga mundu, at vera þar í landi, þegar konungr mætti sér svá við koma. Þeir gerðu svá; bjuggust nú til Íslands, ok hafði sitt skip hvárr þeira. Hallsteinn lá í sárum, ok lézt áðr enn þeir Önundr sigldu. Kolbeinn réðst í skip með Önundi, sá er fyrr er getit.

8. Þeir Önundr ok Ásmundr létu í haf, er þeir váru búnir, ok höfðu samflota. Þá kvað Önundr þetta:

(4) Þóttak hæfr at hrotta
hreggvindi fyrr seggjum,
þá's geirhríðar gnúði
grand hvast, ok Súgandi.
Nú verðr á skæ skorðu
— skaldi sígr — at stíga
út með einum fæti
Íslands á vit — þvísa —.

Þeir höfðu útivist harða ok veðr þver mjök af suðri. Bar þá norðr í haf. Þeir fundu Ísland, ok váru þá komnir fyrir norðan Langanes, er þeir kendust við. Þá var svá skamt í milli þeira, at þeir töluðust við. Sagði Ásmundr, at þeir myndi sigla til Eyjafjarðar, ok því játuðu hvárirtveggja. Beittu þeir þá undir landit. Þá tók veðrit at styrma af landsuðri. Enn er þeir Önundr lögðu í nauðbeitu, þá lestist ráin. Feldu þeir þá seglit, ok í því rak þá til hafs undan. Ásmundr komst undir Hrísey, ok beið

til þess, er honum byrjaði inn á Eyjafjörð. Honum gaf Helgi hinn magri Kræklingahlíð alla. Hann bjó at Glerá hinni syðri. Ásgrímr bróðir hans kom út nökkurum vetrum síðar. Hann bjó at Glerá hinni nyrðri. Hann var faðir Elliða-Gríms, föður Ásgríms Elliða-Grímssonar.

9. Nú er at segja frá Önundi tréfót, at þá rak undan nökkur dægr. Síðan gekk veðrit á haf. Sigldu þeir þá at landinu. Kendust þá við þeir er áðr höfðu farit, at þeir váru komnir vestr um Skaga. Sigldu þeir þá inn á Strandaflóa ok nær suðrströndunum. Þá reru at þeim sex menn á teinæringi, ok kölluðu upp á hafskipit, hverr fyrir réði. Önundr nefndi sik, ok spurði, hvaðan þeir væri. Þeir kváðust vera húskarlar Þorvalds frá Dröngum. Önundr spurði, hvárt numin væri öll lönd um Strandirnar. Þeir kváðu lítit ónumit á inn-Ströndum, enn ekki norðr þangat. Önundr spurði skipverja sína, hvárt þeir vildi leita fyrir vestan landit, eða hafa slíkt, er þeim var til vísat. Þeir köru at kanna landit fyrst. Sigldu þeir þá inn eftir flóanum, ok lögðu fyrst á víkina fyrir Árnesi; skutu þar báti ok reru til lands. Þá bjó þar ríkr maðr, Eiríkr snara, er land hafði numit í milli Ingólfsfjarðar ok Ófæru í Veiðileysu. Enn er Eiríkr vissi, at Önundr var þar kominn, bauð hann honum af sér at

þiggja slíka hluti, sem hann vildi; enn kvað lítit þat, er eigi væri numit áðr. Önundr kveðst sjá vilja fyrst, hvat þat væri. Fóru þeir þá inn yfir fjörðu, ok er þeir kvámu inn til Ófæru, mælti Eiríkr: „Hér er á at líta; heðan frá er ónumit, ok inn til landnáms Bjarnar“. Þar gekk fjall mikit fram þeim megin fjarðanna, ok var fallinn á snjár. Önundr leit á fjallit ok kvað vísu þessa:

(5) Réttum gengr, enn ranga
rennr sæfarinn ævi
Fákr um fold ok ríki
fleinhvessanda þessum.
Hefk lönd ok fjöld frænda
flýt, enn hitt es nýjast:
kröpp eru kaup, ef hreppik
Kaldbak, enn ek læt akra.

Eiríkr svarar: „Margr hefir svá mikils mist í Noregi, at menn fá þess eigi bætr. Hygg ek ok, at numin sé flestöll lönd í meginheruðum; kann ek því eigi at fýsa þik í brott heðan. Mun ek þat halda, at þú hafir af mínum jörðum þat er þér hentar“. Önundr kveðst þat þiggja mundu, ok nam síðan land frá Ófæru, ok þær þrjár víkr Byrgisvík ok Kolbeinsvík ok Kaldbaksvík alt til Kaldbakskleifar. Síðan gaf Eiríkr honum Veiðileysu alla ok Reykjarfjörð, ok Reykjanes alt út þeim megin; enn um rekann var ekki skilit, því at þeir váru svá nógir þá, at hverr hafði þat, er vildi. Önundr

gerði bú í Kaldbak, ok hafði mannmargt; enn er fé hans tók at vaxa, átti hann annat bú í Reykjarfirði. Kolbeinn bjó í Kolbeinsvík, ok sat Önundr um kyrt nökkura vetr.

10. Önundr var svá frækinn maðr, at fáir stóðust honum, þótt heilir væri; hann var ok nafnkunnigr um alt land af foreldrum sínum. Þessu næst hófust deilur þeira Ófeigs grettis ok Þorbjarnar jarlakappa, ok lauk svá, at Ófeigr fell fyrir Þorbirni í Grettisgeil hjá Hæli. Þar varð mikill liðsdráttr at eftirmáli með sonum Ófeigs. Var sent eftir Önundi tréfót, ok reið hann suðr um várit, ok gisti í Hvammi at Auðar hinnar djúpauðgu. Hon tók allvel við honum, því at hann hafði verit með henni fyrir vestan haf. Þá var Óláfr feilan, sonarson hennar, fullroskinn. Mjök var Auðr þá ellimóð. Hon veik á við Önund, at hon vildi kvæna Óláf frænda sinn, ok vildi, at hann bæði Álfdísar hinnar barreysku. Hon var bræðrunga Ásu, er Önundr átti. Önundi þótti þat vænlegt, ok reið Óláfr suðr með honum; ok er Önundr hitti vini sína ok mága, þá buðu þeir honum til sín. Var þá talat um málin, ok váru lögð til Kjalarnessþings, því at þá var enn eigi sett alþingi. Síðan váru málin lagin í gerð, ok kvámu miklar bætr fyrir vígin; enn Þorbjörn jarlakappi var sekr gerr. Hans son var Sölmundr, faðir sviðu-Kára. Váru þeir frændr

lengi utanlands síðan. Þrándr bauð heim Önundi ok þeim Óláfi, ok svá Þormóðr skafti. Fluttu þeir þá bónorðit Óláfs. Var þat auðsótt, því at menn vissu, hver rausnarkona Auðr var. Var þessu keypt. Riðu þeir Önundr heim við svá búit. Auðr þakkaði Önundi liðveizlu við Óláf. Þetta haust fekk Óláfr feilan Álfdísar hinnar barreysku. Þá andaðist Auðr hin djúpauðga, sem segir í sögu Laxdæla.

11. Þau Önundr ok Ása áttu tvá sonu; hét hinn ellri Þorgeirr, enn hinn yngri Ófeigr grettir. Litlu síðar andaðist Ása. Eftir þat fekk Önundr þeirar konu, er Þórdís hét; hon var dóttir Þorgríms frá Gnúpi í Miðfirði, ok skyld Miðfjarðar-Skeggja. Við henni átti Önundr þann son, er Þorgrímr hét; hann var snemma mikill maðr ok sterkr, búsýslumaðr mikill ok vitr maðr. Önundr bjó í Kaldbak tll elli; hann varð sóttdauðr, ok liggr í Tréfótshaugi. Hann hefir fræknastr verit ok fimastr einfættr maðr á Íslandi. Þorgrímr var fyrir sonum Önundar, þótt aðrir væri ellri; enn er hann var hálfþrítugr at aldri, þá hafði hann hærur í höfði; því var hann kallaðr hærukollr. Þórdís móðir hans giftist síðan norðr í Víðidal Auðuni skökli; þeira son var Ásgeirr at Ásgeirsá. Þeir Þorgrímr hærukollr ok bræðr hans áttu eignir miklar allir saman, ok skiftu engu með sér. Eiríkr bjó í Árnesi, sem fyrr var getit.

Hann átti Álöfu, dóttur Ingólfs ór Ingólfsfirði. Flosi hét son þeira; hann var efnilegr maðr ok átti marga frændr. Þá kvámu út hingat þrír bræðr: Ingólfr ok Ófeigr ok Eyvindr, ok námu þeir þá þrjá fjörðu, er við þá eru kendir, ok bygðu þar síðan. Óláfr hét son Eyvindar; hann bjó fyrst í Eyvindarfirði, enn síðan at Dröngum, ok var mikill maðr fyrir sér. Engi varð áskilnaðr með mönnum þar, meðan hinir ellri menn lifðu; enn þá er Eiríkr var látinn, þótti Flosa Kaldbeklingar eigi hafa löglegar heimildir á jörðum þeim, er Eiríkr hafði gefit Önundi. Af því gerðist sundrþykki mikit meðal þeira; enn þó heldu þeir Þorgrímr sem áðr. Ekki máttu þeir þá leika saman eiga. Þorgeirr var fyrir búi þeira bræðra í Reykjarfirði, ok reri jafnan til fiska, því at þá váru firðirnir fullir af fiskum. Nú gera þeir ráð sitt í Víkinni. Maðr hét Þorfinnr; hann var húskarl Flosa í Árnesi. Þenna mann sendi Flosi til höfuðs Þorgeiri. Hann leyndist í naustinu. Þenna morgin bjóst Þorgeirr á sjá at róa, ok tveir menn með honum, ok hét annarr Hámundr, enn annarr Brandr. Þorgeirr gekk fyrstr; hann hafði á baki sér leðrflösku ok í drykk. Myrkt var mjök; ok er hann gekk ofan frá naustinu, þá hljóp Þorfinnr at honum, ok hjó með öxi á milli herða honum, ok sökk öxin ok skvakkaði við. Hann lét lausa öxina,

því at hann ætlaði, at eigi mundi þurfa um at binda, ok vildi forða sér sem skjótast. Er þat af Þorfinni at segja, at hann hljóp norðr í Árnes, ok kom þar áðr enn alljóst var, ok sagði víg Þorgeirs, ok kveðst mundu þurfa ásjá Flosa; kvað þat ok eitt til, at bjóða sættir — „ok bætir þat helzt várt mál, svá mikit sem at er orðit“. Flosi kveðst fyrst mundu hafa fréttir — „ok ætla ek, at þú sért allhræddr eftir stórvirkin“. Nú er at segja frá Þorgeiri, at hann snaraðist við höggit, ok kom öxin í flöskuna, enn hann varð ekki sárr. Þeir leituðu ekki mannsins, því at myrkt var at. Reru þeir út eftir fjörðum, ok kvámu í Kaldbak, ok sögðu atburð þenna. Þeir gerðu at þessu kalls mikit, ok kölluðu hann Þorgeirr flöskubak, ok svá hét hann síðan. Þá var þetta kveðit:

(6) Fyrr lauguðu frægir
fránhvítinga rítar
rausnarmenn í ranni
ræfrhvössu bensævar.
Nú rauð sá's vas víða
vómr frá tekinn sóma
benjaskóðs af bleyði
bæði blýr í sýru.

12. Í þann tíma kom hallæri svá mikit á Ísland, at ekki hefir jafnmikit komit. Þá tók af nálega allan sjávarafla ok reka. Þat stóð yfir mörg misseri. Á einu hausti urðu þangat sæhafa kaupmenn á hafskipi, ok brutu þar í

Víkinni. Flosi tók við þeim fjórum eða fim. Steinn hét sá, er fyrir þeim var. Víða vistuðust þeir þar um Víkina, ok ætluðu at gera sér skip ór skipbrotunum, ok varð þeim þat óhægt. Skipit var lítit til skutanna, enn breitt um miðbyrðit. Um várit kom veðr mikit af norðri; þat helzt nær viku. Eftir veðrit könnuðu menn reka sína. Þorsteinn hét maðr, er bjó á Reykjanesi. Hann fann hval rekinn innan fram á nesinu, þar sem hét á Rifskerjum; þat var reyðr mikil. Hann sendi þegar mann til Flosa í Vík, ok svá til næstu bæja. Einarr hét sá maðr, er bjó at Gjögri; hann var landseti Kaldbeklinga, ok skyldi geyma reka þeira þeim megin fjarða. Hann varð varr við, at hvalrinn var rekinn. Hann tók þegar skip sitt ok reri yfir um fjörðuna til Byrgisvíkr. Þaðan sendi hann mann í Kaldbak; ok er þetta spurði Þorgrímr ok þeir bræðr, bjoggust þeir sem hvatast, ok váru tólf á teinæringi. Þeir Kolbeinssynir fóru ok með þeim, Ívarr ok Leifr, ok váru sex saman. Allir bændr, þeir er við komust, fóru til hvalsins. Nú er at segja frá Flosa, at hann sendi eftir frændum sínum norðr í Ingólfsfjörð ok Ófeigsfjörð, ok eftir Óláfi Eyvindarsyni, er þá bjó at Dröngum. Flosi kom fyrst ok þeir Víkrmenn. Þeir tóku þegar til skurðar, ok var dreginn á land sá er skorinn var. Þeir váru nær tuttugu menn í fyrstu;

enn skjótt fjölgaðist fólkit. Í því komu Kaldbeklingar með fjogur skip. Þorgrímr veitti tilkall til hvalsins, ok fyrirbauð Víkrmönnum skurð ok skifti ok brautflutning á hvalnum. Flosi bað hann sýna, ef Eiríkr hefði gefit Önundi tréfót með ákveðnum orðum rekann, ella kveðst hann mundu vígi verja. Þorgrímr þóttist liðfár, ok réð því eigi til atgöngu. Þá reri skip innan yfir fjörðu, ok sóttu knálega róðrinn. Þeir kvámu at brátt. Þar var Svanr af Hóli ór Bjarnarfirði ok húskarlar hans. Ok þegar hann kom, bað hann Þorgrím eigi láta ræna sik; enn þeir váru áðr vinir miklir, ok bauð Svanr honum lið sitt. Þeir bræðr kváðust þat þiggja mundu. Lögðu þeir þá at röskliga. Þorgeirr flöskubakr réð fyrst upp á hvalinn at húskörlum Flosa. Þorfinnr, er fyrr var getit, skar hvalinn. Hann var fram við höfuðit, ok stóð í spori, er hann hafði gert sér. Þorgeirr mælti: „Þar færi ek þér öxi þína". Síðan hjó hann á hálsinn, svá at af tók höfuðit. Flosi var uppi á mölinni, er hann sá þetta. Hann eggjaði þá sína menn til móttöku. Nú berjast þeir lengi, ok veitti Kaldbeklingum betr. Fáir menn höfðu þar vápn, nema öxar þær, er þeir skáru með hvalinn, ok skálmir. Hrukku Víkrmenn af hvalnum í fjöruna. Austmenn höfðu vápn ok urðu skeinuhættir. Steinn stýrimaðr hjó fót undan Ívari Kolbeinssyni; enn

Leifr, bróðir Ívars, laust félaga Steins í hel með hvalrifi. Þá var með öllu barit, því er til fekst, ok fellu þar menn af hvárumtveggjum. Þessu næst kvámu þeir Óláfr frá Dröngum með mörgum skipum. Þeir veittu Flosa. Urðu Kaldbeklingar þá bornir ofrliði. Þeir höfðu áðr hlaðit skip sín. Svanr bað þá ganga á skip sín. Létu þeir þá berast fram at skipunum. Víkrmenn sóttu þá eftir; ok er Svanr var kominn at sjánum, hjó hann til Steins stýrimanns ok veitti honum mikinn áverka. Síðan hljóp hann á skip sitt. Þorgrímr særði Flosa miklu sári, ok komst við þat undan. Óláfr hjó til Ófeigs grettis ok særði hann til ólífis. Þorgeirr þreif Ófeig í fang sér ok hljóp með hann á skip. Reru þeir Kaldbeklingar inn yfir fjörðu. Skildi þá með þeim. Þetta var kveðit um fundinn:

(7) Hörð, frák, heldr at yrði
hervápn at Rifskerjum,
mest þvít margir lustu
menn slyppir hvalklyppum,
enn malmgautar móti
mjök fast hafa kastat
— oss lízt ímun þessi
óknyttin — þvestslyttum.

Síðan varð komit á með þeim griðum, ok lögðu þeir málin til alþingis. Veittu þeir Kaldbeklingum Þóroddr goði ok Miðfjarðar-Skeggi ok margir Sunnlendingar. Varð Flosi sekr, ok

margir þeir, er at höfðu verit með honum. Varð honum þá féskylft mjök, því at hann vildi einn halda upp fébótum. Þeir Þorgrímr gátu eigi sýnt, at þeir hefði fé lagit fyrir jarðirnar ok rekann, er Flosi kærði eftir. Þorkell máni hafði þá lögsögn. Var hann þá beiddr órskurðar. Honum kveðst þat lög sýnast, at nökkut hefði fyrir komit, þótt eigi væri fult verð — „því at svá gerði Steinvör hin gamla við Ingólf afa minn, at hon þá af honum Rosmhvalanes alt, ok gaf fyrir heklu flekkótta, ok hefir þat aldri rift orðit; munu þar stærri rið í vera. Enn hér legg ek til ráð“, segir hann, „at skift sé brotgeiranum, ok hafi hvárirtveggju at jafnaði; síðan sé þat lögtekit, at hverr eigi reka fyrir sinni jörðu“. Þetta var gert. Var þá svá skift til, at þeir Þorgrímr létu Reykjarfjörð ok alt út þeim megin, enn þeir skyldu eiga Kamb. Ófeigr var bættr miklu fé. Þorfinnr var ógildr. Þorgeiri var bætt fyrir fjörráð. Síðan sættust þeir. Flosi réðst til Noregsferðar með Steini stýrimanni, enn seldi jarðir sínar í Víkinni Geirmundi hjúkatimbri. Bjó hann þar síðan. Skip þat er kaupmenn höfðu gert var mjök breiðvaxit. Þat kölluðu menn Trékylli, ok þar er Víkin við kend. Á því fór Flosi utan, ok varð aftrreka í Öxarfjörð. Þaðan af gerðist saga Böðmóðs ok Grímúlfs ok Gerpis.

13. Eftir þetta skiftu þeir Þorgrímr ok Þorgeirr bræðr fé með sér; tók Þorgrímr lausafé, enn Þorgeirr löndin. Réðst Þorgrímr þá inn til Miðfjarðar, ok keypti land at Bjargi með ráði Skeggja. Þorgrímr átti Þórdísi, dóttur Ásmundar undan Ásmundargnúpi, er numit hafði Þingeyrasveit. Þau Þorgrímr ok Þórdís áttu son, er Ásmundr hét; hann var mikill maðr ok sterkr, ok vitr maðr, ok hærðr manna bezt. Hann hafði snemma hærur í höfði; því var hann kallaðr hærulangr eða hærulagðr. Þorgrímr gerðist þá búsýslumaðr mikill, ok hafði alla menn mjök í starfa, þá er með honum váru. Ásmundr vildi lítt vinna, ok var fátt um með þeim feðgum. Fór svá þar til Ásmundr var roskinn at aldri. Þá beiddi Ásmundr fararefna af föður sínum. Þorgrímr kvað þau lítil verða mundu, ok fekk honum þó nökkut af flytjanda eyri. Fór Ásmundr þá utan, ok græddist honum brátt fé. Hann sigldi til ýmissa landa, ok gerðist hinn mesti kaupmaðr ok vellauðigr. Hann var vinsæll maðr ok skilríkr, ok átti marga frændr í Noregi, þá er göfgir váru. Á einu hausti vistaðist Ásmundr austr í Vík með göfgum manni, þeim er Þorsteinn hét. Hann var upplenzkr maðr at ætt, ok átti systur, er Rannveig hét; hon var hinn bezti kvenkostr. Þeirar konu bað Ásmundr ok fekk með ráði Þorsteins frænda henn-

ar. Staðfestist Ásmundr þar um hríð, ok var vel virðr. Þau Rannveig áttu þann son, er Þorsteinn hét, manna fríðastr ok sterkr maðr, raddmaðr mikill, ok hár maðr á vöxt, ok nökkut seinlegr í viðbragði; því var hann drómundr kallaðr. Enn er Þorsteinn var lítt á legg kominn, tók móðir hans sótt ok andaðist. Eftir þat festi Ásmundr eigi yndi í Noregi. Tóku þá móðurfrændr Þorsteins við honum ok fé hans; enn Ásmundr réðst þá enn í sigling, ok varð nafnfrægr maðr. Ásmundr kom skipi sínu í Húnavatn. Þá var Þorkell krafla höfðingi yfir Vatnsdælum. Hann frétti útkvámu Ásmundar. Reið Þorkell þá til skips ok bauð Ásmundi til sín. Þorkell bjó á Másstöðum í Vatnsdal. Fór Ásmundr þangat til vistar. Þorkell var son Þorgríms Karnsárgoða; hann var stórvitr maðr. Þetta var eftir útkomu Friðreks biskups ok þeira Þorvalds Koðránssonar. Þeir bjoggu þá at Lækjamóti, er þetta var. Þeir boðuðu kristni fyrst fyrir norðan land. Lét Þorkell prímsignast ok margir menn með honum. Margt bar til tíðenda um sameign þeira biskups ok Norðlendinga, þat er eigi kemr við þessa sögu. Með Þorkeli fæddist upp kona sú, er Ásdís hét; hon var dóttir Bárðar Jökulssonar, Ingimundarsonar hins gamla, Þorsteinssonar, Ketilssonar raums. Móðir Ásdísar var Álfdís, dóttir Ófeigs grettis, sem fyrr er

sagt. Ásdís var ógefin, ok þótti vera hinn bezti kvenkostr, bæði sakir ættar ok fjár. Ásmundi leiddist nú í siglingum. Vildi hann nú staðfestast á Íslandi. Hefir hann þá uppi orð sín, ok biðr þessar konu. Þorkell vissi gerla skil á honum, at hann var ríkr maðr ok ráðinn til fjárhalds; ok fór þat fram, at Ásmundr fekk Ásdísar. Gerðist hann þá aldavinr Þorkels ok búsýslumaðr mikill, lögvitr ok framgjarn. Litlu síðar andaðist Þorgrímr hærukollr at Bjargi. Tók Ásmundr arf eftir hann ok bjó þar síðan.

14. Ásmundr hærulangr setti bú at Bjargi, mikit ok reisulegt, ok hafði mannmargt með sér. Hann var vinsæll maðr. Þessi váru börn þeira Ásdísar: Atli var ellstr. Hann var gegn maðr ok gæfr, hægr ok hógværr; við hann líkaði hverjum manni vel. Annan son áttu þau, er Grettir var kallaðr. Hann var mjök ódæll í uppvexti sínum, fátalaðr ok óþýðr, bellinn bæði í orðum ok tiltektum. Eigi hafði hann ástríki mikit af Ásmundi föður sínum; enn móðir hans unni honum mikit. Grettir Ásmundarson var fríðr maðr sýnum, breiðleitr ok skammleitr, rauðhærðr ok næsta freknóttr, eigi bráðgerr meðan hann var á barnsaldri. Þórdís hét dóttir Ásmundar, er síðan átti Glúmr, son Óspaks Kjarlakssonar af Skriðinsenni. Rannveig hét önnur dóttir Ásmundar. Hana átti Gamli Þóraldsson Vindlendingr. Þau bjoggu á Melum í

Hrútafirði. Þeira son var Grímr. Sonr Glúms ok Þórdísar Ásmundardóttur var Óspakr, er deildi við Odd Ófeigsson, sem segir í Bandamanna sögu. Grettir óx upp at Bjargi, þar til er hann var tíu vetra gamall. Hann tók þá heldr við at gangast. Ásmundr bað hann starfa nökkut. Grettir sagði sér þat eigi mundu vera vel hent, ok spurði þó at, hvat hann skyldi gera. Ásmundr svarar: „Þú skalt gæta heimgása minna“. Grettir svarar ok mælti: „Lítit verk ok löðrmannlegt“. Ásmundr svarar: „Leys þú þetta vel af hendi, ok mun þá batna með okkr“. Síðan tók Grettir við heimgásunum. Þær váru fimtíu, ok með kjúklingar margir. Eigi leið langt, áðr enn honum þóttu þær heldr bágrækar, enn kjúklingar seinfærir. Honum gerði mjök hermt við þessu, því at hann var lítill skapdeildarmaðr. Nökkuru síðan fundu förumenn kjúklinga dauða úti ok heimgæss vængbrotnar. Þetta var um haustit. Ásmundi líkaði stórilla, ok spurði, hvárt Grettir hefði drepit fuglana. Hann glotti at ok svarar:

(8) Þat gerik víst er vetrar,
ving háls á kjúklingum;
enn þótt ellri finnisk
einn berr ek af sérhverri.

„Ok skaltu eigi lengr af þeim bera“, sagði Ásmundr. „’Vinr er sá annars, er ills varnar’“, sagði Grettir. „Fást mun þér verk annat“,

sagði Ásmundr. „'Fleira veit sá, er fleira reynir'", sagði Grettir; „eða hvat skal ek nú gera?" Ásmundr svarar: „Þú skalt strjúka bak mitt við eld, sem ek læt jafnan gera". „Heitt mun þat um hönd", sagði Grettir; „enn þó er verkit löðrmannlegt". Fór nú svá fram um hríð, at Grettir heldr þessum starfa. Tekr nú at hausta; gerðist Ásmundr heitfengr mjök, ok eggjar Gretti at strjúka fast bak sitt. Þat var háttr í þann tíma, at eldaskálar váru stórir á bæjum. Sátu menn þar við langelda á öftnum. Þar váru borð sett fyrir menn, ok síðan sváfu menn upp frá eldunum. Konur unnu þar ok tó á daginn. Þat var eitt kveld, at Grettir skyldi hrífa bak Ásmundar, at karl mælti: „Nú muntu verða af þér at draga slenit, mannskræfan", segir hann. Grettir segir: „'Ilt er at eggja óbilgjarnan'". Ásmundr mælti: „Aldri er dugr í þér". Grettir sér nú, hvar stóðu ullkambar í setinu; tekr kambinn ok lætr ganga ofan eftir baki Ásmundar. Hann hljóp upp ok varð óðr við, ok vildi ljósta Gretti með staf sínum, enn hann skauzt undan; þá kom húsfreyja at, ok spurði, hvat þeir ættist við. Grettir kvað þá vísu þessa:

(9) Mik vill menja stökkvir
— mjök kennik þess — brenna,
hodda Grund, á höndum
— höfugt ráð er þat — báðum.

Lætk á hringa hreyti,
hör-Gerðr, tekit verða
— ger sé ek gildra sára
gögl — óskornum nöglum.

Illa þótti húsfreyju, er Grettir hafði þetta til bragðs tekit, ok kvað hann eigi fyrirleitinn verða mundu. Eigi batnaði frændsemi þeira Ásmundar við þetta. Nökkurri stundu síðar talaði Ásmundr til, at Grettir skyldi geyma hrossa hans. Grettir kvað sér þat betra þykkja enn bakeldagerðin. „Þá skaltu svá at fara“, sagði Ásmundr, „sem ek býð þér. Hryssu á ek bleikálótta, er ek kalla Keingálu; hon er svá vís at um veðráttu ok vatnagang, at þat mun aldri bresta, at þá mun hríð eftir koma, ef hon vill eigi á jörð ganga; þá skaltu byrgja í húsi hrossin, enn halda þeim norðr á hálsinn, þegar er vetr leggr á; þætti mér þurfa, at þú leystir þetta verk betr af hendi enn þau tvau, sem áðr hefi ek skipat þér“. Grettir svarar: „Þetta er kalt verk ok karlmannlegt; enn ilt þykkir mér at treysta merinni, því at þat veit ek engan fyrr gert hafa“. Nú tekr Grettir við hrossageymslunni, ok leið svá fram yfir jól; þá gerði á kulda mikla með snjóum ok ilt til jarða. Grettir var lítt settr at klæðum, enn maðr lítt harðnaðr; tók hann nú at kala, enn Keingála stóð á, þar sem mest var svæðit, í hverju illviðri; aldri kom hon svá snemma í

haga, at hon myndi heim ganga fyrir dagsetr. Grettir hugsar þá, at hann skal gera eitthvert þat bellibragð, at Keingálu yrði goldit fyrir útiganginn. Þat var einn morgin snemma, at Grettir kom til hrossahúss, lýkr upp, ok stóð Keingála fyrir stalli; því at þótt hrossum væri fóðr gefit, þeim er með henni váru, þá hafði hon þat ein. Nú fór Grettir upp á bak henni; hann hafði hvassan kníf í hendi, ok rekr um þverar herðar Keingálu, ok lætr svá ganga aftr tveim megin hryggjar. Hrossit bregðr nú við hart, því at þat var feitt og fælit; eyss svá, at hófarnir brustu í veggjunum. Grettir fell af baki; ok er hann komst á fætr, leitar hann til bakferðar; er þeira viðreign hin snarpasta, ok svá lýkr, at hann flær af henni alla baklengjuna aftr á lend; rekr síðan út hrossin ok til haga. Eigi vildi Keingála bíta, nema til baksins; enn er skamt var af hádegi, bregðr hon við, ok hleypr heim til húss. Grettir byrgir nú húsit ok gengr heim. Ásmundr spyrr Gretti, hvar hrossin væri. Grettir kveðst geymt hafa í húsi eftir vanda. Ásmundr segir, at þá myndi skamt til hríðar, er hrossin vildu eigi á standa í þvílíku veðri. Grettir svarar: „‘Skýzt þeim mörgum vísdómrinn, er betri ván er at‘“. Líðr nú af náttin ok kom eigi hríðin. Rekr Grettir hrossin, ok þolir Keingála eigi í haga. Undarlegt þótti Ásmundi þat, enn veðr-

áttu brá eigi ór því, sem áðr hafði verit. Enn þriðja morgun fór Ásmundr til hrossanna, ok at Keingálu, ok mælti: „Illa þykki mér hrossin við hafa orðit at jafngóðum vetri; enn þú munt sízt bregðast at bakinu, Bleikála.“ „‘Verðr þat er varir‘“, segir Grettir — “‘ok svá hitt er eigi varir‘“. Ásmundr strauk bakit á hrossinu, ok fylgdi þar húðin. Honum þótti undarlegt, hví svá var orðit, ok kvað Gretti þessu valda mundu. Grettir glotti at, ok svaraði öngu. Bóndi fór heim, ok var málóði mjök. Hann gekk til eldaskála, ok heyrði, at húsfreyja mælti: „Vel skyldi nú reynzt hafa hrossageymslan frænda míns“. Ásmundr kvað vísu:

(10) Fast hefr flegna trausta
— fær prettat mik — Grettir
— fljóð eru flest en prúðu
— fámálug — Keingálu.
Víst man venja flestar
vitr drengr af sér lengi
— hróðr nemi hrings en fríða
Hlín — kvaðningar mínar.

Húsfreyja svarar: „Eigi veit ek, hvárt mér þykkir meir frá móti, at þú skipar honum jafnan starfa, eða hitt, at hann leysir alla einn veg af hendi“. „Nú skal ok um enda gert fyrir þat“, sagði Ásmundr; „enn hafa skal hann viðrgerning því verra“. „Teli þá hvárigir á aðra“, sagði Grettir; ok svá fór fram um stund. Ásmundr lét drepa Keingálu. Mörg bernskubrögð

gerði Grettir, þau sem eigi eru í sögu sett. Hann gerðist nú mikill vexti; eigi vissu menn gerla afl hans, því at hann var óglíminn; orti hann jafnan vísur ok kviðlinga, ok þótti heldr níðskældinn. Eigi lagðist hann í eldaskála, ok var fátalaðr lengstum.

15. Þá váru margir uppvaxandi menn í Miðfirði. Skáld-Torfa bjó þá á Torfustöðum. Bersi hét son hennar; hann var manna gervilegastr ok skáld gott. Þeir bjuggu á Mel bræðr, Kormákr ok Þorgils. Með þeim óx upp sá maðr, er Oddr hét. Hann var framfærslumaðr þeira, ok var kallaðr Oddr ómagaskáld. Auðun hét maðr; hann óx upp á Auðunarstöðum í Víðidal; hann var gegn maðr ok góðfengr, ok sterkastr norðr þar sinna jafnaldra. Kálfr Ásgeirsson bjó á Ásgeirsá, ok Þorvaldr bróðir hans. Atli, bróðir Grettis, gerðist ok þroskamaðr, ok allra manna gæfastr; við hann líkaði hverjum manni vel. Þessir lögðu knattleika með sér á Miðfjarðarvatni; kvámu þar til Miðfirðingar ok Víðdælar; þar kvámu ok margir menn ór Vestrhópi ok af Vatnsnesi, svá ok ór Hrútafirði. Sátu þeir þar við, er lengra fóru til. Var þar skipat saman þeim sem jafnsterkastir váru, ok varð at því hin mesta gleði lengstum á haustum. Grettir fór til leika fyrir bæn Atla bróður síns, þá er hann var fjórtán vetra gamall. Síðan var skipat mönnum

til leiks. Var Gretti ætlat at leika við Auðun, er fyrr var nefndr; hann var þeira nökkurum vetrum eldri. Auðun sló knöttinn yfir höfuð Gretti, ok gat hann eigi náð; stökk hann langt eftir ísinum. Grettir varð reiðr við þetta, ok þótti Auðun vilja leika á sik; sækir þá knöttinn ok kemr aftr, ok þegar hann náði til Auðunar, setr hann knöttinn rétt framan í enni honum, svá at sprakk fyrir. Auðun sló Gretti með knattgildrunni, er hann helt á, ok kom lítt á, því at Grettir hljóp undir höggit; tókust þeir þá á fangbrögðum, ok glímdu; þóttust menn þá sjá, at Grettir var sterkari, enn menn ætluðu, því at Auðun var rammr at afli. Áttust þeir lengi við, en svá lauk, at Grettir fell; lét Auðun þá fylgja kné kviði, ok fór illa með hann. Hlupu þeir þá til Atli ok Bersi ok margir aðrir, ok skildu þá. Grettir kvað eigi þurfa at halda á sér, sem ólmum hundi, ok mælti þetta: „‘Þræll einn þegar hefnist, en argr aldri‘“. Eigi létu menn þetta sér at sundrþykki verða, því at þeir Kálfr ok Þorvaldr bræðr vildu at þeir væri sáttir; váru þeir ok skyldir nökkut Auðun ok Grettir, ok helzt leikrinn sem áðr, ok varð eigi til sundrþykkis fleira.

16. Þorkell krafla gerðist nú gamall mjök; hann hafði Vatnsdæla goðorð, ok var höfðingi mikill. Hann var aldavin Ásmundar hærulangs,

sem tengdum þeira hæfði. Hann var því vanr, at ríða til Bjargs hvert vár, at sækja þangat til kynnis; ok enn gerði hann svá næsta vár eftir þat, sem áðr var sagt, at hann fór til Bjargs. Tóku þau Ásmundr ok Ásdís við honum báðum höndum; var hann þar þrjár nætr, ok töluðu þeir mágar marga hluti milli sín. Þorkell spurði, hversu Ásmundi segði hugur um sonu sína, hverir iðnarmenn þeir mundu verða. Ásmundr kveðst ætla, at Atli yrði búmaðr mikill, forsjáll ok fémaðr. Þorkell svarar: „Þarfr maðr ok þér líkr; enn hvat segir þú af Gretti?“ Ásmundr mælti: „Af honum er þat at segja, at hann mun verða sterkr maðr ok óstýrilátr; þykkjumikill ok þungr hefir hann mér orðit“. Þorkell svarar: „Eigi er þat heillavænlegt, mágr“, sagði hann; „enn hversu skulum vit skipa um þingferð okkra í sumar?“ Ásmundr svarar: „Ek gerumst þungfærr, ok vilda ek sitja heima“. „Viltu at Atli fari fyrir þik?“, sagði Þorkell. „Hann þykjumst ek eigi missa mega“, segir Ásmundr, „fyrir sakir starfa ok atdráttar, enn Grettir vill ekki starfa; er hann svá viti borinn, at ek get, at hann kunni halda upp lögsögn fyrir mik með þinni umsjá“. „Þú skalt ráða, mágr“, segir Þorkell. Reið hann nú heim. þá er hann var búinn, ok leysti Ásmundr hann burt með góðum gjöfum. Nökkuru síðar bjóst Þor-

kell heiman til þings; hann reið með sex tigi manna; fóru þeir allir með honum, er í hans goðorði váru. Kemr hann til Bjargs, ok reið Grettir þaðan með honum. Þeir riðu suðr heiði þá er Tvídægra heitir. Áfangar váru litlir á fjallinu, ok riðu þeir mikinn ofan í bygðina; ok er þeir kvámu ofan í Fljótstungu, þótti þeim mál at sofa, ok hleyptu beizlum af hestum sínum, ok létu ganga með söðlum. Lágu þeir langt á dag fram ok sváfu; enn er þeir vöknuðu, svipuðust menn at hestum sínum; höfðu hestarnir sinn veg farit hverr þeira, enn sumir höfðu velzt. Grettir fann seinast sinn hest. Þat var þá háttr, at menn vistuðu sik sjálfir til þings, ok reiddu flestir mali um söðla sína. Söðull var undir kviði niðri á hesti Grettis, enn í burtu malrinn; ferr hann nú ok leitar, ok fann eigi; sér hann nú hvar maðr gengr; sá fór hart. Grettir spyrr, hverr þar færi. Hann svarar, ok kveðst Skeggi heita, ok vera húskarl norðan ór Ási í Vatnsdal — „er ek í ferð með Þorkeli bónda“, sagði hann, „enn mér hefir tekist til gálauslega, ek hefi týnt vistamal mínum“. Grettir svarar: „’Eindæmin eru verst’; ek hefi ok týnt mal þeim, er ek átti, ok leitum nú báðir samt“. Þat líkaði Skeggja vel. Ganga þeir nú um hríð; enn er minst varði, tekr Skeggi á rás upp eftir móunum ok grípr þar upp malinn. Grettir sá er hann laut, ok

spyrr, hvat hann tók upp. „Malinn minn“, segir Skeggi. „Hverir bera þat fleiri enn þú“? sagði Grettir, „ok lát mik sjá, því at margt er öðru líkt“. Skeggi kvað öngvan mann taka af sér þat er hann ætti. Grettir þreif til malsins, ok toguðust þeir um hann, ok vildi sitt mál hvárrtveggi hafa. „Undarlega ætli þér“, segir húskarlinn, „þó menn sé eigi jafnstórauðgir allir sem þér, Vatnsdælar, at menn muni eigi þora at halda á sínu fyrir yðr“. Grettir kvað þetta eigi eftir mannvirðingu ganga, þótt hverr hefði þat er ætti. Skeggi mælti: „Of fjarri er nú Auðun at kyrkja þik sem við knattleikinn“. „Vel er þat“, sagði Grettir, „enn eigi muntu mik kyrkja, hvern veg sem hitt hefir verit“. Skeggi greip þá öxi, ok hjó til Grettis; enn er Grettir sá þat, þreif hann vinstri hendi öxarskaftit fyrir framan hendr Skeggja, svá hart, at þegar varð laus öxin. Grettir setti þá sömu öxi í höfuð honum, svá at þegar stóð í heila; fell húskarl þá dauðr til jarðar. Grettir tók malinn, ok kastar um söðul sinn. Hann reið síðan eftir förunautum sínum. Þorkell reið undan, því at hann vissi eigi, at þetta myndi til hafa borit. Menn söknuðu nú Skeggja ór flokkinum; enn er Grettir fann þá, spyrja þeir hann, hvat hann vissi til Skeggja. Grettir kvað þá vísu:

(11) Hygg ek at hljóp til Skeggja

hamratröll með för rammri
— blóðs var á gunnar Gríði
gráðr — fyr stundu áðan.
Sú gein of haus hánum
harðmynt er lítt sparði
— vark hjá viðreign þeira —
vígtenn ok klauf enni.

Þá hlupu fylgdarmenn Þorkels upp, ok sögðu eigi mundu tröll hafa tekit manninn um ljósan dag. Þorkell þagnaði, ok mælti síðan: „Önnur efni munu í vera, ok mun Grettir hafa drepit hann; eða hvat bar til?“ Grettir segir þá allan áskilnað þeira. Þorkell mælti: „All-illa hefir þetta til tekizt, því at Skeggi var fenginn til fylgdar við mik, enn maðr góðættaðr, ok mun ek taka málit á þann hátt, at ek mun bæta slíku, sem dæmt verðr, enn sektum má ek eigi ráða; eru tveir kostir fyrir hendi við þik, Grettir, hvárt þú vilt heldr fara til þings, ok hætta á, hvern veg til tekst, eða hverfa hér aftr“. Grettir köri at fara til þings, ok svá var, at hann fór. Var þetta mál kært af erfingjum hins vegna. Gekk Þorkell til handsala, ok helt upp fébótum; enn Grettir skyldi vera sekr, ok vera utan þrjá vetr. Enn er þeir riðu af þingi höfðingjarnir, áðu þeir uppi undir Sleðaási, áðr enn þeir skildu; þá hóf Grettir stein þann, er þar liggr í grasinu, ok nú heitir Grettishaf. Þá gengu til margir menn, at sjá steininn, ok þótti þeim mikil furða, at svá

ungr maðr skyldi hefja svá mikit bjarg. Reið Grettir heim til Bjargs, ok sagði frá ferðum sínum. Ásmundr tók lítt á, ok kvað hann óeirðarmann verða mundu.

17. Hafliði hét maðr, er bjó at Reyðarfelli í Hvítársíðu; hann var siglingamaðr ok átti skip í för; þat stóð uppi í Hvítá. Sá maðr var á skipi með honum, er Bárðr hét; hann átti konu unga ok fríða. Ásmundr sendi mann til Hafliða, at hann skyldi taka við Gretti, ok sjá um með honum. Hafliði kvað sér sagt, at maðrinn væri vanstiltr; enn fyrir sakir vináttu þeira Ásmundar tók hann við Gretti. Bjóst hann þá til utanferðar. Engi vildi Ásmundr fararefni fá honum, utan hafnest ok lítit af vaðmálum. Grettir bað hann fá sér vápn nökkut. Ásmundr svarar: „Eigi hefir þú mér hlýðinn verit; veit ek ok eigi, hvat þú munir þat með vápnum vinna, er þarft er; mun ek ok þau eigi til láta“. Grettir mælti: „Þá er eigi þat at launa, sem eigi er gert“. Síðan skildu þeir feðgar með litlum kærleikum. Margir báðu hann vel fara, enn fáir aftr koma. Móðir hans fylgdi honum á leið; ok áðr þau skildu, mælti hon svá: „Eigi ertu svá af garði gerr, frændi, sem ek vilda, svá vel borinn maðr sem þú ert; þykki mér þat mest á skorta, at þú hefir ekki vápn, þat er neytt sé, enn mér segir svá hugr um, at þú munir þeira við þurfa“. Hon tók þá undan

skikkju sinni sverð búit; þat var allgóðr gripr. Hon mælti þá: „Sverð þetta átti Jökull föðurfaðir minn ok hinir fyrri Vatnsdælar, ok var þeim sigrsælt; vil ek nú gefa þér sverðit, ok njót vel“. Grettir þakkaði henni vel gjöfina, ok kvað sér þetta betra þykkja, enn aðrir fémunir, þótt meiri væri. Síðan fór hann veg sinn, enn Ásdís bað honum margra virkta. Grettir reið suðr um heiði, ok létti eigi fyrr enn hann kom suðr til skips. Hafliði tók vel við honum; fann hann Gretti, ok spurði at fararefnum hans. Grettir kvað vísu:

(12) Hygg ek at heiman bjoggu
heldr auðigir snauðan,
blakkþollr byrjar skikkju,
beiðendr Móins leiðar.
Enn réð orðskvið sanna
auðaorn við mik fornan
ern, at bezt er barni,
benskóðs fyr gjöf, móðir.

Hafliði kvað þat sýnt, at henni var mest um hann hugat. Létu þeir í haf, þegar er þeir váru búnir ok byr gaf; ok er þeir kvámu út yfir grunn öll, undu þeir segl. Grettir gerði sér gróf undir bátinum, ok vildi þaðan hvergi hræra sik, hvárki til austra, né at segli at gera, ok ekki starfa, þat sem hann átti at skipi at gera til jafnaðar við aðra menn; eigi vildi hann ok kaupa af sér. Þeir sigldu suðr um Reykjanes, ok svá suðr fyrir land, ok er land-

it var horfit, fengu þeir rétt mikinn. Skipit var heldr lekt, ok þoldi illa réttinn; fengu þeir vás mikit. Grettir lét þá fjúka í kviðlinga; þat líkaði mönnum stórilla. Einn dag var þat, at veðr var bæði hvast ok kalt; þá kölluðu sveinar, báðu Gretti nú duga — „því at oss kólnar á klónum“. Grettir leit upp, ok mælti:

(13) Happ er, ef hér skal kropna
hver fingr á kyrpingum.

Eigi fengu þeir af honum starfann, enn líkaði nú verr enn áðr, ok kváðu hann skyldu taka gjöld á sjálfum sér fyrir níð sitt ok lögleysu þá er hann gerði — „þykkir þér betra“, sögðu þeir, “at klappa um kviðinn á konu Bárðar stýrimanns, enn at gera skyldu þína á skipi, ok er slíkt óþolanda“. Veðrit gekk upp at eins; stóðu þeir þá í austri, svá at dægrum skifti. Þeir heituðust þá við Gretti. Ok er Hafliði heyrði þetta, gekk hann þar at, er Grettir lá, ok mælti: „Eigi þykki mér samkeypi yðvart kaupmanna gott; þú gerir þeim ólög, enn níðir þá á svá gert ofan, enn þeir heitast at steypa þér fyrir borð. Nú er slíkt ótiltækilegt“. „Hví munu þeir eigi ráða tiltektum sínum?“ segir Grettir — „enn þat vilda ek, at eftir dveldist einn eða tveir hjá mér, áðr enn ek ganga fyrir borð“. „Slíkt er ógeranda“, segir Hafliði — „mun oss aldri vel gefa, ef þér berist þetta fyrir; mun ek leggja ráð til með þér“. „Hvert er

þat"? sagði Grettir. „Þeir finna at við þik, at þú níðir þá; nú vil ek", sagði Hafliði — „at þú kveðir til mín nökkura níðvísu, ok má vera, at þeir umberi betr við þik". „Aldri kveð ek til þín", sagði Grettir, „utan gott; geri ek þik eigi líkan kyrpingum". Hafliði mælti: „Kveða má svá, at fegri sé vísan, ef grafin er, þótt fyrst sé eigi allfögr". „Þetta hefi ek ok nægst til", sagði Grettir. Hafliði fór til þeira skipverja, þar sem þeir váru at ausa, ok mælti: „Mikit er erfiði yðvart, ok ván, at yðr líki illa við Gretti". „Verri þykkja oss kviðlingar hans, enn hvetvetna annat", segja þeir. Hafliði mælti þá hátt: „Hann mun ok illa af því fara um síðir". Enn er Grettir heyrði Hafliða ámæla sér, kvað hann vísu:

(14) Annat var þá's inni
át Hafliði drafla
— hann þóttisk þá heima —
hvellr at Reyðarfelli.
Ok dagverðar darra
dómskreytandi neytir
tysvar tveggja nesja
takreins degi einum.

Kaupmönnum þótti all-illa, ok sögðu, at hann skyldi eigi til einskis gera, at níða Hafliða bónda. Hafliði mælti þá: "Nóga hefir Grettir verðleika til þess, þótt þér gerðuð honum nökkura smán, enn eigi vil ek hafa sæmd mína í veði til móts við illgirni hans ok forsjáleysi; nú

munu vér þessa eigi at sinni hefna, meðan vér erum í svá miklum háska staddir, enn minnist þess þá, er þér komið á land, ef yðr líkar". Þeir svöruðu: „Mun oss eigi mega sem þér? Hvárt mun oss heldr bíta níð hans enn þik?" Hafliði bað þá svá gera. Þaðan frá vönduðu skipverjar miklu miðr um kviðlinga enn áðr. Þeir höfðu harða útivist ok langa; kvámu þá lekar at skipinu; tóku menn þá at lýjast mjök á erfiði. Stýrimannskona sú hin unga var því jafnan vön, at sauma at höndum Grettis, ok höfðu skipverjar þat mjök í fleymingi við hann. Hafliði gekk þar til, er Grettir lá, ok kvað vísu:

(15) Statt upp ór gróf, Grettir,
grefr knörr hola vörru;
minstu á mál við svanna
meginkátr enn glaðláta.
Fast hefr hrund at höndum,
hör-Nauma, þér saumat;
skorð vill, at vel þú verðir
við, meðan lönd eru niðri.

Grettir stóð skjótt upp ok kvað:

(16) Stöndum upp, þót undir
all-tíðum skip ríði;
veitk, at víf mun láta
verr, ef ek ligg á knerri.
Því mun öllungis illa
aldygg kona hyggja
hvít, ef hér skal láta
hvert sinn fyr mik vinna.

Síðan hljóp hann aftr til, þar er þeir váru at austrinum, ok spurði, hvat þeir vildu, at

hann gerði. Þeir sögðu, at hann lítit gott gera mundu. Hann sagði: „'Munr er at mannsliði'“. Hafliði bað þá eigi neita liði hans — “má vera, at hann þykist leysa sínar hendr, ef hann býðr lið sitt“. Þá var eigi dæluaustr á hafskipum; kölluðu menn þat byttuaustr eða stampaustr. Hann var bæði vássamr ok erfiðr; skyldi þar hafa byttur tvær; fór þá önnur niðr, er önnur fór upp. Sveinar báðu, at Grettir skyldi sökkva byttunum; kváðu nú reyna skyldu, hvat hann mætti. Hann segir, at lítil raun myndi bezt um þat. Ferr hann þá niðr ok sökkvir byttunum, ok váru þá fengnir til tveir at ausa til móts við hann; heldust þeir eigi lengi við áðr þeir váru yfirkomnir af mæði; þá gengu til fjórir, ok fór alt á sömu leið. Svá segja sumir menn, at átta jusu þeir við hann, áðr enn lauk; var þá ok upp ausit skipit. Þaðan af skiftist mjök um orðalag kaupmanna við Gretti, því at þeir sá, hvat hann átti undir sér fyrir afls sakir; var hann ok þaðan frá hinn fræknasti til liðs, hvers sem við þurfti. Berr þá nú austr í haf; lágu á myrkr mikil; fundu þeir eigi fyrr eina nótt, enn þeir sigldu upp á sker skipinu, svá at undan gekk undirhlutrinn; var þá hrundit bátnum, ok fluttar af konur ok alt þat er laust var. Þar var hólmr lítill skamt frá þeim, ok færðu þeir þangat föng sín, sem þeir komust við um nóttina, enn er

lýsa tók, áttu þeir um at tala, hvar þeir váru komnir; kendust þeir þá við, sem áðr höfðu farit milli landa, at þeir váru komnir at Sunnmæri í Noregi. Þar var ein ey skamt frá þeim til meginlands, er heitir Haramsey; þar var bygð mikil í eyjunni; þar var ok lends manns ból.

18. Þorfinnr hét lendr maðr, sá er þar átti bú í eyjunni; hann var son Kárs hins gamla, er þar hafði lengi búit. Þorfinnr var höfðingi mikill; ok er alljóst var orðit, sá menn til ór eyjunni, at kaupmenn váru nauðulega staddir. Var þá sagt til Þorfinni; hann brá við skjótt, ok lét setja fram karfa stóran, er hann átti; reru sextán menn á borð. Þeir váru á karfanum nær þrjátigi manna; fóru til sem hvatast, ok burgu fé kaupmanna, enn hafskipit sökk niðr; týndist þar mikit góðs. Þorfinnr flutti alla menn heim af skipinu til sín; váru þeir þar viku, ok þurkuðu varning sinn. Síðan fóru kaupmenn suðr í land, ok eru þeir ór sögunni. Grettir var eftir hjá Þorfinni, ok lét lítit um sik; var fátalaðr lengstum. Þorfinnr lét gefa honum mat, ok gaf sér eigi mikit at honum. Grettir var honum ófylgjusamr, ok vildi eigi ganga með honum úti á daginn; þat líkaði illa Þorfinni, enn nenti þó eigi at kviðja honum mat. Þorfinnr var hýbýlaprúðr ok gleðimaðr mikill; vildi hann ok, at aðrir menn væri

glaðir. Grettir var húsgöngull ok fór á aðra bæi þar í eynni. Auðun hét maðr, er bjó þar, sem heitir á Vindheimi; þangat fór Grettir daglega, ok gerði sér kært við hann; sat Grettir þar jafnan á dag fram. Þat var eitt kveld harðla síð, at Grettir bjóst heim at ganga, at hann sá eld mikinn gjósa upp á nesi því, er í norðr var frá bæ Auðunar. Grettir spurði eftir, hvat nýjungu þat væri. Auðun kvað honum eigi á liggja þat at vita. „Þat myndi mælt", sagði Grettir, „ef slíkt sæist á váru landi, at þar brynni af fé". Bóndi svarar: „Sá einn mun fyrir þeim eldi ráða, at eigi mun gagn í um at forvitnast". „Þó vil ek vita", segir Grettir. „Þar á nesinu stendr haugr", segir Auðun, „stór ok sterklegr, enn þar var í lagðr Kárr hinn gamli, faðir Þorfinns; áttu þeir feðgar fyrst eitt bóndaból á eynni, enn síðan Kárr dó, hefir hann svá aftr gengit, at hann hefir eytt á burt öllum bændum þeim, er hér áttu jarðir, svá at nú á Þorfinnr einn alla eyna, ok engum verðr þeim mein at þessu, er Þorfinnr heldr hendi yfir". Grettir kvað hann vel hafa sagt — „mun ek hér koma á morgun, ok lát til reiðu graftól". „Let ek þik", segir Auðun, „at fást þar við, því at ek veit, at Þorfinnr mun fjandskap á þik leggja". Grettir kveðst hætta mundu á þat. Nú leið af nóttin; kemr Grettir þar snemma; váru þá til

reiðu graftólin. Ferr bóndi með honum til haugsins. Grettir braut nú hauginn, ok var at mikilvirkr; léttir eigi fyrr enn hann kemr at viðum; var þá mjök áliðinn dagrinn; síðan reif hann upp viðuna. Auðun latti hann þá mjök at ganga í hauginn. Grettir bað hann geyma festar — „enn ek mun forvitnast, hvat hér býr fyrir“. Gekk Grettir þá í hauginn; var þar myrkt ok þeygi þefgott. Leitast hann nú fyrir, hversu háttað var; hann fann hestbein, ok síðan drap hann sér við stólbrúði, ok fann at þar sat maðr á stóli. Þar var fé mikit í gulli ok silfri borit saman, ok einn kistill settr undir fætr honum, fullr af silfri. Grettir tók þetta fé alt, ok bar til festar, ok er hann gekk utar eftir hauginum, var gripit til hans fast; lét hann þá laust féit, enn réðst í mót þeim, ok tókust þeir þá til heldr óþyrmilega. Gekk nú upp alt þat, er fyrir varð; sótti haugbúinn með kappi. Grettir fór undan lengi, ok þar kemr, at hann sér, at eigi mun duga at hlífast við. Sparir nú hvárrgi annan; færast þeir þangat, sem hestbeinin váru; kiptust þeir þar um lengi, ok fóru ýmsir á kné, enn svá lauk, at haugbúinn fell á bak aftr, ok varð af því dynkr mikill; hljóp Auðun frá festarhaldinu, ok ætlaði, at Grettir myndi dauðr. Grettir brá nú sverðinu Jökulsnaut, ok hjó á hálsinn haugbúanum, svá at af tók höfuðit; setti hann þat

við þjó honum, gekk síðan til festar með féit, ok var Auðun allr á brautu; varð hann þá at handstyrkja upp festina. Hann hafði knýtt fénu í snæri, ok dró þat upp síðan. Grettir var orðinn stirðr mjök af sameign þeira Kárs; snýr nú heim til bæjar Þorfinns með féit; þá var fólk alt undir borð komit. Þorfinnr hvesti á Gretti augun, er hann kom í drykkjustofuna, ok spurði, hvat hann ætti svá nauðsynlegt at starfa, at hann geymdi eigi hátta með öðrum mönnum. Grettir mælti: „Margt er smátt, þat er til berr á síðkveldum“. Lagði hann þá fram á borðit fé þat alt, er hann hafði tekit ór hauginum. Einn gripr var sá, er Gretti stóðu mest augu til; þat var sax eitt, svá gott vápn, at aldri kveðst hann sét hafa betra; þat lét hann síðast fram. Þorfinnr varð léttbrúnn við, er hann sá saxit, því at þat var menjagripr þeira, ok hafði aldri ór ætt gengit. „Hvaðan kom þér fé þetta?“ sagði Þorfinnr. Grettir kvað vísu:

(17) Mér hefr-a brugðizt, báru
blikrýrandi — at skýru
brátt spyri bragnar þetta —
bauga ván í haugi.
Þó sék hitt, at Hrotta
hríð-Ullr muni síðan
fár at Fáfnis mýri
fullteitr þinig leita.

Þorfinnr svarar: „Eigi mun þér alt í augu blæða, ok engan hefir þessa fýst fyrr, at brjóta

hauginn; enn fyrir því, at ek veit, at þat fé er illa komit, er fólgit er í jörðu eða í hauga borit, þá mun ek eigi gefa þér hér skuld fyrir, með því at þú færðir mér; eða hvar náðir þú saxinu góða?“ Grettir svaraði ok kvað:

(18) **Fekk í firna dökkum**
— fell draugr — tekit haugi
sax, þat's seggja vexir
sár, hyrlestir báru.
Ok skyldi mér aldri
alms dýrr logi hjalma
ýtum hættr, ef ættak,
angrs hendi firr ganga.

Þorfinnr svarar: „Vel er til mælt, enn sýna skaltu nökkut áðr, þat er frægð þykki í vera, enn ek gefi þér saxit, því at þat fekk ek aldri af feðr mínum meðan hann lifði“. Grettir svarar: „Eigi má vita, hverjum at mestu gagni kemr, um þat er lýkr“. Þorfinnr tók við fénu, ok geymdi saxit hjá sæng sinni. Leið svá vetrinn fram til jóla, at eigi bar fleira til frásagna.

19. Þetta sumar hit næsta áðr bjóst Eirikr jarl Hákonarson ór landi vestr til Englands, á fund Knúts konungs hins ríka, mágs síns, enn hann setti eftir til ríkis í Noregi Hákon son sinn, ok fekk hann í hendr Sveini jarli bróður sínum til forsjá ok ríkisstjórnar, því at Hákon var barn at aldri. Enn áðr Eiríkr jarl fór ór landi, stefndi hann til sín lendum mönnum ok ríkum bóndum; töluðu þeir margt um lög ok lands-

skipan, því at Eiríkr jarl var stjórnsamr; þótti mönnum þat mikill ósiðr í landinu, at úthlaupsmenn eða berserkir skoruðu á hólm göfga menn til fjár eða kvenna; skyldu hvárir ógildir falla, sem fellu fyrir öðrum; fengu margir af þessu smán ok fjármissu, enn sumir líftjón með öllu, ok því tók Eiríkr jarl af allar hólmgöngur í Noregi; hann gerði ok útlaga alla ránsmenn ok berserki, þá sem með óspektir fóru. Var í þessarri skipan ok ráðagerð með jarli Þorfinnr Kársson ór Haramsey, því at hann var vitr maðr ok kærr vinr jarlanna. Tveir bræðr eru nefndir til, at verstir váru; hét annarr Þórir þömb, enn annarr Ögmundr illi; þeir váru háleyskir at ætt, meiri ok sterkari enn aðrir menn; þeir gengu berserksgang, ok eirðu engu, þegar þeir reiddust; þeir tóku á burt konur manna, ok höfðu við hönd sér viku eða hálfan mánuð, ok færðu síðan aftr þeim sem áttu; þeir ræntu, hvar sem þeir kvámu, eða gerðu aðrar óspektir. Eiríkr jarl gerði þá útlæga fyrir endilangan Noreg; gekk Þorfinnr mest manna fyrir sekt þeira; þóttust þeir honum eiga fullan fjandskap at gjalda. Síðan fór jarl ór landi, sem segir í sögu hans, enn Sveinn jarl hafði yfirvald í Noregi ok ríki. Þorfinnr fór heim til bús síns, ok sat heima mjök til jóla, sem fyrr er sagt. Í móti jólum býst Þorfinnr at fara til bús síns, þangat sem heitir í Slygs-

firði; þat er á meginlandi. Hafði hann boðit þangat mörgum vinum sínum. Húsfreyja Þorfinns mátti eigi fara með bónda, því at dóttir þeira frumvaxta lá sjúk, ok váru þær báðar heima. Grettir var heima ok húskarlar átta. Þorfinnr fór nú við þrjá tigi frelsingja til jólaveizlunnar; var þar hinn mesti mannfagnaðr ok gleði. Nú kemr atfangadagr jóla; þá var veðr bjart ok kyrt. Grettir var lengstum úti um daginn, ok sá, at skip fóru suðr ok norðr með landi, því at hverr sótti til annars, þangat sem samdrykkjan var sett. Bóndadóttur var þá batnat, svá at hon gekk með móður sinni. Leið nú á daginn ; þá sá Grettir, at skip reri at eynni; þat var eigi mikit, ok skarat skjöldum milli stafna; skipit var steint fyrir ofan sjá. Þeir reru knálega ok stefndu at naustum Þorfinns; ok er skipit kendi niðr, hlupu þeir fyrir borð, sem á váru. Grettir hafði tölu á mönnum þessum, at þeir váru tólf saman. Eigi þótti honum þeir friðlega láta; þeir tóku upp skip sitt ok báru af sjá; eftir þat hlupu þeir at naustinu ; þar stóð inni karfinn Þorfinns sá hinn stóri; hann settu aldri færi menn á sjá enn þrír tigir, enn þeir tólf ryktu honum þegar fram á fjörugrjótit ; síðan tóku þeir upp sitt skip ok báru inn í naustit. Þá þóttist Grettir sjá, at þeir myndi ætla at bjóða sér sjálfir beina; hann gekk þá til móts við þá ok fagnaði

þeim vel, ok spyrr, hverir þeir væri, eða hversu formaðr þeira hét. Sá svarar skjótt, er til var mælt, ok kveðst Þórir heita, ok kallaðr þömb, ok bróðir hans Ögmundr ok aðrir kompánar þeira. „Vænti ek“, sagði Þórir, „at Þorfinnr húsbóndi yðvarr hafi heyrt vár getit; eða hvárt er hann heima?“ Grettir svarar: „Gæfumenn miklir munu þér vera, því at þér hafið hér góða atkvámu, ef þeir eru mennirnir, sem ek ætla; bóndi er heiman farinn með alla heimamenn, þá sem frjálsir eru, ok ætlar eigi heim fyrr enn á bak jólunum; húsfreyja er heima ok bóndadóttir, ok ef ek þættumst nökkurn mótgang eiga at gjalda, þá vilda ek þann veg helzt at koma, því at hér er hvatvetna þat, er hafa þarf, bæði öl ok annarr fagnaðr“. Þórir þagði meðan Grettir lét ganga töluna; síðan mælti hann til Ögmundar: „Fór nökkut fjarri því, sem ek gat til?“ sagði hann, „ok væri mér þat í hug, at hefna Þorfinni, er hann hefir gert oss útlaga; er þessi maðr ok góðr af tíðendum; þurfum vér eigi at togast eftir orðum við hann“. „'Orða sinna á hverr ráð'“, sagði Grettir, „ok gera skal ek yðr slíkan forbeina, sem ek má, ok gangit heim með mér“. Þeir báðu hann hafa þökk fyrir, kváðust hans boði hlíta mundu; enn er þeir kvámu heim at bænum, tók Grettir í hönd Þóri ok leiddi hann til stofu; Grettir var þá málreifr mjök. Húsfreyja

var í stofunni, ok lét tjalda hana ok búast um vel; enn er hon heyrði til Grettis, nam hon staðar á gólfinu ok spyrr, hverjum Grettir fagnaði svá alvarlega. Hann svarar: „Þat er ráð, húsfreyja, at taka vel við gestum; hér er kominn Þórir bóndi þömb ok þeir tólf saman, ok ætla hér at sitja um jólin; er þat allgott, því at vér áttum heldr fáment áðr“. Hon svarar: „Eigi tel ek þá með bóndum eða góðum mönnum, því at þeir eru hinir verstu ránsmenn ok illvirkjar; vilda ek gjarna hafa gefit til mikinn hlut eigu minnar, at þeir hefði hér eigi komit í þetta sinn; launar þú ok illa Þorfinni fyrir þat, er hann tók þik af skipbroti félausan, ok hefir haldit þik í vetr sem frjálsan mann“. Grettir svarar: „Betra er nú fyrst at taka vásklæði af gestunum enn at ámæla mér; þess mun lengi kostr“. Þórir mælti þá: „Ver eigi stygg, húsfreyja; engi missir skal þér i verða, þó at bóndi sé eigi heima, því at fá skal mann í stað hans, ok svá dóttur þinni ok öllum heimakonum“. „Slíkt er karlmannlega talat“, sagði Grettir; „mega þær þá eigi yfir sinn hlut sjá“. Nú stukku fram konur allar, ok sló á þær óhug miklum ok gráti. Grettir mælti til berserkjanna: „Selit mér þat í hendr, sem þér vilit af leggja, vápn ok vásklæði, því at eigi mun oss fólkit stýrilátt meðan þat er óhrætt“. Þórir kvaðst eigi hirða, hvat konur nögguðu,

— „enn mikinn mun eigu vér at gera þín eða annarra heimamanna; lízt mér sem vér munum þik hafa at trúnaðarmanni“. „Sjái þér fyrir því“, sagði Grettir, „enn eigi geri ek mér alla menn jafna“. Síðan lögðu þeir af flestöll vápn. Eftir þat mælti Grettir: „Ráðlegt þykkir mér, at þér farit til borðs ok drekkit nökkut, því at yðr mun þyrsta af róðrinum“. Þeir kváðust þess albúnir, enn sögðu sér ókunnigt til kjallara. Grettir spyrr, hvárt þeir vildi hlíta hans forsjá ok umgangi. Berserkirnir létust þat gjarna vilja. Grettir ferr til ok sækir öl ok gefr þeim at drekka. Þeir váru mjök móðir ok sulgu stórum; lætr hann óspart ölit, þat er áfengast var til, ok gekk því lengi; hann segir þeim ok margar kátlegar sögur. Varð af þessu öllu saman háreysti til þeira at heyra. Eigi fýsti heimamenn til þeira at koma. Þá mælti Þórir: „Eigi hefi ek þann mann fundit ókunnan, er svá vel vildi við oss gera sem þessi maðr, eða hver laun viltu af oss félögum þiggja fyrir þína þjónustu?“ Grettir svarar: „Eigi ætla ek hér til launa fyrir at svá gervu, enn ef vér erum þvílíkir vinir, þá er þér farit á burt, sem nú horfist á, þá mun ek ráðast til lags með yðr, enn þó at ek mega minna enn einhverr yðarr, þá mun ek eigi letja stórræðanna“. Þeir urðu mjök glaðir við ok vildu þegar binda félag sitt með fastmælum. Grettir

kvað þat eigi skyldu — „því at þat er satt, sem mælt er, at 'öl er annarr maðr'; ok skal eigi bráðabug at þessu gera, framar enn áðr hefi ek sagt; erum vér litlir skapdeildarmenn hvárirtveggja". Þeir sögðust eigi ætla þessu at bregða. Leið nú á kveldit, svá at mjök tók at myrkva; þá sér Grettir, at þeir gerast mæddir nökkut af drykknum. Hann mælti þá: „Þykkir yðr eigi mál at fara til svefns?" Þórir kvað svá vera skyldu, — „ok skal efna þat, er ek hét húsfreyju". Grettir gekk fram ok mælti hátt: „Gangit til sængr, konur", segir hann; „svá vill Þórir bóndi skipa". Þær báðu honum ills á móti; var hinn mesti úlfaþytr til þeira at heyra. Berserkirnir kvámu fram í þessu. Grettir mælti: „Göngum út, ok mun ek sýna yðr fatabúr Þorfinns". Þeir létu þat leiðast. Kvámu þeir at útibúri ákaflega stóru; þar váru á útidyrr ok sterkr láss fyrir; þat var allsterkt hús. Þar var hjá salerni mikit ok sterkt, ok eitt skjaldþili milli húsanna; húsin stóðu hátt, ok var nökkut rið upp at ganga. Berserkirnir gerðust nú umfangsmiklir ok skotruðu Gretti; hann fór undan í flæmingi; ok er þeim var minst ván, hljóp hann út ór húsinu ok greip í hespuna, ok rekr aftr húsit ok setr lás fyrir. Þórir ok hans félagar ætluðu fyrst at svarfast myndi aftr hafa hurðin, ok gáfu sik ekki at; þeir höfðu ljós hjá sér, því at

Grettir hafði sýnt þeim marga gripi, þá er Þorfinnr átti; litu þeir þar á um stund. Grettir flýtir ferðinni heim at bænum; ok þegar hann kemr í dyrnar, kallar hann hátt ok spyrr, hvar húsfreyja væri. Hon þagði, því at hon þorði eigi at svara. Hann mælti: „Hér er næsta veiðarefni; eða eru nökkur vápn, þau sem neyt eru?“ Hon svarar: „Eru vápnin, enn eigi veit ek, til hvers þér koma“. „Tölum síðar um þat“, segir hann; „dugi nú hverr sem má; eigi mun síðar vænna“. Húsfreyja mælti: „Nú væri guð í garði, ef nökkut mætti um bætast várn hag; yfir sæng Þorfinns hangir krókaspjótit stóra, er átt hefir Kárr hinn gamli; þar er ok hjálmr ok brynja ok saxit góða, ok munu eigi bila vápnin, ef þér dugir hugrinn“. Grettir þrífr hjálminn ok spjótit, enn girðir sik með saxinu ok gengr út skjótt“. Húsfreyja kallar á húskarla ok bað þá fylgja svá góðum dreng. Þeir hlupu til vápna fjórir, enn aðrir fjórir þorðu hvergi nærri at koma.

Nú er at segja frá berserkjunum, at þeim þótti Gretti dveljast aftrkváman. Grunar þá nú, hvárt eigi muni vera svik í; hlaupa þeir á hurðina, ok finna at hon er læst; treysta nú á timbrveggina, svá at brakar í hverju tré. Hér kemr um síðir, at þeir fá brotit skjaldþilit, ok kvámust svá fram í gangrúmit ok þar út á riðit; kemr á þá berserksgangr ok grenja

sem hundar. Í því bili kom Grettir at; hann tvíhenti spjótit á Þóri miðjum, er hann ætlaði ofan fyrir riðit, svá þegar gekk í gegnum hann. Fjöðrin var bæði löng ok breið á spjótinu. Ögmundr illi gekk nær Þóri, ok hratt honum á lagit, svá alt gekk upp at króknum; stóð þá spjótit út um herðarnar á Þóri, ok svá framan í brjóstit á Ögmundi; steyptust þeir báðir dauðir af spjótinu. Þá hljóp þar hverr út af riðinu sem kominn var. Grettir sótti at sérhverjum, gerði ýmist, at hann hjó með saxinu eða lagði með spjótinu, enn þeir vörðust með trjám, er lágu á vellinum, ok öllu því er þeir fengu til; var þat hin mesta mannhætta, at fást við þá, fyrir afls sakir, þó at þeir hefði eigi vápn. Grettir drap þá tvá af Háleygjum þar í túninu. Húskarlar fjórir kvámu þá at; höfðu þeir eigi ásáttir orðit, hver vápn at hverr skyldi hafa; sóttu þá at, þegar berserkirnir hörfuðu undan, enn er þeir snerust á mót, hrukku húskarlar upp undir húsin. Sex fellu þar víkingar, ok varð Grettir banamaðr allra. Síðan leituðu aðrir sex undan; bárust þeir þá ofan at naustinu ok inn í naustit; vörðust þeir þá með árum. Fekk Grettir þá stór högg af þeim, svá at við meiðingum var búit. Húskarlar fóru þá heim ok sögðu mikit af framgöngu sinni. Húsfreyja bað þá vita, hvat af Gretti yrði, enn þat fekst eigi af þeim. Tvá drap Grettir í naustinu, enn

fjórir kvámust út hjá honum. Fóru þá sinn veg hvárir tveir; hann elti þá sem nær honum váru. Gerði nú myrkt af nátt. Þeir hlupu í kornhlöðu nökkura á þeim bæ, sem fyrr var nefndr, er á Vindheimi hét. Þar áttust þeir lengi við, enn um síðir drap Grettir báða; var hann þá ákaflega móðr ok stirðr, enn mikit var af nótt; veðr gerði kalt mjök með fjúki. Nenti hann þá eigi at leita víkinganna þeira tveggja, er þá váru eftir. Gekk hann nú heim til bæjar. Húsfreyja lét kveikja ljós í hinum efstum loftum við gluggana, at hann hefði þat til leiðarvísis. Var ok svá, at hann fat af því heim, er hann sá ljósit. Enn er hann kom í dyrnar, gekk húsfreyja at honum ok bað hann vera velkominn — „ok hefir þú“, segir hon, „mikla frægð unnit, ok leyst mik ok hjú mín frá þeiri skemd, er vér hefðim aldri bót fengit, nema þú hefðir borgit oss“. Grettir svarar: „Ek þykkjumst nú mjök hinn sami ok í kveld, er þér töluðuð hraklegast við mik“. Húsfreyja mælti svá: „Vér vissum eigi, at þú værir slíkr afreksmaðr, sem vér höfum nú reynt; skal þér alt sjálfboðit innanbæjar, þat sem ek hefi til at veita, enn þér sæmd í at þiggja, enn mik varir, at Þorfinnr launi þér þó betr, er hann kemr heim“. Grettir svarar: „Lítils mun nú við þurfa fyrst um launin, enn þiggja mun ek boð þitt, þar til er bóndi kemr heim; enn þess

væntir mik, at þér megið sofa í náðum fyrir berserkjunum". Grettir drakk lítit um kveldit, ok lá með vápnum sínum um nóttina. Um morguninn, þegar lýsa tók, var mönnum saman stefnt um eyna; var þá farit at leita berserkjanna, þeira sem undan höfðu komizt um kveldit. Þeir fundust at áliðnum degi undir einum steini, ok váru þá dauðir af kulda ok sárum. Síðan váru þeir færðir í flæðarurð eina, ok dysjaðir þar. Eftir þat fóru þeir heim, ok þóttust eyjarskeggjar í frið þegnir. Grettir kvað vísu þessa, er hann kom heim til húsfreyju:

(19) Tolf höfum gröf hjá gjalfri
gunnelds búit runnum;
einn namk öllum vinna
ótrauðr hraðan dauða.
Hver munu gild of görvask,
gulls vel borin selja,
verk þau's einn fær orkat
ítr, ef slík 'ro lítil?

Húsfreyja mælti: „Víst ertu fárra manna líki, þeira sem nú eru uppi". Setr hún hann í öndugi, ok gerði til hans alla hluti vel. Leið nú svá fram, unz Þorfinns var heim ván.

20. Eftir jólin býst Þorfinnr til heimferðar, ok leysti marga með góðum gjöfum burt, þá er hann hafði til sín boðit. Síðan ferr hann með sínu föruneyti, þar til er hann kemr mjök at naustum sínum. Þeir sjá, at skip lá á sandinum, ok bera brátt kensl á, at þar var karfi

hans hinn stóri. Ekki hafði Þorfinnr þá spurt til víkinganna. Hann bað þá flýta sér at landi; — „því at mik grunar", sagði hann, „at hér hafi eigi vinir um vælt". Þorfinnr gekk fyrst á land sinna sinna manna, ok þegar at naustinu. Hann sá þar skip standa, ok kendi, at þat var skip berserkja. Hann mælti þá til sinna manna: „Þat grunar mik", sagði hann, „at þeir atburðir muni hér orðit hafa, at ek vilda gefa til eyna ok alt þat sem hér stendr saman, at eigi hefði orðit". Þeir spurðu, hvi svá væri. Hann mælti þá: "Hér hafa komit þeir víkingar, er ek veit versta í öllum Noregi, sem er Þórir þömb ok Ögmundr illi. Munu þeir hafa eigi búit heppilega fyrir oss, enn ek treysti eigi vel Íslendingi". Talaði hann hér til margt við félaga sína. Grettir var heima, ok olli hann því, er seint var til strandar gengit. Kvaðst hann eigi hirða, þótt bónda blikraði nökkut til, hvat fyrir væri; enn er húsfreyja bað hann leyfis, sagði hann, at hon skyldi ráða ferðum sínum, enn hvergi lézt hann fara mundu. Hon gekk skjótt til fundar við Þorfinn, ok fagnaði honum vel. Hann varð glaðr við þat, ok mælti: „Guð hafi lof fyrir, er ek sé þik heila ok káta, ok svá dóttur mína; eða hversu hefir ykkr til gengit, síðan er ek fór heiman?" Hon svarar: "Vel hefir ór ráðizt, enn lá oss við svá mikilli svívirðingu, at vér hefðim aldri

bót fengit, ef eigi hefði vetrtaksmaðr þinn hjálpat oss". Þorfinnr mælti þá: "Nú skal setjast niðr, enn þú seg frá tíðendum". Hon segir þá greinilega alla atburði, sem þar höfðu gerzt ok lofaði mjök hreysti Grettis ok framgöngu. Þorfinnr þagði á meðan; ok er hon hafði úti söguna, svarar hann svá: „Satt er þat er mælt er: 'lengi skal manninn reyna', eða hvar er Grettir nú?" Húsfreyja sagði: „Hann er heima í stofu". Síðan gengu þau heim á bæinn. Þorfinnr gekk til Grettis, ok hvarf til hans, ok þakkar honum með mörgum fögrum orðum þann drengskap, er hann hafði honum sýnt — „ok þat mun ek til þín mæla", sagði Þorfinnr, "sem fáir munu mæla til vinar síns, at ek vilda, at þú þyrftir manna við, ok vissir þú þá, hvárt ek gengi þér fyrir nökkurn mann, eða eigi, enn aldri fæ ek launat þér þinn velgerning, ef þik stendr engi nauðr; enn vist þín skal standa hér hjá mér, nær sem þú þarft at þiggja, ok þú skalt framast haldinn af mínum sveinum". Grettir bað hann hafa mikla þökk fyrir — „ok munda ek þegit hafa, þó at þú hefðir fyrr boðit". Nú sat Grettir þar um vetrinn, ok var í hinum mestum kærleikum við Þorfinn; varð hann nú ok frægr af verki þessu um allan Noreg, ok þar mest, sem þeir höfðu mestar óspektir gert, berserkirnir. Um várit spurði Þorfinnr Grettir, hvat hann vildi

at hafast. Hann kvaðst ætla at fara norðr í Vága, meðan þar var stefnutími. Þorfinnr kvað honum til reiðu skyldu penningar, sem hann vildi. Grettir kvaðst eigi þurfa at sinni penninga meir enn til skotsilfrs. Þorfinnr kvað þat skylt, ok fylgdi honum til skips: þá gaf hann Gretti saxit góða; þat bar Grettir meðan hann lifði, ok var hin mesta gersemi. Bað Þorfinnr hann til sín fara, þegar hann þyrfti liðs við. Grettir fór nú norðr í Vága, ok var þar allmikit fjölmenni. Fögnuðu þeir margir honum þar vel, sem hann höfðu eigi sét fyrr, fyrir sakir þess frægðarverks, sem hann hafði unnit, þá er hann drap víkingana. Buðu honum margir göfgir menn til sín, enn hann vildi fara aftr til Þorfinns vinar síns. Réðst hann þá í byrðing, er átti sá maðr, er Þorkell hét; hann bjó í Sálfti á Hálogalandi, ok var göfigr maðr. Enn er Grettir kom heim til Þorkels, tók hann við honum harðla vel, ok bað Gretti með sér vera um vetrinn, ok lagði til þess mörg orð. Þat þektist Grettir, ok var með Þorkeli þenna vetr í góðu yfirlæti.

21. Björn hét maðr, er þar var á vist með Þorkeli. Hann var ákafamaðr í lyndi ok góðrar ættar, skyldr nökkut Þorkeli. Eigi var hann vinsæll maðr af alþýðu, því at hann afflutti mjök fyrir þeim mönnum, er váru með Þorkeli; kom hann svo mörgum á brott. Fátt

kom á með þeim Gretti; þótti Birni hann lítils verðr hjá sér, enn Grettir var ótillátssamr, ok kom til þverúðar með þeim. Björn var hávaðamaðr mikill, ok gerði um sik mikit; fylgdu honum at því margir ungir menn, ok höfðu þeir oft á kveldum slentr mikit úti. Þat bar til á öndverðum vetri, at híðbjörn einn grimmr hljóp ór híði sínu, ok varð svá grimmr, at hann eirði hvárki mönnum né fé; ætluðu menn, at hann myndi vaknat hafa af háreysti því er Björn hafði gert með kumpánum sínum. Gerðist dýrit svá ilt viðfangs, at þat reif niðr hjörð fyrir mönnum; hafði Þorkell af þessu mestan skaða, því at hann var maðr ríkastr í þessu bygðarlagi. Á nökkurn dag kvaddi Þorkell til fylgdar menn sína, at leita, hvar híð bjarnarins væri; þeir fundu þat í sjávarhömrum; var þar hár klettr einn, ok hellisskúti framan í hamrinum einum, enn einn stígr til at ganga; bjarg var undir hellinum, ok urð við sjóinn; var þar víss bani því er ofan hrapaði. Lá björninn í híðinu á daginn, enn leitaði á burt jafnan er náttaði. Heldu engar grindr fénu fyrir honum. Kómu þeir eigi hundum við. Þótti mönnum þetta hit mesta vandræði. Björn, frændi Þorkels, kvað vera at gert hit mesta, er híðit var fundit — „skal ek nú prófa“, sagði hann, „hversu leikr ferr með okkr nöfnum“. Eigi lét Grettir sem hann vissi, hvat Björn talaði

um þetta. Jafnan bar svá til á kveldum, þá er menn fóru at sofa, at Björn hvarf út. Þat var eina nótt, at Björn fór til híðsins; hann varð varr við, at dýrit var þar fyrir, ok grenjaði illilega. Björn lagðist niðr við einstigit, ok hafði yfir sér skjöldinn, ok ætlaði at bíða, þar til er dýrit leitaði á burt eftir vanda. Bessi hafði veðr af manninum, ok seinkaði heldr ferðinni. Björn syfjaði heldr mjök, þar sem hann lá, ok getr eigi vakat; ok í þessu ræðr dýrit ór híðinu; getr nú sét, hvar maðrinn liggr, krækir til hramminum, ok hnykkir af honum skildinum, ok kastar ofan fyrir bjargit. Björn bregðr við hart, er hann vaknar; tekr hann til fóta ok hleypr heim; var þá búit við, at dýrit myndi grípa hann. Vissu þetta félagar hans, því at þeir höfðu njósn á um ferðir Bjarnar; fundu þeir skjöldinn um morguninn, ok gerðu at þessu hit mesta gabb. Á jólum fór Þorkell sjálfr til híðisins, ok þeir átta saman; þar var þá Björn ok Grettir ok aðrir fylgdarmenn Þorkels. Grettir hafði yfir sér loðkápu, ok lagði hana af sér, meðan þeir sóttu at dýrinu. Þar var óhægt á at sækja, því at eigi mátti við koma nema spjótalögum, ok beit hann þau af sér. Björn eggjaði þá mjök til atsóknar, enn þó gekk hann eigi svá nær, at honum væri við nökkuru hætt; ok er minst varði, þrífr Björn kápu Grettis, ok kastaði í híðið til bjarn-

arins. Ekki gátu þeir að gert, ok hurfu aftr, er áleið daginn; enn er Grettir bjóst heim at ganga, saknar hann feldar síns. Hann gat sét, at björninn hafði drepit undir sik kápuna. Hann mælti þá: „Hverr hefir sveina gletzt við mik, ok kastat feldi mínum í híðit?“. Björn svarar: „Sá einn mun þat gert hafa, er þora mun við at ganga“. Grettir svarar: „Eigi legg ek slíkt langt upp“. Þá sneru þeir heim á leið, ok er þeir höfðu gengit um hríð, slitnaði hosnasterta Grettis. Þorkell bað þá bíða hans. Grettir kvað þess eigi þurfa. Þá mælti Björn: „Eigi þurfið þér þat at ætla, at Grettir renni frá kápu sinni; mun hann vilja hafa frægð af, ok drepa einn dýrit, þat er vér höfum frá gengit átta; þá væri hann slíkr, sem hann er sagðr, enn allslælega hefir hann fram gengit í dag“. „Eigi veit ek“, sagði Þorkell, „hversu þér ferr af, enn eigi munu þit jafnir hreystimenn vera, ok legg þú fátt til hans“. Björn kvað hvárnigan þeira kjósa orð ór munni sér. Nú bar leiti á milli. Grettir sneri þá aftr at einstiginu; var þá eigi at metast við aðra um atgöngu; hann brá þá sverðinu Jökulsnaut, enn hann hafði hönk á meðalkaflanum á saxinu, ok smeygði á hönd sér; því gerði hann svá, at hann þóttist heldr mega taka til þess, er hann vildi, ef laus væri böndin. Hann gekk þegar í einstigit; ok er dýrit sá manninn, hljóp þat

upp með grimd mikilli ok í móti Gretti, ok laust til hans með hramminum, þeim er firr var berginu. Grettir hjó á móti með sverðinu, ok kom á hramminn fyrir ofan klærnar, ok tók þar af. Þá vildi dýrit ljósta með þeim fætinum, sem heill var, ok skauzt á stúfinn, ok varð hann lægri, enn hann ætlaði, ok fell þá dýrit í fang Gretti. Hann þrífr þá meðal hlusta dýrinu, ok helt því frá sér, svá þat náði eigi at bíta hann. Svá hefir Grettir sagt, at hann þóttist þá aflraun mesta gert hafa, at halda dýrinu; enn með því at dýrit brauzt um fast, enn rúmit lítit, þá ruku þeir báðir ofan fyrir bjargit. Nú var dýrit þyngra, ok kom þat fyrr niðr á urðina; varð Grettir þá efri, enn dýrit lamdist þá mjök þeim megin, sem niðr vissi. Grettir þrífr þá til saxins, ok lagði björninn til hjartans, ok var þat hans bani. Eftir þat fór hann heim, ok tók feld sinn, ok var hann allr rifinn í sundr. Hann hafði með sér þat er hann hafði höggvit af hramminum. Þorkell sat at drykkju, þá er Grettir kom í stofuna; hlógu þeir at feldarslitrinu, er Grettir hafði yfir sér. Hann setr nú upp á borðit þat er hann hafði höggvit af hramminum. Þorkell mælti: „Hvar er nú Björn frændi minn? — aldri sá ek þér svá bíta járnin, ok vil ek, at þú bjóðir Gretti sæmd fyrir þessa svívirðing, sem þú hefir til hans gert". Björn kvað þat frest-

ast mundu — „ok hirði ek aldri, hvárt honum líkar vel eða illa“. Grettir kvað vísu þessa:

(20) Oft kvam heim í húmi
hræddr þá engum blæddi
sá's vetrliða vitja
víg-Njörðr í haust görði.
Sá engi mik sitja
síð fyr bjarnar híði;
þó kom ek ullar otra
út ór hellisskúta.

„Bæði er“, sagði Björn, „at þú hefir vel fram gengit, enda berr þú okkr ólíkt söguna; skil ek, at þú munt þykkjast mér þessa sneið stinga“. Þorkell mælti: „Þat vilda ek, Grettir“, sagði hann, „at þú hefnir þín eigi á Birni, enn ek mun bæta fyrir hann fullum manngjöldum, ok sé þit sáttir“. Björn kvað hann verja mega betr fé sínu, enn bæta fyrir þetta — „þykkir mér þat ráð, at hér hafi eik, þat er af annarri skefr, er vit Grettir eigumst við“. Grettir kvað sér þat allvel líka. „Þá muntu, Grettir“, sagði Þorkell, „gera þat fyrir mína skuld, at gera eigi á hluta Bjarnar, á meðan þit eruð hjá mér“. „Þat skal vera“, sagði Grettir. Björn kvaðst óhræddr ganga skyldu fyrir Gretti, hvar sem þeir fyndist. Grettir glotti at, enn vildi eigi þiggja féit fyrir Björn, ok váru þeir þar um vetrinn.

22. Um várit fór Grettir norðr í Vága með byrðingsmönnum; skildu þeir Þorkell með vin-

áttu; enn Björn fór vestr til Englands, ok var fyrir skipi Þorkels, því er þangat fór. Hafðist Björn þar við um sumarit, ok keypti til handa Þorkeli þá hluti, sem hann hafði honum um boðit. Sigldi hann vestan, er á leið haustit. Grettir var í Vágum til þess, er flotinn leysti. Síðan sigldi hann norðan með byrðingsmönnum nökkurum, þar til er þeir kvámu í höfn þá, er í Gaulkum heitir; þat er fyrir Þrándheims minni, ok tjölduðu þar yfir sér; ok er þeir höfðu um búizt, silgdi skip at höfninni sunnan fyrir land. Þeir kendu brátt at þar var Englandsfar. Þessir lögðu at utar við ströndina, ok gengu á land. Grettir ok hans félagar viku til móts við þá; enn er þeir fundust, sér Grettir, at Björn er þar í liði, ok mælti: „Þat er vel, at vit höfum hér fundizt; munu vit nú taka til hinna fornu greina okkarra; vil ek nú reyna, hvárr okkarr meira má“. Björn kvað sér þat fornt vera— „enn ef þat hefir nökkut verit, þá vil ek bæta, svá at þú þykkist vel haldinn af“. Grettir kvað þá vísu:

(21) Iugtanna gatk unnit
— orð lék á því — forðum;
feld reif hart af höldi
hugstríðr meginsíðan.
Baugs olli því bellinn
Baldr, enn nú skal gjalda;
oft þykkjumk ek ekki
allhælinn í kappmælum.

Björn sagði bætt hafa verit fyrir stærri sakir, enn þessar. Grettir kvað fá til hafa orðit, at gera sér öfundarbrögð, enda lézt hann aldri fé hafa á tekit, ok sagði, at enn myndi svá fara — „skulu vit báðir eigi heðan heilir ganga, ef ek má ráða; legg ek nú bleyðiorð á bak þér, ef þú þorir eigi að berjast“. Björn sá nú, at honum tjáði eigi undan at mælast; tók nú vápn sín ok gekk á land. Síðan hlupust þeir at, ok börðust, ok eigi lengi, áðr Björn varð sárr, ok því næst fell hann dauðr til jarðar. Enn er þat sá fylgdarmenn Bjarnar, gengu þeir á skip sitt; sneru norðr með landi til móts við Þorkel, ok sögðu honum þennan atburð. Hann kvað þat eigi fyrr hafa fram komit enn ván var at. Brátt eftir þetta fór Þorkell suðr til Þrándheims, ok fann þar Svein jarl. Grettir fór suðr á Mæri eftir víg Bjarnar, ok hitti Þorfinn vin sinn, ok sagði honum þat sem til hafði borit. Þorfinnr tók vel við honum — „ok er þat gott“, sagði hann, „at þú ert vinþurfi; skaltu með mér vera, þar til er lýkr þessum málum. Grettir þakkaði honum fyrir boð sitt; kvaðst þat nú þiggja mundu. Sveinn jarl sat inn í Þrándheimi at Steinkerum, þá er hann spurði víg Bjarnar. Þá var þar með honum Hjarandi, bróðir Bjarnar; hann var hirðmaðr jarls. Hann varð við reiðr mjök, er hann spurði víg Bjarnar, ok beiddi jarl lið-

veizlu til málsins. Jarl hét honum því. Sendi hann þá menn til Þorfinns, ok stefndi þeim Gretti báðum á sinn fund. Bjóst hann þegar, ok þeir Grettir báðir eftir boði jarls, ok fóru inn í Þrándheim á hans fund. Átti jarl þá stefnu at málinu, ok bað Hjaranda hjá vera. Hjarandi kvaðst eigi mundu bera bróður sinn í sjóð — „skal ek annathvárt fara slíka för, sem hann, ella hefna hans“, sagði hann. Nú er málit var skoðat, fanst jarli, sem margar sakir hefði Björn gert við Gretti; enn Þorfinnr bauð fébætr eftir því, sem jarli þætti erfingjar sæmdir af, ok talaði um þat langt erendi, hvert frelsi at Grettir hefði unnit mönnum norðr í landi, þá er hann drap berserkina, sem fyrr var sagt. Jarl svaraði: „Satt segir þú þat, Þorfinnr; þat var hin mesta landhreinsun, ok vel samir oss at taka fébætr fyrir þín orð; er ok Grettir frægr maðr fyrir sakir afls og hreysti“. Hjarandi vildi eigi sættum taka, ok skildu þeir málstefnuna. Þorfinnr fekk til Arnbjörn, frænda sinn, at ganga með Gretti hvern dag, því at hann vissi, at Hjarandi sat um líf hans.

23. Þat var einn dag, er Grettir ok Arnbjörn gengu um stræti at skemta sér; ok er þeir kvámu fram fyrir garðshlið nökkut, hljóp maðr fram ór garðshliðinu með reidda öxi, ok hjó til Grettis tveim höndum. Hann varði einskis um þetta, ok gekk undan seint.

Arnbjörn gat sét manninn, þreif til Grettis ok hratt honum áfram svá hart, at hann fell á kné. Öxin kom á herðablaðit, ok rendi út undir höndina; var þat mikit sár. Grettir snaraðist við fast, ok brá saxinu; hann kendi, at þar var kominn Hjarandi. Öxin stóð föst í strætinu, ok varð honum seint at sér at kippa, ok í því hjó Grettir til Hjaranda, ok kom á höndina uppi við öxl, svá af tók. Þá hlupu at fylgdarmenn Hjaranda fim saman. Sló þá í bardaga með þeim; urðu þar skjót umskifti, drápu þeir Grettir ok Arnbjörn þá, er með Hjaranda váru, enn einn komst undan, ok fór sá þegar á fund jarls, ok sagði honum þessi tíðendi. Jarl varð afar reiðr, er hann frétti þetta, ok stefndi þing annan dag eftir. Kvámu þeir Þorfinnr ok Grettir á þingit. Bar jarl sakir á hendr Gretti um vígin, enn hann gekk við, ok sagðist hann hafa átt hendr sínar at verja — „mun ek ok hafa merki á mér“, sagði Grettir, „hefða ek bana af fengit, ef Arnbjörn hefði eigi borgit mér“. Jarl segir, at þat var illa, er hann var eigi drepinn — „mun þat verða margs manns bani, ef þú lifir“. Þá var til jarls kominn Bersi skáld-Torfuson, félagi Grettis ok vin. Gengu þeir Þorfinnr fyrir jarl, ok báðu griða til handa Gretti, ok buðu, at jarl skyldi einn dæma um þessi mál, ok þægi Grettir grið ok landvist. Jarl var

tregr í öllu sáttmáli, enn lét þó leiðast eftir bænastað þeira. Var þá komit á griðum til várs fyrir hönd Grettis, enn þó vildi jarl eigi sættast, fyrr enn við væri Gunnarr, bróðir þeira Bjarnar og Hjaranda. Gunnarr var garðsbóndi í Túnsbergi. Um várit stefndi jarl þeim Gretti ok Þorfinni austr til Túnsbergs, því at hann ætlaði þar at vera, meðan mest atsigling væri austr þar. Fóru þeir þá austr þangat. Var jarl þar fyrir í bænum, er þeir kvámu austr. Grettir fann þar Þorstein drómund bróður sinn; tók hann við honum allvel, ok bauð honum til sín. Þorsteinn var þar garðsbóndi í bænum. Sagði Grettir honum af málum sínum, ok tók Þorsteinn vel undir, enn bað hann vera veran um sik fyrir Gunnari. Leið nú svá fram á várit.

24. Gunnarr var í bænum, ok sat um Gretti, nær sem færi gæfi á honum. Þat bar til á einhverjum degi, at Grettir sat í búð nökkurri ok drakk, því at hann vildi eigi verða fyrir Gunnari, ok er hann varði minst, var hlaupit á hurðina svá hart, at hon brotnaði í sundr. Þar hlupu inn fjórir menn alvápnaðir; var þar kominn Gunnarr ok fylgdarmenn hans. Þeir sóttu at Gretti. Hann þreif vápn sín, er hengu uppi yfir honum; hopaði hann þá upp í hyrninguna, ok varðist þaðan; hann hafði fyrir sér skjöldinn, enn hjó með saxinu. Sóttist þeim eigi fljótt; kom hann þá höggi á einn fylgdar-

mann Gunnars; þurfti sá ekki fleiri. Rýmdi Grettir þá fram á gólfit; hrukku þeir þá utar eftir búðinni; fell þar annarr maðr af Gunnari. Þá vildi Gunnarr undan leita, ok hans förunautar; komst svá til dyranna ok drap fótunum í þresköldinn, ok lá fallinn ok komst seint upp. Gunnarr hafði fyrir sér skjöldinn, ok hopaði undan Gretti, enn hann sótti at með kappi, ok hljóp upp í þverpallinn við dyrnar; bar þá hendr Gunnars inn ór dyrunum, ok svá skjöldinn. Grettir hjó þá niðr á milli Gunnars ok skjaldarins, ok af honum báðar hendrnar í úlfliðunum; fell hann á bak aftr út ór dyrunum. Grettir hjó hann banahögg, ok í því komst sá á fætr, er honum hafði fylgt, ok fór þegar á fund jarls, ok sagði honum þessi tíðendi. Sveinn jarl varð ákaflega reiðr við þessa sögu, ok stefndi þegar þing í bænum; enn er þeir Þorfinnr ok Þorsteinn drómundr vissu þetta, heimtu þeir at sér tengdamenn sína ok vini, ok fjölmentu mjök til þingins. Jarl var allstyggr ok mátti lítt orðum við hann koma. Þorfinnr gekk fyrst fyrir jarl, ok mælti: „Því em ek hér kominn, at ek vil bjóða yðr sátt ok sæmd fyrir víg þessi, er Grettir hefir vegit; skulu þér einir skera ok skapa, ef maðrinn hefir grið". Jarl svarar reiðr mjök: „Seint leiðist þér at biðja griða til handa Gretti, enn grunar mik, at þú hafir þar eigi gott at sök: hefir hann nú drepit

þrjá bræðr, hvern á fætr öðrum; váru þeir svá hraustir menn í sér, at engi þeira vildi annan í sjóð bera. Nú tjáir þér, Þorfinnr, eigi at biðja fyrir Gretti, því at ek vil eigi leiða svá inn rangendi í landit, at taka bætr fyrir slík óhæfuverk". Þá gekk fram Bersi skáld-Torfuson, bað jarl taka sættum — „vil ek", sagði hann, „þar til bjóða mitt góðs, því at Grettir er maðr stóræettaðr ok góðr vin minn; megi þér sjá, herra, at betra er at gefa einum manni grið, ok hafa í móti margra manna þökk, enn ráða einn fésektum, heldr enn brjótast í móti sæmd sinni, ok hætta, hvárt þér náið manninum eða eigi". Jarl svarar: „Vel ferr þér, Bersi, þetta, ok sýnir þú þat jafnan, at þú ert góðr drengr, enn þó nenni ek eigi at brjóta svá landslögin, at gefa þeim grið, sem ólífismenn eru". Þá gekk fram Þorsteinn drómundr, ok kvaddi jarl, ok bauð boð fyrir Gretti, ok fór þar um mörgum fögrum orðum. Jarlinn spurði, hvat honum gengi til at bjóða boð fyrir þenna mann. Þorsteinn sagði, at þeir vóru bræðr. Jarl kvaðst þat eigi vitat hafa — „enn drengskapr er þér í, þó at þú vildir hjálpa honum. Enn fyrir því, at vér höfum eigi ætlat at taka fébætr fyrir þessi mál, þá munum vér hér alla jafndýra um gera; skulu vér hafa líf Grettis, hvat er kostar, þegar vér komumst við". Hljóp jarl þá upp, ok vildi eigi álíta um sættirnar. Þeir

Þorfinnr gengu þá heim í garð Þorsteins, ok bjoggust þar um. Enn er jarl sá þetta, lét hann vápnast alla hirð sína, gengr síðan með fylktu liði þangat; ok áðr liðit kom at, skipuðust þeir til varnar fyrir garðshliðinu. Stóðu þeir fremstir Þorfinnr ok Þorsteinn ok Grettir, ok þá Bersi; hafði hverr þeira mikla sveit manna. Jarl bað þá selja fram Gretti, ok halda sik eigi í ófæru. Þeir buðu öll hin sömu boð sem fyrr. Jarl vildi þat eigi heyra. Þeir Þorfinnr ok Þorsteinn kváðu jarli skyldu meira fyrir verða at ná lífi Grettis, — „því at eitt skal yfir oss ganga, ok mun þat mælt, at þér vinnið mikit til eins manns lífs, ef vér erum allir við velli lagðir“. Jarl kvaðst engan þeira spara skyldu; var þá við sjálfu búit, at þeir myndi berjast Þá gengu at jarli margir góðgjarnir menn, ok báðu, at hann heldi eigi til svá mikils vandræðis; sögðu, at þeir myndi mikit afhroð gjalda, áðr þeir væri drepnir. Jarl fann, at þetta var heilræði; lét hann þá heldr sefast. Síðan var dregin saman sættin; váru þeir Þorfinnr ok Þorsteinn þess fúsir, þegar Grettir næði griðum. Jarl mælti: „Þat skulu þér vita“, sagði hann, „þó at ek geri hér mikit miðlunarmál um víg þessi, at ek kalla þetta enga sætt, enn eigi nenni ek at berjast við menn mína, þó at ek sjái, at þér metið mik lítils í þessu máli“. Þá mælti Þorfinnr: „Þetta

er yðr meiri sæmd, herra, því þér skuluð einir ráða fégjöldum“. Jarl sagði þá, at Grettir skyldi fara í friði fyrir honum út til Íslands, þegar skip ganga, ef þeim líkaði þá vel. Þeir kváðust þat þiggja mundu. Luku þeir jarli fé, svá honum gatst at, ok skildu með engum kærleikum. Fór Grettir með Þorfinni. Skildust þeir Þorsteinn bróðir hans með vináttu. Varð Þorfinnr frægr af fylgd þeiri, er hann hafði veitt Gretti, við slíkt ofrefli sem hann átti at eiga. Engi af þeim mönnum komst í kærleika við jarl þaðan frá, þeira er Gretti höfðu lið veitt, nema Bersi einn. Svá kvað Grettir:

(22) Vas Þorfinnr,
Þundar sessi
aldar alinn
oss til hjalpar:
þá's mik víf
í valskorum
lukt ok læst,
lífs um kvaddi.

(23) Vas stórskip
stálgoðs bana
Rauða hafs
ok Regins skáli,
es Býlests
bróðurdóttur
manna mest
mér varnaði.

Ok enn þessa:

(24) Þótti þá
þengils mönnum
eigi dælt
oss at sækja,
es hlébarðr
hlífar eldi
bragða borg
brenna vildi.

Grettir fór með Þorfinni norðr aftr, ok var með honum þar til er hann kom honum í skip með kaupmönnum þeim, er út ætluðu til Íslands, ok gaf honum mörg góð þing í klæðum, ok söðul steindan ok bitil með. Skildu þeir með vináttu; bað Þorfinnr hann sín vitja, ef hann kæmi aftr til Noregs.

25. Ásmundr hærulangr bjó at Bjargi, meðan Grettir var utan, ok þótti hann þá gildastr bóndi í Miðfirði. Þorkell krafla andaðist á þeim misserum, er Grettir var eigi á Íslandi. Þorvaldr Ásgeirsson bjó þá í Ási í Vatnsdal, ok gerðist höfðingi mikill. Hann var faðir Döllu, er átti Ísleifr, er síðar var biskup í Skálholti. Var Ásmundi at Þorvaldi hinn mesti styrkr til málafulltings ok margra hluta annarra. Með Ásmundi vóx upp sá maðr, er Þorgils hét; hann var kallaðr Þorgils Má[k]sson; hann var náskyldr frændi Ásmundar. Þorgils var sterkr at afli, ok græddi mikit fé með umsjá Ásmundar. Keypti hann til handa Þorgils landit at Lækjamóti, ok bjó hann þar. Þor-

gils var atdráttarmaðr mikill, ok fór á Strandir hvert ár; aflaði hann þar hvala ok annarra fanga. Þorgils var fullhugi mikill; hann fór alt á almenninga hina eystri. Í þennan tíma var uppgangr þeira fóstbræðra sem mestr, Þorgeirs Hávarssonar ok Þormóðar kolbrúnarskálds. Þeir áttu ferju, ok létu víða verða til dregit, ok þóttu eigi miklir jafnaðarmenn. Þat bar til á einu sumri, at Þorgils Má[k]sson fann hval á almenningum; gekk hann þegar á skurð ok hans félagar. Enn er þeir fóstbræðr fréttu þat, fóru þeir þangat til, ok horfðist þar fyrst líklega á um viðtal þeira. Bauð Þorgils at þeir skyldu hafa at helmingi þann hvalinn er óskorinn var; enn þeir vildu hafa einir, þann er óskorinn var, ella skifta í helminga bæði skorinn ok óskorinn. Þorgils þverneitti því, at leggja þann af, er skorinn var. Sló þá í heitan með þeim, ok því næst vápnuðust hvárirtveggja ok börðust eftir þat. Þorgeirr ok Þorgils sóttust lengi, svá at ekki skakkaði með þeim, ok var hvárrtveggi hinn ákafasti. Var þeira viðskifti bæði hart ok langt, enn svá varð endi á, at Þorgils fell dauðr fyrir Þorgeiri til jarðar. Enn Þormóðr ok aðrir fylgdarmenn Þorgils börðust í öðrum stað. Sigraði Þormóðr í þeira viðskiftum. Fellu þrír félagar Þorgils fyrir honum. Eftir víg Þorgils sneru fylgdarmenn hans aftr inn til Miðfjarðar, ok fluttu lík Þorgils með sér.

Þótti mönnum at honum hinn mesti skaði. Þeir fóstbræðr tóku þar allan hvalinn til sín. Þessa fundar getr Þormóðr í erfidrápu þeiri er hann orti um Þorgeir. Ásmundr hærulangr frétti víg Þorgils frænda síns. Hann var aðili at eftirmálinu um víg Þorgils; fór hann til ok nefndi vátta at benjum, ok stefndi málinu til alþingis, því at þat sýndist þá lög, er málit hafði til borit í öðrum fjórðungi, ok liðu svá stundir fram.

26. Maðr er nefndr Þorsteinn. Hann var sonr Þorkels kugga. Þórðar sonar gellis, Óláfs sonar feilans, Þorsteins sonar rauðs, Auðar sonar hinnar djúpauðgu. Móðir Þorsteins Kuggasonar var Þuríðr, dóttir Ásgeirs æðikolls. Ásgeirr var föðurbróðir Ásmundar hærulangs. Þorsteinn Kuggason átti eftirmál um víg Þorgils Má[k]ssonar jafnfram Ásmundi hærulang. Gerði hann nú orðsending til Þorsteins, at hann kæmi til móts við hann. Þorsteinn var kappi mikill ok ofstopamaðr hinn mesti. Fór hann þegar til móts við Ásmund frænda sinn, ok töluðu þeir um vígsmálit. Var Þorsteinn hinn ákafasti; kvað hér eigi skyldu fébætr fyrir koma, sagði, at þeir hefði nógan frændaafla til þess, at annathvárt kæmi fyrir vígit sekt eða mannhefndir. Ásmundr kvaðst honum mundu at fundi fylgja, hverju sem hann vildi fram fara. Riðu þeir norðr til Þorvaldar frænda síns,

ok beiddu hann liðveizlu; enn hann játaði því skjótt. Bjoggu þeir málit til á hendr Þorgeiri ok Þormóði. Þorsteinn reið heim til bús síns; hann bjó þá í Ljárskógum í Hvammsveit. Skeggi bjó í Hvammi; hann réðst í málit með Þorsteini. Skeggi var sonr Þórarins fílsennis, Þórðar sonar gellis. Móðir Skeggja var Friðgerðr, dóttir Þórðar frá Höfða. Þeir fjölmentu mjök til alþingis, ok heldu málum fram með miklu kappi. Riðu þeir Ásmundr ok Þorvaldr norðan með sex tigu manna, ok sátu í Ljárskógum margar nætr.

27. Þorgils bjó þá á Reykjahólum. Hann var son Ara Mássonar, Atla sonar hins rauða, Úlfs sonar hins skjálga, er nam Reykjanes. Móðir Þorgils Arasonar var Þorgerðr, dóttir Álfs ór Dölum. Önnur dóttir Álfs var Þórelfr, móðir Þorgeirs Hávarssonar. Átti Þorgeirr þar traust mikit fyrir frændsemis sakir, því at Þorgils var mestr höfðingi í Vestfirðingafjórðungi. Hann var svá mikill þegnskaparmaðr, at hann gaf hverjum frjálsum manni mat, svá lengi sem þiggja vildi; varð af þessu jafnan fjölment á Reykjahólum. Hafði Þorgils rausn mikla af búnaði sínum. Hann var góðgjarn maðr ok forvitr. Þorgeirr var með Þorgils á vetrum, enn fór á Strandir á sumrum. Eftir víg Þorgils Mákssonar fór Þorgeirr á Reykjahóla ok sagði Þorgils þessi tíðendi. Þorgils sagði hon-

um þar vist til reiðu hjá sér — „enn þat hygg ek“, segir hann, „at þeir verði þungir í málinu, enn ek em ófúss at auka vandræðum. Nú mun ek senda mann til Þorsteins, ok bjóða fébætr fyrir víg Þorgils; enn ef hann vill eigi sættum taka, þá mun ek þetta mál eigi með kappi verja“. Þorgeirr kvaðst hans forsjá hlíta mundu. Um haustit sendi Þorgils mann til Þorsteins Kuggasonar at leita um sættir, enn hann var þverr í því, at taka fé fyrir vígsmálit við Þorgils, enn um önnur víg kvaðst hann gera mundu eftir skynsamra manna tillögum; ok er Þorgils frétti þetta, kallar hann Þorgeir á tal við sik, ok spyrr, hver liðveizla honum þætti sér þá hallkvæmust. Þorgeirr kvaðst helzt vildu utan fara, ef hann yrði sekr. Þorgils sagði, at þessa mundi freistað verða. Skip stóð uppi í Norðrá í Borgarfirði; í því skipi keypti Þorgils á laun far til handa þeim fóstbræðrum. Leið svá af vetrinn. Þorgils frétti, at þeir Þorsteinn fjölmentu mjök til alþingis, ok sátu í Ljárskógum. Því frestaði hann heiman at ríða, at hann vildi, at þeir Þorsteinn væri undan suðr riðnir, þá er hann kæmi vestan; ok svá varð. Reið Þorgils suðr ok þeir fóstbræðr með honum. Í þessi ferð drap Þorgils böggul-Torfa at Máskeldu; þá drap hann ok þá Skúf ok Bjarna í Hundadal. Svá segir Þormóðr í Þorgeirsdrápu:

(25) Kapp lét höldr — með hepni
hríð gerðist þá sverða;
hrátt gat hrafn at slíta
hold — Má[k]s syni goldit.
Enn vas — vágs — at vígi
viggríðandi síðan
— hann bar greipr at gunni
gjarna — Skúfs ok Bjarna.

Þorgils sættist þar þegar á vígin Skúfs og Bjarna þar í dalinum, ok dvaldist honum lengr enn hann hafði áðr ætlat. Fór Þorgeirr til skips, enn Þorgils til þings, ok kom eigi fyrr enn gengit var til dóma. Þá bauð Ásmundr hærulangr til varna um vígsmálit Þorgils Má[k]s-sonar; Þorgils gekk at dóminum ok bauð fébætr fyrir vígit, ef Þorgeirr yrði þá sykn. Hann leitaði til varna í málinu, hvárt þeir ætti eigi allan veiðiskap frjálsan á almenningum. Var þá lögmaðr at spurðr, hvárt þetta væri lögvörn. Skafti var þá lögmaðr, ok fylgdi hann Ásmundi fyrir frændsemis sakir; sagði hann, at þat væri lög, ef þeir væri jafnir menn, enn sagði, at fyrr ætti at taka bændr enn einhleypingar. Ásmundr sagði, at Þorgils hefði boðit þeim fóstbræðrum jafnaðarskifti á þeim hvalnum, sem óskorinn var, þá er þeir kvámu til, ok var þá lokit þeiri vörn. Gengu þeir Þorsteinn ok frændr hans þá at með kappi, ok létu sér eigi annat líka enn Þorgeirr væri sekr gerr. Sá Þorgils, at þá var annathvárt at gera,

at ganga at með fjölmenni, enn þó óvíst, hvat í aflaðist, eða láta þá fara fram sem þeim líkaði; ok við þat, at Þorgeiri var í skip komit, leiddi Þorgils hjá sér málit. Var Þorgeirr sekr gerr, enn fyrir Þormóð váru teknar fébætr, ok skyldi hann sykn vera. Þeir Ásmundr ok Þorsteinn þóttu mikit vaxa af þessu eftirmáli. Riðu menn þá heim af þinginu. Töluðu sumir menn, at Þorgils hefði lítt fylgt málinu, enn hann gaf sér fátt at því, ok lét hvern tala hér um slíkt er vildi. Enn er Þorgeirr frétti sekt sína, sagði hann svá: „Þat munda ek vilja, at þeir, er mik hafa sekan gert, hefði þessa full gjöld áðr enn lýkr, ef ek mætti ráða“.

Gautr hét maðr, ok var kallaðr Sleituson; hann var frændi Þorgils Má[k]ssonar. Gautr var ráðinn í skip þetta, er Þorgeirr skyldi sigla í. Hann ýfðist mjök við Þorgeir ok lét ófrýnlega; enn er kaupmenn fundu þat, þótti þeim eigi einsætt, at þeir færi í einu skipi. Þorgeirr sagðist eigi hirða, hversu Gautr léti síga brýnnar, enn þó var þat til ráðs tekit, at Gautr réðst ór skipinu ok fór norðr til sveita. Varð ekki at með þeim Þorgeiri at því sinni, enn þó reis af þessu sundrþykki með þeim, sem síðar bar raun á.

28. Grettir Ásmundarson kom þetta sumar út í Skagafirði. Hann var þá svá frægr maðr fyrir sakir afls ok hreysti, at engi þótti þá

slíkr af ungum mönnum. Hann reið brátt heim til Bjargs, ok tók Ásmundr þá við honum sæmilega. Atli hafði þá búsforráð; fell vel á með þeim bræðrum. Þá gerðist ofsi Grettis svá mikill, at honum þótti sér ekki ófært. Þá gerðust þeir margir fullhraustir menn, er þá váru ungir, er Grettir var at leikum á Miðfjarðarvatni með þeim, áðr enn hann fór utan. Einn af þeim var Auðun, er þá bjó á Auðunarstöðum í Víðidal; hann var Ásgeirsson, Auðunarsonar, Ásgeirssonar æðikolls. Auðun var góðr bóndi ok gegn maðr; allra manna var hann sterkastr norðr þar; hann þótti hinn gæfasti í bygðarlagi. Gretti kom nú þat í hug, at hann þóttist hafa orðit varhluta fyrir Auðuni at knattleiknum, sem áðr er sagt, ok vildi hann prófa, hvárr þeira meira hefði við gengizt síðan. Af því gerir Grettir heiman ferð sína á Auðunarstaði; þat var um öndverðan sláttutíma. Grettir barst á mikit, ok reið í steindum söðli mjök vönduðum, er Þorfinnr gaf honum. Hann hafði ok góðan hest ok vápn öll hin beztu. Grettir kom snemma dags á Auðunarstaði ok drap á dyrr. Fátt var manna heima. Grettir spurði, hvárt Auðun væri heima. Menn sögðu, at hann væri farinn til sels eftir mat. Grettir hleypti beizli af hesti sínum. Túnit var óslegit, ok gekk hesturinn þangat sem loðnast var. Grettir gekk til skála ok settist niðr á set-

stokkinn, ok síðan sofnaði hann. Litlu síðar kom Auðun heim; hann sá, at hestr var í túninu með steindum söðli. Auðun bar mat á tveimr hestum, ok bar skyr á hesti, ok var þat í húðum ok bundit fyrir ofan; þat kölluðu menn skyrkylla. Auðun tók af hestum ok bar inn skyr í fangi sér; honum var myrkt fyrir augum. Grettir rétti fótinn fram af stokkinum, ok fell Auðun á fram, ok varð undir honnm skyrkyllirinn ok gekk af yfirbandit. Auðun spratt upp ok spurði, hvat skelmir þar væri. Grettir nefndi sik. Auðun mælti: „Þann veg var óspaklega farit; eða hvert er erendi þitt?“ „Ek vil berjast við þik“, sagði Grettir. „Sjá mun ek fyrst ráð fyrir mat mínum“, sagði Auðun. „Vel má þat“, sagði Grettir, „ef þú mátt eigi öðrum mönnum at því hlíta“. Auðun laut þá niðr ok þreif upp skyrkyllinn, ok sletti framan í fang Grettis, ok bað hann fyrst taka við því, er honum var sent. Grettir varð allr skyrugr. Þótti honum þat meiri smán enn þótt Auðun hefði veitt honum mikinn áverka. Síðan réðust þeir á ok glímdu heldr sterklega. Sækir Grettir með ákefð, enn Auðunn ferr undan; finnr hann þó, at Grettir hefir dregit undan honum. Gengr upp alt þat er fyrir þeim verðr, ok rekast þeir víða um skálann. Sparði hvárrgi af, enn þó verðr Grettir drjúgari, ok fellr Auðun at lyktum; hann hafði slitit öll vápnin af

Gretti. Knýjast þeir fast, ok verðr brak mikit um þá, ok þá kemr dynr mikill undir bæinn, ok heyrir Grettir, at riðit var at húsunum ok af baki stigit, ok inn gengit snúðigt. Sér hann, at maðr gengr inn, þriflegr, í rauðum kyrtli, ok hafði hjálm á höfði. Sjá sneri til skálans, því at hann heyrði umfang mikit, er þeir áttust við. Hann spurði, hvat í skálanum væri. Grettir nefndi sik — „eða hverr spyrr at?“ „Barði heiti ek“, sagði sá er kominn var. „Ertu Barði Guðmundarson ór Ásbjarnarnesi?“ „Sá er maðr hinn sami“, sagði Barði; „eða hvat hefstu at?“ sagði hann. Grettir svarar: „Vit Auðun eigum hér gamanleika“. „Eigi veit ek um gaman þat“, sagði Barði, „er ok eigi jafn-komit á með ykkr; þú ert ójafnaðarmaðr ok ofrkappsfullr, enn hann er gæfr ok góðfengr, ok láttu hann upp standa skjótt“. Grettir svarar: „'Margr seilist um hurð til lokunnar'; þætti mér þér nær, at hefna Halls bróður þíns enn at hlutast til með okkr Auðuni, hvat vit eigumst við“. „Jafnan heyri ek þat“, sagði Barði, „enn eigi veit ek, hvárt þess verðr nökkut hefnt, enn þó vil ek, at þú látir Auðun vera í náðum, því at hann er spakr maðr“. Grettir gerði svá fyrir tillögur Barða, enn líkaði þó illa. Barði spurði, hvat til saka væri með þeim. Grettir kvað vísu:

(26) Eigi veit, nema útan
Ialfaðr at þér sjalfum
kverk fyr kapp ok orku
— kvelling es þat — svelli.
Svá bannaði sinni
seim-Gauts, es vask heima,
ungr endr fyr löngu
ákall þinul fjalla.

Barði kvað þat víst várkunn, ef hann ætti sín í at hefna. „Mun ek nú gera með ykkr“, sagði Barði; „vil ek, at þit skilið at svá gervu, ok sé nú slitit með ykkr“ — ok þat létu þeir haldast, því at þeir váru skyldir, ok líkaði Gretti heldr illa við Barða ok bræðr hans. Riðu á burt allir saman. Ok er þeir váru á veg komnir, þá mælti Grettir: „Þat hefi ek spurt, at þú ætlar suðr til Borgarfjarðar í sumar; nú vil ek bjóða þér, Barði, at fara suðr með þér, ok þykkjumst ek þá gera við þik verðleikum betr“. Barði varð glaðr við þetta, ok játaði skjótt þessu, ok bað hann hafa þökk fyrir; síðan skildu þeir. Þá veik Barði aftr ok mælti: „Þat vil ek til skilja“, segir hann, „at þú farir eigi, nema Þórarinn fóstri minn leyfi, því hann skal ráða ferðinni“. „Vel þætti mér þú mega einhlítr vera at ráðum þínum; á ek eigi“, sagði Grettir, „ferðir mínar undir öðrum mönnum, enn illa mun mér þykkja, ef þú gerir mik liðrækan“. Nú fóru sína leið hvárir, ok kvaðst Barði skyldu gera Gretti

vissu — „ef Þórarinn vildi, at þú farir" — enn ella skyldi hann sitja um kyrt. Grettir reið heim til Bjargs, enn Barði til bús síns.

29. Um sumarit var lagt hestaþing fjölment á Langafit, ofan frá Reykjum; kom þar margt manna. Atli at Bjargi átti hest góðan móalóttan, af Keingálu kyni; höfðu þeir feðgar mætr miklar á hestinum. Þeir bræðr Kormákr ok Þorgils á Mel áttu hest brúnan, öruggan til vígs; þeir skyldi etja saman ok Atli frá Bjargi. Margir váru þar aðrir góðir hestar. Oddr ómagaskáld, frændi Kormáks, skyldi fylgja hesti þeira frænda sinna um daginn. Oddr gerðist sterkr maðr, ok lét um sik mikit, ódæll ok ófyrirleitinn. Grettir spurði Atla bróður sinn, hverr fylgja skyldi hans hesti. „Eigi er mér þat svá glögt", sagði hann. „Viltu, at ek standi hjá?" sagði Grettir. „Vertu vel stiltr þá, frændi", sagði Atli, „því at hér er við metnaðarmenn um at eiga". „Gjaldi þeir sjálfir ofstopa síns", sagði Grettir, „ef þeir hafa hann eigi í hófi". Nú eru hestarnir fram leiddir, enn hrossin stóðu framarlega á árbakkanum, ok váru bundin saman. Hylr mikill var fyrir framan bakkann. Hestarnir bitust allvel, ok var þat hin mesta skemtan. Oddr fylgdi með kappi, enn Grettir lét hefjast við, ok tók í taglit annarri hendi, enn helt með annarri stafnum, er hann keyrði með hestinn. Oddr stóð framarlega hjá sínum

hesti, ok var eigi traust, at hann styngi eigi hest Atla af takinu. Eigi lét Grettir sem hann sæi þat. Bárust hestarnir fram at ánni; þá stingr Oddr stafinum til Grettis, ok kom á herðablaðit, því at Grettir horfði öxlinni at honum. Þat var mikit tilræði, svá at undan hljóp holdit, enn lítt skeindist Grettir. Í því bili risu hestarnir hátt upp; Grettir hljóp undir hömina á hesti sínum, enn rak stafinn á síðu Oddi svá hart, at þrjú rifin brotnuðu í honum, enn Oddr hraut út á hylinn, ok svá hestr hans, ok hrossin öll, þau er bundin váru. Var þá lagst til hans, ok dreginn af ánni. Þá var óp mikit gert at þessu. Þeir Kormákr hlupu til vápna, enn Bjargsmenn í öðrum stað; enn er þat sá Hrútfirðingar ok Vatnsnesmenn, gengu þeir í milli, ok urðu þeir þá skildir, ok fóru heim ok höfðu hvárir ill heit við aðra, ok sátu þó um kyrt um hríð. Atli var fátalaðr um þetta, enn Grettir var heldr ósvífinn, ok kvað þá finnast skyldu annat sinn, ef hann mætti ráða.

30. Þorbjörn hét maðr, er bjó á Þóroddsstöðum í Hrútafirði; hann var sonr Arnórs heynefs Þóroddssonar, er numit hafði Hrútafjörð þeim megin til móts við Bakka. Þorbjörn var allra manna sterkastr; hann var kallaðr öxnamegin. Þóroddr hét bróðir hans; hann var kallaðr drápustúfr. Móðir þeira var Gerðr, dóttir

Böðvars ór Böðvarshólum. Þorbjörn var garpr mikill, ok hafði mannmargt með sér. Hann var til þess tekinn, at honum varð verra til hjóna, enn öðrum mönnum, ok galt nær engum manni kaup; eigi þótti hann dæll maðr. Þorbjörn hét frændi hans, ok var kallaðr ferðalangr; hann var siglingamaðr, ok áttu þeir nafnar félag saman. Var hann á Þóroddsstöðum jafnan, ok þótti hann lítit bæta um fyrir Þorbirni. Hann var tilfyndinn ok fór með dáruskap til ýmsra manna. Þórir hét maðr, son Þorkels á Borðeyri. Þórir bjó fyrst á Melum í Hrútafirði. Hans dóttir var Helga, er sleitu-Helgi fekk. Enn eftir vígit á Fagrabrekku réðst Þórir suðr í Haukadal, ok bjó á Skarði, enn seldi landit á Melum Þórhalla Gamlasyni víðlendings. Hans son var Gamli, er átti Rannveigu, dóttur Ásmundar hærulangs, systur Grettis. Þau bjoggu í þenna tíma á Melum ok áttu gott ráð. Þórir á Skarði átti tvá sonu; hét annarr Gunnarr, enn annarr Þorgeirr. Þeir váru efnilegir menn, ok höfðu þeir þá tekit við búi eftir föður sinn, enn þó váru þeir jafnan með Þorbirni öxnamegin; þeir gerðust offorsfullir. Þetta sumar, sem nú var frá sagt, riðu þeir Kormákr ok Þorgils ok Narfi frændi þeira suðr til Norðrárdals at erendum sínum. Oddr ómagaskáld var ok í ferð með þeim; var honum þá batnat stirðleikans, er hann hafði fengit á hesta-

þinginu. Ok meðan þeir váru fyrir sunnan heiðina, fór Grettir heiman frá Bjargi, ok með honum tveir húskarlar Atla. Þeir riðu yfir til Búrfells, ok þaðan yfir hálsinn til Hrútafjarðar, ok kvámu til Mela um kveldit. Þrjár nætr váru þeir þar. Þau Rannveig ok Gamli tóku allvel við Gretti, ok buðu honum með sér at vera, enn hann vildi heim ríða. Þá fréttir Grettir, at þeir Kormákr váru sunnan komnir, ok höfðu gist i Tungu um nóttina. Grettir bjóst snemma frá Melum. Gamli bauð honum menn til fylgdar. Grímr hét bróðir Gamla; hann var allra manna hvatastr. Hann reið með Gretti við annan mann. Þeir váru fim saman; riðu unz þar til, er þeir kvámu á Hrútafjarðarháls, vestr frá Búrfelli. Þar stendr steinn mikill, er kallaðr er Grettishaf; hann fekst við lengi um daginn at hefja steininn, ok dvaldi svá þar til er þeir Kormákr kvámu. Grettir sneri til móts við þá ok hlupu af baki hvárirtveggja. Grettir sagði, at frjálsmannlegra væri nú at höggva sem stærst, heldr enn berjast með stöfum sem förumenn. Kormákr bað þá verða við mannlega, ok duga sem bezt. Eftir þat hlupust þeir at ok börðust. Grettir var fremstr af sínum mönnum, ok bað þá geyma, at eigi væri gengit at baki honum. Sóttust þeir um hríð, ok urðu hvárirtveggja sárir. Þorbjörn öxnamegin hafði riðit þenna dag yfir háls til Búrfells, ok er

þeir riðu aftr, sér hann fundinn. Þar var þá með honum Þorbjörn ferðalangr ok Gunnarr ok Þorgeirr Þórissynir, ok Þóroddr drápustúfr. Ok er þeir kvámu at, heitir Þorbjörn á menn sína til meðalgöngu. Hinir váru svá ákafir, at þeir gátu ekki at gert. Grettir ruddist um fast. Þeir urðu fyrir honum Þórissynir, ok fellu báðir senn, er hann hratt þeim frá sér. Þeir urðu óðir mjök við þat, svá at Gunnarr hjó húskarl Atla banahögg, ok er Þorbjörn sá þat, biðr hann þá skilja; kvaðst hann skyldi þeim lið veita, er hans orð vildi rækja. Þá váru fallnir tveir húskarlar Kormáks. Þá sá Grettir, at varla mundi duga, ef Þorbjörn réðist í lið með þeim, ok því lætr hann verða uppgefinn bardagann. Allir váru þeir sárir, sem á fundinnm höfðu verit. Illa þótti Gretti, er þeir váru skildir. Eftir þat riðu þeir heim hvárirtveggja. Eigi sættust þeir á mál þessi. Þorbjörn ferðalangr gerði at þessu mikit kalls; því tók at versna með þeim Bjargsmönnum ok Þorbirni öxnamegmegin, svá at af því gerðist fullr fjandskapr, sem síðar kom fram. Engar bætr váru Atla boðnar fyrir húskarl sinn; eigi lét hann, sem hann vissi þat. Grettir sat á Bjargi fram til tvímánaðar. Eigi er sagt, at þeir fyndist Kormákr síðan, svá þess sé getit.

31. Barði Guðmundsson ok bræðr hans riðu heim í Ásbjarnarnes, þá er þeir Grettir skild-

ust; þeir váru synir Guðmundar Sölmundarsonar. Móðir Sölmundar var Þórlaug, dóttir Sæmundar hins suðreyska, fóstbróður Ingimundar hins gamla. Barði var göfugmenni mikit. Hann reið nú brátt at finna Þórarin hinn spaka, fóstra sinn. Hann fagnaði Barða vel, ok spurði, hvat hann hefði þá um árnat liðveizluna, því at þeir höfðu áðr gert ráð um ferð Barða. Barði svarar, at hann hefir fengit þann mann til fylgdar við sik, er honum þætti betra hans lið, enn tveggja annarra. Þórarinn þagnaði við, ok mælti: „Þat mun vera Grettir Ásmundarson". „Spá er spaks geta", sagði Barði, „sá er maðr hinn sami, fóstri minn". Þórarinn svarar: „Satt er þat, at mikit afbragð er Grettir annarra manna, þeira er nú er kostr á váru landi, ok seint mun hann vápnum verða sóttr, ef hann er heill, enn grunar mik um, hversu heilladrjúgr hann verðr, ok muntu þess þurfa, at eigi sé allir ógæfumenn í þinni ferð, ok nóg mun at gert, þó eigi fari hann með; skal hann hvergi fara, ef ek ræð". „Eigi varði mik þess, fóstri minn", sagði hann, „at þú myndir fyrirmuna mér hins vaskasta manns, hvat sem í gerist; má eigi fyrir öllu sjá, þá er menn verða svá neyddir til sem ek þykkjumst vera". „Duga mun þér", sagði Þórarinn, „þó at ek sjái fyrir". Varð nú svá at vera, sem Þórarinn vildi, at Gretti váru engin orð send, enn

Barði fór suðr til Borgarfjarðar, ok urðu þá heiðarvígin. Grettir var at Bjargi, er hann frétti, at Barði var suðr riðinn. Hann brást við reiðr, er honum váru engi orð ger, ok kvað þá eigi svá búit skyldu skilja. Hafði hann þá spurn af, nær þeira væri sunnan ván, ok reið hann þá ofan til Þóreyjargnúps, ok ætlaði at sitja þar fyrir þeim Barða, þá er þeir riði sunnan. Hann fór frá bænum í hlíðina, ok beið þar. Þennan sama dag riðu þeir Barði sunnan af Tvídægru frá heiðarvígum. Þeir váru sex saman, ok allir sárir mjök; ok er þeir kvámu fram fyrir bæinn, þá mælti Barði: „Maðr er þar uppi í hlíðinni, mikill, með vápnum, eða hvern kenni þér þar?“ Þeir sögðust eigi vita, hverr var. Barði mælti: „Þat hygg ek“, sagði hann, „at þar sé Grettir Ásmundarson, ok ef svá er, þá mun hann vilja oss finna; get ek honum hafa mislíkat, er hann hefir eigi farit með oss, enn mér þykkir vér nú eigi vel við látnir, ef hann gerir nökkura óvísu af sér; mun ek nú senda eftir mönnum til Þóreyjargnúps, ok eiga eigi undir ójafnaði hans“. Þeir segja þat allráðlegt, ok svá gerðu þeir. Síðan riðu þeir Barði veg sinn. Grettir sá ferð þeira, ok sneri þegar fyrir, ok er þeir fundust, heilsa hvárir öðrum. Grettir spurði at tíðendum, enn Barði segir ófelmtlega slík sem váru. Grettir spurði, hvat manna

væri í ferð með honum. Barði kvað þat vera bræðr sína ok Eyjólf mág sinn. „Af þér hefir þú rekit ámælit nú“, sagði Grettir, „enda er nú ok næst, at vit reynum með okkr, hvárr hér má meira“. Barði mælti: „Legit hafa mér annvirki nær garði, enn at berjast við þik fyrir sakleysi, ok þykkjumst ek nú hafa rekit þat af mér“. Grettir svaraði: „Bleyðast þykki mér þú, Barði“, sagði Grettir, „ef þú þorir eigi at berjast við mik“. „Kalla þú þat sem þú vilt“, sagði Barði, „enn í öðrum stað vilda ek, at þú kæmir fram ójafnaði þínum, enn við mik; er þat eigi ólíklegt, því at nú gengr ór hófi offors þitt“. Gretti þótti illar spár hans, ok efar nú fyrir sér, hvárt hann skyldi ráða til einhvers þeira, ok sýnist honum þat óforsjálegt, er þeir váru sex, enn hann einn, ok í því bili kvámu menn heiman frá Þóreyjargnúpi til liðs við þá Barða; lætr Grettir þá dragast sundr með þeim, ok snýr til hests síns, enn Barði ok hans félagar fóru leiðar sinnar, ok varð eigi af kveðjum með þeim at skilnaði. Eigi áttust þeir Barði ok Grettir fleira við, svá þess sé getit. Svá hefir Grettir sagt, at hann þóttist öruggr til vígs við flesta menn, þó at þrír væri saman, enn hann myndi eigi flýja fyrir fjórum at óreyndu, enn því að eins berjast við fleiri, nema hann ætti hendr sínar at verja, sem segir í þessarri vísu:

(37) Treystik mér við, Mistar
mótkennandi, þrenna,
hvað er í Hildar veðri
heiftminnigt skal vinna,
vilkat fleiri enn fjórum
farsætöndum mæta
at gnýfengnum Gungnis
gráð, ef ek skal ráða.

Eftir skilnað þeira Barða fór Grettir aftr til Bjargs. Þá þótti Gretti mikit mein, er hann mátti hvergi prófa afl sitt, ok fréttist fyrir, ef nökkut væri þat, er hann mætti við fást.

32. Þórhallr hét maðr, er bjó á Þórhallsstöðum í Forsæludal. Forsæludalr er upp af Vatnsdal. Þórhallr var Grímsson, Þórhallssonar, Friðmundarsonar, er nam Forsæludal. Þórhallr átti þá konu, er Guðrún hét. Grímr hét son þeira, enn Þuríðr dóttir; þau váru vel á legg komin. Þórhallr var vel auðigr maðr, ok mest at kvikfé, svá at engi maðr átti jafnmargt gangandi fé sem hann. Eigi var hann höfðingi, enn þó skilríkr bóndi. Þar var reimt mjök, ok fekk hann varla sauðamann, svá at honum þætti duga. Hann leitaði ráðs við marga menn hvat hann skyldi til bragðs taka, enn engi gat þat ráð til gefit, er dygði. Þórhallr reið til þings hvert sumar. Hann átti hesta góða. Þat var eitt sumar á alþingi, at Þórhallr gekk til búðar Skafta lögmanns Þóroddssonar. Skafti var manna vitrastr, ok heilráðr, ef hann var

beiddr. Þat skildi með þeim feðgum. Þóroddr var forspár, ok kallaðr undirhyggjumaðr af sumum mönnum, enn Skafti lagði þat til með hverjum manni, sem hann ætlaði at duga skyldi, ef eigi væri af því brugðit; því var hann kallaðr föðurbetrungr. Þórhallr gekk í búð Skafta; hann fagnaði vel Þórhalli, því at hann vissi, at hann var ríkr maðr at fé, ok spurði, hvat at tíðendum væri. Þórhallr mælti: „Heilræði vilda ek af yðr þiggja“. „Í litlum færum em ek til þess“, sagði Skafti; „eða hvat stendr þik?“ Þórhallr mælti: „Þat er svá háttat, at mér helzt lítt á sauðamönnum; verðr þeim heldr klaksárt, enn sumir gera engar lyktir á; vill nú engi taka, sá er kunnigt er til, hvat fyrir býr“. Skafti svarar: „Þar mun liggja meinvættr nökkur, er menn eru tregari til at geyma þíns fjár, enn annarra manna“. Nú fyrir því, at þú hefir at mér ráð sótt, þá skal ek fá þér sauðamann, þann er Glámr heitir, ættaðr ór Svíþjóð, ór Sylgsdölum, er út kom í fyrra sumar, mikill ok sterkr, ok eigi mjök við alþýðu skap“. Þórhallr kvaðst eigi um þat gefa, ef hann geymdi vel fjárins. Skafti sagði öðrum eigi vænt horfa, ef hann geymdi eigi, fyrir afls sakir ok áræðis. Þórhallr gekk þá út. Þetta var at þinglausnum. Þórhalli var vant hesta tveggja ljósbleikra, ok fór sjálfr at leita; af því þykkjast menn vita, at hann var

eigi mikilmenni. Hann gekk upp undir Sleðaás, ok suðr með fjalli því, er Ármannsfell heitir; þá sá hann, hvar maðr fór ofan ór Goðaskógi, ok bar hrís á hesti. Brátt bar saman fund þeira. Þórhallr spurði hann at nafni, enn hann kveðst Glámr heita. Þessi maðr var mikill vexti ok undarlegr í yfirbragði, bláeygr ok opineygr, úlfgrár á hárslit. Þórhalli brá nökkut í brún, er hann sá þenna mann, enn þó skildi hann, at honum myndi til þessa vísat. „Hvat er þér bezt hent at vinna“? sagði Þórhallr. Glámr kvað sér vel hent at geyma sauðfjár á vetrum. „Viltu gæta sauðfjár míns?“ sagði Þórhallr; „gaf Skafti þik á mitt vald“. „Svá mun þér hentust mín vist, at ek fari sjálfráðr, því ek em skapstyggr, ef mér líkar eigi vel“, sagði Glámr. „Eigi mun mér mein at því“, sagði Þórhallr, „ok vil ek, at þú farir til mín“. „Gera má ek þat“, sagði Glámr; „eða eru þar nökkur vandhæfi á?“ „Reimt þykkir þar vera“, sagði Þórhallr. „Eigi hræðumst ek flykur þær“, sagði Glámr, „ok þykkir mér at ódauflegra“. „Þess muntu við þurfa“, sagði Þórhallr, „ok hentar þar betr at vera eigi all-lítill fyrir sér“. Eftir þat kaupa þeir saman, ok skal Glámr koma at vetrnáttum. Síðan skildu þeir, ok fann Þórhallr hesta sína, þar hann hafði nýleitat. Reið Þórhallr heim, ok þakkaði Skafta sinn velgerning. Sumar

leið af, ok frétti Þórhallr eigi til sauðamanns, ok engi kunni skyn á honum, enn at áðrnefndum tíma kom hann á Þórhallsstaði. Tekr bóndi við honum vel, enn öllum öðrum gazt eigi að honum, enn húsfreyju þó minst. Hann tók við fjárvarðveizlu, ok varð honum lítit fyrir því; hann var hljóðmikill ok dimmraddaðr, ok féit stökk alt saman, þegar hann hóaði. Kirkja var á Þórhallsstöðum; eigi vildi Glámr til hennar koma; hann var ósöngvinn ok trúlauss, stirfinn ok viðskotaillr; öllum var hann hvimleiðr.

Nú leið svá þar til er kemr atfangadagr jóla; þá stóð Glámr snemma upp, ok kallaði til matar síns. Húsfreyja svarar: „Eigi er þat háttr kristinna manna at matast þenna dag, því at á morgun er jóladagr hinn fyrsti“, segir hon, „ok er því fyrst skylt at fasta í dag“. Hann svarar: „Marga hindrvitni hafi þér, þá er ek sé til einskis koma; veit ek eigi, at mönnum fari nú betr at, heldr enn þá, er menn fóru eigi með slíkt; þótti mér þá betri siðr, er menn váru heiðnir kallaðir, ok vil ek hafa mat minn enn engar refjur“. Húsfreyja mælti: „Víst veit ek, at þér mun illa farast í dag, ef þú tekr þetta illbrigði til“. Glámr bað hana taka mat í stað; kvað henni annat skyldu vera verra. Hon þorði eigi annat, enn at gera sem hann vildi; ok er hann var mettr, gekk hann

út, ok var heldr gustillr. Veðri var svá farit, at myrkt var um at litast, ok flögraði ór drífa, ok gnýmikit, ok versnaði mjök sem á leið daginn. Heyrðu menn til sauðamanns öndverðan daginn, enn miðr er á leið daginn. Tók þá at fjúka, ok gerði á hríð um kveldit. Kómu mènn til tíða, ok leið svá fram at dagsetri. Eigi kom Glámr heim. Var þá um talat, hvárt hans skyldi eigi leita, enn fyrir því, at hríð var á ok niðamyrkr, þá varð eigi af leitinni. Kom hann eigi heim jólanáttina; biðu menn svá fram um tíðir. At ærnum degi fóru menn í leitina, ok fundu féit víða í fenjum, lamit af ofviðri, eða hlaupit á fjöll upp. Því næst kvámu þeir á traðk mikinn ofarlega í dalnum: þótti þeim því líkt, sem þar hefði glímt verit heldr sterklega, því at grjótit var víða upp leyst, ok svá jörðin. Þeir hugðu at vandlega, ok sá, hvar Glámr lá skamt á burt frá þeim. Hann var dauðr, ok blár sem hel, enn digr sem naut. Þeim bauð af honum óþekt mikla, ok hraus þeim mjök hugr við honum, enn þó leituðu þeir við at færa hann til kirkju, ok gátu eigi komit honum, nema á einn gilsþröm þar skamt ofan frá sér, ok fóru heim við svá búit, ok sögðu bónda þenna atburð. Hann spurði, hvat Glámi myndi hafa at bana orðit. Þeir kváðust rakit hafa spor svá stór, sem keraldsbotni væri niðr skelt, þaðan frá, sem

traðkrinn var, ok upp undir björg þau, er þar váru ofarlega í dalnum, ok fylgdu þar með blóðdrefjar miklar. Þat drógu menn saman, at sú meinvættr, er áðr hafði verit, myndi hafa deytt Glám, enn hún myndi fengit hafa hér nökkura áverka, þá er tekit hafi til fulls, því at við þá meinvætti hefir aldri vart orðit síðan. Annan dag jóla var farit at leita við enn at færa Glám til kirkju; váru eykir fyrir beittir, ok gátu þeir hvergi fært hann, þegar sléttlendit var ok eigi var forbrekkis at fara; gengu nú frá við svá búit. Hinn þriðja dag fór prestr með þeim, ok leituðu allan daginn, ok fanst Glámr eigi. Eigi vildi prestr oftar til fara, enn sauðamaðr fanst, þegar prestr var eigi í ferð. Létu þeir þá fyrir vinnast, at færa hann til kirkju, ok dysjuðu hann þar, sem þá var hann kominn. Litlu síðar urðu menn varir við þat, at Glámr lá eigi kyr; varð mönnum at því mikit mein, svá at margir fellu í óvit, ef sá hann, enn sumir heldu eigi vitinu. Þegar eftir jólin þóttust menn sjá hann heima þar á bænum. Urðu menn ákaflega hræddir; stukku þá margir menn í burt. Því næst tók Glámr at ríða húsum á nætr, svá at lá við brotum; gekk hann þá nálega nætr ok daga. Varla þorðu menn at fara upp í dalinn, þó at ætti nóg erendi. Þótti mönnum þar í heraðinu mikit mein at þessu.

33. Um várit fekk Þórhallr sér hjón, ok gerði bú á jörðu sinni; tók þá at minka aftrgangr, meðan sólargangr var mestr; leið svá fram á miðsumar. Þetta sumar kom út skip í Húnavatni; þar var á sá maðr, er Þorgautr hét. Hann var útlendr at kyni, mikill ok sterkr; hann hafði tveggja manna afl; hann var lauss ok einn fyrir sér; hann vildi fá starfa nökkurn, því hann var félauss. Þórhallr reið til skips, ok fann Þorgaut; spurði, ef hann vildi vinna fyrir honum. Þorgautr kvað þat vel mega vera, ok kveðst eigi vanda þat. „Svá skaltu við búast“, segir Þórhallr, „sem þar sé eigi veslingsmönnum hent at vera fyrir aftrgöngum þeim, er þar hafa verit um hríð, enn eigi vil ek þik á tálar draga“. Þorgautr svarar: „Eigi þykkjumst ek uppgefinn, þó at ek sjái smávofur; mun þá eigi öðrum dælt, ef ek hræðumst, ok eigi bregð ek vist minni fyrir þat“. Nú kemr þeim vel kaupstefnan, ok skal Þorgautr gæta sauðfjár at vetri. Leið nú af sumarit. Tók Þorgautr við fénu at vetrnáttum. Vel líkaði öllum við hann. Jafnan kom Glámr heim ok reið húsum. Þat þótti Þorgauti allkátlegt, ok kvað þrælinn þurfa mundu nær at ganga — „ef ek hræðumst“. Þórhallr bað hann hafa fátt um — „er bezt, at þit reynit eigi með ykkr“. Þorgautr mælti: „Sannlega er skekinn þróttr ór yðr, ok dett ek eigi niðr

milli dægra við skraf þetta". Nú fór svá fram um vetrinn alt til jóla. Atfangakveld jóla fór sauðamaðr til fjár. Þá mælti húsfreyja: „Þurfa þætti mér, at nú færi eigi at fornum brögðum". Hann svarar: „Ver eigi hrædd um þat, húsfreyja", sagði hann, „verða mun eitthvert sögulegt, ef ek kem eigi aftr". Síðan gekk hann aftr til fjár síns. Veðr var heldr kalt, ok fjúk mikit. Því var Þorgautr vanr at koma heim, þá er hálfrökkvat var, enn nú kom hann eigi í þat mund. Kómu tíðamenn sem vant var. Þegar þótti mönnum eigi ólíkt á horfast sem fyrr. Bóndi vildi leita láta eftir sauðamanni, enn tíðamenn töldust undan, ok sögðust eigi mundu hætta sér út í tröllahendr um nætr, ok treystist bóndi eigi at fara, ok varð eigi af leitinni. Jóladag, er menn váru mettir, fóru menn til ok leituðu sauðamanns. Gengu þeir fyrst til dysjar Gláms, því at menn ætlu af hans völdum mundi orðit um hvarf sauðamanns; enn er þeir kvámu nær dysinni, sá þeir þar mikil tíðendi, ok þar fundu þeir sauðamann, ok var hann brotinn á háls, ok lamit sundr hvert bein í honum. Síðan færðu þeir hann til kirkju, ok varð engum manni mein at Þorgauti síðan, enn Glámr tók at magnast af nýju; gerði hann nú svá mikit af sér, at menn allir stukku burt af Þórhallsstöðum, utan bóndi einn ok húsfreyja. Nautamaðr hafði þar verit lengi hinn sami; vildi

Þórhallr hann eigi lausan láta fyrir góðvilja sakir ok geymslu; hann var mjök við aldr, ok þótti honum mikit fyrir at fara á burt; sá hann ok, at alt fór at ónytju, þat er bóndi átti, ef engi geymdi. Ok eftir miðjan vetr var þat einn morgun, at húsfreyja fór til fjóss at mjólka kýr eftir tíma; þá var alljóst, því at engi treystist fyrr úti at vera annarr enn nautamaðr; hann fór út þegar lýsti. Hon heyrði brak mikit í fjósit, ok beljan öskrlega; hon hljóp inn æpandi, ok kvaðst eigi vita, hver ódæmi um væri í fjósinu. Bóndi gekk út, ok kom til nautanna, ok stangaði hvert annat. Þótti honum þar eigi gott, ok gekk innar at hlöðunni. Hann sá, hvar lá nautmaðr, ok hafði höfuðit í öðrum bási, enn fætr í öðrum; hann lá á bak aftr. Bóndi gekk at honum, ok þreifaði um hann; finnr brátt, at hann er dauðr ok sundr hryggrinn í honum; var hann brotinn um báshelluna. Nú þótti bónda eigi vært, ok fór í burtu af bænum með alt þat sem hann mátti í burt flytja, enn alt kvikfé þat, sem eftir var, deyddi Glámr, ok því næst fór hann um allan dalinn, ok eyddi bæi alla upp frá Tungu. Var Þórhallr þá með ýmissum vinum sínum þat eftir var vetrarins. Engi maðr mátti fara upp í dalinn með hest eða hund, því at þat var þegar drepit. Enn er váraði, ok sólargangr var sem mestr, létti heldr aftr-

göngunum. Vildi Þórhallr nú fara aftr til lands síns. Urðu honum eigi auðfengin hjón, enn þó gerði hann bú á Þórhallsstöðum. Fór alt á sama veg sem fyrr. Þegar at haustaði, tóku at vaxa reimleikar. Var þá mest sótt at bóndadóttur, ok svá fór, at hon lézt af því. Margra ráða var í leitat, ok varð eigi at gert. Þótti mönnum til þess horfast, at eyðast myndi allr Vatnsdalr, ef eigi yrði bætr á ráðnar.

34. Nú er þar til at taka, at Grettir Ásmundarson sat heima at Bjargi um haustit, síðan þeir víga-Barði skildu á Þóreyjargnúpi; ok er mjök var komit at vetrnáttum, reið Grettir heiman norðr yfir hálsa til Víðidals ok gisti á Auðunarstöðum. Sættust þeir Auðun til fulls, ok gaf Grettir honum öxi góða, ok mæltu til vináttu með sér. Auðun bjó lengi á Auðunarstöðum ok var kynsæll maðr. Hans son var Egill, er átti Úlfheiði, dóttur Eyjólfs Guðmundarsonar; ok var þeira son Eyjólfr, er veginn var á alþingi; hann var faðir Orms kapiláns Þorláks biskups. Grettir reið norðr til Vatnsdals ok kom á kynnisleit í Tungu. Þar bjó þá Jökull Bárðarson, móðurbróðir Grettis. Jökull var mikill maðr ok sterkr, ok hinn mesti ofsamaðr; hann var siglingamaðr ok mjök ódæll, enn þó mikilhæfr maðr. Hann tók vel við Gretti ok var hann þar þrjár nætr. Þá var svá mikit orð á aftrgöngum Gláms, at mönnum

var ekki jafntíðrætt sem þat. Grettir spurði innilega at þeim atburðum, er höfðu orðit. Jökull kvað þar eigi meira af sagt enn til væri hæft — „eða er þér forvitni, frændi, at koma þar?“ Grettir sagði, at þat var satt. Jökull bað hann þat eigi gera — „því þat er gæfuraun mikil, enn frændr þínir eiga mikit í hættu, þar sem þú ert“, sagði hann; „þykkir oss nú engi slíkr af ungum mönnum sem þú, enn 'ilt mun af illum hljóta', þar sem Glámr er; er ok miklu betra at fást við menska menn enn við óvættir slíkar“. Grettir kvað sér hug á at koma á Þórhallsstaði, ok sjá, hversu þar væri um gengit“. Jökull mælti: „Sé ek nú, at eigi tjáir at letja þik, enn satt er þat sem mælt er, at 'sitt er hvárt, gæfa eða gervileikr'“. „'Þá er öðrum vá fyrir dyrum, er öðrum er inn um komin', ok hygg at, hversu þér mun fara sjálfum, áðr enn lýkr“, kvað Grettir. Jökull svarar: „Vera kann, at vit sjáim báðir nökkut fram, enn hvárrgi fái við gert“. Eftir þat skildu þeir, ok líkaði hvárigum annars spár.

35. Grettir reið á Þórhallsstaði, ok fagnaði bóndi honum vel. Hann spurði, hvert Grettir ætlaði at fara, enn hann sagðist þar vilja vera um náttina, ef bónda líkaði at svá væri. Þórhallr kvaðst þökk fyrir kunna, at hann væri — „enn fám þykkir slægr til at gista hér um tíma; muntu hafa heyrt getit um, hvat hér er

at veila, enn ek vilda gjarna, at þú hlytir engi vandhæfi af mér; enn þó at þú komist heill á burt, þá veit ek fyrir víst, at þú missir hests þíns, því engi heldr hér heilum sínum fararskjót, sá er kemr“. Grettir kvað gott til hesta, hvat sem af þessum yrði. Þórhallr varð glaðr við, er Grettir vildi þar vera, ok tók við honum báðum höndum. Var hestr Grettis læstr í húsi sterklega. Þeir fóru til svefns, ok leið svá af náttin, at eigi kom Glámr heim. Þá mælti Þórhallr: „Vel hefir brugðit við þína kvámu, því at hverja nátt er Glámr vanr at ríða húsum eða brjóta upp hurðir, sem þú mátt merki sjá“. Grettir mælti: „Þá mun vera annathvárt, at hann mun eigi lengi á sér sitja, eða mun af reimast meir enn eina nátt; skal ek vera nátt aðra ok sjá hversu ferr“. Síðan gengu þeir til hests Grettis, ok var ekki við hann gletzt. Alt þótti bónda at einu fara. Nú er Grettir þar aðra nátt, ok kom eigi þrællinn heim. Þá þótti bónda mjök vænkast. Fór hann þá at sjá hest Grettis. Þá var upp brotit húsit, er bóndi kom til, enn hestrinn dreginn til dyra utar, ok lamit sundr í honum hvert bein. Þórhallr sagði Gretti, hvar þá var komit, ok bað hann forða sér — „því at víss er dauðinn, ef þú bíðr Gláms“. Grettir svarar: „Eigi má ek minna hafa fyrir hest minn enn at sjá þrælinn“.

Bóndi sagði, at þat var eigi bati at sjá hann — „því at hann er ólíkr nökkurri mannlegri mynd; enn góð þykki mér hver sú stund, er þú vilt hér vera“. Nú líðr dagrinn, ok er menn skyldi fara til svefns, vildi Grettir eigi fara af klæðum, ok lagðist niðr í setit gegnt lokrekkju bónda; hann hafði röggvarfeld yfir sér, ok knepti annat skautit niðr undir fætr sér, enn annat snaraði hann undir höfuð sér ok sá út um höfuðsmáttina. Setstokkur var fyrir framan setit, mjök sterkr, ok spyrndi hann þar í. Dyraumbúningrinn allr var frá brotinn útidyrunum, enn nú var þar fyrir bundinn hurðarflaki ok óvendilega um búit. Þverþilit var alt brotit frá skálanum, þat sem þar fyrir framan hafði verit, bæði fyrir ofan þvertréit ok neðan. Sængr allar váru ór stað færðar. Heldr var þar óvistlegt. Ljós brann í skálanum um náttina; ok er af myndi þriðjungr af nátt, heyrði Grettir út dynur miklar; var þá farit upp á húsin, ok riðit skálanum ok barit hælunum um þekjuna, svá at brakaði í hverju tré. Því gekk lengi, þá var farit ofan af húsunum ok til dyra gengit; ok er upp var lokit hurðunni, sá Grettir, at þrællinn rétti inn höfuðit, ok sýndist honum afskræmilega mikit ok undarlega stórskorit. Glámr fór seint, ok réttist upp, er hann kom inn í dyrnar; hann gnæfði ofarlega við rjáfrinu; snýr at skálanum,

ok lagði handleggina upp á þvertréit ok gægðist inn yfir skálann. Eigi lét bóndi heyra til sín, því at honum þótti ærit um, er hann heyrði, hvat um var úti. Grettir lá kyrr ok hrærði sik hvergi. Glámr sá, at hrúga nökkur lá í setinu, ok réðst nú innar eftir skálanum ok þreif í feldinn stundarfast. Grettir spyrndi í stokkinn ok gekk því hvergi. Glámr hnykti í annat sinn miklu fastara, ok bifaðist hvergi feldrinn. Í þriðja sinn þreif hann í með báðum höndum svá fast, at hann rétti Gretti upp ór setinu; kiptu nú í sundr feldinum í millum sín. Glámr leit á slitrit, er hann helt á, ok undraðist mjök, hverr svá fast myndi togast við hann; ok í því hljóp Grettir undir hendr honum ok þreif um hann miðjan, ok spenti á honum hrygginn sem fastast gat hann, ok ætlaði hann, at Glámr skyldi kikna við; enn þrællinn lagði at handleggjum Grettis svá fast, at hann hörfaði allr fyrir orku sakir. Fór Grettir þá undan í ýms setin. Gengu þá frá stokkarnir, ok alt brotnaði þat sem fyrir varð. Vildi Glámr leita út, enn Grettir færði við fætr, hvar sem hann mátti, enn þó gat Glámr dregit hann fram ór skálanum; áttu þeir þá all-harða sókn, því at þrællinn ætlaði at koma honum út ór bænum; enn svá ilt sem var at eiga við Glám inni, þá sá Grettir, at þó var verra at fást við hann úti, ok því brauzt hann í mót af öllu afli at

fara út. Glámr færðist í aukana ok knepti hann at sér, er þeir kvámu í anddyrit; ok er Grettir sér, at hann fekk eigi við spornat, hefir hann alt eitt atriðit, at hann hleypr sem fastast í fang þrælnum ok spyrnir báðum fótum í jarðfastan stein, er stóð í dyrunum. Við þessu bjóst þræll-inn eigi; hann hafði þá togazt við at draga Gretti at sér, ok því kiknaði Glámr á bak aftr, ok rauk öfugr út á dyrnar, svá at herðarnar námu uppdyrit, ok rjáfrit gekk í sundr, bæði viðirnir ok þekjan frerin; fell svá opinn ok öfugr út ór húsunum, enn Grettir á hann ofan. Tunglskin var mikit úti ok gluggaþykn; hratt stundum fyrir, enn stundum dró frá. Nú í því er Glámr fell, rak skýit frá tunglinu, enn Glámr hvesti augun upp í móti, ok svá hefir Grettir sagt sjálfr, at þá eina sýn hafi hann sét svá, at honum brygði við. Þá sigaði svá at honum af öllu saman, mæði ok því, er hann sá at Glámr gaut sínum sjónum harðlega, at hann gat eigi brugðit saxinu, ok lá nálega í milli heims ok heljar. Enn því var meiri ófagnaðarkraftr með Glámi enn flestum öðrum aftrgöngum, at hann mælti þá á þessa leið: „Mikit kapp hefir þú á lagit, Grettir“, sagði hann, „at finna mik, enn þat mun eigi undarlegt þykkja, þó at þú hljótir eigi mikit happ af mér; enn þat má ek segja þér, at þú hefir nú fengit helming afls þess ok þroska, er þér var ætlaðr, ef þú hefðir mik

eigi fundit; nú fæ ek þat afl eigi af þér tekit, er þú hefir áðr hrept, enn því má ek ráða, at þú verðr aldri sterkari enn nú ertu, ok ertu þó nógu sterkr, ok at því mun mörgum verða. Þú hefir frægr orðit hér til af verkum þínum, en heðan af munu falla til þín sektir ok vígaferli, enn flest öll verk þín snúast þér til ógæfu ok hamingjuleysis. Þú munt verða útlægr gerr, ok hljóta jafnan úti at búa einn samt; þá legg ek þat á við þik, at þessi augu sé þér jafnan fyrir sjónum, sem ek ber eftir, ok mun þér þá erfitt þykkja einum at vera, ok þat mun þér til dauða draga“. Ok sem þrællinn hafði þetta mælt, þá rann af Gretti ómegit, þat sem á honum hafði verit. Brá hann þá saxinu, ok hjó höfuð af Glámi ok setti þat við þjó honum. Bóndi kom þá út, ok hafði klæðst á meðan Glámr lét ganga töluna, enn hvergi þorði hann nær at koma, fyrr enn Glámr var fallinn. Þórhallr lofaði guð fyrir, ok þakkaði vel Gretti, er hann hafði unnit þennan óhreina anda. Fóru þeir þá til ok brendu Glám at köldum kolum. Eftir þat báru þeir ösku hans í eina hít ok grófu þar niðr, sem sízt váru fjárhagar eða mannavegir; gengu heim eftir þat, ok var þá mjök komit at degi. Lagðist Grettir niðr, því at hann var stirðr mjök. Þórhallr sendi menn á næstu bæi eftir mönnum, sýndi ok sagði, hversu farit hafði.

Öllum þótti mikils um vert um þetta verk, þeim er heyrðu; var þat þá almælt, at engi væri þvílíkr maðr á öllu landinu fyrir afls sakir ok hreysti ok allrar atgervi sem Grettir Ásmundarson. Þórhallr leysti Gretti vel af hendi, ok gaf honum góðan hest ok klæði sæmileg, því at þau váru öll sundr leyst, er hann hafði áðr borit. Skildu þeir með vináttu. Reið Grettir þaðan í Ás í Vatnsdal, ok tók Þorvaldr við honum vel, ok spurði innilega at sameign þeira Gláms, enn Grettir segir honum viðskifti þeira, ok kvaðst aldri í þvílíka aflraun komit hafa, svá langa viðreign sem þeir höfðu saman átt. Þorvaldr bað hann hafa sik spakan — „ok mun þá vel duga, enn ella mun þér slysgjarnt verða“. Grettir kvað eigi batnat hafa um lyndisbragðit, ok sagðist nú miklu verr stiltr enn áðr, ok allar mótgerðir verri þykkja. Á því fann hann mikla muni, at hann var orðinn maðr svá myrkfælinn, at hann þorði hvergi at fara einn saman, þegar myrkva tók; sýndist honum þá hvers kyns skrípi, ok þat er haft síðan fyrir orðtæki, at þeim ljái Glámr augna eða gefi glámsýni, er mjök sýnist annan veg enn er. Grettir reið heim til Bjargs, er hann hafði gert erendi sín, ok sat heima um vetrinn.

36. Þorbjörn öxnamegin hafði haustboð mikit, ok kom þar margt manna; þetta var

meðan Grettir fór norðr til Vatnsdals um haustit. Þorbjörn ferðalangr var þar at boðinu. Þar varð margt talat. Spurðu þeir Hrútfirðingar at sameign þeira Grettis á hálsinum um sumarit. Þorbjörn öxnamegin bar Gretti allvel söguna; kvað Kormák verra mundu af hafa fengit, ef engir hefði til komit at skilja þá. Þá mælti Þorbjörn ferðalangr: „Þat var bæði“, sagði hann, „at ek sá hann Gretti ekki til frægðar vinna, enda hygg ek, at honum skyti skelk í í bringu, er vér kvámum at, ok allfúss var hann at skilja, ok eigi sá ek hann til hefnda leita, er húskarl Atla var drepinn, ok því ætla ek aldri hug í honum, ef hann hefir eigi nógan liðsafla“. Gerði Þorbjörn at þessu hit mesta gabb. Margir tóku undir, at þetta væri þarfleysuglens, ok Grettir myndi eigi svá búit hafa vilja, ef hann frétti þessi orð. Eigi bar þar til tíðenda fleira at boðinu. Fóru menn heim. Váru dylgjur miklar með þeim um vetrinn, enn hvárigir réðu á aðra; bar þá ekki til tíðenda um vetrinn.

37. Snemma um várit eftir kom skip út af Noregi; þat var fyrir þing. Þeir kunnu at segja mörg tíðendi: þat fyrst, at höfðingjaskifti var orðit í Noregi; var þá kominn til ríkis Óláfr konungr Haraldsson, enn Sveinn jarl ór landi stokkinn, um várit eftir Nesjaorrustu. Váru margir merkilegir hlutir sagðir frá Ólafi kon-

ungi, ok þat með, at hann tók þá menn alla bezt, sem váru atgervismenn um nökkura hluti, ok gerði sér þá handgengna. Við þetta urðu glaðir margir ungir menn, ok fýstust til utanferðar; ok svá sem Grettir spurði þessi tíðendi, gerðist honum hugr á at sigla; vænti hann sér sæmdar, sem aðrir, af konunginum. Skip stóð uppi at Gásum í Eyjafirði; þar tók Grettir sér far, ok bjóst til utanferðar; eigi hafði hann enn mikil fararefni. Ásmundr gerðist nú mjök hrumr af elli, ok reis nú lítt ór rekkju. Þau Ásdís áttu ungan son, er Illugi hét, manna efnilegastr. Atli tók nú við allri búsýslu ok fjárvarðveizlu; þótti þat mikit batna, því at hann var gæfr ok forsjáll. Grettir fór til skips. Í þetta sama skip hafði ráðizt Þorbjörn ferðalangr, áðr enn þeir vissu, at Grettir myndi þar í sigla. Löttu margir Þorbjörn at sigla samskipa við Gretti, enn Þorbjörn kveðst fara mundu fyrir alt þat. Bjóst hann til utanferðar, ok varð heldr síðbúinn; kom hann eigi fyrr norðr á Gáseyri, enn skipit var albúit. Áðr Þorbjörn færi vestan, hafði Ásmundr hærulangr tekit krankleika nökkurn, ok reis þá eigi ór rekkju. Þorbjörn ferðalangr kom síð dags í sandinn; váru menn þá búnir til borða, ok tóku handlaugar úti hjá búðinni. Enn er Þorbjörn reið fram í búðarsundit, var honum heilsat ok spurðr tíðenda. Hann lézt engi

segja kunna — „utan þess get ek, at kappinn Ásmundr at Bjargi sé nú dauðr“. Margir tóku undir, at þar færi gildr bóndi af heiminum, sem hann var — „eða hversu bar þat til“? sögðu þeir. Hann svarar: „Lítit lagðist nú fyrir kappann, því at hann kafnaði í stofureyk sem hundr, enn eigi var skaði at honum, því at hann gerðist nú gamalærr“. Þeir svara: „Þú talar undarlega við þvílíkan mann, ok eigi myndi Gretti vel líka, ef hann heyrði“. „Þola má ek þat“, sagði Þorbjörn, „ok hærra mun Grettir bera verða saxit, enn í fyrra sumar á Hrútafjarðarhálsi, ef ek hræðumst hann“. Grettir heyrði fullgerla, hvat Þorbjörn sagði, ok gaf sér ekki at, meðan Þorbjörn lét ganga söguna; enn er hann hætti, þá mælti Grettir: „Þat spái ek þér, Ferðalangr“, sagði hann, „at þú deyir eigi í stofureyknum, ok þó má vera, at þú verðir eigi ellidauðr, enn þat er undarlega gert, at tala sneyðilega til saklausra manna“. Þorbjörn mælti: „Eigi mun ek aftra mér at þessu, ok eigi þótti mér þú svá snæfrlega láta, þá er vér tókum þik undan, er þeir Melamenn börðu þik sem nautshöfuð“. Grettir kvað þá vísu:

(28) Jafnan verðr til orða
of löng boga slöngvi
— því kemr þar til sumra
þung hefnd fyrir — tunga.

Margr hefir beiðir borgar
benlinns sakir minni,
Ferðalangr, þót fengir
fjörtjón, enn þú görvar.

Þorbjörn mælti: „Jafnfeigr þykkjumst ek sem áðr, þótt þú skjalir slíkt". Grettir svarar: „Eigi hafa spár mínar átt langan aldr hér til, ok enn mun svá fara; vara þik ef þú vilt, eigi mun síðar sýnna". Síðan hjó Grettir til Þorbjarnar, enn hann brá við hendinni, ok ætlaði svá at bera af sér höggit; enn höggit kom á höndina fyrir ofan úlfliðinn, ok síðan hljóp saxit á hálsinn, svá at af fauk höfuðit. Kaupmenn sögðu hann stórhöggan, ok slíkt væri konungsmenn, ok eigi þótti þeim skaði at, þótt Þorbjörn væri drepinn, því at hann hafði bæði verit kífinn ok köllsugr. Litlu síðar létu þeir í haf, ok kvámu at áliðnu sumri til Noregs, suðr við Hörðaland. Frétta þeir þá, at Óláfr konungr sat norðr í Þrándheimi. Fekk Grettir sér far með byrðingsmönnum norðr þangat, því at hann vildi fara á konungs fund.

38. Þórir hét maðr, er bjó í Garði í Aðaldal. Hann var Skeggjason, Bótólfssonar. Skeggi hafði numit Kelduhverfi upp til Kelduness. Hann átti Helgu, dóttur Þorkels á Fiskilæk. Þórir, son hans, var höfðingi mikill ok siglingamaðr. Hann átti tvá sonu; hét Þorgeirr annarr, enn annarr Skeggi; þeir váru báðir

efnilegir menn, ok mjök fulltíða, er þetta var. Þórir hafði verit í Noregi um sumarit, þá er Óláfr konungr kom vestan af Englandi, ok kom sér þá í kærleika mikla við konung, ok svá við Sigurð biskup, ok er þat til marks um, at Þórir hafði látit gera knörr mikinn í skógi, ok bað Sigurð biskup vígja, ok svá gerði hann. Eftir þat fór Þórir út til Íslands, ok lét höggva upp knörrinn, þá er honum leiddust siglingar, enn brandana af knerrinum lét hann setja yfir útidyr sínar, ok váru þeir þar lengi síðan, ok svá veðrspáir, at í öðrum þaut fyrir sunnanveðri, enn í öðrum fyrir norðanveðri. Enn er Þórir spurði, at Óláfr konungr hafði fengit einvald yfir öllum Noregi, þóttist hann þar eiga at vitja vináttumála. Þá sendi Þórir sonu sína til Noregs á konungs fund, ok ætlaði at þeir skyldi verða honum handgengnir. Kvámu þeir at sunnarlega síð um haustit, ok fengu sér eina róðrarskútu, fóru norðr með landi, ok ætluðu at fara á konungs fund. Þeir kvámu á höfn eina fyrir sunnan Stað, ok lágu þar nökkurar nætr. Þeir heldu sik vel at vist ok drykk, ok höfðu sik eigi úti, er eigi váru góð veðr. Nú er at segja frá því, er þeir Grettir fóru norðr með landi, ok fengu oft hörð veðr, því at þetta var öndverðan vetr; ok þá er þeir sóttu norðr at Staði, fengu þeir illviðri mikit með fjúki ok frosti, ok tóku nauðulega

land eitt kveld allir mjök væstir, ok lögðu þar við bala nökkurn, ok gátu þá borgit fé sínu ok föngum. Þeir bárust illa af, kaupmennirnir, því at þeir gátu eigi tekit eld; enn þeim þótti þar nálega við liggja heilsa sín ok líf. Lágu þeir þá um kveldit, allilla staddir. Þá er á leið kveldit, sá þeir, at eldr kom upp mikill öðrum megin þess sunds, er þeir váru þá við komnir. Enn er skipverjar Grettis sjá eldinn, töluðu þeir til, at sá væri heppinn, er honum gæti náð, ok efuðust í, hvárt þeir skyldi leysa skipit, enn þat sýndist öllum eigi hættulaust. Þá höfðu þeir um tal mikit, hvárt nökkur maðr mundi svá vel færr, at næði eldinum. Grettir gaf sér fátt at, ok segir, at verit myndi hafa þeir menn, er þat myndi eigi trauðat hafa. Kaupmenn sögðu, at sér væri eigi at borgnara, hvat er verit hafði, ef þá væri til einskis at taka — „eða treystir þú þér? Grettir“, sögðu þeir, „því at þú ert nú mestr atgervismaðr af íslenzkum mönnum kallaðr, enn þú veizt nú gerla hvat oss liggr á“. Grettir svarar: „Eigi lízt mér mikit þrekvirki at ná eldinum, enn eigi veit ek, hvárt þér launit betr enn sá ferr á leit, er þat gerir“. Þeir mæltu: „Hví ætlar þú oss þá svívirðingarmenn, at vér myndum þat eigi góðu launa?“ „Reyna má ek þetta, ef þat er, at yðr þykkir hér allmikit á liggja, enn eigi segir mér vænt hugr um, at ek hafa

gott at sök hér fyrir". Þeir kváðu þat eigi skyldu vera, ok báðu hann mæla drengja heilastan. Eftir þat bjóst Grettir til sunds, ok kastaði af sér klæðunum. Hann fór í kufl einn klæða ok söluváðarbrækr; hann stytti upp um sik kuflinn, ok rak at sér utan basttaug at sér miðjum, ok hafði með sér kerald. Síðan hljóp hann fyrir borð. Hann lagðist nú yfir þvert sundit, ok gekk þar á land. Hann sér þar standa eitt hús, ok heyrði þangat mannamál ok glaum mikinn. Grettir sneri at húsinu. Nú er at segja frá þeim, sem fyrir váru, at hér váru komnir þeir Þórissynir, sem fyrr var getit. Þeir höfðu legit þar margar nætr, ok beðit þar veðrfalls, at þeim gæfi norðr fyrir Staði. Þeir höfðu setzt at drykkju, ok váru tólf saman. Þeir lágu í meginhöfninni, ok var þar gert sæluhús mönnum þeim til vistar, er fóru með landi fram, ok var borinn í húsit hálmr mikill; eldr var ok mikill á gólfinu. Grettir ræðst nú inn í húsit, ok vissi eigi, hverir fyrir váru. Kuflinn var sýldr allr, þegar hann kom á land, ok var hann furðu mikill tilsýndar, sem tröll væri. Þeim sem fyrir váru, brá mjök við þetta, ok hugðu at óvættr mundi vera. Börðu þeir hann með öllu því, er þeir fengu til, ok varð nú brak mikit um þá, enn Grettir hratt fast af handleggjum. Sumir börðu hann með eldibröndum; hraut þá

eldrinn um alt húsit; komst hann við þat út með eldinn, ok fór svá aftr til félaga sinna. Lofuðu þeir mjök hans ferð ok frækleik, ok kváðu engan hans jafningja mundu vera. Leið nú af nóttin, ok þóttust þeir þegar hólpnir, er þeir fengu eldinn. Um morguninn eftir var gott veðr; vöktu þeir við snemma kaupmenn-irnir, ok bjoggust til ferðar; töluðu þá um, at þeir skyldi finna þá, er fyrir eldinum höfðu ráðit, ok vita, hverir þeir væri. Leystu þeir nú skipit, ok fóru yfir sundit; fundu þeir þá eigi skálann, enn sá þar öskuhrúgu mikla, ok þar í fundu þeir mannabein mörg; þóttust nú vita, at sæluhúsit myndi hafa brunnit alt upp, ok þeir menn, sem þar höfðu í verit. Þeir spurðu, hvárt Grettir hefði ollat þessu óhappi, ok sögðu þetta hit mesta illvirki. Grettir kvað nú þat fram komit, er hann grunaði, at þeir myndi honum illu launa eldsóknina, ok segir 'ilt ódrengjum lið at veita'. Af þessu fekk Grettir svá mikit ólið, at kaupmenn sögðu, hvar sem þeir kvámu, at Grettir hefði þessa menn inni brent. Þat fréttist nú brátt, at í þessu húsi höfðu þeir látizt Þóris synir ór Garði, sem fyrr váru nefndir, ok fylgdarmenn þeira. Nú ráku þeir Grettir í burt ór skipinu, ok vildu eigi hafa hann með sér. Varð hann nú svá fyrirlitinn, at nær engir vildu honum gott gera. Þótti honum nú allóvænt horfa, ok vildi

nú fyrir hvern mun fara á konungs fund, ok leitaði nú norðr til Þrándheims. Þar var konungr fyrir, ok hafði spurt alt þetta, áðr Grettir kæmi; var hann allmjök afluttr fyrir konunginum. Var Grettir nökkura daga í bænum áðr hann næði at ganga á konungs fund.

39. Þat var einn dag, þá er konungr sat at málstefnu, at Grettir gekk fyrir konunginn ok kvaddi hann vel. Konungr leit við honum ok mælti: „Ertu Grettir hinn sterki?“ Hann svarar: „Kallaðr hefi ek svá verit, ok er ek af því hér kominn, at ek vænti af yðr nökkurrar linunar um þat illmæli, er mér hefir kent verit, enn ek þykkjumst þessa eigi valdr“. Óláfr konungr mælti: „Ærit ertu gildr, enn eigi veit ek, hverja gæfu þú berr til at hrinda þessu máli af þér, enn líkara væri, at þú hefðir eigi viljandi mennina inni brent“. Grettir kvaðst gjarna vilja af sér koma þessu mæli, ef konungi þætti þat mega vera. Konungr bað hann satt frá segja, hversu farit hefði með þeim. Grettir sagði þá alt, sem áðr var greint, ok þat með, at þeir lifðu allir, er hann komst út með eldinn; vil ek nú bjóða mik til slíkrar undanfærslu, sem yðr þykkja lög til standa“. Óláfr konungr mælti þá: „Unna viljum vér þér at bera járn fyrir þetta mál, ef þér verðr þess auðit“. Gretti líkaði þat allvel; tók hann nú at fasta til járnsins, ok leið til þess, er sá dagr

kom, er skírslan skyldi fram fara. Þá gekk konungr til kirkju ok biskup ok fjöldi fólks, því at mörgum var forvitni á at sjá Gretti, svá mikit sem af honum var sagt. Síðan var Grettir til kirkju leiddr; ok er hann kom til kirkju, litu þeir margir til hans, er fyrir váru, ok töluðu þeir, at hann væri ólíkr flestum mönnum fyrir sakir afls ok vaxtar. Gekk Grettir nú innar eftir gólfinu; þá hljóp fram piltr einn frumvaxta, heldr sviplegr, ok mælti til Grettis: „Undarlegr háttr er nú hér í landi þessu, þar sem menn skulu kristnir heita, at illvirkjar ok ránsmenn ok þjófar skulu fara í friði, ok gera þeim skírslur; enn hvat myndi illmenninu fyrir verða, nema forða lífinu meðan hann mætti? Hér er nú einn ódáðamaðrinn, er sannreyndr er at illvirkjum, ok hefir brent inni saklausa menn, ok skal hann þó enn ná undanfærslu, ok er þetta all-mikill ósiðr". Hann fór at Gretti ok rétti honum fingur, ok skar honum höfuð, ok kallaði hann margýgjarson ok mörgum öðrum illum nöfnum. Gretti varð skapfátt mjök við þetta, ok gat þá eigi stöðvat sik. Grettir reiddi þá upp hnefann, ok sló piltinn undir eyrat, svá at hann lá þegar í óviti, enn sumir segja, at hann væri dauðr þá þegar; enn enginn þóttist vita. hvaðan sjá piltr kom, eða hvat af honum varð, enn þat ætla menn helzt, at þat hafi verit óhreinn andi, sendr til

óheilla Gretti. Nú varð hark mikit í kirkjunni, ok var nú sagt til konunginum, at sá barðist um, sem járnit skyldi bera. Óláfr konungr gekk nú fram í kirkjuna ok sá hvat um var ok mælti: „Mikill ógæfumaðr ertu, Grettir“, sagði konungr, „er nú skyldi eigi skírslan fram fara, svá sem nú var alt til búit, ok mun eigi hægt at gera við ógæfu þinni“. Grettir svarar: „Þat hafði ek ætlat, at ek myndi meiri sæmd til yðar sækja, herra, enn nú horfist á, fyrir sakir ættar minnar“, — ok sagði, hversu mönnum var farit með þeim Óláfi konungi, sem fyrr var talat. „Vilda ek nú gjarna“, sagði Grettir, „at þér tækið við mér; hafið þér þá marga með yðr, at eigi munu víglegri þykkja enn ek“. „Sé ek þat“, sagði konungr, „at fáir menn eru nú slíkir fyrir afls sakir ok hreysti, sem þú ert, enn miklu ertu meiri ógæfumaðr enn þú megir fyrir þat með oss vera. Nú skaltu fara í friði fyrir mér, hvert er þú vilt, vetrarlangt, enn far þú at sumri út til Íslands, því at þar mun þér auðit verða þín bein at bera“. Grettir svarar: „Ek vilda fyrst færast undan brennumálinu, ef ek mætta, því at þat hefi ek eigi viljandi gert“. „Þat er all-líklegt“, sagði konungr, „enn fyrir sakir þess, at nú ónýttist skírslan fyrir sakir þolleysis þíns, þá muntu þessu máli eigi fá af þér hrundit framar enn svá sem nú er orðit, ok hlýtr jafnan ilt af

athugaleysinu, ok ef nökkurum manni hefir verit fyrirmælt, þá mun þér hóti helzt“. Eftir þat dvaldi Grettir í bænum nökkura stund, ok fekk eigi meira af Óláfi konungi enn nú var sagt. Síðan fór hann suðr í land, ok ætlaði austr til Túnsbergs at finna Þorstein drómund bróður sinn, ok er eigi sagt af hans ferðum, fyrr enn hann kom austr á Jaðar.

40. At jólum kom Grettir til þess bónda, er Einarr hét; hann var ríkr maðr ok kvæntr, ok átti dóttur gjafvaxta, er Gyríðr er nefnd; hon var fríð kona ok þótti harðla góðr kostr. Einarr bauð Gretti með sér at vera um jólin, ok þat þá hann. Þat var þá víða í Noregi, at markamenn ok illvirkjar hlupu ofan af mörkum ok skoruðu á menn til kvenna, eða tóku á burt fé manna með ofríki, þar er eigi var liðsfjöldi fyrir. Svá bar hér til, at þat var einn dag á jólunum, at kvámu til Einars bónda illvirkjar margir saman; hét sá Snækollr, sem fyrir þeim var; hann var berserkr mikill. Hann skoraði á Einar bónda, at hann skyldi leggja upp við hann dóttur sína, eða verja hana, ef hann þættist maðr til. Enn bóndi var þá af æskuskeiði ok engi styrjaldarmaðr; þótti honum nú mikill vandi at höndum kominn, ok spurði Gretti í hljóði, hvat hann vildi til leggja — „því at þú ert kallaðr frægr maðr“. Grettir bað hann því einu játa, er honum þótti sér

smánarlaust. Berserkrinn sat á hesti, ok hafði hjálm á höfði, ok eigi spent kinnbjörgunum; hann hafði skjöld járni rendan fyrir sér, ok lét hann hit ógurlegasta. Hann mælti við bónda: „Kjós skjótt annanhvárn kostinn, eða hvat ræðr sá þér hinn mikli hrottinn, er þar stendr hjá þér? eða er eigi þat, at hann vili eiga leik við mik?“ Grettir sagði: „Jafnkomit er á með okkr bónda, því at hér er hvárrgi skefinn maðr“. Snækollr mælti: „Heldr mun ykkr ægja við mik at fást, ef ek reiðumst“. „Þá veit þat er reynt er“, sagði Grettir. Berserkrinn fann nú undandrátt í málinu; tók hann þá at grenja hátt ok beit í skjaldarröndina, ok setti skjöldinn upp í munn sér ok gein yfir hornit skjaldarins, ok lét all-ólmlega. Grettir varpaði sér um völlinn; ok er hann kemr jafnfram hesti berserksins, slær hann fæti sínum neðan undir skjaldarsporðinn svá hart, at skjöldrinn gekk upp í munninn, svá at rifnaði kjaftrinu, enn kjálkarnir hlupu ofan á bringuna; hann hafði þá alt eitt atriðit, at hann þreif í hjálminn vinstri hendi ok svifti víkinginum af baki, enn hægri hendi brá hann saxinu, er hann var gyrðr með, ok setti á hálsinn, svá at af tók höfuðit. Enn er þetta sá fylgdarmenn Snækolls, flýði sinn veg hverr þeira. Eigi nenti Grettir at elta þá, því at hann sá, at engi var hugr i þeim. Þakkaði bóndi honum vel fyrir

þetta verk, ok margir menn aðrir. Þótti þessi atburðr bæði vera af hvatleik ok harðfengi unninn. Var Grettir þar um jólin vel haldinn; leysti bóndi hann vel af garði. Fór Grettir síðan austr til Túnsbergs ok hitti Þorstein bróður sinn. Tók hann við Gretti með blíðu, ok spurði at ferðum hans, ok at hann vann berserkinn. Grettir kvað vísu:

(29) Snart at snæðings porti
Snækolls þrimu rækir
ímunbukl, þat's ökla
áspyrnu fekk þyrnis.
Svá tvískifti toftum
tanngarðs hinn járnvarði
broddagangs at á bringu
balkr rifnuðu kjalkar.

Þorsteinn mælti: „'Slyngt yrði þér um margt, frændi, ef eigi fylgdi slysin með'". Grettir svarar: „'Þess verðr þó getit, er gert er'".

41. Nú var Grettir með Þorsteini þat sem eftir var vetrarins ok fram á várit. Þat var einn morgin, er þeir bræðr, Þorsteinn ok Grettir, lágu í svefnlofti sínu, at Grettir hafði lagit hendr sínar undan klæðunum; Þorsteinn vakti ok sá þat. Grettir vaknaði litlu síðar. Þá mælti Þorsteinn: „Sét hefi ek handleggi þína, frændi", sagði hann, „ok þykkir mér eigi undarlegt, þó at mörgum verði þung högg þín, því at einkis manns handleggi hefi ek slíka sét". „Vita mátti þó þat", sagði Grettir, „at

ek mynda eigi slíku til leiðar koma, sem ek hefi unnit, ef ek væri eigi allknár". „Betr þætti mér", segir Þorsteinn, „þó at væri mjórri, ok nökkuru gæfusamlegri". Grettir sagði: „Satt er þat, sem mælt er, at 'engi maðr skapar sik sjálfr'; láttu mik nú sjá þína handleggi", sagði hann. Þorsteinn gerði svá; hann var manna lengstr ok grannvaxinn. Grettir brosti at, ok mælti: „Eigi þarf at horfa á þetta lengr, krækt er saman rifjum í þér, ok eigi þykkjumst ek slíkar tengr sét hafa, sem þú berr eftir, ok varla ætla ek þik kvenstyrkvan vera". „Má þat vera", sagði Þorsteinn, „enn þó skaltu þat vita, at þessir hinir mjóvu handleggir munu þín hefna, ella mun þín aldri hefnt verða". „Hvat má vita, hversu verðr, um þat er lýkr?" Eigi er þá getit fleira um viðrtal þeira. Leið nú á várit: kom Grettir sér í skip, ok fór út til Íslands um sumarit. Skildu þeir bræðr með vináttu, ok sáust aldri síðan.

42. Þar er nú til at taka, er áðr er frá horfit, at Þorbjörn öxnamegin spurði víg Þorbjarnar ferðalangs, sem fyrr var sagt; brást hann við þat reiðr mjök, ok kveðst vilja, at 'ýmsir ættu högg í annars garði'. Ásmundr hærulangr lá lengi sjúkr um sumarit; ok er honum þótti at sér draga, heimti hann til sín frændr sína, ok sagði, at hann vildi, at Atli tæki við allri fjárvarðveizlu eftir hans dag —

„enn uggir mik“, sagði Ásmundr, „at þú megir varla í kyrðum sitja fyrir ójafnaði, enn þat vilda ek, at allir mínir tengdamenn væri sinnandi honum sem bezt; enn til Grettis kann ek ekki at leggja, því at mér þykkir á hverfanda hjóli mjök um hans hagi; ok þó hann sé maðr sterkr, þá uggir mik, at hann eigi meir um vandræði at véla, enn fulltingja frændum sínum; enn þótt Illugi sé ungr, þá mun hann þó verða þroskamaðr, ef hann heldr heilum sér“. Ok er Ásmundr hafði skipat með sonum sínum, sem hann vildi, dró at honum sóttin; andaðist hann litlu síðar, ok var jarðaðr at Bjargi, því at Ásmundr hafði þar kirkju gera látit; ok þótti heraðsmönnum þat mikill mannskaði. Atli gerðist nú gildr bóndi, ok hafði mannmargt með sér; hann var atfangamaðr mikill. At áliðnu sumri fór út hann á Snæfellsnes at fá sér skreið; hann rak marga hesta, ok reið heiman til Mela í Hrútafjörð, til Gamla mágs síns. Réðst þá til ferðar með Atla Grímr Þórhallsson, bróðir Gamla, við annan mann; riðu þeir Haukadalsskarð vestr, ok svá sem liggr út á Nes; keyptu þar skreið mikla, ok báru á sjau hestum; sneru heimleiðis, er þeir váru albúnir.

43. Þorbjörn öxnamegin spurði, at Atli ok Grímr váru heiman farnir; váru hjá honum Þórissynir frá Skarði, Gunnarr ok Þorgeirr.

Þorbirni lék öfund á vinsældum Atla, ok eggjaði hann þá bræðr, Þórissonu, at þeir skyldi sitja fyrir Atla, er þeir færi utan af Nesinu. Riðu þeir þá heim til Skarðs, ok biðu þar til þess, er þeir Atli fóru upp um með lestina. Enn er þeir kvámu fram um bæinn á Skarði, þá var sén för þeira; brugðu þeir bræðr þá skjótt við með húskarla sína, ok riðu eftir þeim. Enn er þeir Atli sá ferð þeira, bað hann þá taka ofan klyfjarnar af hestunum — „ok munu þeir vilja bjóða mér bætr fyrir húskarl minn, er Gunnarr drap í fyrra sumar; orkum eigi á fyrri, enn verjum hendr várar, ef þeir vekja fyrri við oss“. Nú kvámu hinir fyrri at, ok hlaupa af baki. Atli fagnar þeim, ok spurði at tíðendum — „eða viltu bæta mér nökkuru, Gunnarr, fyrir húskarl minn?“ Gunnarr svarar: „Annars væri þér verðir, Bjargsmenn, enn at ek bæti þat góðu; væri ok meiri bóta vert fyrir víg Þorbjarnar, er Grettir vá“. „Eigi á ek því at svara“, sagði Atli, „enda ertu eigi aðili þess máls“. Gunnarr kvað nú fyrir þat ganga mundu — „ok göngum at þeim, ok neytum þess nú, at Grettir er nú eigi nærri.“ Þeir hlupu at Atla, ok váru átta saman, enn þeir Atli sex saman. Atli gekk fram fyrir sína menn, ok brá sverðinu Jökulsnaut, er Grettir hafði gefit honum. Þá mælti Þorgeirr: „Margt er líkt með þeim er góðir þykkjast, ofarlega bar Grettir saxit í fyrra sumar á Hrútafjarðar-

hálsi“. Atli svarar: „Hann mun ok vanari við stórvirkin enn ek“. Síðan börðust þeir. Gunnarr sótti at Atla með ákefð, ok var hinn óðasti; ok er þeir höfðu barizt um stund, mælti Atli: „Engi frami er í því, at vit drepum verkmenn hvárir fyrir öðrum, ok er þat næst, at vit sjálfir leikumst við, því at ek hefi aldri með vápnum vegit fyrr enn nú“. Gunnarr vildi þat eigi. Atli bað húskarla sína at geyma at lestinni — „enn ek mun sjá, hvat þeir gera at“. Gekk hann þá svá hart fram, at þeir Gunnarr hrukku fyrir. Drap Atli þá tvá fylgdarmenn þeira bræðra. Eftir þat sneri hann á móti Gunnari, ok hjó til hans, svá at í sundr tók skjöldinn fyrir neðan mundriða um þvert, ok kom á fótinn fyrir neðan knéit; ok þegar hjó hann annat högg, svá þat varð at banasári. Nú er at segja frá Grími Þórhallssyni, at hann réðst á móti Þorgeiri, ok áttust þeir lengi við, því at hvárrtveggja þeira var hraustr maðr. Þorgeirr sá fall Gunnars bróður síns; vildi hann þá undan leita. Grímr hljóp eftir honum ok elti hann þar til, at Þorgeirr drap fæti ok fell áfram; þá hjó Grímr með öxi milli herða honum, svá stóð á kafi. Þá gáfu þeir grið fylgdarmönnum þeira þrimr, sem eftir váru. Eftir þat bundu þeir sár sín, ok hófu upp klyfjar á hestana, ok fóru síðan heim, ok lýstu vígum þessum. Sat Atli þá heima með fjöl-

menni um haustit. Þorbirni öxnamegin líkaði stórilla, ok gat þó ekki at gert, því at Atli var mjök vinsæll. Grímr var með honum um vetrinn, ok svá Gamli mágr hans. Þar var þá ok Glúmr Óspaksson, annarr mágr hans; hann bjó þá á Eyri í Bitru. Höfðu þeir setufjölmenni á Bjargi, ok var þar glaumr mikill um vetrinn.

44. Þorbjörn öxnamegin tók við eftirmáli um víg Þórissona; bjó hann málit til á hendr þeim Grími og Atla, enn þeir bjoggu til varna um atfarir ok frumhlaup til óhelgi þeim bræðrum. Váru málin lögð til Húnavatnsþings, ok fjölmentu mjök hvárirtveggja. Varð Atla gott til liðs, því at hann átti frændafla mikinn. Gengu þá at beggja vinir; töluðu um sættir, ok sögðu allir, at Atla væri vel um farit — „ótilleitinn, enn þú öruggr í einangri“. Þóttist Þorbjörn sjá, at eigi myndi annat virðingarvænna, enn taka sættinni. Skildi Atli þat til, at hann vildi hvártki hafa heraðssektir, né utanferðir. Váru þá teknir menn til gerðar, Þorvaldr Ásgeirsson fyrir hönd Atla, enn af Þorbjarnar hendi var Sölvi hinn prúði; hann var son Ásbrands Þorbrandssonar, Haraldssonar hrings, er numit hafði Vatnsnes alt utan til Ambáttarár fyrir vestan, enn fyrir austan alt inn til Þverár, ok þar yfir um þvert til Bjargaóss, ok alt þeim megin Bjarga út til sjávar. Sölvi var

ofláti mikill, ok vitr maðr, ok því kjöri Þorbjörn hann til gerðar fyrir sína hönd. Ok eftir þat sögðu þeir upp gerðina, at þá Þórissonu skyldi bæta hálfum bótum, enn hálfar fellu niðr fyrir atför ok frumhlaup ok fjörráð við Atla. Víg húskarls Atla, þess er var drepinn á Hrútafjarðarhálsi, stóðst þat á endum, ok víg þeira tveggja, er fellu með Þórissonum. Grímr Þórhallsson skyldi láta heraðsvist sína, enn Atli vildi einn halda upp fébótum. Þessi gerð líkaði Atla vel, enn Þorbirni heldr illa, ok skildu þó sáttir at kalla, enn þó hraut þat upp fyrir honum Þorbirni, at eigi myndi fyrir enda um gert með þeim, ef svá færi, sem hann vildi. Atli reið heim af þinginu, ok þakkaði Þorvaldi vel fyrir liðveizlu sína. Grímr Þórhallsson réðst þá suðr í Borgarfjörð, ok bjó þá at Gilsbakka, ok var gildr bóndi.

45. Sá maðr var með Þorbirni öxnamegin, er Áli hét; hann var húskarl, ok heldr ógæfr ok vinnulítill. Þorbjörn bað hann starfa betr, ella kveðst hann mundu lemja hann. Áli kvaðst þess enga fýst hafa, ok var hinn kífnasti í móti. Þorbjörn þoldi honum eigi, ok rak hann niðr undir sik, ok fór með hann illa. Eftir þat fór Áli burt ór vistinni, ok fór norðr yfir háls til Miðfjarðar; létti eigi fyrr, enn hann kom til Bjargs. Atli var heima, ok spurði, hvert hann skyldi fara. Hann kvaðst leita sér

vistar. „Ertu eigi vinnumaðr Þorbjarnar?“ kvað Atli. „Eigi fór þat svá keypilega með okkr“, sagði Áli; „ek var þar eigi lengi, enn mér þótti ilt, meðan ek var, skildum vit svá, at mér þótti hann eigi vel syngja at kverkum mér, ok man ek þangat aldri fara til vistar, hvat sem annat verðr af mér; er þat ok satt, at mikill munr er, hvárum ykkar verðr betr til hjóna sinna; vilda ek gjarnan nú vinna hjá þér, ef þess væri kostr. Atli svarar: „Nóga hefi ek vinnumenn, þó at eigi seilumst ek í hendr Þorbirni til þeira manna, er hann hefir ráðit, enn mér þykkir enginn slægr til þín, ok far aftr til hans“. Áli mælti: „Þar kem ek eigi ónauðigr“. Nú dvaldist Áli þar um stund. Einn morgun fór hann til verks með þeim húskörlum Atla, ok vann svá, at hvaðanæfa váru á honum hendrnar. Lét Áli svá ganga fram á sumarit. Atli lagði ekki til hans, enn lét þó gefa honum mat, því at honum líkaði starfinn vel. Þorbjörn fréttir nú, at Áli er á Bjargi. Hann reið þá til Bjargs við þriðja mann, ok kallaði Atla til tals við sik. Atli gekk út, ok heilsaði þeim. Þorbjörn mælti: „Enn viltu endrnýja við mik, Atli, um mótgang ok áleitni; eða hví hefir þú tekit vinnumann minn? ok er slíkt óskilslega gert“. Atli svarar: „Eigi er mér þat sýnt, at hann sé þinn vinnumaðr, enn eigi vil ek á honum halda, ef þú sýnir skilríki

til, at hann sé þitt hjón, enn eigi nenni ek at draga hann ór húsum út“. Þú munt ráða at sinni“, sagði Þorbjörn; „enn kref ek mannsins, ok fyrirbýð ek vinnu hans, enn koma mun ek annat sinn, ok er eigi víst, at vit skiljumst þá betri vinir enn nú“. Atli svarar: „Heima mun ek bíða, ok taka við því, sem at höndum kemr“. Síðan reið Þorbjörn heim. Enn er verkamenn kvámu heim um kveldit, segir Atli þá viðrtal þeira Þorbjarnar, ok bað Ála fara leið sína, ok sagðist eigi vildu dvelja vist hans. Áli svarar: „Satt er hit fornkveðna: 'ofleyfingjarnir bregðast mér mest'; ok ætlaði ek þat eigi, at þú myndir nú reka mik á burtu, þar sem ek hefi unnit hér til sprengs í sumar, ok vánat til þess, at þú myndir mér nökkura forstöðu veita, enn þann veg farið þér, þó at þér látið allgóðvænlega; nú skal mik hér lemja fyrir augum þér, ef þú vilt mér enga forstöðu veita eða hjálp“. Atla gekst hugr við umtal hans, ok nenti nú eigi at reka hann á burtu frá sér. Leið nú þar til er menn tóku til sláttar. Þat var einn dag nökkuru fyrir miðsumar, at Þorbjörn öxnamegin reið til Bjargs; hann var svá búinn, at hann hafði hjálm á höfði, ok gyrðr við sverð ok spjót í hendi; þat var fjarðraspjót, ok breið mjök fjöðrin. Væta var úti um daginn. Atli hafði sent húskarla sína til sláttar, enn menn hans sumir váru norðr við Horn

til afla. Atli var heima, ok fáir menn aðrir. Þorbjörn kom þar nær hádegi um daginn; hann var einn á ferð, ok reið at útidyrum. Aftr var hurð; engir menn úti. Þorbjörn drap á dyrr, ok fór síðan á bak húsum, svá at mátti eigi sjá hann frá dyrunum. Heimamenn heyrðu at barit var, ok gekk út kona ein. Þorbjörn hafði svip af konunni, ok lét eigi sjá sik, því hann ætlaði annat at vinna. Hon kom í stofu. Atli spurði, hvat komit var. Hon kvaðst ekki hafa sét koma úti; ok er þau töluðu þetta, þá laust Þorbjörn mikit högg á dyrnar. Þá mælti Atli: „Mik vill sjá finna, ok mun hann eiga erendit við mik, hversu sem þarft er“. Gekk hann þá fram, ok út í dyrnar. Hann sá engan úti. Væta var úti mikil, ok því gekk hann eigi út, ok helt sinni hendi í hvárn dyrustafinn, ok litast svá um. Í því bili snaraði Þorbjörn fram fyrir dyrnar, ok lagði tveim höndum til Atla með spjótinu á honum miðjum, svá stóð í gegnum hann. Atli mælti við, er hann fekk lagit: „Þau tíðkast hin breiðu spjótin“, segir hann; síðan fell hann fram á þresköldinn. Þá kvámu fram konur, er í stofunni höfðu verit; þær sá, at Atli var dauðr. Þá var Þorbjörn á bak kominn, ok lýsti víginu á hendr sér, ok reið heim eftir þat. Ásdís húsfreyja sendir eftir mönnum, ok var búit um lík Atla, ok var hann jarðaðr hjá föður sínum; hann var

mjök harmdauði, því hann hafði verit bæði vitr ok vinsæll. Engi kvámu fram fégjöld fyrir víg Atla; enda beiddist engi bóta, því at Grettir átti eftirmálit, ef hann kæmi út. Stóðu þessi mál kyrr um sumarit. Varð Þorbjörn lítt þokkaðr af þessu verki, ok sat þó um kyrt í búi sínu.

46. Þetta sumar, er nú var frá sagt, kom skip út fyrir þing á Gásum. Var þá sagt frá ferðum Grettis; þar með sögðu þeir um húsbrennuna. Við þessa sögu varð Þórir í Garði afar reiðr, ok þóttist hann þar at sonarhefndum sjá eiga sem Grettir var. Reið Þórir við fjölmenni mikit, ok reifði á þingi brennumálit, enn menn þóttust ekki kunna til at leggja, meðan engi var til svara. Þórir kveðst eigi annat vilja, enn at Grettir væri sekr gerr um alt landit fyrir slík óverk. Þá svarar Skafti lögsögumaðr: „Víst er þetta ilt verk, ef svá er, sem þetta er sagt; enn 'jafnan er hálfsögð saga, ef einn segir', því at fleiri eru þess fúsari, at færa þangat, sem eigi berr betr, ef tvent er til; nú mun ek eigi leggja órskurð á, at Grettir sé sekr gerr um þetta at svá gervu“. Þórir var maðr heraðsríkr ok höfðingi mikill, enn vinsæll af mörgu stórmenni; gekk hann at svá fast, at engu kom við um sykn Grettis. Gerði Þórir Gretti þá sekan um alt landit, ok var honum síðan þyngstr allra sinna mótstöðumanna,

sem oft bar raun á; hann lagði þá þegar fé til höfuðs honum sem öðrum skógarmönnum, ok reið við þat heim. Margir mæltu, at þetta væri meir gert af kappi, enn eftir lögum, enn þó stóð svá búit. Varð nú tíðendalaust fram yfir miðsumar.

47. At áliðnu sumri kom Grettir Ásmundarson út í Hvítá í Borgarfirði; fóru menn til skips um heraðit. Þessi tíðendi kómu öll senn til Grettis: þat fyrst, at faðir hans var andaðr, annat þat, at bróðir hans var veginn, þat þriðja, at hann var sekr gerr um alt landit. Þá kvað Grettir vísu þessa:

(30) Alt kom senn at svinuum
sekt mín bragar tíni
föður skal drengr af dauða
drjúghljóðr ok svá bróður.
Þó skal margr í morgin,
mótrunnr Heðins snótar,
brjótr um slíkar sútir
sverðs daprari verða.

Svá segja menn, at Grettir brygði engan veg skapi við þessar fréttir, ok var jafnglaðr sem áðr. Nú sat Grettir við skip um hríð, því at hann fekk engan fararskjót, sem honum gatst at. Sveinn hét maðr, er bjó at Bakka, upp frá Þingnesi; hann var góðr bóndi ok kátr maðr, ok kvað oft, svá at gaman var at. Hann átti merhryssi eitt, brúnt at lit, allra hrossa skjótast; þat kallaði Sveinn Söðulkollu. Grettir

fór eina nátt burt af Völlum, því at hann vildi eigi at kaupmenn yrði varir við. Hann fekk sér kufl svartan, ok steypti utan yfir klæði, ok duldist svá. Hann gekk upp hjá Þingnesi, ok svá upp til Bakka; var þá ljóst orðit. Hann sá brúnt hross við túnit, ok fór til ok lagði við beizl, steig á bak ok reið upp með Hvítá, ok fyrir neðan Bæ, ok svá til Flókadalsár ok svá upp á götur fyrir ofan Kálfanes. Vinnumenn á Bakka stóðu upp í þann tíma, ok sögðu til bónda, at maðrinn var á bak kominn. Hann stóð upp ok brosti at, ok kvað þetta:

(31) Heðan reið á brott beiðir
barðells næri garði;
þjófr lét hönd um hrífa,
hjalmþollr, Söðulkollu.
Sá man Freyr at fleirum
fullsterkr svaðilverkum
Þundar skýss enn þessu;
þat hellr, hann man bellinn.

Síðan tók hann hest sinn, ok reið eftir. Grettir reið þar til, er hann kom upp fyrir bæinn á Kroppi; þar fann hann mann, er nefndist Halli ok kvaðst fara skyldu ofan til skips á Völlu. Grettir kvað vísu:

(32) Segðu í breiðar bygðir
bráðlyndr, at þú fyndir
uppi alt hjá Kroppi,
almþollr, Söðulkollu.
Þar var staddr á steddu

— strjúk allmikinn, Halli, —
drengr sá's drýgir löngum
dufl í svörtum kufli.

Ok nú skilja þeir, ok fór Halli ofan eftir götum, ok alt ofan at Kálfanesi, áðr Sveinn kom á móti honum. Þeir kvöddust skjótt. Þá kvað Sveinn:

(33) Sáttu, reið enn reitni
— raun 's oss mikil — hrossi
slyttimákr — at slíku —
slægr frá næstu bæjum?
Heraðsmenn skulu hvinni
hefning fyr þat nefna;
bera skal búk at hváru
blán, ef náik hánum.

„Máttu þat af því," kvað Halli, „ek fann þann mann, er ríða kvaðst Söðulkollu, ok bað mik þat segja ofan í bygðina ok heraðit; var sá mikill vexti, ok var í svörtum kufli". „Eiga þykkist hann nökkut undir sér", kvað bóndi, „ok skal ek vita, hverr hann er", ok reið síðan eftir honum. Grettir kom í Deildartungu. Var þar úti kona; Grettir fann hana at máli, ok kvað vísu:

(34) Færðu hafloga hirði
— hér ferr braut gripr lautar —
allvelborin vella
vígdís, gamanvísu.
Ek vilda svá jöldu
Yggs liðgjafi ríða

æst at ek man gista,
orðrakkr, at Gilsbakka.

Konan nam vísuna. Hann reið eftir þat leið sína. Sveinn kom þar litlu síðar, ok var hon eigi inn gengin, ok þegar hann kom, kvað hann þetta:

(35) Hverr reið hóti fyrri
heðan í róstuveðri
hart á hrossi svörtu
hjörgráðsboði áðan?
Hann man heldr at sönnu
hundeygr í dag undan
djarfr ok dáðum horfinn
drengr sá rekask lengi.

Hon sagði þá slíkt sem henni var kent. Hann hugsaði vísuna ok mælti: „Eigi er ólíklegt, at þessi maðr sé eigi mín leika, enn þó skal ek finna hann“. Reið hann nú eftir með bygðinni; sá jafnan hvárr annars ferð. Veðr var bæði hvast ok vátt. Grettir kom á Gilsbakka um daginn; ok er Grímr Þórhallsson vissi þat, fagnaði hann honum harðla vel, og bauð honum með sér at vera. Hann þektist þat; hann lét lausa Söðulkollu, ok sagði Grími, hversu hon var til komin. Þá kom Sveinn ok steig af baki, ok sá þar hross sitt; hann kvað þetta:

(36) Hverr reið hryssu várri?
Hver verðr raun á launum?
Hverr sá hvinnit stærra?
Hvat man kuflbúinn dufla?

Grettir var þá farinn af vásklæðum sínum, ok heyrði stökuna:

(37) Heim reið ek hryssu at Grími
— hann er gildr bjá kotmanni —,
þat man ek launa lítlu;
láttu okkr vera sátta.

„Svá skal jafnt vera“, sagði bóndi, „ok er fulllaunuð hrossreiðin“. Eftir þat kvað hvárr sínar vísur, ok kvaðst Grettir eigi mundu at finna við þat, er hann átti eftir sínu at sjá. Var bóndi þar um náttina, ok þeir báðir, ok gerðu at þessu gaman mikit. Þetta kölluðu þeir Söðulkolluvísur. Um morguninn reið bóndi heim, ok skildust þeir Grettir vel. Grímr sagði Gretti marga hluti norðan ór Miðfirði, þá sem gerzt höfðu meðan hann var utan, og þat, at Atli var engu bættr, enn uppgangr Þorbjarnar öxnamegins var svá mikill, at væri óvíst, at Ásdís húsfreyja gæti setið á Bjargi, ef svá stæði. Nú dvaldist Grettir fáar nætur með Grími, því at hann vildi, at engi frétt færi fyrir honum norðr um heiðar. Grímr bað hann vitja sín, ef hann þyrfti ásjár við, — „enn forðast man ek lög, at verða sekr um bjargir við þik“. Grettir kvað honum vel fara — „enn þat er líkara, at síðar muna ek meir við þurfa“. Reið Grettir nú norðr Tvídægru, og svá til Bjargs, ok kom þar á náttarþeli; var fólk alt í svefni, utan móðir hans. Hann gekk á bak húsum, ok þær

dyrr, er þar váru, því at honum váru þar kunnig göng, ok svá til skála, ok at rekkju móður sinnar, ok þreifaðist fyrst fyrir. Hon spurði, hverr þar væri. Grettir sagði til sín. Hon settist þá upp, ok hvarf til hans, ok blés við mæðilega, ok mælti: „Ver velkominn, frændi", sagði hon, „enn svipul verðr mér sonaeignin; er sá nú drepinn, er mér var þarfastr, enn þú útlægr gerr ok óbótamaðr, enn hinn þriðji er svá ungr, at ekki má at hafast". „Þat er fornt mál", sagði Grettir, „at ‚svá skal böl bæta, at bíða annat meira'; enn fleira er mönnum til huggunar, enn fébætr einar, ok er þat líkast, at hefnt verði Atla, enn þat er til mín kemr, þá munu þar ýmsir sínum hlut fegnir, er vér eigumst við". Hon kvað þat eigi óliklegt. Var Grettir þar nú um hríð á fárra manna vitorði, ok fréttist fyrir um atferli heraðsmanna. Höfðu menn eigi spurt til þess, at Grettir væri kominn til Miðfjarðar. Hann spurði, at Þorbjörn öxarmegin var heima, ok var fáment hjá honum; þetta var eftir túnannir.

48. Einn veðrdag góðan reið Grettir vestr yfir hálsa til Þóroddsstaða; hann kom þar nærri hádegi, ok drap á dyrr. Konur gengu út, ok heilsuðu honum; þær kendu hann eigi. Hann spurði at Þorbirni. Þær sögðu hann farinn á engjar at binda hey, ok með honum son hans sextán vetra gamlan, er Arnórr hét. Þor-

björn var starfsmaðr mikill, ok var nær aldri iðjulauss; ok er Grettir hafði þetta spurt, bað hann þær vel lifa, ok reið á burt, ok fram á veginn til Reykja. Þar gengr ein mýrr ofan ór hálsinum, ok var þar á slátta mikil, ok hafði Þorbjörn látit slá þar mikit hey, ok var þá fullþurt; ætlaði hann þat heim at binda, ok sveinninn með honum, enn kona tók rökin. Grettir reið nú neðan á teiginn, enn þeir feðgarnir váru ofar, ok höfðu bundið eina klyf, enn váru þá at annarri. Þorbjörn hafði sett skjöld sinn ok sverð við klyfina, enn sveinninn hafði handöxi hjá sér. Þorbjörn sá manninn, ok mælti við sveininn: „Maðr ríðr þar at okkr, ok skulu vit hætta at binda heyit, og vita hvat hann vill“; ok svá gerðu þeir. Grettir steig af baki; hann hafði hjálm á höfði, ok gyrðr saxinu, ok spjót mikit í hendi, ok engir krókarnir á, ok var silfrrekinn falrinn á; hann settist niðr, ok drap ór geirnaglann, því at hann vildi eigi, at Þorbjörn mætti aftr senda. Þá mælti Þorbjörn: „Þetta er mikill maðr, ok eigi kann ek mann á velli at sjá, ef þat er eigi Grettir Ásmundarson, ok man hann þykkjast eiga ærnar sakir við oss, ok verðum við rösklega, ok látum engan bilbug á okkr sjá; skulu vit fara at með ráðum, ok mun ek ganga at honum framan, ok sjá, hversu til tekst með okkr, því at ek treysti mér við hvern mann, ef ek á ein-

um at mæta, enn þú gakk á bak honum, ok högg tveim höndum í milli herða honum með öxinni; þarftu eigi at varast, at hann geri þér mein, síðan er hann snýr baki at þér“. Engan hafði Þorbjörn hjálm, ok hvárrgi þeira. Grettir gekk á mýrina, ok þegar hann kemr í skotmál við þá, skaut hann spjóti at Þorbirni, enn þat var lausara á skaftinu, enn hann ætlaði, ok geigaði á fluginu, ok hljóp af skaftinu ok niðr í jörðina. Þorbjörn tók skjöldinn ok setti fyrir sik, enn brá sverðinu, ok sneri á móti Gretti, er hann kendi hann. Grettir brá þá saxinu, ok sveipaði því til nökkut, svá at hann sá, hvar piltrinn stóð á baki honum, ok því hafði hann sik lausan við; er hann sá, at piltrinn var kominn í höggfæri við sik, þá reiddi hann hátt saxit; laust hann bakkanum saxins í höfuð Arnóri svá hart, at haussinn brotnaði, ok var þat hans bani. Þá hljóp Þorbjörn mót Gretti, ok hjó til hans, enn hann brá við buklara hinni vinstri hendi, ok bar af sér, enn hann hjó fram saxinu, ok klauf skjöldinn af Þorbirni, ok kom saxit í höfuðit honum svá hart, at í heilanum stóð, ok fell hann af þessu höggi dauðr niðr. Eigi veitti Grettir Þorbirni fleiri áverka. Leitaði hann þá at spjóti sínu ok fann eigi. Gekk hann þá til hests síns, ok reið út til Reykja, ok lýsti þar vígunum. Kona sú, er var á engiteignum, sá á vígin; hljóp hon

þá heim felmtsfull, ok sagði, at Þorbjörn var veginn, ok þeir feðgar báðir. Þetta kom mjök á þá óvara, er heima váru, því at engi vissi um ferðir Grettis. Var þá sent eftir mönnum á næstu bæi; kom þar brátt margt manna; færðu líkin til kirkju. Þóroddr drápustúfr tók við eftirmáli um vígin, ok hafði hann þegar flokk uppi. Grettir reið heim til Bjargs, ok fann móður sína, ok sagði þenna atburð. Hon varð glöð við þetta, ok kvað hann nú hafa líkzt í ætt Vatnsdæla — „enn þó mun þetta upphaf ok undirrót sekta þinna; veit ek þat víst, at þú mátt eigi hér langvistum vera sakir frænda Þorbjarnar, enn þó mega þeir nú vita, at þér kann nökkut at þykkja“. Grettir kvað þá vísu:

(39) Varð í veðrafirði
vápnsóttr í byr Þróttar
— æst fór Arfs ok Gneista
afl — fangvinur Hafla.
Nú's ósjötlat Atla
andrán þat's vas hánum
— dauðr hné — fyrr — á fríðri
fold — maklega goldit.

Ásdís húsfreyja kvað satt vera — „enn eigi veit ek, hvat ėr þú ætlar nú til ráða at taka“. Grettir kvaðst nú mundu leita til vina sinna ok frænda vestr til sveita, enn engi vandræði skal þér af mér leiða“, sagði hann. Bjóst hann þá til ferðar, ok skildu þau mæðgin með kær-

leikum. Fór hann fyrst til Mela í Hrútafjörð, ok sagði Gamla mági sínum alt þat, sem til hafði borit um vígit Þorbjarnar. Gamli bað, at hann skyldi flýta sér ór Hrútafirði, meðan þeir halda flokkinum, frændr Þorbjarnar — „enn veita skulu vér þér at eftirmáli um víg Atla, slíkt er vér megum“. Eftir þat reið Grettir vestr yfir Laxárdalsheiði, ok létti eigi fyrr, enn hann kom í Ljárskóga til Þorsteins Kuggasonur ok dvaldist þar lengi um haustit.

49. Þóroddr drápustúfr fréttist fyrir, hverr at vegit myndi hafa Þorbjörn, ok þá feðga, ok er þeir kvámu til Reykja, var þeim sagt, at Grettir hefði þar komit, ok lýst vígunum á hendr sér. Þóroddr þóttist nú sjá, hversu farit hafði; fór hann þá til Bjargs, ok var þar margt manna fyrir, ok spurði hvárt Grettir væri þar. Húsfreyja sagði hann hefði á burt riðit, ok hon færði hann eigi í fylgsni — „ef hann væri hér; munu þér nú vel við una, at svá búit standi; var eigi ofhefnt fyrir víg Atla, þó at þetta kæmi fyrir; spurðu þér eigi at, þótt ek hefða skapraun af því; er nú ok vel, þó svá standi“. Riðu þeir þá heim, ok þótti eigi hægt til atgerða. Spjótit þat, sem Grettir hafði týnt, fanst eigi fyrr enn í þeira manna minnum, er nú lifa; þat spjót fanst á ofanverðum dögum Sturlu lögmanns Þórðarsonar, ok í þeiri mýri, er Þorbjörn fell, ok heitir þar nú

Spjótsmýrr, ok hafa menn þat til merkja, at Þorbjörn hafi þar drepinn verit, þótt í sumum stöðum segi, at hann hafi á Miðfitjum drepinn verit. Þeir frændr spyrja, at Grettir var í Ljárskógum; söfnuðu þeir þá mönnum saman, ok ætluðu til Ljárskóga. Enn er Gamli varð þess varr frá Melum, gerði hann þeim Þorsteini ok Gretti vissu um ferðir Hrútfirðinga; ok er Þorsteinn varð þess varr, sendi hann Gretti inn í Tungu til Snorra goða, því at þá var málfriðr með þeim, ok lagði Þorsteinn þat til ráðs með Gretti, at hann beiddi Snorra ásjá, enn ef hann yrði eigi við, bað hann Grètti fara vestr á Reykjahóla til Þorgils Arasonar — „ok mun hann við þér taka í vetr; hafst við í Vestfjörðum þar til sem sjötlast þessi málaferli“. Grettir kvaðst hans ráðum hlíta mundu. Reið hann þá inn í Tungu, ok fann Snorra goða at máli, ok beiddi hann viðtöku. Snorri svarar: „Ek gerumst nú gamall maðr, ok nenni ek nú eigi at halda seka menn, ef mik rekr engi nauðsyn til; eða hvat bar nú til, er öldungrinn vísaði þér nú frá sér?“ Grettir kvað Þorstein oft hafa vel til sín gert — „enn fleiri mun nú við þurfa, enn hans eins, ef duga skal“. Snorri mælti: „Til mun ek leggja orð mín, ef þér mætti lið at verða, enn annarsstaðar skaltu til leita um vistarferli þín, enn hjá mér“. Skildu þeir at svá mæltu. Sneri Grettir

þá vestr til Reykjaness. Hrútfirðingar kvámust með flokk sinn á Sámsstaði; þá fréttu þeir, at Grettir var burt ór Ljárskógum, ok hurfu þar aftr.

50. Grettir kom á Reykjahóla nær vetrnáttum, ok beiddi Þorgils vetrarvistar. Þorgils sagði, at honum væri til reiðu matr, sem öðrum frjálsum mönnum — „enn eigi er hér vönd vistargerð". Grettir kvaðst eigi um þat vanda. „Er hér enn annarr hlutr til vandhæfa", sagði Þorgils; „þeir menn ætla hér til vistar, er nökkut þykkja vanstiltir, sem eru þeir fóstbræðr Þorgeirr ok Þormóðr; veit ek eigi, hversu yðr hentar saman at vera, enn þeira vist skal hér jafnan vera, er þeir vilja; nú máttu vera hér, ef þú vilt, enn engum yðar skal duga at eiga ilt við annan". Grettir sagði, at hann myndi á engan mann leita fyrri, ok einkanlega ef bóndi vildi svá. Litlu síðar kvámu þeir fóstbræðr heim. Eigi fell blítt á með þeim Þorgeiri ok Gretti, enn Þormóðr lét sér vel fara. Þorgils bóndi sagði þeim fóstbræðrum alt slíkt, sem hann sagði Gretti; enn þeir gerðu svá mikil metorð hans, at hvárigir lögðu öðrum öfugt orð, enn þó fóru eigi þykkjur þeira saman. Leið nú svá öndverðr vetrinn af. Þat segja menn, at Þorgils bóndi átti eyjar þær, sem Óláfseyjar heita; þær liggja út á firðinum, hálfa

aðra viku undan Reykjanesi; þar átti Þorgils bóndi uxa gǫðan, ok hafði eigi sóttr orðit um haustit; talaði Þorgils um jafnan, at hann vildi ná honum fyrir jólin. Þat var einn dag, at þeir fóstbræðr bjoggust til at sækja uxann, ef þeim fengist hinn þriði maðrinn til liðs. Grettir bauð at fara með þeim, enn þeir létu vel yfir því; fara síðan þrír á teinæringi. Veðr var kalt ok lék á norðan. Skipit stóð í Hvalshausshólmi. Sigldu þeir út, ok græddist heldr vindrinn; kvámu við eyjarnar, ok tóku uxann. Þá spurði Grettir, hvárt þeir vildi heldr leggja út uxann, eða halda skipinu, því at brim mikit var við eyna. Þeir báðu hann halda skipinu. Hann stóð við mitt skipit á þat borð, er frá landi horfði; tók honum sjárinn undir herðablöðin, ok helt svá, at hvergi sveif. Þorgeirr tók upp uxann aftan, enn Þormóðr framan, ok hófu svá út í skipit; settust síðan til róðrar, ok reri Þormóðr í hálsi, enn Þorgeirr í fyrirrúmi, enn Grettir í skut, ok heldu inn í flóann. Ok er þeir kvámu inn fyrir Hafraklett, þá styrmdi at þeim; þá mælti Þorgeirr: „Frýr nú skutrinn skriðar". Grettir svarar: „Eigi skal skutrinn eftir liggja, ef allvel er róit fram í". Þorgeirr fell þá svá fast á árar, at af gengu báðir háirnir. Þá mælti hann: „Legg þú til, Grettir, meðan ek bæti at hánum. Grettir dró þá fast árarnar, meðan

Þorgeirr bætti at hánum; enn er Þorgeirr tók at róa, höfðu svá lúizt árarnar, at Grettir hristi þær í sundr á borðinu. Þormóðr kvað betra at róa minna, ok brjóta ekki. Grettir þreif erði tvau, er lágu í skipinu, ok rak borur stórar á borðstokkunum, ok reri svá sterklega, at brakaði í hverju tré; enn með því at skip var gott, enn menn heldr í röskvara lagi, þá náðu þeir Hvalshausshólm. Grettir spyrr, hvárt þeir vildi heldr fara heim með uxann, eða setja upp skipit. Þeir kjöru heldr at setja upp skipit, ok settu þeir upp með öllum sjánum, þeim sem í var, ok jöklinum, enn þat var mjök sýlt, enn Grettir leiddi uxann, ok var hann mjök stirðr í böndunum, enn allfeitr; varð honum mjök mætt; enn þá er hann kom neðan hjá Titlingsstöðum, þraut uxann gönguna. Þeir fóstbræðr gengu til húss, því at hvárigir vildu veita öðrum at sínu hlutverki. Þorgils spyrr at Gretti, enn þeir sögðu, hvar þeir höfðu skilit. Hann sendi þá menn á móti honum, ok er þeir kvámu ofan undir Hellishóla, sá þeir hvar maðr fór í móti þeim, ok hafði naut á baki, ok var þar kominn Grettir, ok bar þá uxann. Undruðust þá allir, hversu mikit hann gat orkat. Lék Þorgeiri næsta öfund á um afl Grettis. Þat var einn dag nökkut eftir jól, at Grettir fór í laug einn saman. Þorgeirr vissi þat, ok mælti við Þormóð: „Förum vit til, ok vitum,

hversu Gretti bregðr við, ef ek ræð á hann, þá er hann ferr frá lauginni". „Eigi er mér um þat", sagði Þormóðr, „ok muntu ekki gott fá af honum". „Fara vil ek þó", sagði Þorgeirr. Snýr hann nú ofan á brekkuna, ok bar hátt öxina. Grettir gekk þá neðan frá lauginni, ok er þeir fundust, mælti Þorgeirr: „Er þat satt, Grettir", sagði hann „at þú hafir þat mælt, at þú skyldir aldri renna fyrir einum?" „Eigi veit ek þat svá víst", sagði Grettir, „enn skamt hefi ek fyrir þér runnit", kvað Grettir. Þorgeirr reiddi þá upp öxina. Í því hljóp Grettir undir Þorgeir, ok færði hann niðr allmikit fall. Þorgeirr mælti þá til Þormóðar: „Skaltu standa hjá, er fjándi sá drepr mik undir sik?" Þormóðr þreif þá í fætr Grettis, ok ætlaði at draga hann ofan af Þorgeiri, ok fekk ekki at gert. Hann var gyrðr saxi, og ætlaði að bregða; þá kom Þorgils bóndi at, ok bað þá vera spaka ok fást eigi við Gretti. Þeir gerðu svá, ok sneru þessu í gaman. Eigi áttust þeir fleira við, svá at getit sé. Þótti mönnum Þorgils mikla gæfu til hafa borit, at stilla slíka ofstopamenn; enn er vára tók, fóru þeir á burt allir. Grettir fór inn til Þorskafjarðar; var hann spurðr at, hversu honum hefði líkat vistargerðin eða vetrvistin á Reykjahólum. Hann svarar: „Þar hefi ek svá verit, at ek hefi jafnan mínum mat

orðit fegnastr, þá er ek náða honum“. Fór hann síðan vestr yfir heiðar.

51. Þorgils Arason reið til þings með fjölmenni. Kom þar alt stórmenni um landit. Brátt fundust þeir Skafti lögmaðr, ok tóku tal með sér; þá mælti Skafti: „Er þat satt, Þorgils, at þú hafir haldit þá þrjá menn í vetr, er mestir ójafnaðarmenn þykkja vera, og þó allir sekir, ok stilt þá svá, at engi hefir öðrum mein gert?“ Þorgils segir, at þat var satt. Skafti mælti: „Mikill höfðingsskapr er slíkt, eða hversu þykkir [þér] hverr þeira skapi farinn? eða hverr hreystimaðr hverr þeira mun vera? Þorgils sagði: „Alla ætla ek þá fullröskva til hugar; enn þeir eru tveir, at ek ætla hræðast kunna; er þat þó ólíkt, því at Þormóðr er maðr guðhræddr ok trúmaðr mikill, enn Grettir er svá myrkfælinn, at hann þorir hvergi at fara, þegar at myrkva tekr, ef hann gerði eftir skapi sínu; enn Þorgeir frænda minn hygg ek eigi hræðast kunna“. „Svá mun hverr skapi farinn, sem þú segir“, segir Skafti; skildu þeir svá talit. Á þessu alþingi kærði Þóroddr drápustúfr um víg Þorbjarnar öxnamegins, því at hann hafði eigi fram komit á Húnavatnsþingi fyrir frændum Atla; hugði hann, at hér myndi hans mál síðr fyrir borð borit. Þeir frændr Atla sóttu Skafta at málinu, enn hann kvaðst sjá lögvörn í því, svá at þar myndi fullar fébætr

fyrir koma. Síðan váru málin í gerð lagin, ok var þat flestra ætlan, at vígin myndi á standast Atla ok Þorbjarnar; enn er Skafti vissi þat, gekk hann til gerðarmanna, ok spurði, hvaðan þeir tóku þat. Þeir kölluðu þá jafna bændr, er vegnir váru. Skafti spyrr: „Hvárt var fyrr Grettir sekr gerr, eða Atli var veginn?“ Enn er þat var reiknat, þá varð þat vikumunr, er Grettir var sekr gerr á alþingi, enn hitt varð þegar eftir þingit. Skafti mælti: „Þat grunaði mik, at yðr myndi yfir sjást um málatilbúnaðinn, at þér helduð þann aðila, er sekr var áðr, ok hvárki mátti sín mál verja né sækja. Nú segi ek Gretti ekki eiga at gera með vígsmálinu, ok taki eftirmál sá, sem næstr er at lögum“. Þá mælti Þóroddr drápustúfr: „Hverr skal þá svara víginu Þorbjarnar bróður míns?“ „Sjái þér sjálfir fyrir því“, segir Skafti; „enn eigi munu frændr Grettis ausa fé fyrir hann eða verk hans, ef honum kaupist engi friðr“. Ok er þess varð varr Þorvaldr Ásgeirsson, at Grettir var af sagðr eftirmálinu, leituðu þeir þá eftir, hverir næstir váru; urðu þá skyldastir þeir Skeggi, son Gamla at Melum, ok Óspakr, son Glúms af Eyri ór Bitru; þeir váru báðir kappsmenn miklir ok framgjarnir. Varð Þóroddr nú at lúka bætr fyrir víg Atla; var þat tvenn hundruð silfrs. Þá lagði til Snorri goði: „Vili þér nú, Hrútfirðingar,“ sagði hann, „at niðr falli fégjald

þetta, ok verði Grettir sykn? því at ek ætla, at hann verði sárbeittr í sektinni“. Þeir frændr Grettis tóku vel undir þat, ok sögðust aldri hirða um fé, ef hann fengi frið ok frelsi. Þóroddr kvaðst sjá, at hans hlutr varð erfiðr, ok lézt þenna mundu upp taka fyrir sína hönd. Snorri bað þá vita áðr, hvárt Þórir ór Garði vildi leyfi til leggja, at Grettir yrði sykn; enn er hann varð þess víss, brást hann reiðr við, ok kvað Gretti aldri skyldi ór sektum ganga eða komast, — „ok at firr, at hann verði sykn“, sagði hann, „at meira fé skyldi leggja til höfuðs honum, enn nökkurum öðrum skógarmönnum“. Enn er hann tók þetta svá þvert, varð ekki af sykninni. Tóku þeir Gamli féit til sín, ok varðveittu; enn Þóroddr drápustúfr fekk engar bætr eftir Þorbjörn bróður sinn. Lögðu þeir Þórir þá fé til höfuðs Gretti, þrjár merkr silfrs hvárr þeira; þat þótti mönnum nýlunda, því at aldri hafði verit meira lagt enn þrjár merkr. Snorri kvað þetta óvitrlegt, at bekkjast til at hafa þann mann í sektum, er svá miklu illu mætti orka, ok kvað þess margan gjalda mundu. Skildu menn við þat, ok riðu heim af þinginu.

52. Þá er Grettir kom yfir Þorskafjarðarheiði í Langadal, lét hann sópa greipr um eignir smábænda, ok hafði af hverjum þat, er hann vildi; tók hann af sumum vápn, enn sumum

klæði; lögðu þeir allmisjafnt af, enn allir sögðust nauðgir láta, þegar hann var á burtu. Þá bjó í Vatnsfirði Vermundr enn mjóvi, bróðir víga-Styrs; hann átti Þorbjörgu dóttur Óláfs pá Höskuldssonar; hon var kölluð Þorbjög en digra. Vermundr var þenna tíma til þings riðinn, er Grettir var í Langadal. Hann fór ofan yfir háls til Laugabóls; þar bjó sá maðr, er Helgi hét; hann var þar helzt fyrir bændum. Þaðan hafði Grettir góðan hest, er bóndi átti. Þaðan fór hann inn til Gervidals; þar bjó sá maðr, er Þorkell hét; hann var vel birgr at kosti, og þó lítilmenni; hafði Grettir þaðan slíkt sem hann vildi, ok þorði Þorkell eigi at at finna, eða á at halda. Þaðan fór Grettir til Eyrar, ok svá út þeim megin fjarðar, ok hafði af hverjum bæ vist ok klæði, ok gerði mörgum harðleikit, ok þótti flestum þungt undir at búa. Grettir fór nú djarflega, ok hafði engi varðhöld á sér; hann fór nú unz er hann kom í Vatnsfjarðardal, ok fór þar til sels; dvaldist hann þar margar nætr, ok lá þar í skógum ok svaf ok hugði eigi at sér. Enn er smalamenn vissu þat, fóru þeir til bæjar, ok sögðu, at sá dólgr væri kominn í bygðina, at þeim þótti eigi dæll viðfangs. Söfnuðust þá bændr saman, ok höfðu þrjá tigu manna; leyndust þeir í skóginum, svá at Grettir vissi ekki til, ok létu smalamann halda njósnum til, nær færi gæfi á Gretti, enn

þó vissu þeir ógerla, hverr maðrinn var. Nú bar svá til einn dag, þá er Grettir lá ok svaf, at bændr kvámu at honum; ok er þeir sá hann, áttu þeir ráðagerð um, hversu þeir skyldi taka hann, svá at minst yrði manntjón í, ok skipuðu til, at tíu skyldi á hann hlaupa, enn sumir skyldi bera bönd at fótunum. Þeir gerðu nú svá, ok fleygðu sér ofan á hann, enn Grettir brá við svá hart, at þeir hrutu af honum; enn hann komst á kné, ok í því gátu þeir kastað böndum á hann ok fætr honum. Þá spyrndi Grettir svá fast við eyrun á tveimr at þeir lágu í roti. Nú hljóp á hann hverr at öðrum, enn hann ruddist um fast ok lengi, enn þó gátu þeir hlaðit honum um síðir, ok bundu hann. Eftir þat áttu þeir um at tala, hversu við hann skyldi gera; báðu þeir Helga af Laugabóli taka við honum ok annast hann, þar til at Vermundr kæmi heim af þingi. Hann svarar, at „annat ætla ek mér þarfara, enn láta húskarla mína sitja yfir honum, því at ek á lönd erfið, ok kemr hann aldri í mína ferð“. Þá báðu þeir Þorkel í Gervidal við honum at taka; kváðu hann vera nógtamann. Þorkell mælti í móti, ok kvað engan kost á því, — „þar sem ek ligg einn í húsi ok kerling mín, enn hvar fjarri öðrum mönnum, ok komi þér eigi þeim kassa á mik“, sagði hann. „Þú Þórálfr á Eyri“, sögðu þeir, „tak við Gretti, ok

ger til hans vel um þingit; ella fær þú hann af þér til næsta bæjar ok ábyrgst, at hann verði eigi lauss; set hann svá bundinn niðr, sem nú tekr þú við honum". Hann svarar: „Eigi vil ek við Gretti taka, því at ek hefi hvárki til föng né fé at halda hann; hefir hann ok eigi á minni jörðu tekinn verit; lízt mér heldr vandræði enn virðing við honum að taka, eða gera nökkut með honum, ok hann kemr aldri í mín hús inn". Eftir þat leituðu þeir við hvern búanda, ok mæltu allir í móti, ok eftir þessu viðtali þeira hafa kátir menn sett fræði þat, er Grettisfærsla hét, ok aukit þar í kátlegum orðum til gamans mönnum. Enn er þeir höfðu þetta talat lengi, þá kom þat ásamt með þeim, at þeir myndi eigi gera happ sitt at óhappi, ok fóru til, ok reistu gálga þar þegar í skóginum, ok ætluðu að hengja Gretti, ok hlömmuðu nú mjök yfir þessu. Þá sá þeir ríða sex menn neðan eftir dalnum; var einn í litklæðum. Þeir gátu, at þar myndi fara Þorbjörg húsfreyja ór Vatnsfirði, ok svá var; ætlaði hon til sels. Hon var skörungr mikill og stórvitr; hon hafði heraðsstjórn ok skipaði öllum málum, þegar Vermundr var eigi heima. Hon veik þangat at, sem mannfundrinn var, ok var hon af baki tekin. Bændr fögnuðu henni vel. Hon mælti þá: „Hvat þingi hafi þér? eða hverr er þessi hinn hálsdigri, er hér

sitr í böndum?“ Grettir nefndi sik ok heilsaði henni. Hon svarar: „Hvat rak þik til þess, Grettir“, sagði hon, „at þú vildir gera hér óspektir þingmönnum mínum?“ „Eigi má nú við öllu sjá; vera varð ek nökkursstaðar“. „Slíkt er mikit gæfuleysi“, segir hon, „at vesalmenni þessi skyldi taka þik, svá at ekki lagðist fyrir þik, eða hvat ætlið þér nú af honum at gera?“ Bændr sögðu henni, at þeir ætluðu at festa hann á gálga fyrir óspektir sínar. Hon svarar: „Vera má, at Grettir hafi sakir til þess, enn ofráð man þat verða yðr Ísfirðingum at taka Gretti af lífi, því at hann er maðr frægr ok stórættaðr, þó at hann sé eigi gæfumaðr; eða hvat viltu nú vinna til lífs þér, Grettir, ef ek gef þér líf?“ Hann svarar: „Hvat mælir þú til?“ „Þú skalt vinna eið“, sagði hon, „at gera engar óspektir hér um Ísafjörð, engum skaltu hefna, þeim sem í atför hafa verit at taka þik“. Grettir kvað hana ráða skyldu. Síðan var hann leystr; ok þá kvaðst hann mest bundizt hafa at sínu skaplyndi, at hann sló þá eigi, er þeir hældust við hann. Þorbjörg bað hann fara heim með sér, ok fekk honum hest til reiðar. Fór hann þá heim í Vatnsfjörð, ok beið þar til þess, er Vermundr kom heim, ok gerði húsfreyja vel við hann. Varð hon af þessu mjök fræg víða um sveitir. Vermundr var ófrýnn, er hann kom heim, ok spurði, hví

Grettir væri þar. Þorbjörg sagði alt, sem farit hafði með þeim Ísfirðingum. „Hvers naut hann at því“, sagði Vermundr, „er þú gaft honum líf?“ „Margar greinir váru til þess“, sagði Þorbjörg; „þat fyrst“, segir hon, „at þú munt þykkja meiri höfðingi, enn áðr, er þú áttir þá konu, er slíkt þorði at gera; þá myndi þat ok ætla Hrefna frændkona hans, at ek mynda eigi láta drepa hann; þat hit þriðja, at hann er hinn mesti afreksmaðr í mörgum greinum“. „Vitr kona ertu“, sagði Vermundr, „í flestu, ok haf þökk fyrir“. Þá mælti hann til Grettis: „Lítit lagðist nú fyrir þik, þvílíkr garpr sem þú ert, er vesalmenni skyldi taka þik, ok ferr svo jafnan óeirðarmönnum“. Grettir kvað þá vísu þessa:

(40) Mitt vas gilt
gæfuleysi
í marþaks
miðjum firði,
es gamlir
grísir skyldi
halda mér
at höfuðbeinum.

„Hvat vildu þeir af þér gera“, kvað Vermundr „þá er þeir höfðu tekið þik?“ Grettir kvað:

(41) Sögðu mér
þau's Sigarr veitti
mægða laun
margir hæfa,
unz lofgróinn
laufi sæmdar

reynirunn
rekkar fundu.

Vermundr mælti: „Hvárt mundu þeir hafa hengt þik, ef þeir einir hefði um vélt?“ Grettir kvað:

(42) Myndak sjalfr
í snöru egnda
helzti brátt
höfði stinga,
ef Þorbjörg
þessu skaldi
— hon es allsnotr —
eigi byrgi.

Vermundr mælti: „Hvárt bauð hon þér til sín?“ Grettir kvað:

(43) Mik bað hjalp
handa tveggja
Sifjar vers
með sér fara;
sú gaf þveng
Þundar beðju
góðan hest,
es mik gæddi friði.

„Mikil man verða æfi þín ok erfið“, segir Vermundr, „ok er þér kent at varast óvini þína, enn eigi nenni ek at halda þik, ok hafa þar fyrir þykkju margra ríkra manna; er þér enn bezt að leita til frænda þinna, enn fáir munu verða til at taka þik, ef öðru megu við koma; ertu ok eigi auðkvæðr til fylgdar við flesta menn“. Grettir var í Vatnsfirði nökkura hríð, ok fór þaðan til Vestfjarða, ok leitaði til margra

göfugra manna, ok bar jafnan eitthvert við, þat er engi tók við honum.

53. Um haustit, er á leið, sneri Grettir aftr hið syðra, ok létti eigi fyrr, enn hann kom í Ljárskóga til Þorsteins Kuggasonar, frænda síns, ok var þar vel við honum tekit. Bauð Þorsteinn honum með sér at vera um vetrinn, ok þat þektist hann. Þorsteinn var iðjumaðr mikill ok smiðr, ok helt mönnum mjök til starfa. Grettir var lítill verklundarmaðr, ok því fór lítt skap þeira saman. Þorsteinn hafði látit gera kirkju á bæ sínum. Hann lét gera brú heiman frá bænum; hon var ger með hagleik miklum, enn utan í brúnni undir ásunum, þeim er upp heldu brúnni, var gert með hringum, ok dynbjöllur, svá at heyrði yfir til Skarfsstaða, hálfa viku sjávar, ef gengit var um brúna, svá hristust hringarnir. Hafði Þorsteinn mikinn starfa fyrir þessarri smíð, því at hann var járngerðarmaðr mikill. Grettir var atgangsmikill at drepa járnit, enn nenti misjafnt, enn þó var hann spakr um vetrinn, svá at ekki bar til frásagnar. Enn er Hrútfirðingar fréttu, at Grettir var með Þorsteini, höfðu þeir flokk uppi er vára tók. Enn er Þorsteinn frétti þat, sagði hann Gretti, at hann leitaði sér annars hælis, enn vera þar, — „því at ek sé, at þú vilt ekki starfa, enn mér henta eigi þeir menn, sem ekki vinna“. „Hvert vísar þú mér þá?“ sagði Grett-

ir. Þorsteinn bað hann fara suðr um land, ok finna frændr sína, — „enn vitja mín ef þeir duga eigi þér“. Grettir gerir nú svá, at hann fór suðr til Borgarfjarðar á fund Gríms Þórhallssonar, ok dvaldist þar fram yfir þing. Grímr vísaði honum til Skafta lögmanns á Hjalla. Grettir fór suðr hinar neðri heiðar, ok létti eigi fyrr, enn hann kom í Tungu til Þórhalls Ásgrímssonar, Elliða-Grímssonar, ok fór lítt með bygðum. Þórhallr kendist við Gretti sakir foreldra sinna, ok þá var Grettir nafnkunnr mjök um alt land af atgervi sinni. Þórhallr var vitr maðr, ok gerði vel til Grettis, enn eigi vildi hann vist hans þar á lengdar.

54. Grettir fór ór Tungu upp til Haukadals, ok þaðan norðr á Kjöl, ok hafðist þar við um sumarit lengi, ok var nú eigi traust, at hann tæki eigi af mönnum plögg sín, þeim sem fóru norðr eða norðan um Kjölinn, því at honum varð ilt til féfanga. Þat var einn dag, at Grettir var jafnan norðr á Dúfunesskeiði, at hann sá, at maðr reið norðan eftir Kilinum; sá var mikill á baki, ok hafði góðan hest, ok beizl háseymt, vel tornat. Annan hest hafði hann í taumi, ok á töskur. Þessi maðr hafði síðan hatt á höfði, ok sá óglögt í andlit honum. Gretti leizt vel á hestinn ok þing hans, ok fór til móts við hann, ok heilsaði honum, ok spurði hann at nafni, enn hann kvaðst Loftr heita; —

„veit ek, hvat þú heitir“, sagði hann, „þú munt vera Grettir hinn sterki Ásmundarson, eða hvert viltu fara?“ „Ekki hefi ek staðnefnt um þat“, sagði Grettir, „enn þat er erendi mitt, at vita ef þú vilt af leggja nökkurt plagg af því, sem þú ferr með“. Loftr svarar: „Hví mun ek fá þér þat, sem ek á? eða hvat viltu við gefa?“ Grettir svarar: „Hefir þú eigi spurt þat, at ek legg eigi fé í móti? ok sýnist þó þat flestum, at ek fái þat, sem ek vil“. Loftr mælti: „Bjóð þú þeim þessa kosti, er þeir þykkja góðir, enn eigi vil ek svá láta þat er ek á, ok fari hvárir sinn veg“, ok reið fram hjá Gretti, ok keyrði hestinn. Grettir mælti: „Eigi munu vit svá skjótt skilja“, — ok þreif í taumana á hesti Lofts fyrir framan hendr honum, ok helt báðum höndum. Loftr mælti: „Far þú veg þinn, ekki fær þú af mér, ef ek get á haldit“. „Þat mun nú reynt verða“, segir Grettir. Loftr seildist niðr með kinnleðrunum, ok tók taumana milli hringanna og handa Grettis; heimtandi svá fast, at hendr Grettis hrukku niðr eftir taumunum, þar til sem hann dró af honum alt beizlit. Grettir leit eftir í lófana, ok sá, at þessi maðr myndi hafa afl í krummum heldr enn eigi, ok leit eftir honum ok mælti: „Hvert ætlar þú nú at fara?“ Loftr svarar ok kvað:

(44) Ætla ek hreggs

í hrunketil
steypi niðr
frá stórfrerum;
þar má hængr
hitta grundar
lítinn stein
ok land hnefa.

Grettir mælti: „Eigi er víst at leita eftir bygðum þínum, ef þú segir ei ljósara“. Hann mælti þá, ok kvað:

(45) Er-at mér dælt
at dylja þik,
ef þú vilt
vitja þangat;
þat 's ór bygð
Borgfirðinga;
Balljökul
bragnar kalla.

Síðan skildu þeir. Sér Grettir þá, at hann hefir eigi afl við þessum manni. Þá kvað Grettir vísu:

(46) Mér stóð málma skúrar
mundangshvatr ok Atli
— staddr vildak svá sjaldan —,
snarr Illugi fjarri,
þá 's ófælinn álar
endr dró mér ór hendi
— brúðr strýkr horsk, ef hræðumk,
hvarma — Loftr enn armi.

Eftir þetta fór Grettir suðr af Kilinum, og reið til Hjalla, ok fann Skafta, og beiddi hann ásjár. Skafti svarar: „Þat er mér sagt, at þú farir

heldr óspaklega, ok grípir fyrir mönnum góðs sitt, ok samir þér þat illa, svá stórættuðum manni. Nú væri alt betra um at tala, ef þú ræntir eigi, enn með því at ek skal heita lögmaðr í landinu, þá stenzt mér eigi at taka við útlegðarmönnum, ok brjóta svá lögin. Ek vil at þú leitir þangat nökkut, at þú þyrftir eigi at leggjast á fé manna". Grettir kvaðst þat gjarna vildu, enn sagði þó, at hann þóttist varla einn saman vera mega fyrir myrkfælni. Skafti kvað hann eigi því einu mundu mega við hlíta, er honum þætti bezt, — „ok trú þú engum svá vel, at þér verði svá sem í Vestfjörðum; hefir þat mörgum at bana orðit, at hann hefir oftryggr verit". Grettir þakkaði honum fyrir heilræði sín, ok sneri aftr til Borgarfjarðar um haustit, ok fann Grím Þórhallsson, vin sinn, ok sagði tillögur Skafta. Grímr bað hann fara norðr til Fiskivatna á Arnarvatnsheiði, ok svá gerði hann.

55. Grettir fór upp á Arnarvatnsheiði, ok gerði sér þar skála, sem enn sér merki, ok bjóst þar um, því at hann vildi nú hvetvetna annat enn ræna; fekk sér net ok bát ok veiddi fiska til matar sér. Honum þótti dauflegt mjök á fjallinu, því at hann var mjök myrkfælinn. Enn er þat fréttu aðrir skógarmenn, at Grettir var þar niðr kominn, þá var mörgum hugr á at finna hann, því at þeim þótti mikit traust

at honum. Grímr hét maðr norðlenzkr; hann var sekr. At þeim manni keyptu Norðlendingar, at hann skyldi drepa Gretti, ok hétu honum frelsi ok fégjöfum, ef hann kæmi því fram. Hann fór til móts við Gretti, ok beiddi hann viðtöku. Grettir svarar: „Eigi þykki mér, sem þér sé at hólpnara, þó at þú værir hjá mér; eru þér ok vandsénir, skógarmennirnir, enn ilt þætti mér einum at vera, ef annars væri kostr; vil ek ok, at sá einn sé hjá mér, at hann verðr at starfa slíkt, er til fellr". Grímr kvaðst eigi til annars ætla, ok skoraði á hann fast um vistina. Lét Grettir þá teljast, ok tók við honum. Hann var þar nú fram á vetrinn, ok sat um Gretti, ok þótti eigi dælt at honum at ráða. Grettir grunaði hann, ok hafði vápn sín hjá sér nátt ok dag, ok þorði hann aldri at honum at ganga þá er hann vakti. Þat var einn morgin, er Grímr kom heim af veiði, at hann gekk inn í skálann, ok stappaði fótum, ok vildi vita, hvárt Grettir svæfi, enn hann brá sér hvergi við, ok lá kyrr. Saxit hekk uppi yfir Gretti. Hugsar Grímr nú, at eigi myndi gefast betra færi; gerir hann nú hark mikit, svá at Grettir skyldi orð um finnast, enn þat var eigi. Þóttist hann nú vita, at Grettir myndi sofnaðr, ok stilti at rekkjunni hljóðlega, ok seildist til saxins, ok tók ofan ok brá. Í því hljóp Grettir fram á gólfit, ok greip saxit í því,

er hinn reiddi, enn annarri hendi í herðar Grími, ok rak hann niðr svá mikit fall, at hann lá nær í óviti. „Gaftu svá, þó at þú létir góðvætlega“. Hafði hann af honum þá sannar sögur, og drap hann síðan. Enn nú þóttist Grettir sjá, hvat þat var at taka við skógarmönnum; ok leið svá vetrinn. At engu þótti Gretti meira mein enn myrkfælni.

56. Þórir í Garði spyrr nú, hvar Grettir er niðr kominn, ok vildi setja til eitthvert ráð at hann yrði drepinn. Maðr hét Þórir rauðskeggr; hann var manna gildastr, ok vígamaðr mikill, ok fyrir þat var hann sekr gerr um alt landit. Þórir í Garði sendi honum orð; ok er þeir fundust, beiddi hann rauðskegg fara sendiferð sína, ok drepa Gretti hinn sterka. Rauðskeggr kvað þat eigi auðveldaverk; sagði at Grettir var vitr maðr, ok varr um sik. Þórir bað hann til ráða, — „ok er slíkt drengilegt, svá röskr maðr, sem þú ert, enn ek skal koma þér ór sekt, ok þar með gefa þér nógt fé“. Við þessu ráði tók Rauðskeggr. Sagði Þórir honum, hversu skyldi at fara, at vinna Gretti. Eftir þat fór Rauðskeggr fyrir austan land, því at honum þótti gruna mega síðr um ferðir sínar. Hann kom at Arnarvatnsheiði, þá er Grettir hafði verit þar einn vetr; enn er Grettir ok Rauðskeggr fundust, beiddi hann Gretti vetrtöku. Hann svarar: „Eigi kann ek at

láta fleiri svá oft leika at mér, sem sá, er hér kom í fyrra haust, ok lét all-skjallkænlega, enn þegar hann hafði hér verit litla hríð, sat hann um líf mitt. Nú mun ek eigi á þat hætta oftar, at taka við skógarmönnum". Þórir svarar: „Full várkunn þykir mér þér á vera, þó at þú takir illa skógarmönnum, enn heyrt muntu mín hafa getit um vígaferli ok ójafnað, enn aldri um slíkt dáðleysi, at svíkja lánardrottinn minn. Nú er því ilt illr at vera, at margr ætlar þar annan eftir vera; mynda ek ok eigi hafa hingat farit, ef ek ætta betra kosti, enn eigi þykkir mér vit upp gefnir ef vit veitumst at. Nú máttu hætta á við mik fyrst, hversu þér gezt at mér; lát mik þá fara á burt, ef þú finnr ódygð með mér". Grettir svarar: „Hætta má ek enn á við þik, enn vit það fyrir víst, ef ek gruna um svik við þik, þá verðr þat þinn bani". Þórir bað hann svá gera. Eftir þat tók Grettir við honum, ok fann hann þat, at hann myndi hafa tveggja manna megin, til hvers sem hann gekk. Var hann búinn til hvers sem Grettir vildi senda hann. Til einskis þurfti Grettir at víkjast, ok aldri hafði honum þótt æfi sín jafngóð, síðan hann kom í útlegð, enn þó var hann svá varr um sik, at aldri sá Þórir færi á honum. Þórir rauðskeggr var tvá vetr hjá Gretti á heiðinni. Tók honum nú at leiðast á heiðinni at vera; hugsar nú um, hvert ráð hann

skal gera, þat sem Grettir sæi eigi við. Eina nátt um várit kom á stormviðri mikit, er þeir váru í svefni. Grettir vaknaði, ok spurði, hvar bátr þeirra væri. Þórir spratt upp, ok hljóp til bátsins, ok braut hann allan í sundr, ok kastaði ýmsa vega brotunum, ok var því líkt, sem veðrit hefði fleygt. Eftir þat gekk hann inn í skálann, ok mælti hátt: „Eigi hefir nú vel til tekizt, vinr minn", sagði hann, „at bátr okkarr er allr brotinn í sundr, enn netin liggja langt út í vatninu". "Sæk þú þau þá", sagði Grettir, „því at mér þykkir þér sjálfrátt verit hafa, er bátrinn er brotinn". Þórir svarar: „Þat er svá atgervi, at mér er minst hent, er sund er, enn flest annat þykkjumst ek reyna mega við hvern annan óbreyttan mann; máttu þat vita, at ek hefi eigi þér starf ætlat, síðan ek kom til þín; mynda ek eigi biðja þessa, ef ek væri til færr at gera". Grettir stóð upp, ok tók vápn sín, ok gekk til vatnsins. Þar var svá við vaxit, at nes gekk fram í vatnit, enn vikrhvarf mikit var öðrum megin nessins; vatnit var djúpt at landinu. Grettir mælti: „Legst út eftir netjunum, ok lát mik sjá, hversu færr maðr þú ert". „Sagða ek þér áðan", sagði Þórir, „at ek er eigi syndr, ok eigi veit ek, hvar nú er garpsskapr þinn ok áræði". „Ná má ek netjum", sagði Grettir, „enn svík þú mik eigi, er ek trúi þér". Þórir svarar: „Ætla

þú mér eigi slíka svívirðing ok dáðleysi". Grettir mælti: „Þú munt sjálfr gefa þér raun, hverr þú ert". Síðan kastaði hann klæðunum ok vápnunum, ok lagðist eftir netjunum; sveipar hann þeim saman, ok ferr at landi, ok kastar upp á bakkann; ok er hann ætlaði á land at ganga, þá greip Þórir saxit, ok brá skjótt; hann hljóp þá skjótt á móti Gretti, er hann sté upp á bakkann, ok hjó til hans. Grettir kastaði sér á bak aftr ofan í vatnit, ok sökk sem steinn. Þórir horfði út á vatnit, ok ætlaði at verja landit, ef hann kæmi upp. Kafaði Grettir nú sem næst bakkanum, svá at Þórir mátti eigi sjá hann, þar til sem hann kom í víkina at baki honum, ok gekk þar á land. Við þessu gat Þórir eigi sét; fann hann eigi fyrr, enn Grettir tók hann upp yfir höfuð sér, ok færði niðr svá hart, at saxit hraut ór hendi honum, ok fekk Grettir tekit þat, ok hafði eigi orða við hann, ok hjó þegar höfuð af honum, ok lauk svá hans æfi. Eftir þat vildi Grettir aldri við skógarmönnum taka, enn þó mátti hann varla einn saman vera.

57. Á alþingi frétti Þórir ór Garði dráp Þóris rauðskeggs; þóttist hann nú sjá, at eigi var auðvelt við at eiga. Tók hann þá þat til ráðs, at hann reið vestr yfir heiðar enar neðri af þinginu, ok hafði nær átta tigu manna, ok ætluðu at fara at taka Gretti af lífi. Enn er

Grímr Þórhallason vissi þat, gerði hann Gretti orð, ok bað hann vera varan um sik. Grettir hugði jafnan at mannaferðum. Þat var einn dag, at hann sá margra manna reið, ok stefndu til bygða hans; hljóp hann þá í hamraskarð eitt ok vildi eigi renna, því hann sá eigi liðit alt. Í því kom Þórir at með alt liðit, ok bað þá nú ganga milli bols ok höfuðs á Gretti, ok kvað lítit mundu fyrir illmennit leggjast. Grettir svarar: „Eigi er sopit, þó at í ausuna sé komit'; „hafi þér ok langt til sótt, og munu nökkurir fá leiksmark, áðr enn vér skiljum". Þórir eggjaði mjök menn til atsóknar. Hamraskarðit var mjótt, svá at hann gat vel varizt öðrum megin, enn þat undraðist hann, at aldri var at baki honum gengit, svá at honum yrði mein at því. Fellu þá menn af Þóri, enn sumir urðu sárir; enn þeir gátu ekki at gert. Þá mælti Þórir: „Þat hefi ek spurt", sagði hann, „at Grettir væri afbragðsmaðr fyrir hreysti sakir ok hugar, enn þat vissa ek aldri, at hann væri svá fjölkunnigr, sem nú sé ek, því at þar falla hálfu fleiri, sem hann horfir bakinu við. Nú sé ek, at hér er við tröll at eiga, enn eigi vit menn". Biðr hann þá frá hverfa, ok svá var gert. Grettir undraðist, hví svá mátti verða; enn þó var hann ákaflega móðr. Þórir sneri á burt ok hans menn, ok riðu norðr á sveitir; þótti mönnum þeira ferð en sneypilegasta.

Hafði Þórir látit átján menn, enn margir sárir. Grettir veik nú upp í skarðit ok fann þar mann mikinn vexti; hann sat upp við hamarinn, ok var sárr mjök. Grettir spurði hann at nafni, enn hann sagðist Hallmundr heita — „enn þat má ek segja þér til kenningar, at þér þótti ek fast taka í taumana á Kili um sumarit, er vit fundumst; þykkjumst ek nú þat hafa launat þér“. „Þat er víst“, sagði Grettir, „at mér þykkir þú hafa sýnt mér mikinn drengskap, hvenær sem ek get þat launat þér“. Hallmundr sagði: „Þat vil ek nú, at þú komir til heimkynna minna, því at þér mun langt þykkja hér á heiðinni“. Grettir kveðst þat gjarna vildu. Nú fóru þeir báðir samt suðr undir Balljökul; þar átti Hallmundr helli stóran, ok dóttur, gilda vexti ok skörulega. Þau gerðu vel við Gretti, ok græddi hon þá báða. Þar dvaldist Grettir lengi um sumarit; hann kvað flokk um Hallmund, ok er þetta þar í:

(47) Hátt stígr höllum fæti
Hallmundr í sal fjalla.

Þessi vísa er þar í:

(48) Varð í viðris firði
vígfús á benstíga
naðr í Virfils veðri
vápnhríðar fram skríða.
Kostr man köppum traustum
Keldhverfinga at erfa.

Olli hvatr ór helli
Hallmundr, es komsk undan.

Svá hafa þeir frá sagt, at Grettir dræpi sex menn á fundinum, enn Hallmundr tólf. Þá er á leið sumarit, fýsti Gretti aftr til bygða, at finna vini sína ok frændr. Hallmundr bað hann sín vitja, er hann færi suðr um land, ok hét Grettir því. Fór hann þá vestr til Borgarfjarðar, ok þaðan til Breiðafjarðardala, ok leitaði ráða við Þorstein Kuggason, hvert hann skyldi þá á leita, enn Þorsteini þótti nú fjölgast mótstöðumenn hans, ok kvað fá mundu við honum taka — „enn fara máttu suðr á Mýrar, ok vita, hvat þar býr fyrir“. Grettir fór nú suðr á Mýrar um haustit.

58. Þá bjó í Hólmi Björn Hítdælakappi; hann var Arngeirsson, Bersasonar goðlauss, Bálkasonar, er nam Hrútafjörð, sem fyrr segir. Björn var höfðingi mikill ok harðfengr, ok helt jafnan seka menn. Grettir kom í Hólm, ok tók Björn vel við honum, því at vinátta hafði verit með hinum fyrrum frændum þeira. Grettir spyrr, ef hann vildi honum nökkura ásjá veita. Björn sagði, at hann ætti svá sökótt um alt land, at menn myndi forðast bjargir við hann um þat, er sekt nemr, — „enn heldr skal ek þér gagn gera, ef þú lætr þá menn vera í friði, sem í minni vernd eru, hversu sem þú gerir við aðra menn hér í bygð“. Grettir játaði

því. Björn mælti: „At því hefi ek hugat, at í því fjalli, sem fram gengr fyrir utan Hítará, mun vera vígi gott, ok þó fylsni, ef klóklega er um búit; er þar bora í gegnum fjallit, ok sér þar neðan af veginum, því at þjóðgatan liggr niðri undir, enn sandbrekka svá brött fyrir ofan, at fáir menn munu upp komast, ef einn maðr röskr er til varnar uppi í bælinu. Nú lízt mér þat helzt ráð ok umtalsmál at vera þar,því at þaðan er hægt at leita til fanga ofan á Mýrar ok út til sjávar". Grettir kvaðst hans forsjá hlíta mundu, ef hann vildi nökkut til leggja. Fór Grettir þá í Fagraskógarfjall, ok bjóst þar um. Hann tjaldaði með gráu vaðmáli fyrir boruna á fjallinu, ok þótti sem þar sæi í gegnum neðan af götunum. Reið hann þá til fanga ofan í bygðina. Þótti Mýramönnum mikill vágestr kominn, er Grettir var. Þórðr Kolbeinsson bjó þá á Hítarnesi; hann var skáld gott. Í þenna tíma var fjandskapr mikill með þeim Birni ok Þóri, ok þótti Birni eigi verr enn hálfneytt, þó at Grettir gerði óspekt mönnum Þórðar eða fé. Grettir var jafnan með Birni, ok reyndu þeir margan frækleik, ok vísar svá til í sögu Bjarnar, at þeir kallaðist jafnir at íþróttum, enn þat er flestra manna ætlan, at Grettir hafi sterkastr verit á landinu, síðan þeir Ormr Stórólfsson ok Þórólfr Skólmsson lögðu af aflraunir. Þeir Grettir ok Björn

lögðust í einu eftir allri Hítará ofan frá vatni ok út til sjávar. Þeir færðu stéttir þær í ána, er aldri síðan hefir ór rekit, hvárki með vatnavöxtum né ísalögum eða jöklagangi. Sat Grettir í Fagraskógafjalli svá einn vetr, at honum váru engar atfarir gervar, enn þó mistu þá margir síns fyrir honum, ok fengu ekki at gert, því at hann hafði gott vígi, enn átti jafnan vingott við þá, sem næstir honum váru.

59. Maðr hét Gísli; hann var sonr Þorsteins, sem Snorri goði lét drepa. Gísli var mikill maðr ok sterkr, ok afburðamaðr í vápnum ok klæðum, ok gerði um sik mikit, ok nökkut sjálfhælinn. Hann var siglingamaðr, ok kom þat sumar út í Hvítá, er Grettir hafði einn vetr verit í fjallinu. Þórðr Kolbeinsson reið til skips. Gísli fagnaði honum vel, ok bauð honum varning sinn, sem hann vildi. Þórðr þá þat, ok tóku þeir tal með sér. Gísli mælti: „Er þat satt, sem mér er sagt, at þér verðr ráðfátt at koma í burt skógarmanni þeim, er yðr gerir margt mein“. Þórðr sagði: „Eigi höfum vér til reynt, enn mörgum lízt hann torsóttlegr vera, ok hefir at því mörgum orðit“. „Ván þykkir mér, at yðr veiti þungt við Björn, er þér rekið eigi þenna af yðr; er því verr, at ek mun of fjarri í vetr, at ek mætti bæta af þessu ráði“. „Spyrja mun þér bezt þykkja við hann at eiga“. „Eigi þarftu at segja mér frá

Gretti“, sagði Gísli; „reynt hefi ek brattara, þá þá er ek var í herförum með Knúti konungi hinum ríka, ok fyrir vestan haf, ok þótti ek verja mitt rúm, ok kvæma ek í færi við hann, þá treysti ek mér ok vápnum mínum“. Þórðr kvað hann eigi til einskis vinna skyldu, ef hann réði Gretti af — „er ok meira fé lagt til höfuðs honum enn nökkurum öðrum skógarmanni; ok váru áðr sex merkr silfrs, enn í sumar lagði til Þórir ór Garði þrjár merkr, ok ætla menn, at sá muni nóg til vinna, er hlýtr“. „Alt verðr til fjárins unnit“, sagði Gísli, „ok er oss eigi sízt kaupmönnum, enn nú skulu vit hljótt fara með þessu tali; kann vera, at hann sé varari um sik“, sagði hann, „þegar hann veit, at ek er í ráðum með þér ok yðr. Ek ætla at vera í vetr úti á Snjófellsnesi á Öldu-hrygg; eða er nökkut bæli hans á veginum? Mun hann eigi við þessu sjá; skal ek eigi fjölmenni draga at honum“. Þórði líkaði vel þessi ráðagerð. Reið hann heim síðan, ok lét kyrt um þetta. Hér fór, sem mælt er, at 'oft er í holti heyrandi nær'. Þeir menn höfðu verit hjá viðrtali þeira Gísla, sem váru vinir Bjarnar í Hítardal, ok sögðu honum innilega frá; enn er þeir Grettir fundust, gat Björn um fyrir honum; sagði nú reyna mundu, hversu hann stæði á móti — „væri eigi ógaman“, sagði Björn, „þó at þú hrektir fyrir honum, enn

drepir hann eigi, ef þú mátt annat". Grettir glotti við, ok gaf sér fátt um. Nær réttum um haustit fór Grettir ofan í Flysjuhverfi, ok sótti sér sauði; hann gat náð fjórum geldingum. Bændr urðu varir við ferð hans, ok fóru eftir honum; þat var mjök jafnsnemma, at hann komst undir hlíðina, ok hinir kvámust at, ok vildu elta frá honum sauðina, enn eigi báru þeir vápn at honum; þeir váru sex saman, ok flæktust á veginn fyrir hann. Honum gerði hermt við sauðina, ok þreif tvá, ok kastaði forbrekkis, svá þeir lágu í óviti; ok er hinir sá þat, gengu þeir at ódjarflegar. Grettir tók sauðina, ok krækti saman á hornunum, ok kastaði um sína öxl sínum tveimr; gekk síðan upp í bæli sitt. Bændr hurfu aftr. ok þóttust ilt hafa af fengit, ok undu þeir nú verr enn áðr sínum hlut. Gísli sat við skip um haustit, þar til er því var til hlunns ráðit. Bar honum margt til dvala, ok varð af því síðbúinn, ok reið litlu fyrir vetrnætr. Fór hann þá sunnan, ok gisti undir Hrauni fyrir sunnan Hítará. Um morguninn, áðr Gísli reið þaðan, talaði hann til fylgdarmanna sinna: „Nú skulum vér ríða í litklæðum í dag, ok látum skógarmanninn þat sjá, at vér erum eigi sem aðrir förumenn, er hér rekast daglega". Þeir váru þrír saman, ok gerðu svá; ok er þeir kvámu út yfir ána, þá talaði hann enn til: „Hér er

mér sagt til skógarmannsins uppi í tindunum þessum, ok eigi er hér greiðgengt; eða mun honum eigi vel líka at finna oss ok sjá þing vár?“ Þeir kveða hann jafnan vanan þess. Þennan morgin hafði Grettir snemma upp staðit í bæli sínu. Veðr var kalt ok frjósanda, ok fallinn at snjár, ok þó lítill. Hann sá at þrír menn riðu sunnan yfir Hítará, ok skein á skrúðklæðin ok smelta skjölduna. Gretti kom í hug hverir vera myndi, ok þykkist munu þurfa at fá sér eitthvert plagg af þessum; var honum forvitni á at finna þá, er svá mikit gambraði. Tekr nú vápn sín, ok hleypr nú ofan í skriðuna; ok er Gísli heyrði til, at grjótit sargladi, mælti hann svá: „Maðr ferr þar ofan ór hlíðinni, ok heldr mikill, ok sá vill oss finna; verðum nú við rösklega, því at hér ber veiði í hendr“. Fylgdarmenn hans sögðu þenna eigi mundu hlaupa í hendr þeim, ef hann treysti sér eigi — „ok er vel, at 'sá hafi brek, er beiðist'.“ Eftir þat hlaupa þeir af baki. Grettir kom at í því, ok tók til klæðsekks, er Gísli hafði fyrir aftan sik við söðul sinn, ok mælti: „Þetta mun ek hafa; ek lýt oft at litlu.“ Gísli svarar: „Eigi skal þat vera, eða veizt þú eigi, við hvern er þú átt um.“ Grettir svarar: „Eigi er mér þat svá glögt um; mun ek ok eigi at þessu mannamun gera, síðan ek mæli til svá lítils“. „Vera má, at þér þykki lítit“, segir

hann, „enn heldr vil ek láta þrjá tigi hundraða, enn ofarlega mun liggja ójafnaðr í þér; ok sækjum at honum piltar, ok sjáum, hvat hann má“. Þeir gerðu svá. Grettir lét hefjast fyrir, ok veik at steini þeim, er þar stendr við götuna, ok Grettishaf er kallað, ok varðist þaðan. Gísli eggjaði fast fylgdarmenn sína. Grettir sá nú, at hann var eigi slíkr fullhugi. sem hann létst, því at hann stóð jafnan á baki mönnum sínum. Gretti leiddist nú þófit, ok sveipaði til saxinu, ok hjó annan fylgdarmann Gísla banahögg, ok hljóp nú frá steininum, ok sótti svá fast, at Gísli hrökk fyrir alt út með fjallinu. Þá fell annarr förunautr Gísla. Grettir mælti þá: „Þat sér lítt á, at þú hafir víða vel fram gengit, ok illa skilst þú við þína félaga“. Gísli svarar: „'Sá er eldrinn heitastr, er á sjálfum liggr', ok er ilt at fást við heljarmanninn“. Skiftast þeir þá fám höggum við, áðr enn Gísli kastaði vápnunum, ok hefir á rás undan út með fjallinu. Grettir gefr honum tóm til að kasta því, sem honum líkar, ok í hvert sinn, er Gísli sér ráðrúm til, kastaði hann einhverju klæði. Fór Grettir aldri harðara eftir, enn sund var í milli þeira. Alt hljóp Gísli út yfir fjallit, ok svá um þveran Kaldárdal, ok svá um Áslaugarhlíð, ok fyrir ofan Kolbeinsstaði, ok svá út í Borgarhraun. Þá var Gísli í línklæðum einum, ok gerðist nú ákaflega móðr. Grettir fór eftir

ok var jafnan í hendingu með þeim. Hann reif þá upp hríslu mikla. Enn Gísli létti eigi fyrr, enn hann kom út að Haffjarðará; hon var gengin uppi, ok ill yfirferðar. Gísli ætlaði þegar út á ána. Grettir snaraði þá eftir honum, ok greip hann, ok kendi þá aflsmunar. Rak Grettir hann þá niðr undir sik, ok mælti: „Ertu Gísli sá, er finna vildi Gretti Ásmundarson?" Gísli svarar: „Ek hefi nú fundit hann, enn eigi veit ek hversu vit skiljum, ok haf nú þat, sem þú hefir fengit, enn lát mik fara lausan". Grettir mælti: „Eigi mun þér skiljast þat, sem ek segi þér, ok verð ek nú at gera þér áminning; rekr síðan skyrtuna fram yfir höfuð honum, ok lætr ganga límann um bak honum ok báðar síðurnar, enn Gísla fýsti jafnan at snúa sér undan. Afhýðir Grettir hann með öllu, ok lét hann síðan lausan. Hugsaði Gísli þat, at fyrr vildi hann ekki læra af Gretti, enn hafa slíka flenging aðra; vann hann ok aldri oftar til slíkrar húðstroku. Enn þegar Gísli kom fótum undir sik, hljóp hann út á hyl einn mikinn, ok svimaði þar yfir ána, ok kom um náttina á þann bæ, er í Hrossholti heitir, ok var þá mjög þrekaðr. Þar lá hann viku, ok hljóp blástr í búkinn. Eftir þat fór hann til vistar sinnar. Grettir sneri aftr, ok tók upp þing hans, sem Gísli hafði niðr kastat, ok færði heim til sín, ok fekk Gísli ekki af þeim síðan. Mörgum þótti þetta

maklega gert við Gísla fyrir umfang sitt ok raup er hann hafði af sér gert. Grettir kvað þetta um sameign þeira:

(49) Rennr, sá's rispar tönnum
raunlítt, es skal bítask,
marr, né mæðisk fyrri,
mest fyr öðrum hesti,
enn fyr mér um Mýrar
margnenninn dag þenna
— fremd es firðr ok sæmdum —
físandi rann Gísli.

Eftir um várit bjóst Gísli til skips, ok bauð á því mestan varnað, at nökkurr hlutr færi suðr með fjalli, þat sem hann ætti; kvað þar sjálfan fjandann fyrir vera. Gísli reið suðr með sjá alla leið til skips, ok fundust þeir Grettir aldri síðan, ok þótti engum til hans koma upp frá því, ok er hann ór sögunni. Enn versnaði með þeim Þórði Kolbeinssyni ok Gretti; setti Þórðr nú mörg ráð til, at Gretti yrði á burt komit, eða drepinn ella.

60. Nú er Grettir hafði verit tvá vetr í Fagraskógafjalli, ok er hinn þriði var kominn, þá fór Grettir suðr á Mýrar, á þann bæ, er í Lækjarbug heitir, ok hafði þaðan sex geldinga at óvilja þess er átti. Þaðan fór hann ofan til Akra, ok rak á burtu tvau naut til slátrs, ok marga sauði, ok fór upp fyrir sunnan Hítará. Enn er bændr urðu varir við ferð hans, gerðu þeir orð Þórði á Hítarnesi, ok báðu

hann fyrir bindast, at ráða Gretti af, enn hann fór undan; enn við bæn manna fekk hann til Arnórr son sinn, er síðan var kallaðr jarlaskáld, at fara með þeim, ok bað þá eigi láta Gretti undan reka. Váru þá menn sendir um alla bygðina. Bjarni hét maðr, er bjó á Jörfa í Flysjuhverfi. Hann safnaði mönnum fyrir utan Hítará. Ætluðu þeir svá til, at sínu megin skyldi koma hvárir flokkarnir. Grettir var við þriðja mann; hét sá Eyjólfr, er fór með honum, son bónda ór Fagraskógum, ok var röskr maðr, ok hinn þriði maðr með þeim. Þeir kvámu fyrst Þórarinn frá Ökrum ok Þorfinnr ór Lækjarbug, og váru nær tuttugu menn saman. Grettir vildi þá leita út yfir ána. Þá kvámu þeir Þorgrímr ok Arnórr ok Bjarni utan at ánni. Nes mjótt gekk fram í ána þeim megin, sem Grettir var. Hann rak féð í framanvert nesit, þá er hann sá mannaförina, því at hann vildi aldri laust láta, þat sem hann fekk höndum á komit. Mýramenn réðu þegar til atgöngu, ok létu gildlega. Grettir bað fylgdarmenn sína at geyma, at þeir gengi eigi at baki honum. Eigi máttu í senn allmargir at honum ganga. Varð þar hörð viðreign með þeim. Grettir hjó á tvær hendr með saxinu, ok varð þeim eigi auðvelt at sækja at honum. Fellu þá sumir Mýramenn, enn sumir urðu sárir. Þeir urðu seinir utan yfir ána, því at vað-

it var eigi allnær. Eigi höfðu þeir lengi barizt, áðr enn þeir hurfu frá. Þórarinn frá Ökrum var gamall maðr mjök, svá at hann var eigi í atsókninni. Enn er úti var bardaginn, þá kom at Þrándr, son Þórarins, ok Þorgils Ingjaldsson, bróðurson Þórðar, ok Finnbogi, son Þorgils Þórhallssonar ór Hítardal, ok Steinólfr Þorleifsson ór Hraundal. Þeir eggjuðu menn mjök til atsóknar. Gerðu þeir enn harða hríð. Grettir sá nú, at annathvárt varð at gera: flýja, eða hlífast eigi við. Gengr hann nú svá hart fram, at engir heldust við, því at svá var mannmargt, at honum þótti ósýnt til undankvámunnar, utan at vinna sem mest, áðr enn hann felli; vildi hann ok hafa þann einhvern fyrir sik, er honum þótti manntak í vera. Hljóp hann þá at Steinólfi ór Hraundal, ok hjó til hans í höfuðit, ok klauf hann í herðar niðr, ok þegar annat högg hjó hann til Þorgils Ingjaldssonar, ok kom á hann miðjan, ok tók nálega í sundr. Þá vildi Þrándr fram hlaupa, ok hefna frænda síns. Grettir hjó til hans á lærit hægra, svo at ór tók allan vöðvann, ok varð hann þegar óvígr. Eftir þat veitti hann Finnboga mikinn áverka. Þá kallaði Þórarinn, ok bað þá frá hverfa — „því at því verra munu þér af honum fá, sem þér berist lengr, enn hann kýss menn ór liði yðru“. Þeir gerðu svá, ok sneru frá. Þar vóru fallnir tíu menn, enn fim sár-

ir til ólífis ok örkumla, enn flestir höfðu nökkurar skeinur, þeir sem á fundinum höfðu verit. Grettir var ákaflega móðr, enn lítt sárr. Leituðu Mýramenn við þetta undan, ok höfðu fengit mikinn mannskaða, því at þar fellu margir röskvir menn. Enn þeim utan yfir ána fórst seint, ok kvámu eigi fyrr, enn slitit var fundinum; ok er þeir sá ófarir sinna manna, þá vildi Arnórr eigi hafa sik í hættu, ok fekk hann mikit ámæli af feðr sínum ok mörgum öðrum; ætla menn, at hann hafi engi garpr verit. Þar heitir nú Grettisoddi, er þeir börðust.

61. Enn þeir Grettir tóku sér hross, ok riðu upp undir fjall, því at þeir váru allir sárir; ok er þeir kvámu í Fagraskóga, var Eyjólfr þar eftir. Þar var bóndadóttir úti, ok spurði at tíðendum. Grettir sagði af hit ljósasta, ok kvað vísu:

(50) Hægt munat hirði-Sága
hornflæðar nú græða
stór — þó steyptusk fleiri —
Steinólfs höfuðskeina.
Því's um Þorgils ævi
þung ván, at bein sprungu;
lýðr segir átta aðra
auðbrjóta þar dauða.

Eftir þat fór Grettir í bæli sitt, ok sat þar um vetrinn. Enn er þeir Björn fundust, sagði hann Gretti, at honum þótti nú mikit at orðit —„ok man þér eigi hér vært vera á lengdar;

hefir þú nú drepit bæði frændr mína ok vini, enn eigi mun ek kasta niðr því, sem ek hefi játat þér, meðan þú ert hér". Grettir kvaðst hendr sínar ok líf eiga at verja, — „enn illa er þat, er þér mislíkar". Björn kvað nú svá búit vera verða. Litlu síðar kvámu þeir menn til Bjarnar, sem mist höfðu frændr sína fyrir Gretti, ok báðu, at hann léti eigi óeirðarmann þenna vera þar lengr til skapraunar við þá. Björn sagði, at svá skyldi vera, þegar at vetri létti af. Þrándr var græddr, sonr Þórarins á Ökrum; hann var gildr maðr fyrir sér; hann átti Steinunni, dóttir Hrúts á Kambnesi. Þorleifr í Hraunsdal, faðir Steinólfs, var mikill maðr fyrir sér; frá honum eru komnir Hraundælir. Eigi er nú getit um sameign þeira Grettis ok Mýramanna fleira, meðan er hann var þar í fjallinu; helt Björn ok vináttu við hann, enn þó fækkuðust heldr vinir Bjarnar fyrir þetta, er hann lét Gretti þar vera, því at menn undu illa við, at hafa frændr sína bótalausa. Um þing leitaði Grettir burt af Mýrum; fór hann þá enn til Borgarfjarðar, ok fann Grím Þórhallsson, ok leitaði hann þá ráðs, hversu hann skyldi þá breyta. Grímr kveðst eigi hafa efni til þess at halda hann, ok því fór Grettir til fundar við Hallmund vin sinn, ok dvaldist þar um sumarit, þar til er á leið. Um haustit fór Grettir í Geitland, ok beið þar til þess, er bjart

veðr kom; þá gekk hann upp á Geitlandsjökul, ok stefndi á landssuðr eftir jöklinum, ok hafði með sér ketil ok eldsvirki. Þat ætla menn, at hann hafi farit at tilvísan Hallmundar, því at honum hefir víða kunnugt verit. Grettir fór þar til, er hann fann dal í jöklinum, langan ok heldr mjóan, ok lukt at jöklum öllum megin, svá at þeir skúttu fram yfir dalinn. Hann komst ofan í einhverjum stað; hann sá þá fagrar hlíðir grasi vaxnar og smákjörr. Þar váru hverar, ok þótti honum sem jarðeldr mundi valda, er eigi luktust saman jöklarnir yfir dalnum. Á lítil fell eftir dalnum, ok sléttar eyrar báðum megin. Lítill var þar sólargangr, enn þat þótti honum ótal, hve margr sauðr þar var í dalnum. Þat fé var miklu betra ok feitara, enn hann hefði þvílíkt sét. Grettir bjóst nú þar um, ok gerði sér skála af þeim viði, sem hann fekk þar til. Tók hann sér nú sauði til matar; var þar betri einn sauðr til niðrlags enn tveir annarsstaðar. Ein ær mókollótt var þar með dilki, sú er honum þótti mest afbragð í vera fyrir vaxtar sakir; var honum forvitni á að taka dilkinn, ok svá gerði hann, ok skar síðan dilkinn. Hálf vætt mörs var í dilkinum, enn hann var þó öllu betri; enn er mókolla misti dilks síns, fór hon upp á skála Grettis hverja nátt, ok jarmaði, svá at hann mátti enga nátt sofa. Þess iðraðist hann mest, er hann hafði

dilkinn skorit, fyrir ónáðum hennar. Hvert kveld, er hálfrökkvat var, heyrði hann hóat uppi í dalnum, ok þá hljóp féit alt til hins sama bóls hvert kveld. Svá hefir Grettir sagt, at fyrir dalnum hafi ráðit blendingr, þurs einn, sá er Þórir hét, ok í hans trausti hafði Grettir þar verit; við hann kendi Grettir dalinn, ok kallaði Þórisdal. Dætr kvað hann Þóri eiga, ok hendi Grettir gaman at þeim, enda tóku þær því vel, því at þar var eigi margkvæmt. Enn þá er fastat var, gerði Grettir þá minning, at þá skyldi eta mör ok lifrar um langaföstu. Ekki bar þar til tíðenda um vetrinn. Þá þótti Gretti þar svá dauflegt, at hann mátti þar eigi lengr vera. Fór hann þá í burtu ór dalnum, ok gekk suðr þvers af jöklinum, ok kom þá at norðan at miðjum Skjaldbreið. Reisti hann upp hellu, ok klappaði á rauf, ok sagði svá, ef maðr legði auga sitt við raufina á hellunni, at þá mætti sjá í gil þat, sem fellr ór Þórisdal. Síðan fór hann suðr um land, ok svá til Austfjarða; var hann í þessarri ferð um sumarit ok vetrinn, ok fann alla hina meiri menn, ok bægði honum svá við, at hvergi fekk hann vist né veru. Svá fór hann aftr hit nyrðra, ok dvaldist í ýmsum stöðum.

62. Litlu síðar enn Grettir fór af Arnarvatnsheiði, kom sá maðr á heiðina, er Grímr hét; hann var sonr ekkjunnar á Kroppi. Hann

hafði drepit son Eiðs Skeggjasonar ór Ási, ok varð fyrir þat sekr gerr. Hann settist nú þar at, sem Grettir hafði áðr verit, ok veiddi vel ór vatninu. Hallmundi lék öfund á, er Grímr var kominn í stað Grettis, ok hugsaði at honum skyldi eigi árferð í vera, þótt hann veiddi margt. Svá bar til einn dag, at Grímr veiddi hundrað fiska, ok bar heim til skála, ok bjó um úti, enn um morguninn eftir, er hann kom til, var í burtu hverr fiskr. Þetta þótti honum undarlegt, ok fór til vatnsins, ok veiddi nú tvá hundruð fiska, færði heim ok bjó um, ok fór alt á sömu leið, at allir váru í burtu at morgni. Nú þótti honum eigi at einum brunni bera. Hinn þriðja dag veiddi hann þrjú hundruð fiska, bar heim, ok vakti yfir í skála sínum. Grímr sá út í hurðarboruna, ef nökkurr kæmi til skálans. Leið nú svá nökkut fram á náttina; ok er af var þriðjungr af nátt, þá heyrði hann gengit úti hjá, og stigit heldr hart; ok er Grímr varð þessa varr, tók hann öxi, er hann átti; þat var allhvast vápn. Hann vildi vita, hvat þessi hafðist at. Kvámumaðr hafði mikinn meis á baki, ok setti niðr ok litaðist um, ok sá engan mann úti. Hann baukar til fiskanna, ok þykkir nú gott hönd á at hafa; rótar ofan í meisinn öllum fiskunum. Þá er fullr meissinn Fiskrinn var svá stórr, at Grímr ætlaði, at engi hestr myndi bera meira. Hann tekr nú,

ok ræðst undir byrðina, ok í því er hann vildi upp standa, hljóp Grímr út, ok hjó tveim höndum á hálsinn, svá at öxin sökk at hamri. Hinn brá við hart, ok hafði á rás með meisinn suðr á fjall. Grímr sneri eftir honum, ok vildi vita, hvárt honum hefði tekit. Þeir fóru alt suðr undir Balljökull; þar gekk þessi maðr inn í helli. Eldr var bjartr í hellinum; þar sat kona við, stór vexti, ok þó skapleg. Þat heyrði Grímr, at hon heilsaði föður sínum, ok nefndi Hallmund. Hann kastaði niðr hart byrðinni ok andvarpaði hátt. Hon spurði, því hann væri blóðugr. Hann svaraði, ok kvað þetta:

(51) Þat es mér sýnt,
at sinu má
engi maðr
afli treysta:
þvít svá bregzt
á banadægri
hölda hugr
sem heill bilar.

Hon spurði þá innilega at viðskiftum þeira; enn hann sagði alt sem farit hafði. „Skaltu nú heyra til“, sagði hann, enn ek mun segja frá athöfnum mínum, ok mun ek kveða þar um kvæði, enn þú skalt rista eftir á kefli“. Hon gerði svá. Þá kvað hann Hallmundarkviðu, ok er þetta þar í:

(52) Þóttak gildr
es ek Gretti strauk

nógu fast
niðr af taumum;
sá ek hitt.
at horfa gerði
sýna stund
sér í gaupnir.

(53) Þat vas næst,
es Þórir kvam
Arnarvatns
upp á heiði,
ok vit tveir
við tigum átta
oddaleik
eiga knáttum.

(54) Sýndust gild
Grettis handa
skýlihögg
á skjöldum þeira;
þó frá ek mín
miklu stærri
eggja spor
ýtum sýnast.

(55) Ek lét hendr
ok höfuð fjúka
brögnum af,
es at baki gengu;
svá at kappar
Kelduhverfis
átján þar
eftir lágu.

(56) Hefik þursa
ok þeira kyn

hart leikit
ok hamarsbúa;
enn meinvætti
marga barða,
ok blendingum
at bana orðit.

(57) Svá alfa kind
ok óvættum
nær hefik öllum
óþarfr verit . . . . .

Margra athafna sinna gat Hallmundr í kviðunni, því at hann hafði farit um alt landit. Þá mælti dóttir hans: „Eigi hefir sjá maðr sleppifengr verit, ok var þat eigi ólíklegt, því at þú settir illa á stofn við hann; eða hverr mun nú hefna þín?“ Hallmundr svarar: „Eigi er víst, at þess verði auðit; vita þykkjumst ek, at Grettir myndi hefna, ef hann mætti sér svá við koma, enn eigi mun hægt at ganga í móti gæfu þessa manns, því at honum mun mikit lagit verða“. Eftir þat dró svá mikit af mætti Hallmundar, sem fram leið kvæðinu; var þat mjök jafnskjótt, at kviðunni var lokit, ok Hallmundr dó. Hon bar sik þá lítt ok grét allsárt. Þá gekk Grímr fram ok bað hana hreysta sik — „ok verðr hverr þá at fara, er hann er feigr. Varð þetta mjök af tilstofnan hans; mátta ek varla sjá, at hann rænti mik“. Hon kvað hann mikit hafa at mæla um þat — „ok gefst illa ójafnaðr“. Gladdist hon þá heldr

í viðræðunni. Þar dvaldist Grímr margar nætr í hellinum ok nam kviðuna, ok fór þá laglega með þeim. Grímr var á Arnarvatnsheiði um vetrinn eftir dauða Hallmundar. Eftir þat kom Þorkell Eyjólfsson til móts við hann á heiðina, ok börðust þeir. Lauk svá þeira viðskifti, at Grímr átti vald á lífi Þorkels, ok vildi eigi drepa hann, enn Þorkell tók hann til sín, ok kom honum utan ok gaf honum mikit góðs, ok þótti þar hvárrtveggja vel gera við annan. Grímr varð síðan farmaðr ok er mikil saga frá honum sögð.

63. Nú er þar til at taka, at Grettir er kominn austan ór fjörðum, ok fór nú huldu höfði ok duldist, því at hann vildi eigi finna Þóri, ok lá úti um sumarit á Möðrudalsheiði ok í ýmsum stöðum; hann var ok stundum á *Öxarfjarðar*heiði. Þat frétti Þórir, at Grettir var á *Öxarfjarðar*heiði, ok safnaði mönnum ok reið á heiðina, og ætlaði nú at hann skyldi eigi undan taka. Grettir varð nálega eigi fyrr varr við enn þeir kvámu at honum; hann var þá við sel, er þar stóð skamt frá veginum; þá var hann við annan mann. Ok er þeir sáu flokkana, ok varð skjótt til ráða at taka, þá bað Grettir, at þeir skyldi fella hestana ok draga inn í selit, ok svá gerðu þeir. Þórir reið um fram norðr eftir heiðinni, ok mistu vinar í stað ok fundu ekki, ok hurfu nú aftr; ok er flokkr-

inn var vestr um riðinn, þá mælti Grettir: „Eigi mun þeim ferðin þykkja góð, ef vér finnumst eigi; nú skaltu geyma hesta okkra, enn ek skal fara móts við þá; væri þeim þat hjáleikr, ef þeir kendi mik eigi". Förunautr hans latti þessa, enn þó fór hann, ok tók sér annan búning, ok hafði síðan hött niðr fyrir andlitit, ok hafði staf í hendi; gekk síðan á veginn fyrir þá. Þeir heilsuðu honum ok spurðu, hvárt hann hefði nökkura menn sét ríða um heiðina. „Sét mun ek hafa þá, sem þér leitið at; skorti yðr nú alllítit at finna þá, því at þeir váru hér fyrir sunnan mýrarnar, þær sem eru til vinstri handar". Enn er þeir heyrðu þetta, þeystu þeir út á mýrarnar. Þar váru svá mikil fen, at þeir kvámust hvergi fram, ok urðu at draga ór hestana, ok hröktust þar í lengi dags; báðu þeir illa fyrir honum, þessum förumanni, er þá hafði svá dárat. Grettir sneri skjótt aftr til móts við félaga sinn; ok er þeir fundust, kvað Grettir vísu:

(58) Ríðk-at ek rækimeiðum
randar hóts á móti
— lagið er þessum þegni
þraut — ferr ek einn á brautu.
Vilk-at ek Viðris balka
vinnendr snara finna
— ek man þér eigi þykkja
ærr — leita ek mér færa.

(59) Hnekkik frá, þar's flokkar

fara Þóris mjök stórir;
er-a mér í þys þeira
þerfilegt at hverfa.
Forðumk frægra virða
fund, á ek veg til lundar;
— verð ek Heimdala at hirða
hjör — björgum svá fjörvi.

Þeir riðu nú sem hvatast vestr af ok fram um bæinn í Garði, áðr enn Þórir kom af fjallinu með flokk sinn. Ok er þeir kvámu nær bænum, kom maðr í för þeira; sá kendi þá eigi. Þeir sá, at kona stóð úti, ung ok skrautbúin. Grettir spurði, hver kona sú myndi vera. Sá hinn nýkomni maðr sagði, at þat væri dóttir Þóris. Þá kvað Grettir vísu:

(60) Svinn mant segja kunna
sól gullbúa stóla
— oft þót eigi skifti
orð mín — föður þínum,
hvar ek ríð um bæ breiðan
barðjós ok nær garði
— láðskreytis er lítit
lið — með dreng hinn þriðja.

Af þessu þóttist sjá vita hinn nýkomni maðr, hverir vera myndi, ok reið til bygðar ok sagði, at Grettir væri um riðinn. Enn er Þórir kom heim, þótti mörgum Grettir hafa vafit heðinn at höfði þeim. Setti Þórir þá gislingar fyrir Gretti, hvar sem hann kæmi. Tók Grettir þat til ráðs, at hann sendi fylgdarmann sinn vestr á sveitir með hestana; enn hann fór upp til

fjalla, ok var í dularkufli, ok fór svá norðr þar öndverðan vetr, svá at hann kendist eigi. Öllum þótti Þórir nú hafa fengit af slíkt eða verra enn fyrr í þeira viðskiftum.

64. Steinn hét prestr, er bjó at Eyjardalsá í Bárðardal; hann var búþegn góðr ok ríkr at fé. Kjartan hét son hans, röskr maðr ok vel á legg kominn. Þorsteinn hvíti hét maðr, er bjó at Sandhaugum suðr frá Eyjardalsá. Steinvör hét kona hans, ung og glaðlát. Þau áttu börn, og váru þau ung í þenna tíma. Þar þótti mönnum reimt mjök sakir tröllagangs. Þat bar til tveim vetrum fyrr enn Grettir kom norðr í sveitir, at Steinvör húsfreyja at Sandhaugum fór til jólatíða til Eyjardalsár eftir vana, enn bóndi var heima. Lögðust menn niðr til svefns um kveldit; ok um nóttina heyrðu menn brak mikit í skálann, ok til sængr bónda. Engi þorði upp at standa at forvitnast um, því at þar var fáment mjök. Húsfreyja kom heim um morguninn, ok var bóndi horfinn, ok vissi engi, hvat af honum var orðit. Liðu svá hin næstu misseri. Enn annan vetr eftir vildi húsfreyja fara til tíða; bað hon húskarl sinn heima vera. Hann var tregr til, enn bað hana ráða. Fór þar alt á sömu leið sem fyrr, at húskarl var horfinn. Þetta þótti mönnum undarlegt. Sáu menn þá blóðdrefjar nökkurar í útidyrum. Þóttust menn þat vita, at óvættir

myndi hafa tekit þá báða. Þetta fréttist víða um sveitir. Grettir hafði spurn af þessu, ok með því at honum var mjök lagit at koma af reimleikum eða aftrgöngum, þá gerði hann ferð sína til Bárðardals, ok kom atfangadag jóla til Sandhauga. Hann dvaldist þar ok nefndist Gestr. Húsfreyja sá, at hann var furðumikill vexti, enn heimafólk var furðuhrætt við hann. Hann beiddist þar gistingar. Húsfreyja kvað honum mat til reiðu — „enn ábyrgst þik sjálfr". Hann kvað svá vera skyldu. „Mun ek vera heima", segir hann, „enn þú far til tíða, ef þú vilt". Hon svarar: „Mér þykkir þú vera hraustr, ef þú þorir heima at vera". „Eigi læt ek mér at einu getit", sagði hann. „Ilt þykkir mér heima at vera", segir hon, „enn eigi komumst ek yfir ána". „Ek skal fylgja þér yfir", segir Gestr. Síðan bjóst hon til tíða ok dóttir hennar með henni, lítil vexti. Hláka mikil var úti ok áin í leysingum; var á henni jakaför. Þá mælti húsfreyja: „Ófært er yfir ána bæði mönnum ok hestum". „Vöð munu á vera", kvað Gestr; „ok verið eigi hræddar". „Ber þú fyrst meyna", kvað húsfreyja, „hon er léttari". „Eigi nenni ek at gera tvær ferðir at þessu", segir Gestr, „ok mun ek bera þik á handlegg mér". Hon signdi sik ok mælti: „Þetta er ófæra; eða hvat gerir þú þá af meyjunni?" „Sjá mun ek ráð til þess", segir hann, ok greip þær upp

báðar, ok setti hina yngri í kné móður sinnar, ok bar þær svá á vinstra armlegg sér, enn hafði lausa hina hægri hönd, ok óð svá út á vaðit. Eigi þorðu þær at æpa, svá váru þær hræddar. Enn áin skall þegar uppi á brjósti honum; þá rak at honum jaka mikinn, enn hann skaut við hendi þeiri, er laus var, ok hratt frá sér. Gerði þá svá djúpt, at strauminn braut á öxlinni. Óð hann sterklega þar til er hann kom at bakkanum öðrum megin ok fleygir þeim á land. Síðan sneri hann aftr, ok var þá hálfrökkvat, er hann kom heim til Sandhauga ok kallaði til matar; ok er hann var mettr, bað hann heimafólk fara innar í stofu. Hann tók þá borð ok lausa viðu, ok rak um þvera stofuna, ok gerði bálk mikinn, svá at engi heimamaðr komst fram yfir. Engi þorði i móti honum at mæla, ok í engum skyldi kretta. Gengit var í hliðvegginn stofunnar inn við gaflhlaðit, ok þar þverpallr hjá. Þar lagðist Gestr niðr ok fór eigi af klæðunum. Ljós brann í stofunni gegnt dyrum. Liggr Gestr svá fram á nóttina. Húsfreyja kom til Eyjardalsár til tíða, ok undruðu menn um ferðir hennar yfir ána. Hon sagðist eigi vita, hvárt hana hefði yfir flutt maðr eða tröll. Prestr kvað mann víst vera mundu — „þó at fárra maki sé, ok látum hljótt yfir“, sagði hann; „má vera, at hann

sé ætlaðr til at vinna bót á vandræðum þínum“. Var húsfreyja þar um nóttina.

65. Nú er frá Gretti þat at segja, at þá er dró at miðri nátt, heyrði hann út dynur miklar. Því næst kom inn í stofuna tröllkona mikil; hon hafði í annarri hendi trog, enn annari skálm, heldr mikla. Hon litast um, er hon kom inn, ok sá hvar Gestr lá, ok hljóp at honum, enn hann upp í móti, ok réðust á grimmlega, ok sóttust lengi í stofunni. Hon var sterkari, enn hann fór undan kænlega, enn alt þat, sem fyrir þeim varð, brutu þau, jafnvel þverþilit undan stofunni. Hon dró hann fram yfir dyrnar, ok svá í anddyrit; þar tók hann fast í móti. Hon vildi draga hann út ór bænum, enn þat varð eigi fyrr enn þau leystu frá allan útidyraumbúninginn, ok báru hann út á herðum sér. Þæfði hon þá ofan til árinnar ok alt fram at gljúfrum. Þá var Gestr ákaflega móðr, enn þó varð annathvárt at gera, at herða sik, ella myndi hon steypa honum í gljúfrin. Alla náttina sóttust þau. Eigi þóttist hann hafa fengizt við þvílíkan ófagnað fyrir afls sakir. Hon hafði haldit honum svá fast at sér, at hann mátti hvárigri hendi taka til nökkurs, ut hann helt um hana miðja, kettuna; ok er au kvámu á árgljúfrit, bregðr hann flagðkonunni til sveiflu. Í því varð honum laus hin hægri höndin. Hann þreif þá skjótt til saxins, er

hann var gyrðr með, ok bregðr því; höggr þá á öxl tröllinu, svá at af tók höndina hægri, ok svá varð hann lauss, enn hon steyptist í gljúfrin, ok svá í fossinn. Gestr var þá bæði stirðr ok móðr, ok lá þar lengi á hamrinum. Gekk hann þá heim, er lýsa tók, ok lagðist í rekkju. Hann var allr þrútinn ok blár; ok er húsfreyja kom frá tíðum, þótti henni heldr raskat um hýbýli sín. Gekk hon þá til Gests, ok spurði hvat til hefði borit, er alt var brotit ok bælt. Hann sagði alt sem farit hafði. Henni þótti mikils um vert, ok spurði, hverr hann var. Hann sagði þá til hit sanna, ok bað sækja prest, ok kvaðst vildu finna hann. Var ok svá gert. Enn er Steinn prestr kom til Sandhauga, varð hann brátt þess víss, at þar var kominn Grettir Ásmundarson, er Gestr nefndist. Prestr spurði, hvat hann ætlaði af þeim mönnum myndi vera orðit, er þar höfðu horfit. Grettir kvaðst ætla, at í gljúfrin myndi þeir hafa horfit. Prestr kvaðst eigi kunna at leggja trúnað á sagnir hans, ef engi merki mætti til sjá. Grettir segir, at síðan vissi þeir þat gerr. Fór prestr heim. Grettir lá í rekkju margar nætr. Húsfreyja gerði við hann harðla vel, ok liðu svá af jólin. Þetta er sögn Grettis, at tröllkonan steyptist í gljúfrin við, er hon fekk sárit, enn Bárðardalsmenn segja, at hana dagaði uppi, þá er þau glímdu, ok spryngi þá er hann hjó

af henni höndina, ok standi þar enn í konulíking á bjarginu. Þeir dalbúarnir leyndu þar Gretti. Um vetrinn eftir jól var þat einn dag, at Grettir fór til Eyjardalsár, ok er þeir Grettir fundust ok prestr, mælti Grettir: „Sé ek þat, prestr“, segir hann, „at þú leggr lítinn trúnað á sagnir mínar; nú vil ek at þú farir með mér til árinnar, ok sjáir, hver líkendi þér þykkir á vera“. Prestr gerði svá. Enn er þeir kvámu til fossins, sáu þeir skúta upp undir bergit; þat var meitilberg svá mikit, at hvergi mátti upp komast, ok nær fim tigir faðma ofan at vatninu. Þeir höfðu festi með sér. Þá mælti prestr: „Langt um ófært sýnist mér þér niðr at fara“. Grettir svarar: „Fært er víst, enn þeim mun bezt þar sem ágætismenn eru; mun ek forvitnast, hvat í fossinum er, enn þú skalt geyma festar“. Prestr bað hann ráða, ok keyrði niðr hæl á berginu, ok bar at grjót ok sat þar hjá.

66. Nú er frá Gretti at segja, at hann lét stein í festaraugat ok lét svá síga ofan at vatninu. „Hvern veg ætlar þú nú“, segir prestr, „at fara?“ „Eigi vil ek vera bundinn“, segir Grettir, „þá er ek kem í fossinn; svá boðar mér hugr um“. Eftir þat bjó hann sik til ferðar, ok var fáklæddr, ok gyrði sik með saxinu, enn hafði eigi fleiri vápn. Síðan hljóp hann af bjarginu ok niðr í fossinn. Sá prestr

í iljar honum, ok vissi síðan aldri hvat af honum varð. Grettir kafaði undir fossinn, ok var þat torvelt, því at iða var mikil, ok varð hann alt til grunns at kafa áðr enn hann kæmist upp undir fossinn. Þar var forberg nökkut, ok komst hann inn þar upp á. Þar var hellir mikill undir fossinum, ok fell áin fram af berginu. Gekk hann þá inn í hellinn, ok var þar eldr mikill á bröndum. Grettir sá, at þar sat jötunn ógurlega mikill; hann var hræðilegr at sjá. Enn er Grettir kom at honum, hljóp jötuninn upp ok greip flein einn, ok hjó til þess er kominn var; því at bæði mátti höggva ok leggja með honum. Tréskaft var í; þat kölluðu menn þá heftisax, er þann veg var gert. Grettir hjó á móti með saxinu, ok kom á skaftit, svá at í sundr tók. Jötuninn vildi þá seilast á bak sér aftr til sverðs, er þar hekk í hellinum. Í því hjó Grettir framan á brjóstit, svá at nálega tók af alla bringspelina ok kviðinn, svá at iðrin steyptust ór honum ofan í ána, ok keyrði þau ofan eftir ánni; ok er prestr sat við festina, sá hann at slyðrur nökkurar rak ofan eftir strengnum, blóðugar allar. Hann varð þá lauss á velli, ok þóttist nú vita, at Grettir myndi dauðr vera; hljóp hann þá frá festarhaldinu ok fór heim; var þá komit at kveldi, ok sagði víslega, at Grettir væri dauðr, ok sagði, at mikill skaði væri eftir þvílíkan

mann. Nú er frá Gretti at segja; hann lét skamt höggva í milli, þar til er jötuninn dó. Gekk Grettir þá innar eftir hellinum; hann kveikti ljós ok kannaði hellinn. Eigi er frá því sagt, hversu mikit fé hann fekk í hellinum, enn þat ætla menn at verit hafi nökkut. Dvaldist honum þar fram á nóttina. Hann fann þar tveggja manna bein, ok bar þau í belg einn. Leitaði hann þá ór hellinum ok lagðist til festarinnar ok hristi hana, ok ætlaði at prestr myndi þar vera. Enn er hann vissi, at prestr var heim farinn, varð hann þá at handstyrkja upp festina, ok komst hann svá upp á bjargit. Fór hann þá heim til Eyjardalsár, ok kom í forkirkju belginum þeim, sem beinin váru í, ok með rúnakefli því, er vísur þessar váru forkunnlega vel á ristnar:

(61) Gekk ek í gljúfrit dökkva;
gein veltiflug steina
við hjörgæði hríðar
hlunns úrsvölum munni.
Fast lá framan at brjósti
flugstraumr í sal Naumu;
heldr kvam á herðar skaldi
hörð fján Braga kvánar.

Ok enn þessi:

(62) Ljótr kvam mér í móti
mellu vinr ór helli;
hann fekst heldr at sönnu
harðfengr við mik lengi;

harðeggjat lét ek höggvit
heftisax af skefti;
Gangs klauf brjóst ok bringu
bjartr gunnlogi svarta.

Þar sagði svá, at Grettir hafi bein þessi ór hellinum haft. Enn er prestr kom til kirkju um morgininn, fann hann keflit ok þat sem fylgdi, ok las rúnirnar; enn Grettir hafði farit heim til Sandhauga.

67. Enn þá er prestr fann Gretti, spurði hann innilega eftir atburðum, enn hann sagði alla sögu um ferð sína, ok kvað prest ótrúlega hafa haldit festinni. Prestr lét þat á sannast. Þóttust menn þat vita, at þessar óvættir myndi valdit hafa mannahvörfum þar í dalnum; varð ok aldri mein at aftrgöngum eða reimleikum þar í dalnum síðan; þótti Grettir þar gert hafa mikla landhreinsan. Prestr jarðaði bein þessi í kirkjugarði. Grettir var síðan at Sandhaugum um vetrinn, ok duldist þó fyrir alþýðu manna. Enn er Þórir í Garði hafði af pata nökkurn, at Grettir væri í Bárðardal, þá setti hann menn til höfuðs honum. Réðu menn honum þá, at hann skyldi á brott leita, ok fór hann þá vestr. Enn er hann kom á Möðruvöllu til Guðmundar hins ríka, beiddi hann þá Guðmund ásjá, enn hann kvað sér eigi hent við honum at taka — „enn sá einn er þér“, sagði Guðmundr, „at koma þér þar niðr, sem þú mættir vera ó-

hræddr um líf þitt“. Grettir kvaðst eigi vita, hvar þat væri. Guðmundr mælti: „Ey sú liggr á Skagafirði, er heitir Drangey; hon er svá gott vígi, at hvergi má komast upp á hana, nema stigar sé við látnir. Gætir þú þangat komizt, þá veit ek þat fyrir víst eigi þess manns ván, er þik sæki þangat, komist þú upp á hana eða þú sér með vápnum sóttr eða vélum, ef þú gætir vel stigans“. „Reynt skal þetta vera“, segir Grettir, „enn svá gerumst ek myrkfælinn, at þat má ek eigi til lífs vinna mér, at vera einn saman“. Guðmundr mælti: „Vera má at svá sé, enn trú þú engum svá vel, at þú trúir eigi bezt sjálfum þér; enn vandsénir eru margir“. Grettir þakkaði honum heilræði. Fór hann þá burt af Möðruvöllum. Hann létti eigi fyrr, enn hann kom til Bjargs. Móðir hans fagnaði honum vel, ok þau Illugi bæði. Dvaldist hann þar nökkurar nætr. Þar frétti hann víg Þorsteins Kuggasonar; hafði þat orðit um haustit áðr enn Grettir fór til Bárðardals. Þótti honum nú mjök taka um at höggvast. Reið Grettir þá suðr Holtavörðuheiði, ok ætlaði at hefna Hallmundar, ef hann hitti Grím. Enn er hann kom í Norðrárdal, frétti hann, at Grímr var fyrir tveim vetrum eða þrimr á burt þaðan, sem fyrr var sagt. Enn því hafði Grettir svá seint spurt þessi tíðendi, at hann fór huldu höfði þá tvá vetr, ok þann hinn þriðja, sem hann var í Þór-

isdal, ok hafði enga menn fundit, þá er honum vildi nökkurar fréttir segja. Sneri hann þá til Breiðafjarðardala, ok hafðist við í Austrárdal, ok sætti þeim mönnum, er fóru yfir Brattabrekku. Lét hann þá enn sópa greipr um eignir smábænda; þat var um hásumarsskeið. Þetta sumar, er á leið, fæddi Steinvör at Sandhaugum sveinbarn, ok hét Skeggi; hann var fyrst kendr Kjartani, syni Steins prests af Eyjardalsá. Skeggi var ólíkr öðrum systkinum sínum fyrir sakir afls ok vaxtar; enn þá er hann var fimtán vetra, var hann sterkastr norðr þar, ok var þá eignaðr Gretti. Hugðu menn at hann myndi afbragðsmaðr verða, enn hann andaðist seytján vetra, ok er engi saga af honum.

68. Eftir víg Þorsteins Kuggasonar lagði Snorri goði fæð mikla á þá Þórodd, son sinn, ok Sám, son Barkar hins digra; enn þat er eigi greint, hvat þeir höfðu helzt til saka, utan þat, at þeir hafa eigi viljat gera eitthvert stórvirki, þat er Snorri lagði fyrir þá, ok því rak Snorri goði Þórodd burt frá sér, ok kvað hann eigi fyrr aftr koma, enn hann hefði drepit einhvern skógarmann, ok svá varð at vera. Fór Þóroddr þá yfir til Dala. Þá bjó á Breiðabólstað í Sökkólfsdal ekkja sú er Geirlaug hét; hon helt smalamann þann, sem sekr var orðinn um áverkamál; hann var frumvaxta piltungr. Þat

frétti Þóroddr Snorrason, ok reið á Breiðabólstað; hann spurði, hvar smalamaðr væri. Húsfreyja kvað hann vera hjá fé, —„eða hvat viltu honum?“ „Ek skal hafa líf hans“, segir Þóroddr, „því at hann er sekr skógarmaðr“. Hon svarar: „Þat er þér engi frami, at drepa hann, veslinginn, slíkr ofrgarpr, sem þú þykkist vera; man ek vísa þér til meira þrekvirkis, ef þér er mikill hugr á at reyna þik“. „Hvert er þat?“ segir hann. Hon svarar: „Hér uppi í fjallinu liggr Grettir Ásmundarson; fást þú við hann, þat er meir fyrir þitt hæfi“. Þóroddr tók vel máli þessu — „ok skal svá vera“. Keyrði hann þá hestinn sporum, ok reið eftir dalnum; ok er hann kom á hæðirnar fyrir neðan Austrá, sá hann, hvar var ljósbleikr hestr með söðli; hann sá þar ok mikinn mann með vápnum, og sneri þegar til móts við hann. Grettir heilsaði honum, ok spurði, hverr hann væri. Þóroddr nefndi sik, ok mælti: „Hví spyrr þú mik eigi heldr at erendum mínum enn nafni?“ „Því“, sagði Grettir, „at þau ein munu vera, at lítit man til koma; eða ertu son Snorra goða?“ „Svá er ok víst“, sagði Þóroddr, „enn þó skal nú reyna hvárr okkarr meira má“. „Auðvitað er þat“, sagði Grettir, „eða hefir þú eigi frétt þat, at ek hefi orðit lítil heillaþúfa um at þreifa flestum mönnum?“ „Veit ek þat“, segir Þóroddr, „enn þó skal nú nökkut til voga“ — ok brá

sverði, ok sótti at Gretti með ákefð, enn hann hlífði sér með skildi, enn eigi bar hann vápn á Þórodd, ok fór svá um stund; eigi varð hann sárr. Grettir mælti þá: „Látum vit af þessum leik, því at engan sigr mantu fá í okkrum viðskiftum". Þóroddr hjó þá sem óðast. Gretti leiddist við hann að fást; þreif hann til Þórodds, ok setti hann niðr hjá sér, ok mælti: „Alls á ek kosti við þik gera, þat sem ek vil, ok eigi hræðumst ek, at þú verðir mér at bana, enn hræðumst ek hærukarlinn Snorra goða, föður þinn, ok ráð hans, þau hafa flestum á kné komit; ok skyldir þú ætla þér þat, er þú gætir orkat; enn eigi er þat barnafæri, at berjast við mik". Enn er Þóroddr sá, at hann kom engu fram, sefaðist hann heldr, ok skildu þeir við þat. Reið Þóroddr heim i Tungu, ok sagði föður sínum sameign þeira Grettis. Snorri goði brosti at, ok mælti: „Margr er dulinn at sér, ok varð ykkarr mikill mannamunr; þú hjótt upp á hann, enn hann mátti gera við þik hvat er hann vildi, enn þó gerði Grettir vitrlega, er hann drap þik eigi, því at eigi mynda ek nent hafa, at þín væri óhefnt; skal ek heldr leggja honum til liðs, ef ek verð við staddr hans mál". Fanst þat mjök á Snorra, at honum þótti Grettir vel hafa gert við Þórodd, ok var jafnan vin hans síðan í tillögum sínum.

61. Grettir reið norðr til Bjargs litlu síðar,

enn þeir Þóroddr skildu, ok duldist þar enn um stundar sakir. Þá gerðist svá mikit bragð at myrkfælni hans, at hann þorði hvergi at fara, þegar er rökkva tók. Móðir hans bauð honum þar at vera, enn kvaðst þó sjá, at þat myndi honum eigi duga, fyrir þann skuld, at hann átti sökótt um alt landit. Grettir kvað hana engar ónáðir af sér skyldu hafa, — „enn eigi man ek þat lengr til lífs mér vinna", segir hann, „at vera einn saman". Illugi bróðir hans var þá fimtán vetra gamall, ok allra manna gervilegastr; hann var hjá viðtali þeira. Grettir sagði móður sinni, hvat Guðmundr hinn ríki hafði ráðit honum, ok lézt mundu leita, ef kostr væri at komast í Drangey, enn þó kvaðst hann eigi þar vera mega, nema hann fengi einhvern dyggvan mann at vera hjá sér. Þá mælti Illugi: „Ek man fara með þér, bróðir, enn eigi veit ek, at þér sé fylgd í mér, utan þat, at trúr man ek þér vera, ok eigi renna frá þér, meðan þú stendr uppi, ok gerr veit ek, hvat um þik líðr, ef ek fylgi þér". Grettir svarar: „Þú ert svá manna, at mér er mest gleði at, ok ef móður minni væri eigi í móti skapi, vilda ek gjarna, at þú færir með mér". Ásdís mælti: „Þá er svá nú komit, at ek sé, at tvennum vandræðum gegnir; ek þykkjumst eigi Illuga missa mega, enn ek veit, at svá mikil atkvæði eru at um hagi Grettis, at hann verðr eitthvert

ór at ráða; enn þó at mér þykki mikit fyrir at sjá á bak ykkr báðum sonum mínum, þá vil ek þat þó til vinna, ef Grettir væri þá nærr, enn áðr“. Illugi varð glaðr við þetta, því at hann hugði gott til að fara með Gretti. Hon fekk þeim lausafé mikit. Bjuggust þeir þá til ferðar. Leiddi Ásdís þá frá garði; ok áðr enn þau skildu, mælti hon svá: „Nú fari þit þar synir mínir tveir, ok mun ykkarr samdauði verða; ok má engi renna undan því, sem honum er skapat; man ek hvárigan ykkarr sjá sinni síðan. Látið nú eitt yfir ykkr ganga, enn eigi veit ek, hverja heill þit sækið þangat í Drangey, enn þar munu þit beinin bera, ok margir munu þar fyrirmuna ykkr þarvistar; sjáið þit vel fyrir svikum; enn vápnbitnir munu þit verða, enn undarlega hafa mér draumar gengit. Gætið ykkarr vel við gerningum; fátt er rammara, enn forneskjan“. Enn er hon hafði þetta mælt, grét hon mjök. Þá mælti Grettir: „Grát þú eigi, móðir; þat skal sagt, at þú hafir sonu átt, enn eigi dætr, ef vit erum með vápnum sóttir, ok lif vel og heil“. Eftir þat skildu þau. Þeir fóru nú norðr um sveitir, ok hittu frændr sína. Dvöldust svá á haust fram til vetrar; þá sneru þeir til Skagafjarðar, ok fóru norðr Vatnskarð, ok svá til Reykjaskarðs, ok svá ofan Sæmundarhlíð, ok svá á Langholt. Þeir kvámu til Glaumbæjar at áliðnum degi. Grettir hafði kastat

hetti sínum á öxl sér; svá gekk hann jafnan úti, hvárt sem var betra eða verra. Þaðan fóru þeir; ok er þeir kvámu skamt á veg, kom maðr til móts við þá, höfuðmikill, hár ok mjór, ok illa klæddr; hann heilsaði þeim, ok spurðu hvárir aðra at nafni. Þeir sögðu til sín, enn hann nefndist Þorbjörn. Hann var einhleypr maðr, ok nenti ekki að vinna, ok skrumaði mikit, ok var hent af honum gaman mikit eða dáruskapr af sumum mönnum. Hann gerði sér við þá dælt, ok sagði margt ofan ór heraði frá bygðarlagsmönnum. Gretti þótti gaman mikit at honum. Hann spurði, hvárt þeir þættist eigi þurfa þess manns, er starfaði fyrir þeim; — „vilda ek gjarna fara með ykkr“, segir hann. Svá fekk hann um talat, at þeir létu hann fylgja sér. Var fjúkanda mjök ok kalt. Enn með því, at þessi maðr var umfangsmikill ok hinn mesti gárungr, átti hann kenningarnafn, ok kallaðr glaumr. „Mikit fanst þeim um í Glaumbæ, er þú gekt þar heim hettulauss í því illviðri“, sagði Glaumr, „hvárt þú myndir því hraustari, sem þú vart ókulvísari; enn hér váru bóndasynir tveir, afburðarmenn allmiklir, ok kvaddi sauðamaðr þá til fjár með sér, ok þóttust varla geta klætt sik fyrir kulda“. Grettir mælti: „Sá ek einn ungan mann inn í dyrum, ok dró þar á sik vöttu sína, enn annarr gekk á milli fjóss ok haugs, ok mun ek hvárigan þeira hræðast“.

Eftir þat fóru þeir ofan til Reyniness, ok váru þar um náttina. Þaðan fóru þeir út á ströndina til þess bæjar, er at Reykjum hét; þar bjó sá maðr, er Þorvaldr hét, ok var góðr bóndi. Bað Grettir hann ásjá, ok sagði honum fyriræetlan sína, at hann vildi komast út í Drangey. Bóndi sagði, at Skagfirðingum myndi þat þykkja eigi vinsending, ok taldist undan. Grettir tók þá fésjóð, er móðir hans hafði gefit honum, ok fekk bónda. Hann varð léttbrýnn við féit, ok fekk til húskarla sína þrjá at flytja þá um náttina í tunglsljósi. Frá Reykjum er skamt til eyjarinnar, ok er þat vika sjós. Enn er þeir kvámu í eyna, þótti Gretti þar gott um at litast, því at hon var grasi vaxin, enn sjábrött, svá at hvergi mátti upp á komast, nema þar sem stigarnir váru við látnir; ok ef upp var dreginn hinn efri stiginn, þá var þat einskis manns færleikr, at komast á eyna. Þar var þá ok fuglberg mikit á sumrum. Þar var þá áttatigi sauða í eynni, er bændr áttu; þat váru mest hrútar ok ær, er þeir ætluðu til skurðar. Settist Grettir þar nú um kyrt; þá hafði hann fimtán vetr eða sextán í sekt verit, at því sem Sturla Þórðarson hefir sagt.

70. Þá er Grettir kom í Drangey, váru þessir heraðshöfðingjar í Skagafirði: Hjalti bjó at Hofi í Hjaltadal, son Þórðar Hjaltasonar, Þórðarsonar skálps. Hjalti var höfðingi ok

göfugmenni mikit ok vinsæll. Þorbjörn hét bróðir hans; hann var mikill maðr ok sterkr, ok harðfengr ok ódæll. Þórir faðir þeira hafði kvángast í elli sinni, ok var sú kona eigi móðir þeira bræðra. Hon var illa til stjúpbarna sinna, ok verst til Þorbjarnar, því at hann var illfengr ok ófyrirleitinn. Þat var eitt sinn, at Þorbjörn öngull sat at tafli; þá gekk stjúpmóðir hans þar hjá, ok sá at hann tefldi hnettafl; þat var stórt halatafl. Henni þótti hann óþreifinn, ok kastaði at honum nökkurum orðum, enn hann svaraði illa. Hon greip þá upp töfluna, ok setti halann á kinnbein Þorbirni, ok hljóp af í augat, svá at úti lá á kinninni. Hann hljóp upp, ok þreif til hennar óþyrmilega, svá at hon lagðist í rekkju af, ok af því dó hon síðan, ok sögðu menn, at hon hefði verit ólétt. Síðan varð hann hinn mesti óeirðarmaðr; tók hann þá við fé sínu, ok bjó fyrst í Viðvík. Halldórr Þórðarson, Þórðarsonar frá Höfða, bjó at Hofi á Höfðaströnd; hann átti Þórdísi Þórðardóttur. systur þeira bræðra. Hjalta ok Þorbjarnar önguls. Halldórr var gildr bóndi ok ríkr at fé. Björn hét maðr, er bjó á Haganesi í Fljótum; hann var vinr Halldórs at Hofi. Þessir veittust at hverju máli. Tungu-Steinn hét maðr, er bjó á Steinsstöðum; hann var Bjarnarson, Ófeigssonar þunnskeggs, kráku-Hreiðarssonar, þess er Eiríkr í Goðdölum gaf tunguna niðr

frá Skálamýri. Steinn var frægr maðr. Eiríkr hét maðr, son hólmgöngu-Starra, Eiríkssonar ór Goðdölum, Hróaldssonar, Geirmundarsonar örðigskeggja; hann bjó at Hofi í Goðdölum. Þessir váru allir virðingamenn miklir. Bræðr tveir bjuggu þar, sem heitir at Breiðá í Sléttahlíð, ok hét Þórðr hvárrtveggja; þeir váru rammir at afli, ok þó gæfir menn. Þeir áttu allir part í Drangey. Svá segja menn, at eigi ætti færri menn í eyjunni, enn tuttugu, ok vildi engi sinn part öðrum selja. Þórðarsynir áttu mest í, því at þeir váru ríkastir.

71. Nú líðr fram at sólhvörfum; þá bjuggust bændr at sækja slátrfé sitt í eyna. Þeir skipuðu skútu, ok fekk hverr mann fyrir sik, enn sumir tvá. Enn er þeir kvámu nær eyjunni, sáu þeir þar menn á felli. Þat þótti þeim undarlegt, ok gátu þess til, at nökkurir menn myndu hafa brotið þar skip sitt, ok komizt þar á land. Reru nú þar at, sem stigarnir váru, enn hinir, sem fyrir váru, drógu upp stigana. Þá þótti bændum undarlega við bregða, ok kölluðu á þá, ok spurðu, hverir þar væri fyrir. Grettir nefndi sik, ok svá sína félaga. Bændr spurðu, hverr hann flutti út í eyna. Grettir svarar: „Sá flutti mik, sem farit átti ok hendrnar hafði, ok meiri var minn vinr, enn yðvarr“. Bændr svöruðu: „Láttu oss ná fé váru ok far til lands með oss, ok haf frjálst þat,

sem þú hefir niðr lagt af fé váru". Grettir svarar: „Vel er þat boðit, enn þó munu nú hvárir hafa þat, sem fengit hafa, ok er þat skjótt at segja yðr, at heðan ferr ek eigi, nema ek sé dauðr um dreginn; eigi læt ek laust þat, sem ek hefi höndum á komit". Nú þögnuðu bændr, ok þótti mikill vágestr kominn í Drangey; buðu þeir honum nú marga kosti, bæði með fégjöfum ok fögrum heitum, enn Grettir neitti öllu, ok fóru bændr á burt við svá búit, ok undu illa við sinn hlut; sögðu þeir heraðsmönnum, hverr vargr kominn var í eyna. Þetta kom mjök á þá óvara, ok þótti eigi hægt til atgerða; áttu þeir um þetta at tala um vetrinn, ok gátu eigi ráð til sét, at koma Gretti ór eynni.

72. Líðr nú þar til, er menn fara til Hegranessþings um várit; kom fjölmenni mikit ór öllum heruðum, þeim sem menn áttu þangat at sækja. Sátu menn þar lengi á várit bæði yfir málum ok gleði, því at þá var margt gleðimanna í heruðum. Enn er Grettir spurði, at alþýða manna var farinn til þingsins, hafði hann gert ráð við vini sína, því at hann átti ávalt gott við þá, sem næstir honum váru, ok sparði ekki við þá, þat sem hann fekk til. Hann sagði at hann vildi fara til lands til atdrátta; enn þeir Illugi ok Glaumr skyldi eftir vera. Óráðlegt þótti Illuga þetta vera, enn lét þó svá vera,

sem Grettir vildi. Hann bað þá geyma stigans, ok sagði þeim þar á liggja. Eftir þat fór hann á land, ok aflaði þess er hann þóttist þurfa. Hann duldist nú, hvar sem hann kom, ok varði engan, at hann myndi á land kominn. Nú spurði hann af þinginu, at þar var gleði mikil. Var Gretti forvitni á at koma til þingsins, ok tekr fornan búning, heldr vándan, ok kemr svá á þingit, at menn gengu frá lögréttu heim til búða. Þá töluðu til sumir menn ungir, at veðr væri gott ok fagrt, ok sé gott ungum mönnum at hafa glímur ok skemtan. Þeir kváðu þat allráðlegt. Fóru menn þá, ok settust niðr fram frá búðunum. Gengu þeir Þórðarsynir mest fyrir skemtaninni. Þorbjörn öngull var uppvöðslumikill, ok ruddi fast til gleði; varð hverr til at fara, sem hann vildi; tók hann í hendr hverjum manni, ok hnykti fram á völlinn. Nú glímdu fyrst þeir, sem ósterkastir váru, ok þá hverr af öðrum, ok gerðist af þessu gleði mikil; enn er flestir höfðu glímt, nema þeir, sem sterkastir váru, áttu bændr um at tala, hverr til myndi verða, at taka á öðrum hvárum þeira Þórðanna, er fyrr váru nefndir; enn þar varð engi til. Þeir gengu þá fyrir ýmsa menn, ok buðu sik fram; enn því firr fór sem nær kallaði. Þorbjörn öngull litast þá um, ok sá, hvar maðr sat, mikill vexti, ok sá óglögt í andlit honum. Þorbjörn þreif til hans,

ok kipti honum fast. Hann sat kyrr ok bifaðist hvergi. Þá mælti Þorbjörn: „Engi hefir setit jafnfast fyrir mér í dag sem þú; eða hverr er þessi maðr?“ Hann svarar: „Gestr heiti ek“. Þorbjörn mælti: „Þú munt vilja skemta nökkuru, ok ertu aufúsugestr“. Hann svarar: „Skjótt þykki mér margt skipast kunna, ok mun ek eigi hlaupa í leik með yðr, enn mér er alt ókunnigt fyrir“. Töluðu þá margir, at hann væri góðs fyrir verðr, ef hann vildi skemta mönnum nökkuru, ókunnr maðr. Hann spurði, hvers þeir beiddi hann. Þeir báðu hann glíma við einhvern. Hann kvaðst niðr hafa lagt at rjá — „enn gaman þótti mér at því um skeið“. Enn er hann afneitti eigi með öllu, báðu þeir hann því meir. Hann mælti: „Ef yðr þykkir undir um, at ek sé dreginn, þá munu þér þat til vinna, at handsala mér grið hér á þinginu, ok þar til sem ek kem til heimilis míns“. Þá þutu upp allir ok kváðust þat gjarna vilja. Hafr hét sá maðr, er mest fýsti, at þessum manni væri grið gefin; hann var Þórarinsson, Hafrssonar, Þórðarsonar knapps, er land hafði numit upp frá Stíflu í Fljótum til Tunguár. Hann bjó á Knappsstöðum, ok var orðamaðr mikill. Hann sagði fyrir griðum með mikilli röksemd, ok er þetta upphaf á:

73. „Hér set ek grið“, segir hann, „allra manna á millum, einkanlega þessum sama Gesti

til nefndum, er hér sitr, ok at undirskildum öllum goðorðsmönnum ok gildum bændum, ok allri alþýðu ungra manna ok vápnfærra, ok allir aðrir heraðsmenn í Hegranesþingi, eða hvaðan sem hverir eru at komnir nefndra manna eða ónefndra, handsölum grið og fullan frið kvámumanni hinum ókunna, er Gestr nefnist, til gamans, glímu ok gleði allrar, til hérvistar ok heimferðar, hvárt er hann þarf at fara á legi eða landi eða flutningi; skal hann hafa grið í öllum stöðum, nefndum ok ónefndum, svá lengi sem hann þarf til heillar heimkvámu, at höldnum trygðum. Set ek þessi grið fyrir oss ok vára frændr, vini ok venzlamenn, svá konur sem karla, þýjar ok þrælar, sveina ok sjálfráða menn. Sé sá griðníðingr, er griðin rýfr eða trygðum spillir, rækr ok rekinn frá guði ok góðum mönnum ór himinríki, ok frá öllum helgum mönnum, ok hvergi hæfr manna í milli, ok svá frá öllum út flæmdr, sem (menn) víðast varga reka, eða kristnir menn kirkjur sækja, heiðnir menn hof blóta, eldr brennr, jörð grær, mælt barn móður kallar, ok móðir mög fæðir, ald(n)ir elda kynda, skip skríðr, skildir blika, sól skín, snjá leggr, Finnr skríðr, fura vex, valr flýgr várlangan dag, ok standi honum beinn byrr undir báða vængi, himinn hverfr, heimr er bygðr, ok vindr veitir vötn til sjávar, karlar korni sá; hann skal firrast kirkjur ok kristna

menn, heiðna hölda, hús ok hella, heim hvern, nema helvíti. Nú skulu vér vera sáttir ok sammála hverr við annan í huga góðum, hvárt sem vér finnumst á fjalli eða fjöru, skipi eða skíði, jörðu eða jökli, í hafi eða á hestbaki, svá sem vin sinn í vatni finni, eða bróður sinn á braut finni, jafnsáttir hverr við annan sem sonr við föður, eða faðir við son, í samförum öllum. Nú leggjum vér hendr saman, ok allir vér, ok höldum vel griðin, ok öll orð töluð í trygðum þessum, at vitni guðs ok góðra manna, ok allra þeira, er orð mín heyra, eða nökkurir eru nær staddir“.

74. Tóku þá margir til orða, at mikit var um mælt. Gestr mælti þá: „Vel hefir þú um mælt ok sagt, ef þér spillið eigi um síðar; skal ek nú eigi dvelja, þat sem ek hefi til fram at láta“. Eftir þat kastaði hann kuflinum, ok því næst öllum bolklæðum. Þá leit hverr til annars, ok brá mjök vá fyrir grön; þóttust þeir kenna, at þetta var Grettir Ásmundarson, því at hann var ólíkr öðrum mönnum fyrir vaxtar sakir og þrekleika, ok þögnuðu nú allir, enn Hafr þóttist ósvinnr orðinn. Gengu nú tveir ok tveir saman af heraðsmönnum, ok ámælti hverr öðrum, enn þeim mest, er fyrir griðunum hafði sagt. Þá mælti Grettir: „Gerið greiðlegt fyrir mér, hvat yðr býr í skapi; því at eigi sit ek lengi klæðlauss; eigið þér miklu

meira í hættu enn ek, hvárt þér haldið grið yður eða eigi". Þeir svöruðu fá, ok settust niðr. Þórðarsynir og Halldórr mágr þeira tóku nú tal með sér. Vildu sumir halda griðin, enn sumir eigi. Hnippaði hverr kolli at öðrum. Grettir kvað vísu:

(63) Dulizk hefir margr í morgin
menja runnr við kunnan;
renna víst á runna
rannsíma tvær grímur.
Skotit es heldr fyr hölda
hvassorða leikborði;
öld bilar orð at halda;
alt dró slafr af Hafri.

Þá mælti Tungu-Steinn: „Þykki þér svá vera, Grettir; eða hvat munu þeir af ráða, höfðingjarnir? Enn satt er þat, at þú ert afbragðsmaðr fyrir hreysti sakir, eða sér þú eigi, at hverr þeira kjár nefinu at öðrum?" Grettir kvað þá vísu:

(64) Heldu Hlakkar tjalda
hefjendr saman nefjum,
Hildar veggs ok hjoggust
hregg-Nirðir til skeggjum;
ok geðstrangir gengu
— griða tóku at iðrask —
Svafnis látrs í sveitir
sviftendr, es mik kendu.

Þá mælti Hjalti Þórðarson: „Eigi skal svá vera", segir hann; „halda skulu vér grið vár, þó at vár hafi orðit hyggindismunr; vil ek eigi,

at menn hafi þat til eftirdæma, at vér sjálfir höfum gengit á grið þau, sem vér höfum sett og seld; skal Grettir fara liðugr þangat sem hann vill, ok hafa grið til þess, er hann kemr aftr ór þessarri ferð; eru þá úti þessi trygðamál, hvat sem í gerist með oss“. Allir þökkuðu honum fyrir, ok þótti honum höfðinglega gera, slíkar sakir sem til váru. Þorbjörn öngull varð hljóðr við. Var þá talat til, at annarrhvárr þeira Þórðanna myndi taka á Gretti, enn hann bað þá ráða. Nú gekk annarr fram þeira bræðra. Grettir stóð fyrir réttr, enn hinn hljóp at honum sem snarast, ok Grettir hvergi ór sporum. Grettir seildist aftr yfir bak Þórði, ok tók svá í brækrnar, ok kipti upp fótunum, ok kastaði honum aftr yfir höfuð sér, svá at hann kom at herðum niðr, ok varð þat allmikit fall. Þá mæltu menn, at þeir skyldi fara til báðir bræðrnir senn, ok svá var gert; þá urðu allmiklar sviftingar, ok máttu ýmsir betr, enn þó hafði Grettir ávalt annanhvárn undir, enn ýmsir fóru á kné eða slyðrur fyrir öðrum; svá tókust þeir fast á, at hvetvetna var blátt ok blóðrisa. Öllum þótti at þessu hin mesta skemtan; ok er þeir hættu, þökkuðu allir þeim fyrir glímuna, ok var þat dómr þeira, er hjá sátu, at þeir væri eigi sterkari tveir enn Grettir einn, enn hvárr þeira hafði tveggja manna megin, þeira sem gildir váru.

Þeir váru svá jafnsterkir, at hvárrgi bar af öðrum, ef þeir reyndu með sér. Grettir var eigi lengi á þinginu. Bændr báðu hann gefa upp eyna, enn hann neitti því, ok gátu bændr ekki at gert. Grettir fór aftr til Drangeyjar, ok tók Illugi feginsamlega við honum. Settust þeir um kyrt. Sagði Grettir þeim nú frá ferðum sínum. Leið nú fram á sumarit. Öllum þótti Skagfirðingar mikinn drengskap sýnt hafa, hversu þeir heldu vel grið sín, ok má þá af slíku marka, hverir dygðamenn þá váru, slíkar sakir sem Grettir hafði gert við þá. Bændr þeir, sem óríkari váru, töluðu með sér, at þeim væri lítit gagn at eiga lítinn part í Drangey, ok buðu nú at selja Þórðarsonum; enn Hjalti kvaðst eigi kaupa vilja, enn bændr skildu þat til, at sá, er kaupa vildi, skyldi annathvárt drepa Gretti, eða koma honum burt. Þorbjörn öngull kvaðst eigi spara at bindast fyrir um atför við Gretti, ef þeir vildi gefa honum fé til. Hjalti bróðir hans lagði af við hann sinn part í eyjunni, því at Þorbjörn var þeira harðfengari ok óvinsæll. Svá gerðu þá fleiri bændr. Fekk Þorbjörn öngull þá mikinn hlut eyjarinnar með litlu verði; enn hann bazt undir, at koma Gretti á burtu.

75. At áliðnu sumri fór Þorbjörn öngull með alskipaða skútu til Drangeyjar, enn þeir Grettir gengu fram á bjargit. Töluðust þeir

þá við. Bað Þorbjörn Gretti gera fyrir orð sín, at fara ór eyjunni. Grettir kvað þess enga ván. Þorbjörn mælti: „Vera má, at ek mega gera þér þvílíkt liðsinni, þótt þú gerðir þetta; enn nú hafa bændr margir lagt upp við mik, þat er þeir hafa átt í eyjunni“. Grettir svarar: „Nú kvattu þat upp, at ek er ráðinn til at ganga heðan aldri, er þú sagðist eiga mestan hlut eyjarinnar; er þat vel, þó at vit deilim kálit; enn þat var satt, at mér þótti erfitt, at hafa alla Skagfirðinga í móti mér, enn hér er hvárrgi til sparandi, því at vit munum eigi kafna í vinsældum manna; máttu vel af leggja ferðir þínar hingat, því at alt er um gert fyrir mér“. „Sinnar stundar bíðr hvat“, sagði Þorbjörn, „ok muntu ills bíða“. „Hætt mun á þat verða“, sagði Grettir; ok skildu við svá búit. Fór Þorbjörn heim aftr.

76. Svá er sagt, at þá er Grettir hafði tvá vetr verit í Drangey, þá höfðu þeir skorit flestalt sauðfé, þat sem þar hafði verit, enn einn hrút létu þeir lifa, svá at getit sé; hann var hösmögóttr at lit ok hyrndr mjök. At honum hendu þeir mikit gaman, því at hann var svá spakr, at hann stóð fyrir úti, ok rann eftir þeim þar sem þeir gengu; hann gekk heim til skála á kveldin, ok gneri hornum sínum við hurðina. Gott þótti þeim í eyjunni, því at þar var gott til matar fyrir fugls sakir

ok eggja, enn til eldiviðar var þar hnepst at afla; ok lét Grettir jafnan þrælinn kanna reka, ok rak þar oft kefli, ok bar hann þau heim til elda. Ekki þurftu þeir bræðr at starfa, utan at fara í bjarg, þá er þeim líkaði. Þrællinn tók at letjast mjök á starfanum; gerðist hann nú möglunarsamr ok ógeymnari enn verit hafði. Hann skyldi geyma um eld hverja nátt, ok bauð Grettir mikinn varnað á því, því at skip var eigi hjá þeim. Nú bar svá til, at eldr sloknaði fyrir þeim á einni nátt. Þá varð Grettir styggr við, ok kvað þat maklegt, at Glaumr væri hýddr; enn hann, þrællinn, sagði illa æfi sína, at liggja hér í útlegð, enn vera hraktr ok barðr, ef nökkut mistækist. Grettir spurði Illuga, hvat þá væri til ráða; enn hann kvaðst eigi annat sjá, enn þeir myndi þar verða at bíða til þess er skip bæri at. Grettir sagði, at þeim var blint til þess at ætla — „mun ek heldr hætta til, hvárt ek komumst til lands". „Mikit þykki mér þat", segir Illugi, „því at vit erum upp gefnir, ef þér verðr nökkut". „Eigi mun ek á sundi drukna", sagði Grettir; „enn þó mun ek verr trúa þrælnum heðan frá, svá mikit sem oss lá hér við". Þat var vika sjávar, sem skemst var til lands ór eyjunni.

77. Býst Grettir nú til sunds, ok hafði sölu-váðarkufl, ok gyrðr í brækr; hann lét fitja saman fingrna. Veðr var gott. Hann fór at

áliðnum degi ór eyjunni. Allóvænlegt þótti Illuga um hans ferð. Grettir lagðist nú inn á fjörðinn, ok var straumr með honum, enn kyrt með öllu. Hann sótti fast sundit, ok kom inn til Reykjaness, þá er sett var sólu. Hann gekk til bæjar at Reykjum, ok fór í laug um náttina, ok fór síðan í stofu. Þar var mjök heitt, því at eldr hafði verit um kveldit, ok var lítt rokin stofan. Hann var móðr mjök ok sofnaði fast. Lá hann þar alt á dag fram; enn er á leið morgininn, stóðu heimamenn upp, ok kvámu konur tvær í stofu fyrst; þat var griðkona ok dóttir bónda. Grettir var við svefn, og höfðu fötin svarfazt af honum ofan á gólfit. Þær sáu hvar maðr lá, ok kendu hann. Þá mælti griðkona: „Svá vil ek heil, systir, hér er kominn Grettir Ásmundarson, ok þykkir mér raunar skammrifjamikill vera, ok liggr berr; enn þat þykki mér fádæmi, hversu lítt hann er vaxinn niðr, ok ferr þetta eigi eftir gildleika hans öðrum“. Bóndadóttir svarar: „Því berr þér svá margt á góma? ok ertu eigi meðalfífla, ok vertu hljóð“. „Eigi má ek hljóð vera um þetta, sæl systirin“, segir griðkona, „því at þessu hefða ek eigi trúat, þó at nökkurr hefði sagt mér“. Fór hon nú yfir at honum ok gægðist, enn stundum hljóp hon til bóndadóttur ok skeldi upp ok hló. Grettir heyrði

hvat hon sagði, ok er hon hljóp inn yfir á gólfit, greip hann til hennar ok kvað vísu:

(65) Váskeytt er far flaska;
fár kann sverð í hári
eskiruðr fyr öðrum
örveðrs sia görva.
Veðjak hins at hreðjar
hafi þeir enn vér meiri,
þót eldraugar eigi
atgeira sin meiri.

Síðan svifti hann henni upp í pallinn, enn bóndadóttir hljóp fram. Þá kvað Grettir vísu:

(66) Sverðlitinn kvað sæta
saumskorða mik orðinn;
Hrist gerir hreifa kvista
hælin satt at mæla.
All-lengi má ungum
— eyleygjar bið Freyja —
lágr í læra skógar
lautu Faxi mér vaxa.

Griðka æpti hástöfum, enn svá skildu þau, at hon frýði eigi á Gretti um þat er lauk. Litlu síðar stóð hann upp ok gekk til Þorvalds bónda, ok sagði honum til vandkvæða sinna, ok bað hann flytja sik út; ok gerði hann svá, ok léði skip ok flutti hann út; ok þakkaði Grettir honum fyrir þenna drengskap. Enn er þat fréttist, at Grettir hafði lagzt viku sjávar, þótti öllum frábærr frækleikr hans bæði á sjá ok landi. Skagfirðingar ámæltu mjök Þorbirni öngli fyrir þat, er hann kom eigi Gretti burt

ór Drangey, ok kváðust mundu aftr taka hverr sinn part. Honum þótti sér óhægt um, ok bað þá vera góða í biðum.

78. Þetta sumar kom skip út í Göngu-skarðsósi; þar var sá maðr á skipi, er Hæringr hét. Hann var ungr maðr, ok færr svá vel, at hann kleif hvert bjarg. Hann fór til vistar með Þorbirni öngli, ok var þar fram á haust. Hann fýsti Þorbjörn mjök til at fara til Drangeyjar, ok kvaðst vildu sjá, hvárt hon væri svá mikit bjarg, at hvergi mætti upp komast. Þorbjörn kvað hann eigi til einskis vinna skyldu, ef hann kæmist upp á eyna, ok fengi veitt Gretti áverka eða drepit hann. Gerði hann þetta ágengilegt fyrir Hæringi; ok eftir þetta fóru þeir til Drangeyjar, ok skutu honum, austmanninum, upp í einhverjum stað, ok skyldi hann leynast at þeim, ef hann kæmist upp á eyna; enn þeir lögðu at stiganum ok tóku tal við þá Gretti. Spurði Þorbjörn Gretti, hvárt hann ætlaði eigi ór eyjunni. Hann kveðst í engu jafnráðinn. „Mjök hefir þú á oss leikit“, segir Þorbjörn, „nær sem vér fáum þess hefnt, enn eigi uggir þú margt at þér“. Lengi áttust þeir þetta við, ok kom eigi ásamt með þeim. Enn frá Hæringi er þat at segja, at hann kleif aftr ok fram um bjargit, ok fekk upp komizt í einhverjum stað, þar sem hvárki hefi maðr farit áðr né síðan. Enn er hann

kom upp á bjargit, sér hann, hvar þeir bræðr váru ok horfðu baki við honum. Hugðist hann nú á skammri stundu at vinna bæði til fjár ok frægðar. Þá varði einskis um hans ferðir, því at þeir hugðu, at hvergi mætti upp komast, nema þar sem stigarnir váru. Grettir fekst við þá Þorbjörn, ok skorti þar eigi tygileg orð af hvárumtveggja. Þá varð Illuga litit hjá sér, ok sá mann kominn mjök at þeim. Hann mælti þá: „Maðr er hér kominn at okkr með reidda öxi, ok sýnist mér heldr ófriðlega láta". „Snú þú í móti honum þá", segir Grettir, „enn ek mun geyma stigans". Illugi réðst í móti Hæringi; ok er austmaðrinn sá þat, sneri hann undan einhverstaðar eftir eyjunni. Illugi elti hann meðan eyin vanst; ok þegar hann kom fram á bjargit, hljóp Hæringr þar ofan fyrir, ok brotnaði í honum hvert bein; lauk hans æfi svá. Þar heitir Hæringshlaup síðan, sem hann týndist. Illugi kom aftr, ok spurði Grettir, hversu hann hefði við þenna skilit, er honum var ætlaðr. „Eigi vildi hann mér at hlíta", segir Illugi, „at sjá ráð fyrir sér, ok braut hann bekrann ofan fyrir bjargit. ok biði bændr fyrir honum, sem hann sé dauðr". Ok er Öngull heyrði þat, bað hann þá burt leggja — „hefir ek nú farit tvær ferðir til móts við Gretti, enn eigi mun ek fara í þriðja sinn, ef ek verð þá einskis vísari; enn nú þykki mér

meiri ván, at þeir megi sitja í Drangey fyrir mínum sökum; enn þat ætla ek, at Grettir muni skemr sitja hér heðan af enn hingat til". Nú fóru þeir heim. Þótti þessi ferð verri enn hin fyrri, ok sat Grettir þenna vetr í Drangey, ok hittust þeir Þorbjörn eigi þann vetr. Á þessum misserum andaðist Skafti lögmaðr Þóroddsson. Var Gretti þat skaði mikill, því at hann hafði heitit að ganga fyrir um syknu hans, þegar Grettir hefði tuttugu vetr í sekt verit, enn sjá var hinn nítjándi sektar hans, er nú var frá sagt um hríð. Um várit andaðist Snorri goði; ok margt bar til tíðenda á þessum misserum, þat sem eigi kemr við þessa sögu.

79. Þetta sumar á alþingi töluðu frændr Grettis margt um sekt hans, ok þótti sumum sem hann hefði úti sekt sína, ef hann hefði nökkut af hinu tuttugasta ári, enn þeir, sem sakir áttu við hann, vildu þat eigi, ok kölluðu hann margt útlegðarverk gert hafa síðan, ok þótti sekt hans eiga at vera því lengr. Þá var nýr lögmaðr tekinn, Steinn Þorgestsson, Steinssonar mjöksiglanda, Þórissonar haustmyrkrs. Móðir Steins lögmanns var Arnóra, dóttir Þórðar gellis. Steinn var vitr maðr. Hann var þá beiddr órskurðar; enn hann bað þá rannsaka, hvárt þat væri af hinum tuttugustum tólf mánuðum, er þá var af sumrinu,

síðan hann var sekr gerr, enn þat varð svá. Þá gekk at Þórir ór Garði, ok leitaði at færa í alla trega, þá er mætti, ok gat hann fundit at Grettir hafði komit at áliðnu sumri, ok hafði eigi hér á landi þat í sekt setit; ok urðu þá nítján tólf mánuðir, ok þrem fátt í, er frá því alþingi váru, ok til þess, er Grettir kom út um haustit, er hann hafði hér í sekt setit. Þá sagði lögsögumaðr, at engi skyldi lengr í sekt vera, enn tuttugu vetr alls, þó at hann gerði útlegðarverk á þeim tímum, — „enn fyrr man ek engan ór sekt segja; ok af þessu eyddist sykn at sinni, enn þótti nú at vísu at ganga, at hann myndi sykn vera á öðru sumri. Þetta líkaði illa Skagfirðingum, ef Grettir kvæmist ór sektinni; báðu nú Þorbjörn öngul gera annathvárt, leggja aftr eyna, eða drepa Gretti; enn honum þótti vandi á höndum, því at hann sá eigi ráð til at vinna Gretti, enn vildi þó halda eyjunni; leitaði hann allra bragða við at stíga yfir Gretti, annathvárt með harðfengi eða brögðum, eða á hvern hátt, er hann gæti þat gert.

80. Fóstru átti Þorbjörn öngull, er Þuríðr hét; hon var mjök gömul, ok til lítils fær, at því er mönnum þótti. Hon hafði verit fjölkunnig mjök ok margkunnig mjök, þá er hon var ung, ok menn váru heiðnir; nú þótti sem hon myndi öllu týnt hafa. Enn þó at kristni

væri á landinu, þá váru þó margir gneistar heiðninnar eftir. Þat hafði verit lög hér á landi, at eigi var bannat at blóta á laun, eða fremja aðra forneskju, enn varðaði fjörbaugssök, ef opinbert yrði. Nú fór svá mörgum, at gjörn var hönd á venju, ok þat varð tamast, sem í æskunni hafði numit. Ok svá sem Þorbjörn öngull var þrotinn at ráðagerðum, leitar hann þangat til trausts, sem flestum þótti ólíklegast, enn þat var til fóstru sinnar, ok spurði, hvat þar var til ráða at taka hjá henni. Hon svarar: „Nú þykki mér koma at því, sem mælt er, at margr ferr í geitarhús ullar at biðja; enn hvat mynda ek síðr, enn þykkjast fyrir heraðsmönnum öðrum, enn vera til einskis maðr, þegar at nökkut reyndi til? Nú sé ek eigi, at mér mætti firr um fara enn þér, þótt ek rísa varla ór rekkju. Ef þú vilt mín ráð hafa, þá vil ek ráða, hversu með er farit“. Hann játaði því ok kvað hana sér lengi heilráða verit hafa. Leið nú fram at tvímánaði sumars. Þat var einn veðrdag góðan, at kerling mælti við Öngul: „Nú er kyrt veðr ok bjart; vil ek nú, at þú farir til Drangeyjar, ok troðir illsakir við Gretti. Man ek fara með yðr, ok vita, hversu geymilega honum fara orð. Man ek hafa eitthvað fyrir satt, ef ek sé þá, hversu heilladrjúgir þeir munu vera, ok man ek þá mæla yfir þeim slíkum orðum, sem mér líkar“. Öngull

svarar: „Letjumst ek á ferðir til Drangeyjar, því at jafnan er mér verra í hug. þá er ek ferr í burt þaðan, enn þá ek kem“. Þá mælti kerling: „Ekki skal ek til leggja með þér, ef þú lætr mik engu ráða“. „Eigi skal svá vera, fóstra mín“, segir hann; „enn þat hefi ek mælt, at ek vilda svá koma þar í þriðja sinn, at eitthvert skapaðist á með oss“. „Hætta verðr á þat“, segir kerling, „ok muntu margt erfiði verða fyrir at hafa, áðr Grettir er við jörðu lagðr, ok oft man þér ósýnt um þykkja, hverr þinn hluti verðr, ok þungt muntu af fá um þat er lýkr; enn þó ertu svá undirbúinn, at eitthvert verðr ór at ráða“. Eftir þat lætr Þorbjörn öngull setja fram teinæring, ok sté þar á við tólfta mann. Kerling var í ferð með þeim. Tóku þeir róðrar leiði út til Drangeyjar; ok er þeir bræðr sáu þat, gengu þeir fram at stiganum, ok tóku þeir enn at tala um mál sín, ok sagði Þorbjörn, at hann var enn kominn at vitja þeira mála, ef Grettir vildi á burt fara, ok kvaðst enn leggja í léttan stað um fémissu ok þarvist ef þeir skildi slysalaust. Grettir kvaðst engi miðlunarmál á því hafa eða gera, at fara þaðan — „hefi ek þetta oft sagt, ok þarf þetta eigi við mik at tala“, segir hann. „Munu þér þat at gera, sem þér vilið, enn hér man ek bíða þess, sem at höndum kemr“. Nú þóttist Þorbjörn sjá, at hans erendi varð ekki

at sinni, ok mælti: „Vita þóttumst ek, við hverja heljarmenn at hér er um at eiga, ok þat er líkast, at líði nökkurr dagr, áðr enn ek kem hér oftar". „Eigi tel ek þat með skaða mínum, þótt þú komir hér aldri", segir Grettir. Kerling lá aftr í skut, ok váru borin at henni klæði; hon hrærðist þá ok mælti: „Þessir menn munu vera hraustir ok hamingjulausir; verðr yðvarr mikill mannamunr: Þú býðr þeim marga kosti góða, enn þeir neita öllum; ok er fátt vísara til ills, enn kunna eigi gott at þiggja. Nú mæli ek þat um við þik, Grettir, at þú sért heill horfinn, allri gift ok gæfu, ok allri vörn ok vizku, æ því meir, sem þú lifir lengr; vænti ek, at þú eigir hér færi gleðidaga heðan frá enn hingat til". Ok er Grettir heyrði þetta, brá honum mjök við, ok mælti hann: „Hvat fjanda er á skipinu með þeim?" Illugi svarar: „Þat hygg ek, at þat sé kerlingin fóstra Þorbjarnar". „Fussum þeiri gerningavætt", segir Grettir, „ok var þá eigi hins verra eftir ván, ok við engi orð hefir mér meir brugðit, enn þessi, er hon mælti; ok þat veit ek, at af henni ok hennar fjölkyngi leiðir mér nökkut illt; skal hon ok eitthvert til menja hafa, er hon hefir okkr heimsótt" — ok þreif upp stein stundarmikinn, ok kastaði ofan á skipit, ok kom á fatahrúguna. Þat var þó lenga steinkast, enn Þorbjörn ætlaði, at nökkurr maðr myndi kasta. Við þat

kom skrækr mikill. Hafði steinninn komit á þjólegg kerlingar, svá at í sundr gekk. Þá mælti Illugi: „Eigi vilda ek, at þú hefðir þetta gert“. „Lasta þú eigi þetta“, segir Grettir, „enn þat uggir mik, at of lítit hafi á komit, því at eigi væri of goldit fyrir okkr báða, þó at ein kerling komi fyrir okkr“. „Hvat mun hon koma fyrir okkr?“ sagði Illugi, „ok lítit leggst þá fyrir okkr“. Þorbjörn fór nú heim, ok varð ekki at kveðjum, er þeir skildu. Hann mælti þá við kerlingu: „Nú fór sem mik varði, at þú myndir litla sæmdarferð fara til eyjarinnar; hefir þú fengit örkuml, enn vér erum engri sæmd at nærr enn áðr, ok verðum at hafa bótalausa hverja svívirðing ofan á aðra“. Hon svarar: „Þetta mun upphaf óheilla þeira, ok get ek, at heðan af fari þeim heldr síganda; kvíði ek eigi því, ef ek lifi, at ek geta eigi hefnt þessa atviks, sem mér hefir gert verit“. „Hugstigin þykki mér þú vera, fóstra“, sagði Þorbjörn. Nú kvámu þau heim, ok lagðist kerling í rekkju ok lá nær mánuð. Þá var saman runninn leggrinn, er verr var. Tók hon þá á fætr at fara. Mikinn hlátr gerðu menn at ferð þeira Þorbjarnar ok kerlingar, ok þótti nú oft á leikast í viðskiftum þeira Grettis: þat fyrst á várþingi um griðasöluna, enn í annat sinn þá Hæringr týndist, ok nú hit þriðja sinni, er þjóleggr kerlingar brotnaði; ok varð

hér ekki í móti leikit. Hafði Þorbjörn öngull mikla skapraun af þessum orðum.

81. Nú líðr fram á haustit, þar til at váru þrjár vikur til vetrar; þá beiddi kerling, at henni skyldi aka til sjávar. Þorbjörn spurði, hvat hon vildi. „Lítit er erendit, enn þó má vera“, segir hon, „at þat væri fyrirboðan stærri tíðenda“. Nú var svá gert sem hon beiddi; ok er hon kom til strandar, haltraði hon fram með sjánum, svá sem henni væri vísat til, þar sem lá fyrir henni rótartré, svá mikit sem axlbyrðr. Hon leit á tréit ok bað þá snúa fyrir sér. Þat var sem sviðit ok gniðat öðrum megin. Hon lét telgja á lítinn flatveg, þar gniðat var. Síðan tók hon hníf sinn ok reist rúnir á rótinni, ok rauð í blóði sínu, ok kvað ýfir galdra. Hon gekk öfug andsælis um tréit, ok hafði þar yfir mörg römm ummæli. Eftir þat lætr hon hrinda trénu á sjá, ok mælti svá fyrir, at þat skyldi reka út til Drangeyjar, ok verði Gretti alt mein at. Þaðan fór hon heim í Viðvík. Eigi kvaðst Þorbjörn vita, til hvers þetta kæmi. Kerling kvað hann vita síðar gerr. Vindr var utan eftir firði, ok hóf rót kerlingar í móti veðri, ok þótti fara eigi vánu seinna. Nú sat Grettir í Drangey, sem fyrr segir, ok þeir allir félagar, ok létu vel yfir sér. Annan dag eftir enn kerling hafði tréit magnat gengu þeir bræðr ofan fyrir bjargit ok leituðu at eldiviði;

enn er þeir kvámu vestr um eyna, fundu þeir rótartré rekit upp. Þá mælti Illugi: „Þetta er mikill eldiviðr, frændi, ok berum heim“. Grettir spyrndi við fæti sínum ok mælti: „Ilt tré ok af illum sent, ok skulu vit annan eldivið hafa“, ok kastaði út á sjá, ok bað hann Illuga varast at bera þat heim — „því at þat er sent okkr til óheilla“. Eftir þat fóru þeir til skála, ok gátu eigi um þetta fyrir þrælnum. Annan dag fundu þeir tréit, ok var þá nær stiganum enn hinn fyrra dag; rak Grettir þat á sjá út, ok kvað þat aldrigi skyldu heim bera. Leið nú fram á sumarit; þá kom á hvast veðr með vætu, ok nentu þeir eigi at hafa sik úti, ok báðu Glaum leita eldiviðar. Hann varð illa við, ok kvaðst kvaldr, er hann skyldi kveljast úti í hverju illviðri. Hann fór ofan fyrir stigann ok fann þar rót kerlingar, ok þóttist vel hafa gengit, þreif upp ok stritaði heim til skála, ok kastaði niðr, ok varð af dynkr mikill. Þat heyrði Grettir. „Aflat hefir Glaumr nökkurs, ok skal ek fara út ok sjá, hvat þat er“, ok tekr upp bolöxi ok gengr út. Glaumr mælti þá: „Fær þú eigi verr í sundr enn ek hefi heim fært“. Gretti varð skapfátt við þrælinn, ok tvíhendi öxina til rótarinnar, ok eigi geymdi hann, hvat tré þat var; ok jafnskjótt sem öxin kom við tréit, snerist hon flöt ok stökk af trénu ok á fót Grettis hinn hægra

fyrir ofan kné, ok svá at stóð í beini, ok var þat sár mikit; þá leit hann á tréit ok mælti: „Sá varð nú drjúgari, er verr vildi, ok mun þetta eigi eitt saman fara; er hér nú komit þat sama tré, sem ek hefi út kastat tvá daga; hefir þik nú, Glaumr, hent tvau slys: þat annat, at þú slöktir eld várn, ok þat annat, er þú bart heim þetta óheillatré; enn ef þik hendir hit þriðja slys, þá verðr þat þinn bani ok vár allra“. Þá tók Illugi ok batt um skeinu Grettis, ok blæddi lítt, ok svaf Grettir vel um náttina, ok svá liðu þrjár nætr, at engi kom verkr í sárit, enn er þeir leystu til, var skeinan saman hlaupin, svá at nálega var gróin. Illugi mælti þá: „Þat vil ek ætla, at þér verði eigi langt mein at þessu sári“. „Vel væri þá“, segir Grettir, „enn undarlega hefir þetta til borit, at hverju sem verðr; enn hinn veg segir mér hugr um“.

82. Nú leggjast þeir niðr um kveldit; ok er kom at niðri nátt, brauzt Grettir um fast. Illugi spurði, hví hann væri svá ókyrr. Grettir segir, at honum gerðist ilt í fætinum — „ok þætti mér líkara, at nökkut litbrigði væri á“. Kveiktu þeir þá ljós; ok er til var leyst, sýndist fótrinn blásinn ok kolblár, enn sárit var hlaupit í sundr, ok miklu illilegra enn í fyrstu. Þar fylgdi mikill verkr, svá at hann mátti hvergi kyrr þola, ok eigi kom honum svefn á

augu. Þá mælti Grettir: „Svá skulu vér við búast, sem krankleiki þessi, sem ek hefi fengit, mun eigi til einskis gera, því at þetta eru gerningar, ok mun kerling ætla at hefna steinshöggsins“. Illugi mælti: „Þá sagða ek þér, at eigi myndi gott fá af kerlingu þeiri“. „Alt mun fyrir eitt koma“, segir Grettir, ok kvað vísur fim:

(67) Oft nam sköpum skifta
Skjóma egg í rómu
þás berserkjum birkis
böðharðum sjöt varðak.
Gall's Hjarrandi handa
Hristar naðrinn misti;
Björn lét brátt ok Gunnarr
báðir líf ok náðir.

(68) Enn kom ek einu sinni
út á breiðri skútu
í Dyrhólmum; darra
drengr eí skáði lengi.
Bauð Torfi þá þýðum
þegn með stóru megni
þrautir þungra spjóta
þarflegr Vébrands arfi.

(69) Svá varð skildr frá skaldi
skeljeggs minnis veggja
meiðir, þót margir stæði
menn at vápna sennu,
svát ófærr varð ára
endr af Grettis hendi
hlynr í bríðum benja;
hest gaf hann mér at lesti.

(70) Vítt frák Þorfinnr þætti
þegn sterkr svaðilsverka;
aldrs kvaðsk odd-Bör skyldu
Arnórs son mér varna.
Áræði brást eyði
einlyndum þót mik fyndi
úti orma setra
einn vask eigi at beinni.

(71) Gat ek fyr geira njótum
gætt, þvít treystak mætti
viðr umsátum ýta
aldrs, þat vas-a sjaldan.
Nú hefr gild með göldrum
gunnelda-Bör unnit
— römm eru ráðin grimmu —
rein afgömul steina.

„Nú skulu vér vera varir um oss“, sagði Grettir, „því at svá munu þau Þorbjörn öngull til ætla, at eigi skuli þetta eitt saman fara; vil ek, Glaumr, at þú gætir stiga hvern dag heðan í frá, enn dragir upp á kveldi, ok gerir þetta trúlega, sem mikit liggi við, enn ef þú svíkr okkr, þá mun þér skamt til ills“. Glaumr hét góðu um þetta. Nú tók at harðna veðrátta, ok gerði á landnyrðing mikinn með kulda. Grettir spurði hvert kveld, hvárt upp væri dreginn stiginn. Glaumr mælti: „Nú væri helzt manna ván mest; eða mun nökkurum svá mikill hugr á at ná lífi þínu, at þat vili til vinna, at drepa sjálfan sik? því at þessi veðr eru langt um ófær, ok lokit ætla ek nú garpskap-

num hinum mesta, er þér þykkir sem alt muni ykkr at bana verða". „Þú munt þik enn verr bera enn hvárr okkarr", sagði Grettir, „til hvers sem taka þarf, enn þó skaltu nú geyma stigans, þó at þú sért nauðigr". Ráku þeir hann út hvern morgin. Þoldi hann þat illa. Verkrinn tók at vaxa í skeinunni, svá at blés upp allan fótinn, ok lærit tók þá at grafa bæði uppi ok niðri, ok snerist um alt sárit, svá at Grettir gerðist banvænn. Sat Illugi yfir honum nátt ok dag, svá at hann gaf at engu öðru gaum; var þá liðit af annarri viku síðan Grettir skeindi sik.

83. Þorbjörn öngull sat nú heima í Viðvík, ok undi illa við, er hann gat eigi unnit Gretti; ok þá er liðin var vel vika, síðan er kerling hafði magnat rótina, þá kemr hon at máli við Þorbjörn, ok spurði, hvárt hann ætlaði eigi at vitja Grettis. Hann sagðist í engu jafnráðinn sem því,— „eða viltu finna hann, fóstra?" segir Þorbjörn. „Eigi mun ek finna hann", segir kerling, „enn sent hefi ek honum kveðju mína, ok vænti ek þess, at komit hafi til hans; ok þat þykki mér ráð, at þú bregðir við skjótt, ok farir fljótt til móts við hann, ellegar mun þér eigi auðit verða at sigra hann". Þorbjörn svarar: „Svá marga hrakför hefi ek þangat farit, at þangat kem ek eigi; er þat ok ærit eitt, at þau stórviðri ganga, at hvergi er fært,

hver nauðsyn sem á er". Hon svarar: „Allráðlauss ertu, er þú sér eigi brögð til þessa; nú mun ek enn ráð þar til leggja; far þú fyrst ok afla þér til manna, ok ríð út til Hofs til Halldórs mágs þíns, ok tak þá ráð af honum; enn ef ek ræð nökkuru um heilsufar Grettis, hvat má þá kalla örvænt, at ek ráða vindblöku þeiri, er á leikr um stundir?" Þorbirni þótti verða mega, at kerling sæi lengra enn hann ætlaði, ok sendi þegar eftir mönnum upp í herað; váru þar skjót svör, at engir þeir, sem upp höfðu gefit sinn part, vildu nökkurn létta undir leggja; kváðu, at Þorbjörn skyldi hafa bæði eyjarhlut ok atför við Gretti. Tungu-Steinn fekk honum fylgdarmenn sína tvá; Hjalti bróðir hans sendi honum þrjá menn; Eiríkr í Goðdölum sendi honum einn mann. Þá hafði hann heiman sex menn. Riðu þeir tólf ór Viðvík út til Hofs. Halldórr bauð þeim þar at vera, ok spurði at erendum. Þorbjörn sagði af hit ljósasta. Halldórr spurði, hverr þetta hefði ráðit. Hann sagði, at fóstra hans fýsti hann mjök. „Þat mun eigi góðu reifa", sagði Halldórr, „því at hon er fjölkunnig, enn þat er nú fyrirboðit". „Eigi má fyrir öllu sjá um þat", segir Þorbjörn, „enn um skal nú lúka á einhvern hátt, ef ek má ráða; eða hversu skal ek fara þess, at ek komumst í eyna?" „Sjá þykkjumst ek þat", segir Halldórr, „at

þú treystir einhverju, enn eigi veit ek, hversu gott þat er. Nú ef þú vilt áfram halda, þá far þú út í Haganes í Fljót til Bjarnar vinar míns; hann á skútu góða. Seg honum orð mín, at hann ljái þér skipit. Þaðan mun sigla mega inn til Drangeyjar; enn ósýn lízt mér ferð yður, ef Grettir er ósjúkr ok heill. Viti þér þat ok víst, vinni þér hann eigi með drengskap, at nóga á hann eftirmálsmenn. Drepið eigi Illuga, ef þér megið annat; enn sjá þykkjumst ek, at eigi mun alt kristilegt í þessum ráðum". Nú fekk Halldórr þeim sex menn til ferðar. Hét einn Kárr, enn annarr Þorleifr, þriði Brandr. Eigi váru nefndir fleiri; enn þaðan fóru þeir átján út í Fljót ok kvámu í Haganes, ok sögðu Birni orðsending Halldórs. Hann kvað þat skylt hans vegna, enn sagðist ekki eiga Þorbirni vanlaunat; enn honum sýndist þetta óraferð ok latti mjök. Eigi létust þeir aftr mundu hverfa; fóru til sjávar ok settu fram skipit, ok var þar reiðinn hjá í naustinu. Bjoggust þeir nú til siglingar. Öllum sýndist þeim ófært, sem á landi stóðu. Nú vinda þeir á segl; tók skipit skjótan skrið ok mikinn fram á fjörðinn; enn svá sem þeir kvámu aðallega fram á fjörðinn ok á djúpit, hægðist veðri svá, at þeim þótti aldri of hvast. Kvámu þeir um kveldit, er rökkvat var, inn til Drangeyjar.

84. Nú er frá því at segja, at Grettir var svá sjúkr, at hann mátti eigi á fætr standa; sat Illugi yfir honum, enn Glaumr skyldi halda vörð. Hann hafði þá enn mörg orð í móti, ok kvað þeim svá þykkja, sem falla myndi fjör ór þeim, þó at ekki bæri til. Nú fór hann út ór skálanum ok allnauðigr; ok er hann kom til stiganna, mæltist hann við einn saman, ok sagðist nú, at hann skyldi eigi upp draga stigann; tók hann nú at syfja mjök, ok lagðist niðr, ok svaf allan daginn ok alt þar til er Þorbjörn kom til eyjarinnar. Þeir sá nú, at stiginn var eigi upp dreginn. Þá mælti Þorbjörn: „Brugðit er nú lagi“, segir hann, „ór því sem vant er, at engir eru menn á gangi, enda stendr stiginn þeira; má vera, at fleira beri til tíðenda í ferð várri enn vér hugðum fyrir öndverðu. Nú skulu vér flýta oss til skálans, ok látum nú eigi áræðisskort verða. Vitum þat fyrir víst, ef þeir eru heilir, at vér munum þurfa, at hverr dugi sem bezt“. Síðan gengu þeir upp á eyna ok lituðust um, ok sá, hvar maðr lá skamt frá uppgangi ok hraut fast. Þorbjörn kendi Glaum ok gekk at honum, ok rak sverðshjöltin við eyra honum, ok bað mannfýluna vaka — „ok sannlega er sá eigi vel staddr, er líf sitt á undir þínum trúnaði“. Glaumr sér upp ok mælti: „Nú ætla þeir at láta sem vant er; eða þykkir ykkr of-

mikit frelsi mitt, þó at ek liggja hér í kuldanum?“ Öngull mælti: „Ertu vitlauss, er þú skynjar eigi, at óvinir yðrir eru komnir, ok munu drepa yðr alla“. Þá mælti Glaumr ekki, enn æpti upp sem hann mátti, er hann kendi mennina. „Gerðu annathvárt“, segir hann Öngull, „at þú þegi í stað, ok seg oss frá hýbýlum yðrum, ella drep ek þik“. Þá þagði Glaumr sem honum væri í vatn drepit. Þorbjörn mælti: „Eru þeir at skála, bræðr? eða hví eru þeir eigi á ferli?“ „Eigi er þat hit hægra“, segir Glaumr, „því at Grettir er sjúkr ok kominn at bana, enn Illugi sitr yfir honum“. Öngull spurði at heilsufari hans, ok hvat til hefði borit, enn síðan sagði Glaumr, hversu til hafði borit um skeinu Grettis. Þá hló Öngull ok mælti: „Satt er hit fornkveðna, at ‚langvinirnir rjúfast sízt‘; ok hitt, at ‚ilt er at eiga þræl at einkavin‘, þar sem þú ert, Glaumr, ok hefir þú skemmlega svikit þinn lánardrottinn, þó at hann væri eigi góðr“. Margir lögðu ilt til hans fyrir sína ódygð, ok lömdu hann nálega til bótleysis ok létu hann þar liggja; enn þeir gengu heim til skálans ok kvámu við hurðina stundarfast. Þá mælti Illugi: „Knýr hösmagi hurð, bróðir“, segir hann. „Ok knýr heldr fast“, sagði Grettir, „ok óþyrmilega“; ok í því brast sundr hurðin. Þá hljóp Illugi til vápna ok varði dyrnar, svá at þeir náðu eigi inn-

göngu. Sóttust þeir þá lengi, ok kvámu þeir engu við, nema spjótalögum, ok hjó Illugi öll þau af skafti; ok er þeir sá, at þeir gátu eigi at gert, hlupu þeir upp á skálann ok rufu. Þá færðist Grettir á fætr ok þreif spjót ok lagði út á milli viða. Þar var fyrir Kárr, heimamaðr Halldórs frá Hofi, ok stóð þegar í gegnum hann. Öngull mælti, ok bað þá fara varlega ok geyma sín vel — „því at vér megum sigra þá, ef vér geymum ráðs at". Rufu þeir nú um ásendana ok treystu síðan á ásinn, þar til er hann brast í sundr. Grettir mátti eigi af knjánum rísa; greip hann þá saxit Kársnaut. Í því hlupu þeir ofan í tóftina, ok varð nú hörð svipan með þeim. Grettir hjó með saxinu til Vikars, fylgdarmanns Hjalta Þórðarsonar, ok kom á öxlina vinstri, í því er hann hljóp í tóftina, ok sneið um þverar herðarnar, ok undir hina hægri síðuna, ok tók þar sundr þvert manninn, ok steyptist búkrinn ofan á Gretti í tvá hluti; gat hann þá eigi upp rétt saxit svá skjótt sem hann vildi, ok í því lagði Þorbjörn öngull í milli herða honum, ok var þat mikit sár. Þá mælti Grettir: „Berr er hverr á bakinu, nema sér bróður eigi". Illugi kastaði skildi þá yfir hann, ok varði hann svá Gretti röskləga, at allir menn ágættu vörn hans. Grettir mælti þá til Önguls: „Hverr vísaði yðr leið í eyna?" Öngull mælti: „Kristr

vísaði oss leið". „Enn ek get", sagði Grettir, „at hin arma kerlingin, fóstra þín, hafi vísat þér, því at hennar ráðum muntu treyst hafa". „Fyrir eitt skal nú yðr koma", sagði Öngull, „hverjum sem vér höfum treyst". Þeir sóttu nú at fast; enn Illugi varði þá báða alldrengilega; enn Grettir var með öllu óvígr bæði af sárum ok sjúkleika. Þá bað Öngull, at þeir skyldi bera skjöldu at Illuga — „því at ek hefi engan fundit hans líka, eigi eldra mann". Þeir gerðu nú svá, at (þeir) þröngdu at honum með viðum ok vápnum, svá at hann kom engri vörn fyrir sik. Gátu þeir þá handtekit hann ok heldu honum. Hann hafði flestum veitt nökkura áverka, þeim sem í atsókninni váru, enn drepit þrjá fylgdarmenn Önguls. Eftir þat gengu þeir at Gretti; var hann þá fallinn áfram. Varð þá engi vörn af honum, því at hann var áðr kominn at bana af fótarsárinu; var lærit alt grafit upp at smáþörmum. Veittu þeir honum þá mörg sár, svá at lítt eða ekki blæddi. Enn er þeir hugðu, at hann myndi dauðr, þreif Öngull til saxins, ok kvað hann nógu lengi hafa borit þat; enn Grettir hafði fast knept fingr at meðalkaflanum, ok varð eigi laust. Fóru þeir þá til margir, ok gátu eigi at gert. Átta tóku þeir til, áðr enn lauk, ok fengu ekki at gert at heldr. Þá mælti Öngull: „Hvi skulu vér reka sparmælit við

skógarmanninn? ok leggit niðr höndina við stokkinum"; ok er þat var gert, hjoggu þeir af honum höndina í úlfliðnum; þá réttust fingrnir ok losnuðu af meðalkaflanum. Þá tók Öngull saxit tveim höndum ok hjó í höfuð Gretti; varð þat allmikit högg, svá at saxit stóðst eigi, ok brotnaði skarð í miðri egginni; ok er þeir sá þat, spurðu þeir, því hann spilti svá grip góðum. Öngull svarar: „Þá er auðkendara, ef at verðr spurt". Þeir sögðu þessa eigi þurfa, þar sem maðrinn var dauðr áðr. „At skal þó meira gera", segir Öngull; hjó hann þá á háls Gretti tvau högg eða þrjú, áðr af tæki höfuðit. „Nú veit ek víst, at Grettir er dauðr", sagði Öngull. Lét Grettir þann veg líf sitt, hinn vaskasti maðr, er verit hefir á Íslandi; var honum vetri fátt í hálffimtugum, er hann var veginn; enn þá var hann fjórtán vetra, er hann vó Skeggja, hit fyrsta víg, ok þá gekk honum alt til vegs framan til þess, er hann átti við Glám þræl, ok var hann þá tuttugu vetra; enn er hann fell í útlegð, var hann hálfþrítugr; enn í sekt var hann vel nítján vetr, ok kom oft í stórar mannraunir, ok helt ávalt vel trú sína, ór því sem ráða var; sá hann flest fyrir, þó at hann gæti ekki at gert.

85. „Hér höfum vér mikinn garp at velli lagt", sagði Þorbjörn; „skulu vér nú hafa höfuðit með oss til lands, því at eigi vil ek missa

fjár, sem lagt hefir verit til höfuðs honum; mega þeir þá eigi dyljast við, at ek hefi drepit Gretti. Þeir báðu hann ráða, ok létu sér þó fátt um finnast, því at öllum þótti óprúðlega at unnit. Þá mælti Öngull við Illuga: „Mikill skaði er þat um svá röskvan mann sem þú ert, er þik hefir hent sú óvizka, at ráðast til illvirkja með útlegðarmanni þessum, ok verða fyrir þat dræpr ok ógildr". Illugi svarar: „Svá fremi veiztu þat, sem úti er alþingi í sumar, hverir útlægir verða; enn eigi muntu né kerlingin fóstra þín dæma þessi mál, því at galdrar ykkrir ok forneskja hafa drepit Gretti, þó at þér bærið járn á hann dauðvána, ok gerðið svá mikit níðingsverk ofan á fordæðuskap". Þá sagði Öngull: „Rösklega segir þú, enn eigi mun svá vera. Vil ek sýna þat, at mér sýnist mannskaði í þér, ok mun ek gefa þér líf, ef þú vilt vinna oss trúnaðareið, at hefna engum þeim, er í þessarri ferð hafa verit". Illugi mælti: „Þat þætti mér umtalsmál, ef Grettir hefði mátt verja sik, ok hefði þér unnið hann með drengskap ok harðfengi; enn nú er þess engi ván, at ek muna þat til lífs mér vinna, at vera slíkr ódrengr sem þú; er þat skjótt af at segja, at engi skal yðr óþarfari enn ek, ef ek lifi, því at seint mun fyrnast mér, hversu þér hafið unnit á Gretti; kýss ek miklu heldr at deyja". Þá átti Þorbjörn tal við fǫrunauta

sína, hvárt þeir skyldi láta Illuga lifa eða eigi. Þeir kváðu hann ráða skyldu atgerðum, því at hann hafði ráðit ferðinni. Öngull kvaðst eigi kunna at eiga þenna mann yfir höfði sér, er engum trygðum vildi lofa eða heita þeim; ok er Illugi vissi, at þeir ætluðu at höggva hann, þá hló hann ok mælti svá: „Nú réðu þér þat af, er mér var nærr skapi“. Leiddu þeir hann þá, er lýsti, austr á eyna, ok hjoggu hann þar, ok lofuðu allir hans hreysti, ok þótti hann öllum ólíkr sínum jafnöldrum. Þeir dysjuðu þá bræðr báða þar í eyjunni, enn tóku síðan höfuð Grettis ok báru með sér, ok alt þat, sem þar var fémætt í vápnum ok klæðum. Saxit góða lét Öngull eigi í skifti koma, ok bar þat lengi síðan. Þeir höfðu Glaum með ser, ok bar hann sik allilla. Veðr fell þegar um náttina. Reru þeir til lands um morgininn. Fór Öngull þar á land, sem honum þótti gegnast, enn sendi út skipit til Bjarnar; ok er þeir kvámu mjök inn til Óslands, þá tók Glaumr svá illa at bera sik, at þeir nentu eigi at fara með hann lengra ok drápu hann þar, ok grét hann hástöfum áðr enn hann var höggvinn. Öngull fór heim í Viðvík, ok þóttist vel hafa fram gengit í þessarri ferð. Höfuð Grettis lögðu þeir í salt í útibúri því, er Grettisbúr var kallat, þar í Viðvík; lá þat þar um vetrinn. Öngull var óþokkaðr mjök af þessum verkum, þegar at menn

vissu, at Grettir hafði með gerningum unninn verit. Sat Öngull um kyrt fram yfir jól; þá reið hann til móts við Þóri í Garði, ok sagði honum af vígum þessum, ok þat með, at hann þóttist eiga fé þat, er lagt var til höfuðs Gretti. Þórir sagði, at hann myndi eigi dylja þess, at hann hafði ollat sektum Grettis — „hefi ek ok oft fengit hart af honum, enn eigi vilda ek þat til lífs hans vinna, at gera mik at ódáðamanni eða fordæðu, sem þú hefir gert; mun ek síðr leggja þér fé, at mér sýnist þú ólífismaðr vera fyrir galdr ok fjölkyngi“. Öngull svarar: „Meirr ætla ek at þér komi til féfesti ok vesalmenska, enn at þú hirðir, með hverju at Grettir væri unninn“. Þórir sagði, at skjótr væri vegr með þeim, at þeir skyldi bíða alþingis, ok hafa þat, er lögmanni sýndist réttast. Skildu þeir með því, at þar stóð á illu einu með Þóri ok Þorbirni öngli.

86. Frændum þeira Grettis ok Illuga líkaði stórilla, er þeir fréttu vígin, ok tóku svá upp, at Öngull hefði gert níðingsverk, at drepa dauðvána mann, ok í annarri grein um fjölkyngi; sóttu þeir at hina vitrustu menn, ok mæltist illa fyrir mál Önguls. Hann reið nú vestr til Miðfjarðar, þá (er) fjórar vikur váru af sumri; ok er þat fréttist til ferða hans, stefndi Ásdís at sér mönnum, ok váru þar margir hennar vinir, Gamli ok Glúmr mágar hennar,

ok synir þeira, Skeggi, er skammhöndungr var kallaðr, ok Óspakr, er fyrr var getit. Ásdís var svá vinsæl, at allir Miðfirðingar snerust til liðs með henni, ok jafnvel þeir, sem áðr váru óvinir Grettis; var þar hinn fyrsti maðr Þóroddr drápustúfr, ok flestir Hrútfirðingar. Öngull kemr nú til Bjargs með tuttugu menn; þeir höfðu höfuð Grettis með sér. Þá váru enn eigi komnir allir þeir, sem henni höfðu liði heitit. Þeir gengu inn í stofu með höfuðit ok settu niðr á gólf. Húsfreyja var í stofu ok margir menn aðrir. Eigi varð at kveðjum við þá. Öngull kvað þá vísu:

(72) Fluttak upp ór eyju
ómett höfuð Grettis;
þann grætr nála-Nanna
nauðuleg hárrauðan.
Hér mátt gjalfrs á golfi
griðbíts höfuð líta
það mun fagrlogs Fríði
fúna alt nema saltit.

Húsfreyja sat kyr á meðan hann kvað vísuna; eftir þat kvað hon vísu:

(73) Mundut síðr enn sauðir,
sýrgarpr fyrir dýri
— komit es norðr at njörðum
nýtt skaup — á sjá hlaupa,
ef styrviðir stæði
stála Frey í eyju
— verit hefik lofs um lýði
létt — ósjúkan Gretti.

Þá mæltu margir, at eigi væri undarlegt, þó at hon ætti hrausta sonu, svá hraust sem hon var, þvílík skapraun sem henni var ger. Óspakr var úti ok átti tal við fylgdarmenn Önguls, þá sem eigi höfðu inn gengit, ok spurði at vígunum, enn allir lofuðu vörn Illuga; þá sögðu þeir frá, hversu Grettir hafði haldit fast saxinu, þá er hann var dauðr; þat þótti mönnum undarlegt. Þá var sén margra manna reið vestan at; váru þar komnir margir vinir húsfreyju, ok þeir Gamli ok Skeggi vestan frá Melum. Öngull hafði þar ætlat at hefja féránsdóm eftir Illuga, því at þeir kölluðu sér alt fé hans; enn er fjölmennit kom, sá Öngull, at hann gat ekki at gert; váru þeir hinir áköfustu, Óspakr ok Gamli, ok vildu veita Öngli atgöngu, enn þeir, sem vitrari váru, báðu þá hafa við ráð Þorvalds frænda síns ok annarra höfðingja, ok sögðu, at því verr myndi mál Önguls fyrir mælast, sem fleiri vitrir menn sæti yfir; varð þá svá á meðal gengit, at Öngull reið burt ok hafði með sér höfuð Grettis, því at hann ætlaði at hafa þat til alþingis. Reið hann nú heim ok þótti þunglega á horfast, því at flestir allir höfðingjar á landinu váru annathvárt skyldir eða mægðir við þá Gretti ok Illuga. Þetta sumar fekk Skeggi skammhöndungr dóttur Þórodds drápustúfs; gekk Þóroddr þá at málum með frændum Grettis.

87. Nú riðu menn til alþingis, ok urðu færi liðveizlumenn Önguls enn hann ætlaði, því at málit mæltist illa fyrir. Þá spurði Halldórr, hvárt þeir skyldu hafa höfuð Grettis með sér til alþingis. Öngull lézt þat ætlat hafa. „Þat er óráðlegt“, segir Halldórr, „því at nógu margir munu vera mótstöðumenn þínir, þó at þú gerir eigi slíkar áminningar til þess at vekja upp harma manna“. Þá váru þeir komnir á veg ok ætluðu at ríða suðr Sand. Öngull lét þá taka höfuðit ok grafa niðr í sandþúfu eina; er þat kölluð Grettisþúfa. Á alþingi var fjölment, ok bar Öngull fram mál sín ok hrósaði mjök verkum sínum, at hann hefði drepit þann skógarmann, er gildastr hefði verit á landinu, ok þóttist eiga fé þat, er lagit var til höfuðs honum; enn Þórir hafði hin sömu svör sem fyrr váru sögð. Þá var lögmaðr beiddr órskurðar; hann kvaðst heyra vilja, ef nökkurar gagnsakir kvæmi þær í móti, er þar fyrir mætti Öngull missa sektarfjárins, ellegar myndi hann hafa slíkt sem til höfuðs honum var lagit. Þá kvaddi Þorvaldr Ásgeirsson til Skammhöndung, at bera fram sökina, ok stefndi Þorbirni öngli annarri stefnu um galdr ok fjölkyngi þá, er Grettir myndi hafa bana af fengit; enn annarri um þat, er þeir vógu at honum hálfdauðum manni, ok lét varða skóggang. Nú varð mikill sveitardráttr, ok urðu

þeir fáir, er sinnaðu Þorbirni; varð nú öðruvís enn hann hugði, því at Þorvaldi ok Ísleifi mági hans þótti þat ólífisverk, at gera manni gerningar til bana; enn með tillögum skynsamra manna varð sú lykt á málum þessum, at Þorbjörn skyldi sigla samsumars ok koma aldri síðan til Íslands, meðan þeir lifði, er eftirmál áttu eftir Illuga ok Gretti. Var þá í lög tekit, at alla forneskjumenn gerðu þeir útlæga; ok er hann sá, hverr hans kostr myndi verða, hafði hann sik af þinginu, því at þá var búit, at frændr Grettis myndi at honum ganga; fekk hann ok ekki af því fé, er til höfuðs Grettis var lagit, því at Steinn lögsögumaðr vildi eigi, at þat gyldist fyrir níðingsverk. Engu váru þeir menn bættir, er fallit höfðu með Þorbirni í Drangey; skyldi þat vera jafnt ok víg Illuga; líkaði þat þó frændum hans allilla. Riðu menn nú heim af þinginu, ok fellu niðr allar sakir þær, er menn höfðu á höndum Grettis. Skeggi son Gamla, enn mágr Þórodds drápustúfs, enn systurson Grettis, fór norðr til Skagafjarðar með atgangi Þorvalds Ásgeirssonar ok Ísleifs mágs hans, er síðan var biskup í Skálholti, ok samþykki alls almúga, ok fekk sér skip ok fór til Drangeyjar, at sækja lík þeira bræðra, Grettis ok Illuga, ok færðu út til Reykja á Reykjaströnd ok grófu þar at kirkju, ok þat til marks, at Grettir

liggr þar, at um daga Sturlunga, er kirkjan var færð at Reykjum, váru grafin upp bein Grettis, ok þótti þeim eigi geysistór, ok þó mikil. Bein Illuga váru grafin síðan fyrir norðan kirkju, enn höfuð Grettis var grafit heima at Bjargi at kirkju. Sat Ásdís húsfreyja at Bjargi, ok var svá vinsæl, at aldri váru henni ónáðir gervar, ok eigi heldr meðan Grettir var í sekt. Skeggi skammhöndungr tók við búi at Bjargi með Ásdísi, ok var mikill maðr fyrir sér. Hans son var Gamli, faðir Skeggja á Skarfsstöðum, ok Ásdísar, móður Odds munks. Margir menn eru frá honum komnir.

88. Þorbjörn öngull réðst í skip at Gásum með alt þat sem hann mátti með komast af fé sínu, enn Hjalti bróðir hans tók við jörðum. Öngull fekk honum ok Drangey. Varð Hjalti síðan höfðingi mikill, ok er hans eigi getit lengr við þessa sögu. Öngull fór til Noregs; lét enn mikit um sik. Þóttist hann mikit þrekvirki unnit hafa í drápi Grettis. Virðu ok margir svá, þeir sem ókunnigt var, hversu þat hafði til borizt; enn margir vissu, hversu frægr maðr Grettir hafði verit. Sagði hann þat eitt af viðskiftum þeira, sem honum var til frama, enn lét hitt liggja niðri í sögunni, sem minnr var til frægðar. Þessi saga kom austr til Túnsbergs. Er Þorsteinn

drómundr frétti vígin, varð hann mjök hljóðr við, því at honum var sagt, at Öngull væri mjök gildr ok harðfengr. Mintist Þorsteinn ummæla þeira, sem hann hafði þá er þeir Grettir töluðust við endr fyrir löngu um handleggina. Þorsteinn helt nú fréttum til um ferðir Önguls. Váru þeir báðir í Noregi um vetrinn, ok var Þorbjörn norðr í landi, enn Þorsteinn í Túnbergi, ok hafði hvárrgi sét annan; enn þó varð Öngull víss, at Grettir átti bróður í Noregi, ok þótti vansét við í ókunnu landi, ok því leitaði hann sér ráðs, hvert hann skyldi á leita. Í þenna tíma fór margt Norðmanna út í Miklagarð og gengu þar á mála. Af því þótti Þorbirni fýsilegt at fara þangat, ok afla sér svá fjár ok frægðar, enn hafa sik eigi í Norðrlöndum fyrir frændum Grettis. Bjó hann nú ferð sína ór Noregi ok fór út í lönd, ok létti eigi fyrr enn hann kom út í Miklagarð, og gekk þar á mála.

89. Þorsteinn drómundr var ríkr maðr ok hafði hina mestu virðing. Hann spurði nú, at Öngull var farinn ór landi ok út í Miklagarð. Brá hann skjótt við ok seldi frændum sínum eignir sínar í hendr; enn hann réðst til ferðar ok leitaði eftir Öngli, ok fór jafnan þar eftir, sem hann fór undan. Vissi Öngull ekki til hans ferða. Þorsteinn drómundr kom út í Miklagarð litlu síðar enn Öngull, ok vildi fyrir

hvern mun drepa hann, enn hvárrgi kendi annan. Nú vildu þeir koma sér í sveit með Væringjum, ok var því vel tekit, þegar þeir vissu, at þeir váru Norðmenn. Þá var Mikael katalak konungr yfir Miklagarði. Þorsteinn drómundr sat nú um Öngul, ef hann mætti at nökkuru kenna hann, ok gat þat eigi leikit fyrir fjölmenni. Lá hann þar jafnan vakandi ok undi lítt við sinn hag; þóttist hann mikils hafa mist. Nú var þat þessu næst, at Væringjar áttu at fara í herför nökkura, at friða landit af hernaði; ok áðr enn þeir fóru heiman, var þat siðr þeira ok lög, at eiga vápnaþing, ok enn gerðu þeir svá; ok þá er vápnaþingit var sett, þá skyldi allir Væringjar þar koma, ok svá þeir, sem þá ætluðu at ráðast til ferðar með þeim, ok sýna vápn sín. Hér kvámu þeir báðir, Þorsteinn ok Öngull. Bar Þorbjörn fyrr fram sín vápn. Hann hafði þá saxit Grettisnaut; enn er hann sýndi þat, þá dáðust margir at, ok sögðu, at þat væri allgott vápn, ok kváðu þat mikil lýti á, at skarðit var í miðri egginni, ok spurðu hann, hvat til hefði borit. Öngull sagði þat frásagnarvert — „því at þat er þessu næst segjanda, at úti á Íslandi“, segir hann, „at ek drap kappa þann, er Grettir hét hinn sterki, er þar hefir mestr garpr verit ok fullhugi, því at hann gat engi unnit fyrr enn ek kom til; ok með því at

mér varð auðit at vinna hann, þá bar ek af honum, enn þó hafði hann mörg mín öfl; hjó ek þá í höfuð honum með saxinu, ok þá brotnaði skarð í eggina“. Þeir sögðu, er næstir stóðu, at sá hefði verit harðr í haus, ok sýndi hverr öðrum. Af þessu þóttist Þorsteinn vita, hvar Öngull var; beiddist at sjá saxit sem aðrir. Lét Öngull þat til reiðu, því at flestir lofuðu hreysti hans ok framgöngu; hann hugði, at þessi myndi svá gera; enn hann vissi enga ván, at Þorsteinn væri þar eða frændi Grettis. Tók Drómundr nú við saxinu, ok jafnskjótt reiddi hann þat upp ok hjó til Önguls; kom þat högg í höfuðit, ok var svá mikit, at í jöxlum nam staðar; fell Þorbjörn öngull ærulauss dauðr til jarðar. Við þetta urðu menn mjök ókveða; greip gjaldkerinn staðarins þegar Þorstein ok spurði, fyrir hverja sök hann gerði slíkt óhæfuverk þar á heilögu þingi. Þorsteinn sagðist vera bróðir Grettis hins sterka, ok þat með, at hann hefði aldri hefndinni fram komit fyrr enn þar; ok þá tóku margir undir, at sjá hinn sterki maðr myndi mikill fyrir sér hafa verit, þar sem Þorsteinn hefði rekizt svá langt út í heim at hefna hans. Ráðsmönnum staðarins þótti þetta líklegt; enn fyrir því at engi var sá þar, er kynni nökkut um at bera með Þorsteini, þá váru þat lög þeira, at hverr sá, er mann dræpi, skyldi engu fyrir týna nema lífinu.

Fekk Þorsteinn skjótan dóm ok heldr harðan; hann skyldi setja í myrkvastofu í dýflizu eina ok bíða þar bana, ef engi leysti hann út með fé. Enn er Þorsteinn kom í dýflizuna, var þar maðr fyrir; sá hafði þar lengi verit, ok kominn at bana af vesöld. Þar var bæði fúlt ok kalt. Þorsteinn mælti við þenna mann: „Hversu þykkir þér æfi þín?“ Hinn svarar: „Harðla ill, því at mér vill engi við hjálpa, enn ek á enga frændr til at leysa mik“. Þorsteinn mælti: „Margt er fyrir órráðum um slíkt, ok verum kátir ok gerum okkur nökkut at gleði“. Hinn kvað sér at engu gaman verða. „Þó skulu vit prófa“, segir Þorsteinn. Tók hann þá ok kvað kvæði. Hann var raddmaðr mikill, svá at varla fanst hans líki. Sparði hann nú ekki af. Almenningsstræti var skamt fram frá dýflizunni. Kvað Þorsteinn svá hátt, at gall í múrnum; ok hinum, er áðr var hálfdauðr, þótti mikit gaman at vera. Lét hann svá ganga fram á kveldit.

90. Spes hét göfug garðshúsfreyja þar í staðnum, harðla rík ok stórættuð. Sigurðr hét bóndi hennar; hann var auðigr, ok ættsmæri enn hon; hafði hon verit gefin honum til fjár. Eigi varð ástríki mikit með þeim hjónum, ok þóttist hon næsta vargefin. Hon var stórlynd ok svarkr mikill. Svá bar til, at þá er Þorsteinn skemti um kveldit, at Spes gekk um

strætit nær dýflizunni, at hon heyrði þangat rödd svá fagra, at hon kallaðist enga slíka heyrt hafa. Hon gekk með marga sveina, ok bað þá víkja þangat ok vita, hverr þessa ágætu rödd hefði. Þeir kölluðu nú ok spurðu, hverr þar væri svo harðlega spentr. Þorsteinn nefndi sik. Þá mælti Spes: „Ertu þvílíkr atgervimaðr á annat sem á kveðandi?“ Hann sagði lítit bragð at því. „Hvat hefir þú til saka“, segir hon, „er þik skal kvelja hér til bana?“ Hann sagði, at hann hefði drepit mann ok hefnt bróður síns — „enn ek gat þat eigi með váttum sýnt“, sagði Þorsteinn, „ok því var ek hér settr“, sagði hann, „nema nökkur vildi mik út leysa; enn mér þykkir þess engi ván, því at ek á hér engan skyldan mann“. „Mikill mannskaði mun þat, ef þú ert drepinn; eða var hann bróðir þinn slíkr frægðarmaðr, sá er þú hefndir?“ Hann sagði, at sá var meirr enn hálfu gildari maðr. Hon spurði, hvat til merkja væri um þat. Þá kvað Þorsteinn vísu þessa:

(74) Eigi máttu átta
eggþings boðar, hringa
Grund, ór Grettis hendi
geðrakks koma saxi,
áðr hvardyggir hjoggu
herðendr fetils gerðar
axlarfót af ýti
unnblakks hugarrakkum.

„Mikil ágæti eru slíkt“, sögðu þeir, er skildu vísuna; ok sem hon vissi þetta, mælti hon svá: „Viltu þiggja líf at mér, ef kostr er?“ „Ek vil gjarna“, sagði Þorsteinn, „ef þessi félagi minn er ok út leystr með mér, sem hér sitr; ella munu vit sitja hér báðir“. Hon svarar: „Meira mannkaup ætla ek í þér sé enn honum“. „Svá sem þat er“, sagði Þorsteinn, „þá munu vit fylgjast burt heðan annathvárt báðir eða hvárrgi okkarr“. Hon gekk þá þangat sem Væringjar váru, ok beiddi útlausnar fyrir Þorstein, ok bauð fé til. Þeir váru þess fúsir. Fekk hon svá um gengit með vinsældum sínum ok ríkdómi, at þeir váru báðir út leystir. Enn þegar Þorsteinn komst ór dýflizunni, fór hann til móts við Spes húsfreyju. Tók hon hann til sín ok helt hann á laun; enn stundum var hann með Væringjum í herferðum ok reyndist hinn mesti fullhugi í öllum framgöngum.

91. Í þenna tíma var Haraldr Sigurðarson í Miklagarði, og kom Þorsteinn sér í vináttu við hann. Þótti Þorsteinn nú mikilhæfr, því at Spes lét hann eigi fé skorta. Lögðust þau nú á hugi, Þorsteinn ok Spes. Fanst mönnum ok henni mikit um atgervi hans. Varð henni féskylmt mjök, því at hon helt sér mjök til vinsælda. Bóndi hennar þóttist ok finna, at hon tók sér háttaskifti, bæði í skaplyndi ok margri breytni, ok einkanlega í fjárauðn-

Saknaði hann bæði gulls ok gripa, er hurfu ór hennar geymslu; ok eitthvert sinn talaði Sigurðr bóndi hennar við hana ok segir, at hon taki undarlega breytni upp — „þú gefr ekki gaum at góðsi okkuru“, segir hann, „ok sukkar því ýmsa vega; enn svá er sem ek sjái þik í svefni, ok viltu aldri vera þar stödd sem ek er; nú veit ek fyrir víst, at eitthvert ber til“. Hon svarar: „Ek sagða þér, ok svá frændr mínir, þá er vit kvámum saman, at ek vilda vera sjálfráð ok frjáls allra þeira hluta, sem mér stæði vel at veita, ok af því spari ek eigi fé þitt; eða viltu nökkut aðra hluti við mik tala, þá sem mér megi blygð í verða?“ Hann svarar: „Eigi er mér þat grunlaust, at þú haldir einhvern þann mann, er þér þykkir betri enn ek“. „Eigi veit ek“, segir hon, „at mikit sé fyrir því, enn þó vil ek þat ætla, at þú megir þat með engum sannendum segja; enn eigi munu vit tvau ein við talast, ef þú berr þessa óvísu at mér“. Hann lét nú falla niðr þetta tal at sinni. Þau Þorsteinn heldu fram hinu sama, ok váru eigi viðsjál við orði vándra manna, því at hon treysti vizku ok vinsældum. Oft sátu þau á tali ok skemtu sér. Þat var eitt kveld, er þau sátu í einu lofti, þar sem í váru gripir hennar. Hon bað Þorstein kveða nökkut, því at hon hugði bónda sitja við drykk, sem hann átti vanda til. Hon stengdi aftr

dyrnar; ok er hann hafði kveðit um stund, var brotizt á hurðina ok kallat, at upp skyldi láta. Var þar kominn bóndi með marga sveina. Húsfreyja hafði lokit upp einni stórri kistu, ok sýndi Þorsteini gripi sína; enn er hon kendi hverr var, vildi hon eigi lúka upp dyrnar. Hon talar við Þorstein: „Skjót er ráðagerð mín; hlaup hér niðr í kistuna ok lát hljótt um þik“. Hann gerði svá. Hon rak lás fyrir kistuna ok settist þar upp á. Í því kom bóndi inn í loftit, ok höfðu þeir þá brotit upp loftit. Húsfreyja mælti: „Því fari þér með svá miklu harki? eða fara ófriðarmenn eftir yðr?“ Bóndi svarar: „Nú er vel, at þú gefr sjálf raun, hver þú ert; eða hvar er sá maðr, er mest remdi raustina áðan? get ek at þér þykki hann fagrhljóðari enn ek“. Hon mælti: „Engi er allheimskr, ef þegja má; ferr þér ok svá; þú þykkist vera slægr, ok ætlar, at þú munir festa á mér lygi þína, enn hér mun raun á verða; ef þú hefir satt at mæla, þá tak þú hann, því at eigi mun hann hlaupa út um veggina eða ræfrit“. Hann leitaði um húsit ok fann eigi. Hon mælti: „Hví tekr þú hann eigi nú, ef þú þykkist þó eftir vísu ganga?“ Hann þagnaði þá ok þóttist eigi vita, við hver brögð hann var kominn, ok frétti fylgdarmenn sína, hvárt þeim heyrðist eigi sem honum. Enn er þeir sá, at húsfreyju mislíkaði, varð ekki af

vitnisburði þeira, ok sögðu, at jafnan heyrði eigi eftir því sem var. Gekk bóndi þá út ok þóttist vita sannendum, þó at hann fyndi eigi manninn. Lét hann þá af at forvitnast um húsfreyju og hagi hennar langa stund. Annan tíma var þat, enn miklu síðar, at þau Þorsteinn ok Spes sátu í fatabúri einu. Þar váru inni klæði bæði skorin ok óskorin, er þau bóndinn áttu. Sýndi hon Þorsteini marga dúka ok röktu í sundr; ok er þau varði minst, kom þar at þeim bóndinn með marga menn ok brutu upp loftit; enn meðan þeir gerðu þat, rak hon klæðin ofan á Þorstein ok studdist við klæðahlaðann, er þeir kvámu inn í húsit. „Hvárt muntu enn þræta“, segir bóndi, „at hér væri maðr hjá þér? munu þeir menn vera hér nú, er sá ykkr bæði“. Hon bað þá vera eigi svá óða — „mun yðr nú ekki bresta, enn látið mik vera kyrra ok skýfið mér hvergi“. Þeir leituðu nú um húsit ok fundu ekki; gefa upp um síðir. Þá mælti húsfreyja: „Gott er þat jafnan, at gefa betri raun enn margir ætla, ok var þess ván, at eigi myndi þér þat finna, sem eigi var til; eða viltu nú, bóndi, ganga við heimsku þinni ok bera mik undan þessu illmæli?“ Hann mælti: „Síðr ber ek þik undan, at ek þykkjumst víst vita, at þú ert sönn at þessu, sem ek hefi á þik borit; skaltu ok verða þik við at hafa um þat mál ef þú getr

þat af þér fært“. Hon kvað sér þat eigi í móti skapi; skildu þau með því tal sitt. Eftir þetta var Þorsteinn með Væringjum jafnan, ok þat segja menn, at hann hafi leitat ráða undir Harald Sigurðarson, ok ætla menn, at þau hefði eigi svá ór ráðit, ef þau hefði eigi hans við notit ok hans vizku. Og þá fram liðu stundir, gerði Sigurðr bóndi orð á því, at hann myndi fara heiman at einhverjum erendum sínum. Eigi latti húsfreyja hann þess; ok er bóndi var á burt, kom Þorsteinn til Spes, ok váru þau þá jafnan bæði saman. Svá var háttat í garði hennar, at hann var húsaðr fram yfir sjáinn, ok váru þat nökkur hús, er sjárinn gekk upp undir. Þar sátu þau Spes ok Þorsteinn jafnan. Þar var lítill hlemmr í gólfinu, svá at engi vissi, nema þau tvau. Skyldi hann opinn standa, ef skjótt þyrfti til at taka. Nú er frá bónda at segja, at hann fór hvergi á burt, nema hann leyndist, ok vildi speja um húsfreyju. Bar þat ok svá til, at þá er þau varði sízt á einu kveldi, ok þau sátu í sjávarloftinu ok skemtu sér, at þar kom bóndinn at þeim óvörum með fjölda fólks, ok leiddi nú nökkura menn til gluggs, er á var húsinu, ok bað þá sjá, hvárt eftir því væri, sem hann sagði. Allir sögðu, at hann hefði rétt talat, ok svá myndi fyrr hafa verit. Hlupu nú á loftit; ok er þau heyrðu brakit,

mælti hon til Þorsteins: „Hér verðr þú niðr at fara, hvat sem kostar. Ger mér vísbending, ef þú kemst fram undan húsunum“. Hann kvað já við ok steypti sér niðr í gólfit, enn húsfreyja spyrndi fæti sínum á hlemminn. Fell hann síðan aftr í lag, ok sá hvergi nývirki á gólfinu. Kom bóndi í loftit ok hans menn. Þeir fóru nú leitandi ok fundu ekki, sem ván var. Loftit var autt, svá at þar var engi hlutr inni, nema slétt gólfit ok pallar. Sat húsfreyja þar ok lék at fingrgullum sínum. Hon gaf sér fátt at þeim, ok lét sem hon ætti ekki um at vera. Nú þótti bónda öllu kynlegra, ok spurði fylgdarmenn sína, hvárt þeir hefði eigi sét manninn. Þeir kváðust fyrir víst hafa sét hann. Þá mælti húsfreyja: „Hér mun koma at því sem mælt er, at ‚þrisvar hefir alt orðit forðum’. Hefir þér ok svá farit, Sigurðr“, sagði hon; „þú hefir gert mér þrisvar ónáðir, at því sem mér þykkir; eða eru þér nú nökkuru hygnari enn fyrir öndverðu“. „Ek var nú eigi einn til frásagnar“, segir bóndi; „skaltu fyrir alt þat eiga undanfærslu, því at ek vil með engu móti þessa svívirðing hafa óbætta“. „Ek ætla“, segir húsfreyja, „at þú beiðir þess, er ek vil bjóða, því at mér þykkir allgott at færast undan þessum áburð; er hann svá á loft kominn, at mér verðr mikill vanmetnaðr í, ef ek hrind honum eigi af mér“.

„Einn veg skaltu þess synja“, segir bóndi, „at þú hafir eigi gefit góðs mitt né gripi“. Hon svarar: „Þann tíma, sem ek færumst undan, skal ek einn veg hrinda af mér öllum þeim greinum, sem þú hefir til mín at tala; enn hygg at, hvar niðr skal koma; vil ek þegar undanfærslu fyrir svá fallin orð fyrir þenna áburð“. Bóndi lét sér þetta vel nægja, ok gekk í burt með sína menn. Nú er frá Þorsteini at segja, at hann lagðist fram undan húsunum ok gekk upp þar sem honum líkaði, ok tók sér eina skíðu með loganda eldi ok helt upp, svá at sjá mátti ór garði húsfreyju. Hon var löngum úti um kveldit ok um náttina, því at hon vildi vita, ef Þorsteinn kæmi á land; ok er hon sá eldinn, þóttist hon vita, at hann var á land kominn, því at þau höfðu þetta ráð gert með sér. Eftir um morguninn bauð Spes bónda sínum, at þau skyldu við talast fyrir biskupi um sín mál; ok hann var þess albúinn. Koma þau nú fram fyrir hann, ok hefir bóndi hinar sömu sakir við hana sem fyrr var greint. Biskup spurði, hvárt hon hefði við þetta kend verit fyrr, enn engi sagðist þat heyrt hafa. Þá spurði hann, með hverjum líkendum hann bæri þetta at henni. Hann leiddi þá fram menn, er sèt höfðu, at hon sat í læstu húsi, ok þar einn maðr hjá henni; ok á því sagði bóndinn sér grun, at sá maðr myndi glepja

hana. Biskup sagði, at hon mátti vel færast undan þessum áburð, ef hon vildi. Hon kvað sér nú allvel líka — „trúi ek“, sagði Spes, „at mér verði gott til eiðakvenna um þetta mál“. Var henni nú nefndr eiðr ok ákveðinn dagr til at fram skyldi koma. Fór hon eftir þat heim ok lét vel yfir sér. Fundust þau Þorsteinn ok Spes ok gerðu ráð sín.

92. Nú leið sá dagr, ok þar til sá dagr kom, sem Spes skyldi vinna eiðinn; þá býðr hon til öllum sínum vinum ok frændum, ok setti sik til með hinum beztum klæðum, er hon átti. Margar dýrar konur gengu með henni. Þá váru á vátviðri mikil. Vegrinn var vátr ok ein veisa mikil yfir at fara, áðr enn til kirkju kæmi; ok svá sem Spes ok skari hennar kemr fram at veisunni, var þar fyrir fjölmenni mikit ok fjöldi fátækra manna, er sér báðu ölmusu, því at þetta var almenningsstræti. Allir þóttust þeir skyldir vera at fagna henni sem kunnu, ok báðu henni góðs fyrir þat, er hon hafði þeim oft vel við hjálpat. Þar var einn stafkarl milli annara fátækra manna, mikill vexti ok hafði sítt skegg. Kvendit nam staðar við fenit, því at hoffólkinu þótti fenit óhreint yfirferðar; ok svá sem þessi hinn mikli stafkarl sá húsfreyna, at hon var betr búin enn aðrar konur, mælti hann svá til hennar: „Góða húsfreyja“, sagði hann, „haf til lítillæti,

at ek bera þik yfir fen þetta, því at vér erum skyldir til, stafkarlar, at þjóna þér þat sem vér kunnum". „Hvat, muntu vel bera mik", sagði hon, „er þú getr eigi borit sjálfan þik?" „Þó væri þér lítillætisraun", segir hann, „ok má ek eigi bjóða betr enn ek hefi til, ok mun þér til alls betr takast, at þú hafir eigi metnað við fátækan mann". „Vit þat fyrir víst", segir hon, „berir þú mik eigi vel, þá verðr þat þitt húðlát eða annarrar svívirðingar meiri". „Feginn vil ek hætta á þat", sagði hann ok færðist á fætr út á díkit. Hon lét sem hon hugði allilt til, at hann bæri hana, enn þó fór hon á bak honum. Stumraði hann nú allseint ok gekk við tvær hækjur; ok er hann kemr á mitt fenit, reiðir hann á ýmsar hliðar. Hon bað hann herða sik — „ok skaltu aldri verri för farit hafa enn þá, ef þú fellir mik hér í niðr". Leitar nú veslingr áfram ok færist nú í aukana; kostar alls kapps við ok kemst allnær landinu, ok þá drepr hann fæti ok rýkr áfram, svá at hann kastaði henni upp á bakkann, enn fell sjálfr í díkit upp undir hendr; ok í því er hann liggr þanninn, grípr hann til hennar, húsfrúinnar, ok festi hvergi á klæðunum; tekr hann þá saurugri hendi upp á kné henni ok alt á lærit bert. Hon spratt upp ok bannaði, sagði, at jafnan hlyti ilt af vándum förumönnum — „ok væri þat maklegt, at þú lægir

lamdr, ef mér þætti eigi skömm í því sakir vesaldar þinnar". Hann mælti þá: „Missæl er þjóðin; ek þóttumst gera vel við þik, ok hugða ek til ölmusu af þér, enn ek hefir af þér heitingar ok hrakning, enn ekki til gangs"; ok lét sem honum kvæmi í alt skap. Þótti mörgum hann aumlegr, enn hon kvað hann vera hinn mesta bragðakarl; enn er margir báðu fyrir hann, tekr hon til pungs síns, ok váru þar í margir gullpenningar. Hon hristir niðr penningana ok mælti: „Haf þat nú, karl; aldri mun þat gott, at þú hafir eigi fult fyrir þat, er ek hefi hrakit þik, enda er nú við skilizt eftir því sem þú vant til". Hann tíndi upp gullit ok þakkaði henni fyrir vel gert. Gekk Spes til kirkju, ok var þar fjölmenni mikit fyrir. Gekk Sigurðr at með kappi, ok bað hana færa sik undan áburði þeim, sem hann hefði á hana borit. Hon svarar: „Eigi sinna ek þínum áburði; eða hvern mann kallast þú hafa sét í húsi hjá mér? því at jafnan verðr til einhverr dugandi maðr at vera hjá mér, ok kalla ek þat blygðarlaust; enn fyrir þat vil ek sverja, at engum manni hefi ek gull gefit, ok af engum manni hefi ek saurgazt líkamlega, utan af bónda mínum ok þeim vánda stafkarli, er tók sinni saurugri hendi á lær mér, er ek var borin yfir díkit í dag". Nú tóku margir undir, at þetta væri fullr eiðr, ok henni væri

þat eigi mannlýti, þó at karl hefði fíflat á henni váveiflega. Hon sagði, at þat mætti telja sem til væri. Eftir þetta sór hon út svá fallinn eið sem nú var greint. Mæltu þat margir, at hon myndi þat sanna sem mælt er, at lítit skyldi í eiði ósært". Hon kveðst þat ætla, at vitrum mönnum skyldi svá lítast, at þetta væri eigi um grun gert. Þá töluðu til frændr hennar, at slíkt væri mikil skapraun burðugum konum, at hafa bótalausa þvílíka álygi; því at þat var dauðasök, ef kona varð opinber at því, at hon hóraðist undir bónda sínum. Spes beiddi þá biskup, at hann gerði skilnað þeira Sigurðar, því at hon sagðist eigi vilja þola álygi hans. Fluttu þetta frændr hennar. Varð þá svá með atgangi þeira, at þau váru skilin, ok Sigurðr fekk lítit af góðsinu; var hann gerr ór landi burt. Fór þar, sem víða eru dæmi til, at hinir lægri verða at lúta. Gat hann ok engu fram komit, þó at hann hefði rétt at mæla. Spes tók nú við öllum penningum þeira, ok þótti hinn mesti kvenskörungr. Þá er menn hugðu at eiðstaf hennar, þótti mönnum sem grunr hefði í verit, ok ætluðu, at vitrir menn myndi hafa diktat fyrir henni þessi atkvæði. Gátu menn þá upp grafit, at sá stafkarl, sem hana hafði borit, var Þorsteinn drómundr, enn þó fekk Sigurðr enga rétting þessa máls.

93. Þorsteinn drómundr var með Væringjum meðan mestr orðrómr lék á málum þessum. Verðr hann svá frægr, at þar þótti varla þvílíkr atgervismaðr komit hafa sem hann. Fekk hann af Haraldi Sigurðarsyni hinn mesta heiðr, því at hann virði frændsemi við hann; ok hans ráðum hefir Þorsteinn fram farit, at því er menn ætla. Bráðlega eftir þat er Sigurðr var ór landi rekinn hóf Þorsteinn bónorð við Spes; tók hon því sæmilega, enn veik þó til frænda sinna. Váru þá stefnur at áttar, ok kom þat ásamt með þeim, at hon myndi sjálf mestu fyrir ráða. Var þá keypt með þeim, ok urðu þeira samfarir góðar ok höfðu auð fjár. Þótti Þorsteinn mikill gæfumaðr, hversu hann hafði ráðit ór sínum vandræðum. Váru þau ásamt tvá vetr þar í Miklagarði. Eftir þat sagði Þorsteinn húsfreyju sinni, at hann vildi vitja eigna sinna aftr til Noregs. Hon sagði hann skyldu ráða. Seldi hann þá eignir þær er hann átti, ok höfðu þá of lausafjár. Réðust þau þá þaðan ór löndum með góðu föruneyti, ok fóru alla leið unz þau kvámu í Noreg. Tóku frændr Þorsteins harðla vel við þeim báðum, ok sá þat brátt, at hon var ör ok stórlynd; gerðist hon brátt harðla vinsæl. Áttu þau börn saman, ok sátu nú at eignum sínum ok undu vel sínu ráði. Þá var Magnús konungr hinn góði yfir Noregi. Fór Þorsteinn

skjótt á fund hans ok var þar vel tekinn, því at hann var mjök frægr orðinn af því, er hann hafði hefnt Grettis hins sterka. Vita menn varla dæmi til, at nökkurs manns af Íslandi hafi hefnt verit í Miklagarði, annars enn Grettis Ásmundarsonar. Svá er sagt, at Þorsteinn yrði hirðmaðr Magnúss konungs. Sat Þorsteinn um kyrt níu vetr, síðan hann kom aftr í Noreg, ok þóttu þau hin mestu sæmdarmenn bæði. Þá kom utan ór Miklagarði Haraldr konungr Sigurðarson, ok gaf Magnús konungr honum hálfan Noreg við sik; váru þá báðir konungar í Noregi um hríð. Eftir andlát Magnúss konungs undu margir lítt, þeir sem höfðu verið vinir hans, því at allir unnu honum; enn mönnum varð vangætt til lyndis Haralds konungs, því at hann var harðr ok refsingasamr. Þorsteinn drómundr gerðist þá hnignandi, ok var þó hinn hraustasti maðr. Þá var liðit frá drápi Grettis Ásmundarsonar sextán vetr.

94. Þá eggjuðu margir Þorstein at fara á fund Haralds konungs ok gerast honum handgenginn; enn hann tók eigi undir þat. Þá mælti Spes: „Þat vil ek, Þorsteinn“, segir hon, „at þú farir eigi á fund Haralds konungs, því at vit eigum öðrum konungi meira vangoldit, ok þarf fyrir því at hugsa; enn vit gerumst nú gömul bæði ok af æskuskeiði, ok hefir

gengit meir eftir ástundan enn kristilegum kenningum eða röksemdum réttinda. Nú veit ek, at þessa okkra skuld mega hvártki leysa okkrir frændr né fémunir; vil ek vit sjálf gjöldum skyld fyrir; nú vil ek breyta ráðahag okkrum, ok fara ór landi ok á páfagarð, því at ek trúi, at svá má mitt mál leysast". Þorsteinn svarar: „Mér eru þessir hlutir jafnkunnigir sem þér, er nú talar þú; er þat skylt, at þú ráðir þessu, er svá gegnir vel. er þú létt mik ráða, er miklu var óvænlegar stefnt; ok skal svá breyta í öllu sem þú segir fyrir". Þetta kom mjök á menn óvara. Nú var Þorsteinn tveim vetrum meir enn hálfsjötugr, ok þó hraustr til allra athafna sinna. Bauð hann nú til sín öllum frændum sínum ok tengdamönnum, ok gerði bera fyrir þeim ráðstofnan sína. Tóku vitrir menn vel undir þat, ok þótti þó hinn mesti skaði at burtför þeira. Þorsteinn sagði eigi víst um aftrkvámu sína — „vil ek nú þakka yðr öllum", segir hann, „hversu þér genguð um mitt góðs, meðan ek var ór landi næst; nú vil ek bjóða yðr ok biðja, at þér takið við fé barna minna ok þeim sjálfum, ok fæðið þau upp eftir því sem yðvarr er manndómr, því at ek er svá til aldrs kominn, at jöfn ván er, hvárt ek kem aftr eða eigi, þótt ek lifa; skulu þér svá fyrir öllu sjá, því sem ek á hér eftir, sem ek muni eigi aftr

vitja til Noregs". Þá svöruðu menn, at margt væri gott til ráða, ef húsfreyja væri eftir til umsjár. Þá mælti hon: „Því fór ek utan ór löndum ok ór Miklagarði með Þorsteini, ok fyrirlét ek bæði frændr ok fé, at ek vilda, at eitt gengi yfir okkr bæði; nú hefir mér hér gott þótt; enn eigi slægir mik hér til langvista í Noregi eða hér í Norðrlöndum, ef hann ferr á burt; hefir ok jafnan þokki með okkr verit, ok ekki at áskilnaði orðit; nú munu vit bæði ásamt fara, því at okkr er kunnigar um þá hluti marga, er orðit hafa síðan vit fundumst". Ok er þau höfðu þenna veg á gert um hagi sína, þá bað Þorsteinn valinkunna menn skifta í sundr fénu í helminga; tóku frændr Þorsteins þann helming, er börnin skyldi eiga, ok fæddust þau upp með föðurfrændum sínum, ok urðu síðan hinir mestu þroskamenn, ok er mikil ætt frá þeim komin þar í ríkinu; enn Þorsteinn ok þau Spes skiftu í sundr sínum hlut fjárins, ok gáfu sumt til kirkna fyrir sál sinni, enn sumt höfðu þau með sér. Réðust þau nú til Rómferðar, ok báðu margir vel fyrir þeim.

95. Fóru þau nú allan veg þar til er þau kvámu til Rómaborgar. Svá sem þau kvámu fram fyrir þann, er til þess var skipaðr, at heyra skriftamál manna, þá sögðu þau sannlega alt, hversu farit hafði, ok með hverjum klóksköpum þau höfðu sinn hjúskap bundit.

Þau gáfu sik auðmjúklega undir þvílíkar skriftir sér til yfirbótar, sem hann vildi á þau leggja; enn fyrir þann skuld, at þau höfðu sjálf orkazt hugar á, at bæta sína meinbugi án allri þröngvan ok hatri af kirkjunnar formönnum, þá var þeim létt um allar álögur, svá sem fremst mátti vera, enn beðin með blíðu, at þau skipaðist nú sem skynsamlegast fyrir sinni sál ok lifði hreinlega þaðan í frá, at fenginni lausn allra sinna mála. Þóttu þau vel ok vitrlega farit hafa. Þá mælti Spes: „Nú þykkir mér vel farit hafa ok lyktazt okkart mál; höfum vit nú eigi ógæfu saman átt eina; kann vera, at heimskir menn dragi sér til eftirdæma okkra hina fyrri æfi; skulu vit nú gera þá endalykt okkars lífs, at góðum mönnum sé þar eftir líkjanda; nú skulu vit kaupa at þeim mönnum, sem hagir eru á steinsmíði, at þeir geri sinn stein hváru okkru, ok mættim vit svá bæta þat, sem vit höfum brotit við guð“. Nú lét Þorsteinn lagða verða penninga til steinsmíðar báðum þeim, ok þvílíks annars sem þau þurftu, ok þau máttu eigi missa til viðrlífis; ok at lyktaðri þessarri smíð, ok á viðrkvæmilegum tíma, ok öllum hlutum tilbúnum, skildu þau sína stundlega samvist at sjálfráði sínu, at þau mætti því heldr njótandi verða heilagrar samvistu annars heims. Settist þá í sinn stein hvárt þeira, ok lifðu svá lang-

an tíma, sem guð vildi skipa, ok endu svá sína æfi. Hafa þat flestir menn sagt, at Þorsteinn drómundr ok hans kona Spes þykkja verit hafa hinir mestu gæfumenn, ór því sem ráða var; enn eigi hafa börn hans né afkvæmi til Íslands komit, svá at saga sé frá ger.

Hefir Sturla lögmaðr svá sagt, at engi sekr maðr þykkir honum jafnmikill fyrir sér hafa verit sem Grettir hinn sterki. Finnr hann til þess þrjár greinir: þá fyrst, at honum þykkir hann vitrastr verit hafa, því at hann hefir verit lengst í sekt einhverr manna, ok varð aldri unninn meðan hann var heill; þá aðra, at hann var sterkastr á landinu sinna jafnaldra, ok meir laginn til at koma af aftrgöngum ok reimleikum enn aðrir menn; sú hin þriðja, at hans var hefnt úti í Miklagarði, sem einskis annars íslenzks manns.; ok þat með, hverr giftumaðr Þorsteinn drómundr varð á sínum efstum dögum, sá hinn sami er hans hefndi. Lýkr hér sögu Grettis Ásmundarsonar, várs samlanda. Hafi þeir þökk er hlýddu, enn sá litla, er krabbat hefir söguna. Er hér verksins endir, enn vér sém allir guði sendir. Amen.

Vísnaskýringar.

1 (**Önundr tréfótr**). Mér es at glatt, síz mættum skjaldar ellþrimu[1]. Mart hremmir til snemma[2]. Oss stóð geigr af galdrs gýgi[3]. Hykk, at flestum þegnum þykki lítit til mín koma. Þat es oss mest einhlítt til yndismissu[4].

1. *skjaldar ellþrima* = skj. eldþruma, bardagi. — 2. margt dynr of snemma yfir oss. — 3. *galdrs gýgr*, bardaga tröllkona, öxi eða höggvopn.

Mér ekki glatt í geði, síðan (vér) áttum í bardaganum. Margt ber oss að höndum áðr oss varir. Oss stóð geigr af vopnunum. Eg held að flestum mönnum muni þykkja lítið koma til mín; það er oss til mestu leiðinda.

2 (**Víkingar**). Þessi vísuáttungr þarf engrar skýringar við.

3 (**Önundr tréfótr**). Séðu[1] sár þín blæða. Sáttu mik hrökkva nökkut? Einfættr auðslöngvir[2] fekk enga skeinu af þér. Meirr es mörgum Gjalpar snerru brjót[3] lagit málskalp[4] enn hyggjandi. Þegn er-at þrekvandr[5] í þrautir.

1. *séðu* (= sjáðu) tg f. *sjáðu hvárt.* — 2. *auðslöngvir,* maðr. — 3. *Gjalp* tröllkona; *snerru-Gjalp,* öxi; *snerru-Gjalpar brjótr,* axar brjótr, maðr. — 4. *málskalp,* orðaglamr. — 5. = hygni. — 6. *þrekvandr* (af *þrekr,* vaskleikr og *vandr,* vanr við) hraustr.

Sjáðu sár þín blæða. Sástu mik hopa nokkuð? Hinn einfætti maðr fékk enga skeinu af þér. Mörgum manni er meir lagið orðaglamr enn hygni. Þessi maðr er ekki hraustr þegar á reynir.

4 (**Önundr tréfótr**). Ek þótta ok Súgandi seggjum fyrr hæfir at Hrotta hreggvindi[1], þá er hvast geirhríðar grand[2] gnúði. Nú verðr at stíga út á skorðu skæ[3] með einum fæti á vit[4] Íslands. Þvísa[5] skaldi sígr[6].

1. *Hrotti,* sverð (Fáfnis); *Hrotta hreggvindr,* bardagi. — 2. *geirr,* spjót; *geirhríðar grand,* bardagi. — 3. *skærr* (eða *Skær),* hestr; *skorða,* spýta undir hlið á skipi; *skorðu skær,* skip. — 4. *á vit,* á vitjun, að vitja. — 5. *þvísa* = þessu. — 6. *sígr,* fer aftr.

Við Stígandi þóttum fyrr hæfir í orrustu. Nú verðr að stíga á skip einum fæti á vitjun til Íslands. Þessu skáldi fer aftr.

5 (**Önundr tréfótr**). Ævi gengr réttum[1] þessum fleinhvessanda[2] of fold ok ríki; — enn sæfarinn ranga fákr[3] rennr. Ek hefi flýit lönd ok fjölda frænda, enn hitt es nýjast: kaup eru kröpp, ef ek hreppi Kaldbak enn læt akra.

1. *réttr,* reki; að leggja skip í rétt er = að láta skip reka. — 2. *fleinhvessandi,* maðr. — 3. *röng,* bognir innviðir í skipi; *fákr* (Fákr) hestr; *ranga fákr,* skip.

Ævi mín, eða líf mitt, er á hrakningi um lönd og ríki; enn skipið rennr um sjóinn. Eg hefi flúið lönd og fjölda af frændum, enn hitt er nýjast: það eru ill kaup, ef eg hreppi Kaldbak, en missi akra minna.

6 (**Ókunnr höf.**). Frægir rausnarmenn lauguðu fyrr rítar fránhvítinga[1] í ræfrhvössu bensævar ranni[2]. Nú rauð vómr[3], sá er víða var frá tekinn sóma, af bleyði bæði hlýr[4] benja skóðs[5] í sýru.

1. *rít*, skjöldr; *fránhvítingr*, ormr; skjaldarormr, sverð. — 2. *bensær*, blóð; *rann*, hús; *ræfrhvast*, með hvössu ræfri, uppmjótt; *rann*, hús; *ræfrhvast bensævar rann*, sár veitt með hvössu vopni. — 3. *vómr* (eldra orð er vámr, og má sjá af því, að vísan er ekki mjög forn), vesalmenni. — 4. *hlýr*, hvk. hlið. — 5. *benjaskóð*, það sem er sárskætt, öxi.

Frægir hreystimenn ruðu fyrr sverð í sárum. Nú rauð vesalmennið, sem víða er ófrægr, báðar hliðar vopnsins (axarinnar) í sýru.

7 (**Ókunnr höf.**). Ek frá at hervápn yrði heldr hörð[1] at Rifskerjum, því at margir slyppir[2] menn lustu mest hvalklyppum[3]. Enn malm-Gautar[4] hafa mjök fast kastat móti þvestslyttum[5]. Þessi ímun[6] lízt oss óknyttin.

1. *hörð* er sagt í háði, á að vera = lin. — 2. *slyppr*, vopnlaus. — 3. *hvalkyppur*, hvalþjósir litlar. — 4. *malm-Gautr*, mannkenning. — 5. *þvestslytti* (slytti, hvk., til í málinu enn („linur eins og slytti“), hvalþjós. — 6. *ímun*, orrusta.

Mér er sagt að heldr hörð orrusta yrði að Rifskerjum,

því að margir vopnlausir menn köstuðu smáum hvalþjósum. Og á móti köstuðu aðrir þvestslyttum. Þessi bardagi þótti oss ósæmilegr.

8 (Grettir Ásmundarson). Þessi vísa þarf ekki skýringar við. *ving* = vind eg.

9 (Grettir Ásmundarson). Hodda-Grund[1], menja stökkvir[2] vill brenna mik á báðum höndum; ek kenni þess mjök; þat er höfugt ráð. Hörgerðr[3], ek læt verða tekit óskornum nöglum á hringa hreyti[4]; ek sé ger gögl[5] gildra sára.

1. *hodda Grund*, kona. — 2. *menjastökkvir*, maðr. — 3. *hör-Gerðr*, kona. — 4. *hringa hreytir*, maðr. — 5. *gögl* (et. *gagl),* eins konar villigæsir; *sáragagl*, hræfugl.

Kona, hann vill brenna mig á báðum höndum; það er ilt ráð. Eg lét tekið á honum með óskornum nöglum; eg sé hræfuglana búna til að drekka blóðið.

10 (Ásmundr hærulangr). Grettir hefir fast flegna traust á Keingálu; hann fær prettat mik; flest hin prúðu fljóð eru fámálug. Vitr drengr mun víst lengi venja flestar kvaðningar[1] mínar af sér; hin fríða hrings Hlín[2] nemi hróðr[3].

1. *kvaðning*, skipan. — 2. *hrings Hlín*, kona. — 3. *hróðr*, skáldskapr, vísa.

Að öðru leyti þarf ekki vísan skýringar við; *fámálug* er tekið eftir Hóla útg., og er líkl. að það sé fult svo rétt sem *fullmálug*; kvenfólkið hafi þagað yfir brekum Grettis.

11 (Grettir Ásmundarson). Hygg at hamartröll[1] hljóp

til Skeggja áðan fyr stundu með ramri för; blóðs gráðr[2] vas á gunnar Gríði[3]. Sú gein harðmynt um haus hánum, enn hon sparði lítt vígtenn ok klauf enni; ek var hjá viðreign þeira.

1. *hamartröll*, öxi. — 2. *gráðr*, græðgi. — 3. *gunnr*, orrusta; *Gríðr*, tröllkona; *gunnar Gríðr*, öxi.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

12 (**Grettir Ásmundarson**). Byrjar skikkju blakkþollr[1], ek hygg at heldr auðigir beiðendr Móins leiðar[2] bjoggu snauðan heiman. Enn ern auðnorn[3] réð sanna við mik fornan orðskvið fyr benskóðs[4] gjöf, at móðir er bezt barni.

1. *byrjar skikkja*, segl; *Blakkr*, hestheiti; segls hestr, skip; skip-*þollr*, maðr.— 2. *Móinn*, ormsheiti; *Móins leið*, gull. — 3. *auðnorn* = gulls norn, kona. — 4. *benskóð*, sverð.

Farmaðr, eg held að hinir efnuðu menn hafi búið mig fátæklega að heiman. En hin væna kona sannaði fornan orðskvið með gjöf sverðsins, at 'móðir er bezt barni'.

13 (**Grettir Ásmundarson**). Þessi vísufjórðungr þarf ekki skýringar við: *kropna*, krokna eða krókna, verða loppinn; *kyrpingr*, litilmenni.

14 (**Grettir Ásmundarson**). Annat var þá es Hafliði át drafla[1] at inni[2] at Reyðarfelli; hann þóttisk þá heima. Ok[3] darra dómskreytandi[4] neytir tveggja nesja takreins[5] dagverðar tysvar einum degi.

1. *drafli*, ystingr. — 2. *at inni*, heima. — 3. *ok* er líkl. rangt; á líkl. að vera *nú*. — 4. *darr*, spjót; *darra dómr*, bardagi; bardaga *skreytandi*, maðr. — 5. *tveggja nesja takreinn* = reinn (hreinn) tveggja nesja taks; tveggja n. tak, það sem tvö nes taka, vík eða fjörðr; fjarðarhreinn, skip.

Öðruvís var, þegar Hafliði át drafla heima hjá sér að Reyðarfelli; hann þóttist þá vera á heimili sínu. Nú neytir þessi bardagamaðr skipsverðar tvisvar á dag. [Eða berst nú tvisvar (neytir darradagverðar) á skipinu].

15 (**Hafliði siglingamaðr**). Grettir stattu upp ór gróf[1]; knörr[2] grefr hola vörru[3]; minstu meginkátr á mál við hinn glaðláta svanna[4]. Hrund[5], hör-Nauma[6] hefr saumat þér fast at höndum; skorð[7] vill at þú verðir vel við meðan lönd eru niðri.

1. *gróf*, (hér) bæli. — 2. *knörr*, skip. — 3. *vörr*, (hér) kjalfar. — 4. *svanni*, kvenmaðr. — 5. *hrund*, ókent konuheiti. — 6. *Nauma*, (hér) Ásynja; *hör-Nauma*, kona. — 7. *skorð*, er hálfkenning f. skorð gulls, eða e-ð því um líkt.

Stattu upp úr bæli þínu, Grettir, skipið ristir mjög. Talaðu við hinn glaðláta svanna. Konan hefir saumað fast að höndum þér. Hún vill, að þú dugir vel meðan skipið er í hafi.

16 (**Grettir Ásmundarson**). Stöndum upp, þót alltíðum ríði undir skip; ek veit at víf mun láta verr, ef ek ligg á knerri. Aldygg hvít kona mun hyggja[1] því öllungis illa, ef ek skal hér láta vinna fyr mik hvert sinn.

1. *hyggja*, una.

Þessi vísa þarf ekki frekari skýringar við.

17 (**Grettir Ásmundarson**). Báru blikrýrandi[1], mér hefr-a[2] brugðizt bauga ván í haugi; bragnar[3] spyri þetta brátt at skýru[4]. Þó sé ek hitt, at fár Hrotta hríð-Ullr[5] muni leita þinig[6] full-teitr[7] at Fáfnis mýri[8].

1. *bárublik*, gull, gulls *rýrandi* maðr. — 2. *hefr-a* = hefir eigi. — 3. *bragnar*, menn. — 4. *at skýru* = ljóslega. — 5. *Hrotti*, sverð; *Hrotta-hríð*, bardagi; bardaga *Ullr*

(Áss), maðr. — 6. *þinig,* hingað. — 7. = fullglaðr. — 8. *Fáfnis mýrr,* gull.

Maðr, mér hefir ekki brugðist gullsvonin í hauginum; menn frétti þetta brátt greinilega, þó sé eg hitt, að fáir menn muni leita með mikilli gleði eftir gullinu hér.

18 (Grettir Ásmundarson). Báru hyrlestir[1], ek fekk tekit sax, þat er vexir[2] sár seggja, í firna dökkum haugi. Draugr fell. Ok dýrr hjalma logi,[3] hættr alms angrs ýtum[4], skyldi aldri ganga mér firr[5] hendi, ef ek ætta.

1. *báru hyrr,* gull; gulls *lestir,* maðr. — 2. *vexa,* láta vaxa. — 3. *hjalma logi,* sverð. — 4. *almr,* bogi; *alms angr,* sverð; sverða *ýtar,* menn. — 5. firr = fjarri.

Að öðru leyti þarf ekki að skýra vísuna.

19 (Grettir Ásmundarson). (Vér) höfum búit tólf gunnelds runnum[1] gröf hjá gjalfri[2]. Ek nam einn ótrauðr vinna öllum bráðan dauða. Velborin, ítr gulls selja, hver verk, þau es einn tær orkat, munu of görvask gild, ef slík eru lítil?

1. *gunneldr* sverð; sverð*runnur,* maðr, — 2. *gjalfr,* (hér) sjór.

Að öðru leyti þarf ekki að skýra vísuna.

20 (Grettir Ásmundarson). Sá víg-Njörðr[1] es görði vitja vetrliða[2] í haust, kvam oft heim í húmi, enn blæddi engu.[3] Otrs akra Ullar sáu-t mik sitja síð fyr bjarnar híði. Þó kvam ek út ór hellisskúta.

1. *víg-Njörðr,* maðr. — 2. *vetrliði,* björn. — 3. *enn engu blæddi* er tg. Boers f. *þá engum blæddi.*

Síðari hlut vísunnar hefir Boer þannig:

Sáut — otrs — mik sitja
síð fyr bjarnar híði

þó kvamk — Ullar akra —
út ór hellisskúta.

Hann hefir því breytt 5. og 7. vísuorði:

Sá engi mik sitja
og
þó kom ek ullar otra,

enn þessi tilg. er fremr ósennileg. Með því móti má þó fá vit í vísuna. Boer skýrir 5. og 7. vo. þannig: *otrs akr* = ormaból, gull; gulls *Ullar (Ullr*, Áss), menn.

Sá er gerði vitja vetrliða í haust, kom oft hræddr heim í húmi, enn blæddi engu. Menn sáu mig ekki sitja síð dags við bjarnarhíðið; þó kom ek út úr hellisskútanum.

21 (Grettir Ásmundarson). Ek gat forðum unnit iugtanna;[1] orð lék á því. Hugstríðr reif hart meginsíðan feld af höldi.[2] Bellinn[3] baugs-Baldr[4] olli því, enn nú skal gjalda; ek þykkjum ekki oft allhælinn[5] í kappmælum.

1. *iugtanni, íugtanni, jugtanni* stendr í hdr., og úr því hefir verið búið til ígultanni, sem bæði er algengt í íslenzkum kveðskap og þýðir þá björn, bjarndýr, enn finst líka í sænsku alþýðumáli sem lýsingarorð *igeltänd* um þann sem er skögultentr. Enn Boer getr til, og er það ekki ólíklegt, að orðið sé upphaflega í h ö g g t a n n i (sbr. h ö g g o r m r). — 2. *höldr*, maðr. — 3. *bellinn*, hvepsinn. — 4. *baug-Baldr*, maðr. — 5. *all-hælinn*, mjög hælinn, raupsamr.

Eg gat forðum unnið björn; það varð orðfleygt. Hinn grimmi björn reif hinn síða feld af mér. Hinn hvepsni maðr olli því, enn nú skal hann gjalda þess. Eg þykist ekki vera sjálfhælinn venjulega, þegar eg tala um hreystiverk.

22 (Grettir Ásmundarson). Þorfinnr, Þundar aldar sessi,[1] vas alinn[2] til hjalpar oss, þá es víf, lukt og læst í valskorum,[3] of kvaddi mik lífs.[4]

1. *Þundr*, Óðinn; *öld*, menn; menn Óðins, Einherjar, kappar; *sessi*, sessunautr; Þundar aldar sessi, sessunautr eða jafningi kappa. — 2. *alinn*, skapaðr, ætlaðr. — 3. *víf lukt ok læst í valskorum*, Hel. — 4. *(um* eða*) of kvaddi mik lífs* = heimtaði lífið af mér.

Þorfinnr, jafningi beztu kappa, var ætlaðr til að hjálpa oss, þegar Hel, sem býr í bústað dauðra manna, kvaddi mig lífsins.

23 (Grettir Ásmundarson). Ok stálgoðsbana Regins skáli Rauðahafs stórskip[1] vas, es manna mest varnaði mér Býlests bróðurdóttur.[2]

1. *stálgoð*, Hrungnir; *Hrungnis bani*, Þórr; *Reginn*, dvergsheiti; *Regins skáli*, steinn; *Rauðahafs stórskip*, drómundr, forn skip í Miðjarðarhafi. Þetta alt merkir því: Þorsteinn drómundr. — 2. *Býlestr*, bróðir Loka; bróðurdóttir Býlests er því Hel.

Þat var Þorsteinn drómundr, er manna mest bjargaði mér úr lífshættu.

24 (Grettir Ásmundarson). Þengils[1] mönnum þótti þá eigi dælt at sækja oss, es hlébarðr[2] vildi brenna bragða borg[3] hlífar eldi.[4]

1. *þengill*, konungr. — 2. *hlébarðr* (= leopard), (hér) björn. — 3. *bragða borg*, höfuð. — 4. *hlífar eldr*, sverð; *brenna bragða borg hlífar eldi*, höggva höfuð manns með sverði.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

25 (**Grettir Ásmundarson**). Höldr[1] lét Máks syni[2] goldit kapp; sverða hríð gerðisk þá með hepni; hrafn gat at slita hrát hold. Vágs viggríðandi[3] vas enn síðan at vígi Skúfs ok Bjarna; hann bar gjarna greipr at gunni.[4]

1. *höldr* = Þorgeirr Hávarsson. — 2. *Máks sonr*, Þorgils Máksson. — 3. *vigg*, hvk., hestr; *vágs* hestr, skip; skip*ríðandi*, farmaðr. — 4. *gunnr*, orrusta.

Sá lét Þorgils Mákssyni goldit kapp; bardaginn gekk heppilega; hrafnar átu hræin. En síðan var farmaðrinn að vígi Skúfs og Bjarna. Hann var fús til að berjast.

26 (**Grettir Ásmundarson**). Ek veit eigi, nema Jalfaðr[1] svelli kverk[2] utan at þér sjalfum fyr kapp ok orku; þat er kvelling.[3] Svá bannaði seim-Gauts sinni ungum þinul fjalla[4] ákall[5] endr fyr löngu, es ek vas heima.

1. *Jalfaðr*, Óðinn, en annað Óðins heiti er Auðun. — 2. *svella*, láta bólgna. — 3. *kvelling*, hörmung. — 4. *seim-Gautr*, maðr (Barði); *sinni seim-Gauts*, fylgjari hans; *þinull fjalla*, ormr, enn Grettir er líka orms heiti. — 5. *banna ákall*, taka fyrir kverkar.

Eigi má vita, nema Auðun taki kverka taki á þér fyrir kapp þitt og orku; það er hörmung. Svá bannaði félagi mannsins (Barða) (Auðun) ungum Gretti að kalla (tók fyrir kverkar honum).

Boer tekr síðara helming vísunnar öðruvís: Seimsinnir,[1] svá bannaði Gautr[2] endr fyrir löngu ákall ungum fjalla þinul, þá es ek vas heima.

1. *seimr*, auðr; *seimsinnir*, maðr. — 2. *Gautr*, Óðinn = Auðun.

Svo tók Auðun fyrir kverkar mér fyrir löngu, þegar eg var heima.

27 (**Grettir Ásmundarson**). Mistar mótkennandi,[1] ek treysti mér við þrenna í Hildar veðri,[2] hvat heiftminnigt[3] es skal vinna. Ek vil-at mæta fleiri farsætendum[4] enn fjórum í gnýfengnum[5] Gungnis gráð[6], ef ek skal ráða.

1. *Mist*, valkyrja; *Mistar mót*, bardagi; *Mistar mótkennandi*, sá er kann að berjast. — 2. *Hildar veðr*, bardagi. — 3. *heiftminnigt*, fjandsamlegt. — 4. *farsætandi*, sá sem sætir skipum, sitr fyrir skipum, víkingr. — 5. *gnýfenginn*, gnýmikill. — 6. *Gungnir*, geir Óðins; geirs *gráðr*, geirs græðgi, bardagi. Dr. Jón Þorkelsson getr til, að gráðr geti líka verið sama sem gola, lítill vindr. Sú merking er enn til í orðinu: lítið gráð, en gráðr = græðgi hefir og verið haft fram á miðja 17. öld, því það kemr fyrir í sálmum Hallgríms Pèturssonar: „Júdas í girndar gráði“.

3. vo. er annaðhvort ekki rètt eða hún sýnir, að vísan er ekki mjög forn: aðalhendingar *hvað- veð-*. Við þessu gerir Boer með því að setja:

hvats í Hildar móti.

Bardagamaðr, eg treysti mér við þrjá menn í orrustu, hvað fjandsamlegt sem vinna skal. (Enn) eg vil eigi mæta fleirum hermönnum enn fjórum í bardaga, ef eg á að ráða.

28. (**Grettir Ásmundarson**). Tunga verðr boga slöngvi[1] jafnan of-löng til orða. Því kemr þar fyrir þung hefnd til sumra. Margr beiðir benlinns borgar[2] hefr görvar minni sakir enn þú, Ferðalangr, þót fengir fjörtjón.

1. *boga-slöngvir*, maðr. — 2. *beinlinnr*, sárormr, spjót eða sverð; sverð-*beiðir*, maðr.

Að öðru leyti er vísan auðskilin.

29 (Grettir Ásmundarson). Þrimu rækir[1] snart ímunbukl[2], þat es fekk áspyrnu ökla þyrnis[3], at snæðings porti[4]. Snækolls. Kjálkar rifnuðu á bringu; svá tvískifti enn járnvarði brodda gangs bálkr[5] tanngarðs toftum[6].

1. *þrima,* bardagi; *þrimusœkir*, bardagamaðr. — 2. *ímun*, bardagi; *ímunbukl*, skjöldr. — 3. *öklaþyrnir*, fótr. — 4. *snæðingsport*, munnr. — 5. *broddagangr*, örvadrif. — 6. *tanngarðstóftir*, munnr.

Bardagamaðrinn snart skjöldinn, sem slegizt hafði með fæti hans að munni Snækolls. Kjálkar rifnuðu á bringu; svo tvískifti skjöldrinn tanngarðshvolfinu.

Boer tekr fyrri helming vísunnar öðru vís: Ímunbukl þrimu rækis, þat es fekk áspyrnu öklaþyrnis, snart snæðings port Snækolls.

Skjöldr bardagamannsins, sem fótrinn rakst á, kom við munn Snækolls.

30 (Grettir Ásmundarson). Alt kom senn at svinnum bragar tíni[1], sekt mín, drengr skal drjúghljóðr[2] af dauða föður ok svá bróður. Heðins snótar mótrunnr[3], margr sverða brjótr[4] skal þó í morgin[5] verða daprari um slíkar sútir.

1. *bragar tínir*, skáld. — 2. *drjúghljóðr,* mjög angrvær. — 3. *Heðins snót,* Hildr, hildar *mót*, orrusta. — 4. *sverða brjótr*, maðr. — 5. í morgin (d. imorgen) á morgun, þegar frá líðr.

Að öðru leyti er vísan auðskilin.

31 (Sveinn at Bakka). Barðelds beiðir[1] reið heðan á braut. Hjalmþollr[2] lét þjófs[3] hönd hrífa um Söðulkollu næri garði. Sá Þundar skýss Freyr[4] mun fullsterkr at fleirum svaðilverkum enn þessu. Þats heldr, hann mun bellinn.

1. *barð*, skjöldr, skjaldar *eldr*, sverð; sverð*beiðir*, maðr.

— 2. *hjalmþollr* (hjálmviðr), maðr. — 3. *þjófs* tg. f. þjófr. — 4. *Þundr*, Óðinn; Óðins *ský*, skjöldr; skjaldar *Freyr*, maðr.

Bardagamaðrinn reið á burt heðan. Hann tók Söðulkollu þjófs hendi nærri garði. Sá maðr mun fær til að gera meiri svaðilverk enn þetta. Það er helzt, að hann mun vera glettinn.

32 (**Grettir Ásmundarson**). Bráðlyndr almþollr[1], segðu í breiðar bygðir, at þú fyndir Söðulkollu alt upp hjá Kroppi. Þar vas staddr á steddu[2] í svörtum kufli drengr sá es drýgir löngum dufl[3]; strjúk allmikinn[4], Halli.

1. *almr*, bogi, *almþollr*, bogaviðr, maðr. — 2. *stedda*, meri. — 3. *tafl* um peninga. — 4. *strjúk allmikinn*, flýttu þér.

Að öðru leyti er vísan auðskilin.

33 (**Sveinn at Bakka**). Sáttu[1] hinn reitni[2] slægr slyttimakr[3] reið hrossi frá næstum bæjum? Oss er mikil raun at slíku. Heraðsmenn skulu nefna hvinni[4] hefning fyr þat. At hváru[5] skal (hann) bera blán búk, ef ek nái hánum.

1. *sáttu* = sástu. — 2. *reitinn*, ódæll. — 3. *slyttinn* latr; *makr* (lýs. orð, hér n.), sá sem hver maðr getr við ráðið, sbr. makráðr, makindi; *slyttimakr* er því ómenni. — 4. *hvinn*, smáþjófr. — 5. *at hváru*, að minsta kosti.

Fyrir hefning — nefna hefir Boer hegning — egna.

Sástu hvar hinn ódæli ónytjungr reið hrossi frá næstu bæjum. Oss er mikil raun að slíku. Heraðsmenn skulu hegna honum fyrir það. Að minsta kosti skal hann bera bláan búk ef eg næ honum.

34 (**Grettir Ásmundarson**). Allvelborin vella vígdís[1],

færðu hafloga[2] hirði gamanvísu. Hér ferr lautar gripr[3] braut. Ek, orðrakkr Yggs líðgjafi[4], vilda ríða jöldu[5], svá æst, at ek man gista at Gilsbakka.

1. *vell* gull; vella *vígdís;* gulls valkyrja, kona. — 2. *haflogahirðir*, gullshirðir, maðr (Sveinn). — 3. *gripr lautar*, ormr = grettir = Grettir. — 4. *Yggs líð*, Óðins drykkr, skáldskapr; *Yggs líðgjafi*, skáld. — 5. *jalda*, meri.

Velborna kona, færðu manninum gamanvísu. Grettir fér hér á braut. Eg, orðhvata skáldið, mun ríða merinni svo hart, að eg mun gista að Gilsbakka.

35 (**Sveinn at Bakka**). Hverr kjörgráðsboði[1] reið hóti fyrri áðan hart heðan í róstuveðri á svörtu hrossi? Sá hundeygr drengr[2], djarfr ok dáðum horfinn, hann mun í dag at sönnu heldr lengi rekast undan.

1. *hjörr*, sverð; *hjörgráðr*, bardagi; *hjörgráðs boði*, sá er býðr bardaga. — 2. *hundeygr*, með hundsaugu, ósvífinn.

Að öðru leyti er vísan auðskilin.

36 (**Sveinn at Bakka**). Þessi vísuhelmingr er auðskilinn.

37 (**Grettir Ásmundarson**). Þessi vísuhelmingr er líka auðskilin.

39 (**Grettir Ásmundarson**). 3. og 4. vo. hefir Boer:
ysjungr Arfs ok Gneista
afl fangvinar Hafla.

Ysjungr Hafla fangvinar Arfs ok Gneista afl[1] varð vápnsóttr í þróttar byr[2] í Veðrafirði[3]. Nú es Atla maklega goldit andrán, þats honum vas ósjötlat[4] fyrr. Hann hné dauðr á friðri fold.

1. *ysjungr*, björn; *Hafliði*, jötunn; *fangvinr*, sá er glímir við e-n; *Hafla fangvinr*, Þórr; *Hafla fangvinar ysjungr* = Þorbjörn; *Arfr* og *Gneisti* eru öxnaheiti, afl Arfs ok Gneista = öxna megin. — 2. *Þróttr*, Óðinn; Óðins *byrr*, bardagi. — 3. *veðurr*, hrútr; *Veðrafjörðr*, Hrútafjörðr. — 4. *ósjöslat*, óbætt.

Þorbjörn öxnamegin varð 'vápnsóttr' í bardaga í Hrútafirði. Nú er Atla maklega goldið 'andrán' (maklega hefnt) enn það var honum ekki bætt fyrr. 'Hann hné dauðr á fríðri fold'.

40 (**Grettir Ásmundarson**). Þessi vísa er auðskilin. *marþak*, ís; *marþaks fjörðr*, Ísafjörðr.

41 (**Grettir Ásmundarson**). Margir sögðu mér hæfa þau mægðalaun, es Sigarr[1] veitti, unz rekkar fundu reynirunn[2], lofgróinn laufi sæmdar.

1. *Sigarr*, fornkonungr lét hengja Hagbarð fyrir það, að hann nam á burt Signýju dóttur hans; *mægðalaun Sigars* eru því henging. — 2. *reynirunnr* er sama sem björg Þórs = Þorbjörg. Sbr. söguna um Þór, er hann óð yfir ána Vímur, enn hún braut uppi á öxl honum; náði hann í reynirunn við bakkann og steig svo úr ánni; því er þat orðtak haft, at „reynir er björg Þórs“, segir í Sn. Eddu.

Margir sögðu, að hæfilegt væri að eg væri hengdr, þar til er menn fundu hina lofskreyttu (ágætu) konu Þorbjörgu.

42 (**Grettir Ásmundarson**). Þessi vísa þarf engrar skýringar við.

43 (**Grettir Ásmundarson**). Hjálp tveggja handa Sifjar-vers[1], bað mik fara með sér; sú gaf Þundar beðju

þveng[2] góðan hest, es gæddi mik friði. (Boer: ok gæddi friði).

1. *Sif,* kona Þórs; *Sifjar verr,* Þórr; *hjálp Sifjar vers,* björg Þórs = Þorbjörg. — 2. *Þundr,* Óðinn; *beðja,* kona; kona Óðins Jörð; jarðar *þvengr,* ormr = Grettir.

Þorbjörg bað mig fara með sér: sú gaf Gretti góðan hest og 'gæddi friði'.

44 (**Loftr = Hallmundr**). Ek ætla í hreggs hrunketil[1] niðr frá stórsteypi frerum[2]. Þar má grundarhængr[3] hitta lítinn stein ok hnefa land.

1. *hregg,* stormr; *hrun,* hávaði; *hreggshrunketill* á að vera hellir Hallmundar, sem stormrinn bylr á. — 2. *frer* hvk., hjarn, frosinn snjór; *stór steypifrer,* jökull, Balljökull. — 3. *grundar hængr,* ormr = Grettir. — 4. *lítill steinn,* hallr; *hnefa land,* hönd = mund; *lítill steinn* og *hnefa land* = hallr og mund = Hallmundr.

45 (**Loftr = Hallmundr**). Þessi vísa þarf ekki skýringar.

46 (**Grettir Ásmundarson**). Snarr Illugi ok malma skúrar mundangshvatr[1] Atli stóð mér fjarri þá es enn armi Loftr ófælinn dró mér endr álar[2] ór hendi. Ek vilda sjaldan vesa staddr svá. Horsk brúðr stýkr hvarma ef hræðumk.

1. *mundang,* meðalhóf; *malma skúr,* bardagi; *mundangs hvatr malma skúrar,* nokkurn veginn röskr í bardaga.— 2. *álar,* ólar, (hér) beizlistaumar.

Hinn 'snari' Illugi og Atli, sem líka er nokkurn veginn röskr í bardaga, stóðu mér fjarri, þegar hinn armi Loftr dró óhræddr ólar úr hendi mér. Hin vitra kona angrast af hugleysi mínu.

47 (**Grettir Ásmundarson**). Þarf engrar skýringar við.

48 (**Grettir Ásmundarson**). Vígfúss vápnhríðar naðr[1] varð fram stíga á benstíga[2] í Virfils veðri[3] í viðrisfirði.[4] Kostr mun traustum köppum at erfa[5] Keldhverfinga. Komumk undan. Hvatr Hallmundr ór helli olli því.

1. *vígfúss vápnhríðar naðr*, drápgjarnt sverð. — 2. *benstígar*, blóðugir vegir, (ef til vill) bardagavöllr. — 3. *Virfill*, víkingsheiti; *Virfils veðr*, bardagi. — 4. *viðrir*, örn; *viðrisfjörðr*, Arnarvatn. — 5. *erfa*, gera erfi eftir. 6. *komumk*, tg. f. er komst.

Hið drápgjarna sverð varð að koma fram á bardagavöllinn við Arnarvatn. Hinir hraustu kappar áttu þar kost á að gera erfi eftir Keldhverfinga. Hinn hrausti Hallmundr úr helli olli því að eg komst undan.

49 (**Grettir Ásmundarson**). Marr[1], sá es rispar tönnum raunlítt,[2] rennr mest fyr öðrum hesti, es bítask skal né mæðisk fyrri[3]. Enn margnenninn[4] Gísli rann þenna dag físandi fyr mér of Mýrar. (Hann) es firðr fremd ok sæmdum.

1. *marr*, hestr. — 2. sá er bízt mjög illa. — 3. mæðist eigi, heldr leggr á flótta. — 4. *margnenninn*, margskiftinn, marglátr.

Svo sem sá hestr, sem bízt mjög illa, rennr þegar undan öðrum hesti, er bítast skal og mæðist eigi fyrri (heldr leitar undan), svo rann hinn margláti Gísli þenna dag físandi undan mér yfir Mýrar. Hann skortir bæði álit og heiðr.

50 (**Grettir Ásmundarson**). Hornflæðar hirði-Sága[1]

stór Steinólfs höfuðskeina mun nú eigi hæg at græða; þó steyptusk fleiri.[2] Þung ván es um ævi Þorgils, því at bein sprungu. Lýðr segir þar átta aðra auðbrjóta[3] dauða.

1. *hornflæðr*, vin; *Sága*, gyðja, Ásynja; víns hirðigyðja, kona. — 2. fleiri féllu. — 3. *auðbrjótr*, mannkenning.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

51—57 (Hallmundr). Þessar vísur þurfa lítilla skýringa við.

52. v. *sýna stund*, góða stund.
54. v. *skýlihögg*, skáhögg.
56. v. *blendingar*, hálftröll.
57. v. *alfa kind*, afkvæmi álfa.

58 (Grettir Ásmundarson). Ek ríð eigi hóts[1] á móti randar rækimeiðum.[2] Þraut es sköpuð þessum þegni. Ek fer einn á brautu. Ek vil eigi finna snara Viðris balka vinnendr.[3] Ek leita mér færa. Ek man eigi þykkja þér ærr.[4]

1. *hóts* (ef. af h ó t) = hót (í nútíðarmáli). — 2. *rönd*, skjöldr; *randar-rækimeiðr*, maðr. — 3. *Viðrir*, Óðinn; *balkr*, stormr; Óðins stormr, bardagi, bardaga *vinnendr*, menn. — 4. *ærr*, vitlaus.

Eg ríð ekki hót á móti þeim. Þessi maðr mun rata í vandræði. Eg fer einn á burt. Eg vil ekki finna þessa menn. Eg leita mér færis. Þér mun ekki þykja eg vera vitlaus.

59 (Grettir Ásmundarson). Ek hnekki frá[1] þars mjök stórir flokkar Þóris fara; mér er a þerfilegt[2] at hverfa í þeira þys. Forðumk[3] frægra virða fund; ek á

veg til lundar[4] — ek verð at hirða Heimdalls hjör — björgum svá fjörvi.

1. *ek hnekki frá*, eg fer undan. — 2. *þerfilegt* = þarflegt. — 3. *forðumk*, eg forðast. — 4. *lundr*, skógr. Í nánd við sögustaðinn hefir verið, og er enn, hið skógivaxnasta hérað á landinu, Axarfjörðr. — 5. *Heimdalls hjör*, höfuð, sem Heimdallr var lostinn með.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

60 (**Grettir Ásmundarson**). Svinn gullbúa stóla Sól,[1] þú munt kunna segja feður þínum, þót orð mín skifti oft engu,[2] hvar ek rík um breiðan bæ barðjóðs[3] ok nær garði með hinn þriðja dreng; lið láðskreytis[4] es lítit.

1. *gullbúi*, ormr; *gullbúa stóll*, ormsból, gull; gulls *Sól*, kona. — 2. *engu*, tg. f. eigi. — 3. *barð*, skegg; *barðjóð*, barn skeggs = Skeggjason. — 4. *láðskreytir*, maðr.

Hin hygna kona, þú munt segja föður þínum, þótt engu varði um orð mín, að eg hafi farið fram hjá hinum stóra bæ (Þóris) Skeggjasonar nærri garði með hinn þriðja mann. Eg hefi lítið lið.

61 (**Grettir Ásmuudarson**). (Ek) gekk í hið dökkva gljúfr; veltiflug steina gein úrsvölum munni við hjörhríðar hlunns gæði.[1] Flugstraumr lá fast framan at brjósti í Naumu[2] sal, heldr hörð fján Braga kvánar[3] kom á herðar skaldi.

1. *hjörhríð*, bardagi; *hlunnr*, (hér) sverð(?); *hjörhríðar hlunns gæðir*, maðr. — 2. *Nauma*, tröllkona. — 3. *fján* = *fjón*, hatr; *Braga kván*, Iðunn; *hörð fján Braga kvánar* = ilska Iðunnar = iðunnar; hin hatrsfulla iða kom á herðar mér.

Eg gekk í hið dökkva gljúfr; hengiflug gein við mér

með köldum munni. Straumrinn af berginu skall á brjóstinu á mér og á herðar mér kom hin hatrsfulla iða.

62 (**Grettir Ásmundarson**). Ljótr mellu vinr kvam í móti mér ór helli. Hann fekst heldr lengi við mik, at sönnu harðfengr. Ek lét harðeggjat heftisax[1] höggvit af skefti; bjartr gunnlogi[2] klauf svarta bringu Gangs.[3]

1. *heftisax*, eins konar vopn, fleinn með skafti. — 2. *gunnlogi*, sverð. — 3. *Gangr*, jötunsheiti.

Að öðru leyti þarf ekki vísan skýringar við.

63 (**Grettir Ásmundarson**). Margr menjarunnr[1] hefr í morgin dulizt við kunnan. Tvær grímur renna víst á rannsíma runna.[2] Leikborði[3] es heldr skotit fyr hvassorða hölda. Öld bilar at halda orð. Alt slafr[4] dró af Hafri.

1. *menjarunnr*, maðr. — 2. *rannsíma* = randsíma, skjaldarfetill; skjaldarfetils *runnr*, maðr. — 3. *leikborði skotit fyrir*, þeim er sýndr leikr á borði. — 4. *slafr*, slaðr.

Margir ókunnir menn hafa ekki þekt (hér) í morgun mann sem þeir annars þekkja; renna víst tvær grímur á þá. Þessum hvassorðu mönnum er sýndr leikr á borði. Menn hætta að halda orð. Það hefir dregið af mælgi Hafrs.

64 (**Grettir Ásmundarson**). Hefjendr Hlakkar tjalda[1] heldu saman nefjum og Hildar veggs hregg-Nirðir[2] hjoggust skeggjum til, ok geðstrangir Svafnis[3] látrs sviftendr gengu í sveitir er þeir þektu mik; (þeir) tóku at iðrast griða.

1. *Hlakkar tjöld*, skildir, *hefjendr* skjalda, menn. —

2. *Hildr*, valkyrja; valkyrju *veggr*, skjöldr; *Njörðr*, Áss; skjaldar *Æsir*, menn. — 3. *Svafnir*, ormsheiti; *Svafnis látr*, ormsból, gull; gulls *sviftendr*, menn.

Menn stungu saman nefjum og hjuggust með skeggjum og gengu í hörðu skapi í sveitir, er þeir kendust við mig; þeir tóku að iðrast griðanna.

65 (Grettir Ásmundarson). Flæsu[1] far es váskeytt.[2] Fár örveðrs æskiruðr[3] kann görva[4] sea sverð í hári[5] fyr öðrum. Ek veðja hins, þót atgeira éldraugar[6] eigi meiri sin, at þeir hafi-t meiri hreðjar[7] enn vér.

1. *flása*, tg. Boers f. *flaska*, lauslát stúlka, eftir skýringu Boers, og mun þá vera sama orð og flæsa, sem haft er um upprof í illviðri jafnt og glenna, enn glenna er líka haft um léttúðuga stúlku. — 2. *váskeytt*, illa skeytt. Hugsunin ætti þá að vera: hegðun hinnar léttúðugu stúlku er skeytingarlítil, enn þessi skýring er þó ekki fullvís. — 3. *örveðr*, bardagi; *æskiruðr (= runnr)* bardaga, maðr. — 4. *görva* = gerla. — 5. *sverð í hári*, 'penis'. — 6. *atgeira él*, bardagi; *draugar* (viðir) bardaga, menn. — 7. *hreðjar*, eistu.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

66 (Grettir Ásmundarson). Sæta saumskorða[1] kvað mik orðinn sverðlítinn.[2] Hælin hreðja kvi-ta Hrist[3] hefir satt at mæla. Lágr Faxi[4] í læra skógar lautu[5] má allengi vaxa mér ungum. Bíð, eyleygjar[6] Freyja.

1. *sæta saumskorða* er tvöföld kenning og merkir hvortveggja konu. — 2. *sverð*, sbr. næstu vísu á undan. — 3. *hreðja kvistr*, 'penis'; *hreðja kvista Hrist*, kona. — 4. *Faxi*, 'penis'. — 5. *læra skógar laut*, nárar. — 6. *eyleygr* tg. Boers *eyleygjar*, steinn; steina *Freyja*, kona.

Að öðru leyti þarf ekki vísan skýringar við.

67 (Grettir Ásmundarson). Skjóma egg[1] nam oft skifta sköpum í rómu,[2] þá es ek varða böðharðum[3] berserkjum birkissjöt.[4] Hristarnaðrinn gall es Hjarrandi misti handa; báðir Björn ok Gunnarr létu brátt líf ok náðir.

1. *skjómi*, sverð. — 2. *róma*, bardagi. — 3. *böðharðr*, harðr í orrustu. — 4. *sjöt*, sæti; *birkissjöt*, hús. — 5. *Hristarnaðr*, (óvanaleg) sverðskenning?

Að öðru leyti þarf ekki vísan skýringar við.

68 (Grettir Ásmundarson). Ek kom enn einu sinni út á breiðri skútu í Dyrrhólmum; drengr skáði[1] lengi darra él.[2] Torfi, þarfr Vébrands arfi, bauð þá þýðum þegni þungra spjóta þrautir með stóru megni.

1. *ská,* auka, *skáði* = jók. — 2. *darr*, spjót; *darra él*, bardagi.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

69 (Grettir Ásmundarson). Þót margir menn stæðu at vápna sennu varð meiðir skeljeggs minnis veggja[1] svá skildr frá skaldi, at ára hlynr[2] varð endr[3] ófærr at hendi Grettis í benja hríðum[4]; hann gaf mér hest at lesti[5].

1. *skeljeggr,* með hvassa egg, hvass; getr verið að hér eigi að lesa *skeljeggr minnis veggja* meiðir. — 2. *ára hlynr*, maðr (Torfi, — 3. *endr*, forðum. — 4. *benja hríðir*, bardagi, — 5. *at lesti,* að síðustu (á ensku: at least). Vera má að *hann* í 8. vo. eigi að falla burt.

Þó þar væri við marga að berjast, skildum við Torfi svo, að hann varð ófær af vopnum mínum. Að síðustu gaf hann mér hest.

70 (Grettir Ásmundarson). Vitt frá ek at Þorfinnr Arnórsson þætti sterkr svaðils[1] verka þegn; oddbörr[2]

kvaðst skyldu varna mér aldrs. Einlyndum eyði orma setra[3] brást áræði; ek var eigi at beinni, þót hann fyndi mik einn úti.

1. *svaðilsverk*, hryðjuverk. — 2. *börr*, viðr; *oddbörr*, maðr. — 3. *ormasetr*, gull, eyðir gulls, maðr.

Það orð fór víða af Þorfinni Arnórssyni, að hann væri kappi mikill. Hann kvaðst skyldu vega mig. Hinn einlynda mann brast áræði; eg var ekki auðsóttari þótt hann fyndi mik einn úti.

71 (**Grettir Ásmundarson**). Ek gat gætt aldrs fyr geira njótum[1], því at ek treysta mætti viðr umsátum ýta[2], þat vas-a sjaldan. Nú hefr gild, afgömul steina rein[3] unnit gunnelda bör[4] með göldrum; ráðin grimm eru römm.

1. *geira njótr*, maðr. — 2. *ýtar*, menn. — 3. *rein*, jarðarspilda; *steinn*, tala eða glertala (sbr. steinsörvi); *steina rein*, kona. — 4. *gunnelda börr*, maðr (Grettir).

Eg gat gætt þess að lífi mínu væri engin hætta búin af mönnum, því að eg treysti afli mínu, þó setið væri um mig. Það var eigi sjaldan. Nú hefir digr, afgömul kerling unnið mig með göldrum; römm eru heiftarráðin.

72 (**Þorbjörn öngull**). Ek flutta ómett[1] höfuð Grettis ór eyju; nauðuleg nála Nanna[2] grætr þann hárrauðan. Gjálfrs fagrlogs Fríði[3], hér máttu líta griðbíts[4] höfuð á gólfi; þat mun alt fúna nema saltit.

1. *ómett*, gráðugt; getr verið að eigi að lesa *ólétt*. — 2. *nàla Nanna*, kona; í hdr. stendr *nála Nauma;* hér mætti ef til vill líka lesa *Nunna* og verða þá skothendingar í vísuorðinu eins og vera á (sbr. saumanunna). — 3. *Fríði* er ef til vill ekki rétt, enn gæti verið nf. et. fyrir *Fríðr*, eins og heiði fyrir heiðr.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

73 (**Ásdís at Bjargi**). Sýrgarpar[1] mundu-t[2] síðr hlaupa á sjó enn sauðir fyrir dýri[3], — nýtt skaup[4] es komit at njörðum[5] norðr — ef (þeir) stæði Gretti ósjúkan stála Frey[6] í eyju; ek hefi kveðit[7] létt lof[8] um lýði.

1. *sýrgarpar* t. d. f. *sýrgarpr* (af s ý r, gylta og g a r p r), gyltukappar, óvirðingarorð. — 2. *mundu-t* = mundu eigi. — 3. *dýr*, refr, tófa. — 4. *skaup*, skop, skömm. — 5. *nirðir*, menn, hálfkenning. — 6. *stála Freyr*, maðr, Grettir. — 7. tg. f. *verit*. — 8. *lofs* tg. fyrir *lof*, lítið lof.

Svínahirðarnir mundu ekki síðr hlaupa á sjó enn sauðir undan tófu — ný svívirðing hefir hent menn fyrir norðan — ef þeir hefðu hitt Gretti ósjúkan í eynni; ek hefi kveðið lítið lof um þessa menn.

74 (**Þorsteinn drómundr**). Hringa Grund[1] átta eggþings boðar[2] máttu eigi koma saxi ór hendi geðrakks[3] Grettis áðr hvardyggvir[4] herðendr fetilsgerðar[5] hjoggu axlarfót[6] af hugrakkum unnblakksýti[7].

1. *hringa Grund*, kona. — 2. *eggþingsboðar*, menn. — 3. *geðrakkr*, hugrakkr. — 4. *hvardyggr*, hvarvetna dugglegr. — 5. *fetill*, sverðfetill eða *skjaldarfetill*, *fetilgerð* hið sama; *herðendr fetilsgerðar*, menn. — 6. *axlarfótr*, hönd. — 7. *unnblakkr*, skip; *unn-blakks ýtir*, maðr.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

Nöfn.

Talan merkir kapitula.

Misprentanir og leiðrèttingar.

Bls. 37[25]: lögsögn *á að vera* lögskilum. — *Bls. 41*[5]: Reyðarfell *á ef til vill að vera* Reiðarfell, *sbr. líka bls. 44, vísuna.* — *Bls. 70*[8]: Gaulkum *á að vera* Görtum. — *Bls. 83*[17]: freistað *á að vera* freistat. — *Bls. 83*[27]: Þorgils *á að vera* Þorgeirr. — *Bls. 90*[6]: móalóttan *á að vera* móálóttan. — *Bls. 89 er vísutalið* rangt, *á að vera* 36. — *Bls. 100*[7]: bláeygr *á að vera* gráeygr. — *Bls. 118*[1]: hefir *á að vera* hefr. — *Bls. 141*[11]: næstu *á að vera* næstum. — *Bls. 174 í 48. vísu* vigfús *á að vera* vigfúss. — *Bls. 184*[16]: Þorgrímr ok *falli burt.* — *Bls. 185*[7]: Þórhallssonar *á að vera* Þórhaddssonar. — *Bls. 186 í 50 vísu:* Hægt *á að vera* hæg. — *Bls. 214* [19-20]: Þórðarson *á að vera* Þorgeirsson.

Á eftir vísutalinu 37 hefir það ruglazt svo, að það er einu hærra enn vera á.

Á aðrar leiðréttingar má benda í vísnaskýringunum.